

Budapest,
2000. április 12.,
szerda

33. szám

Ára: 550,- Ft

TARTALOMJEGYZÉK

4/2000. (IV. 12.) SZCSM r.

A foglalkoztatást elősegítő támogatásokról, valamint a Munkaerőpiaci Alapból foglalkoztatási válsághelyzetek kezelésére nyújtható támogatásról szóló 6/1996. (VII. 16.) MüM rendelet módosításáról	1645
1952. évi III. törvény a polgári perrendtartásról (egységes szerkezetben)	1651
A Földművelésügyi és Vidékfejlesztési Minisztérium Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Földművelésügyi Hivatalának hirdetménye	1718
Az Országos Rendőr-főkapitányság Közbiztonsági Főigazgató-ságának közleménye	1721
Tárgymutató a 2000. március hónapban megjelent jogszabályokról, határozatokról és közleményekről	

Oldal

II. rész JOGSZABÁLYOK

A Kormány tagjainak rendeletei

A szociális és családügyi miniszter 4/2000. (IV. 12.) SZCSM rendelete

**a foglalkoztatást elősegítő támogatásokról, valamint
a Munkaerőpiaci Alapból foglalkoztatási
válsághelyzetek kezelésére nyújtható támogatásról szóló
6/1996. (VII. 16.) MüM rendelet módosításáról**

A foglalkoztatás elősegítéséről és a munkanélküliek ellátásáról szóló 1991. évi IV. törvény (a továbbiakban: Ft.) 20. §-ának (2) bekezdésében foglalt felhatalmazás alapján következőket rendelem el:

1. §

A foglalkoztatást elősegítő támogatásokról, valamint a Munkaerőpiaci Alapból foglalkoztatási válsághelyzetek kezelésére nyújtható támogatásról szóló 6/1996. (VII. 16.) MüM rendelet (a továbbiakban: R.) 1. §-a (1) bekezdésének d)—e) pontja helyébe a következő rendelkezés lép:

[1. § (1) A Munkaerőpiaci Alapból — a (3) bekezdésben meghatározott képzések kivételével — a következő képzésekhez nyújtható képzési támogatás:]

„d) a szakképesítéssel rendelkező személyek számára nyújtandó államilag elismert nyelvvizsga megszerzésére irányuló képzés,

e) közúti járművek vezetésére jogosító vezetői engedély [C, D, E kategóriára, valamint e kategóriáknak a közúti közlekedés rendőrhatalósági igazgatásáról szóló 48/1997. (VIII. 26.) BM rendelet 3. §-ában meghatározott alkategóriáira és kombinált kategóriáira], mezőgazdasági vontató vezetésére jogosító járművezetői igazolvány, továbbá járművezetői engedély (II. kategóriára és trolibuszra érvényesítve), a belföldi és a nemzetközi árufuvarozási engedély, a veszélyes áruk szállításához szükséges engedély (ADR) kiadásához előírt képzés, továbbá az autóbusszal díj ellenében végzett személyszállításához szükséges képzés, és az építőgépek-kezelő engedély kiadásához szükséges képzés.”

2. §

(1) Az R. 3. §-a (2) bekezdésének *a*) pontja helyébe a következő rendelkezés lép:

[(2) A munkaügyi központ — a (4) bekezdésben meghatározott szempontok figyelembevételével — a jegyzékre olyan intézményt vehet fel, amely]

„*a*) rendelkezik a 2. § (1) bekezdésben meghatározott képzéseknek megfelelő képzési programmal és annak megvalósításához szükséges tananyaggal,»

(2) Az R. 3. §-ának (2) bekezdése a következő *f*) ponttal egészül ki:

[(2) A munkaügyi központ — a (4) bekezdésben meghatározott szempontok figyelembevételével — a jegyzékre olyan intézményt vehet fel, amely]

„*f*) ha a képzési ajánlata szerinti képzés a szakképzés megkezdésének és folytatásának feltételeiről szóló 45/1999. (XII. 13.) OM rendelet hatálya alá tartozik, az abban foglalt nyilvántartásban szerepel.»

3. §

Az R. 5. §-a helyébe a következő rendelkezés lép:

„5. § (1) A munkaügyi központ választja ki az Ft. 14. §-ának (1) bekezdésében meghatározott személyek közül, valamint az Ft. 14. §-ának (2) bekezdésében foglaltak figyelembevételével azokat a személyeket, akiknek a képzésben történő részvételét javasolja.

(2) A Munkaerőpiaci Alap Irányító Testületének (a továbbiakban: MAT) az Ft. 14. §-ának (2) bekezdése alapján hozott határozatát a Szociális és Munkaügyi Közlönyben közzé kell tenni.

(3) A munkaügyi központ és az (1) bekezdésben meghatározott személy együttesen választja ki a támogatott képzés irányát. Ezt követően a képzési programot lebonyolító intézményt a munkaügyi központ jelöli ki.

(4) A 2. § (1) bekezdésében meghatározott képzési irányoktól eltérő képzésben történő részvétel akkor támogatható, ha a képzés az 1. §-ban meghatározott feltételeknek megfelel, a képző intézmény rendelkezik képzési programmal, valamint annak megvalósításához szükséges tananyaggal, továbbá a 3. § (2) bekezdésének *b*), *c*), valamint *e*)—*f*) pontjában meghatározott feltételeknek megfelel.»

4. §

(1) Az R. 8. §-ának (2) bekezdése helyébe a következő rendelkezés lép:

„(2) Ha a képzésben résztvevő neki felróható okból a képzést abbahagyja, óralátogatási kötelezettségének rendszeresen nem tesz eleget, vagy vizsgakötelezettségét elmulasztja, tőle a képzési támogatásnak azt a részét, amelyet a munkaügyi központ — az 1. számú mellékletben foglalt kiadások figyelembevételével — órá vonatkozóan kiszámított és a képző intézménynek a képzés abbahagyásáig átutalt, vissza kell követelni.»

(2) Az R. 8. §-a a következő (3) bekezdéssel egészül ki:
„(3) A képzésben részt vevő személy a képzés időtartama alatt részére folyósított keresetpótló juttatást köteles visszafizetni, ha az részére — jogszabályban meghatározott feltételek hiányában — nem lett volna megállapítható.»

5. §

(1) Az R. 9. §-ának (2)—(4) bekezdése helyébe a következő rendelkezés lép:

„(2) A képzés támogatására a munkaadó által a telephely szerint illetékes munkaügyi központhoz benyújtott kérelem alapján kerülhet sor.

(3) A (2) bekezdésben meghatározott kérelemnek tartalmaznia kell:

a) képzés szükségességét, célját, gazdálkodási és foglalkoztatási szempontból várható eredményét,

b) a képzési program rövid ismertetését, a képzéssel megszerezhető képesítést,

c) a képzésben résztvevők létszámát, kor és iskolai végzettség szerinti összetételét,

d) a képzés lebonyolításához szükséges feltételeket,

e) a képzési program összes, illetve fajlagos költségeit (Ft/fő/óra) a munkaadói hozzájárulás mértékét, ideértve a munkaadó által a képzésben résztvevő részére kifizetendő keresetkiegészítést,

f) a képzésben résztvevők további foglalkoztatására vonatkozó munkaadói nyilatkozatot.

(4) A munkaügyi központ a kérelem elbírálásról határozattal dönt. A támogatás folyósításának további feltételeiben a munkaügyi központ a munkaadóval megállapodik.»

(2) Az R. 9. §-a a következő (5) bekezdéssel egészül ki:

„(5) A munkaadónak nyújtandó támogatás szempontjából keresetkiegészítésként a képzésben résztvevő által a képzést megelőzően elért átlagkereset és a képzés alatt elért kereset különbözete vehető figyelembe.»

6. §

Az R. 10. §-a (1) bekezdésének *a*) pontja helyébe a következő rendelkezés lép:

[(1) Az Ft. 15. §-ának a) pontjában meghatározott támogatás folyósításának kezdő napja:]

„*a*) A bejelentési kötelezettséggel járó egyéni vállalkozás létrehozása esetén a vállalkozói igazolványátvételének napja,»

7. §

Az R. 11. §-a (4) bekezdésének helyébe a következő rendelkezés lép:

„(4) Az Ft. 16. §-a (1) bekezdésének *a*) pontjában meghatározott hat hónapos, illetőleg pályakezdő esetében három hónapos munkanélküli állapot időtartamának számításánál a munkanélküli állapotnak a következő foglalkoztatásokban történő részvételt közvetlenül megelőző és követő időtartamát össze kell adni:

a) az Ft. 29. §-a (1) bekezdésének b)—d) és f) pontjában meghatározott időtartamok,

b) az Ft. 16/A. §-a szerint támogatott közhasznú munkavégzés,

c) a külön jogszabályban meghatározott közmunkaprogram, továbbá

d) a rendszeres szociális segélyt kérelmező igényjogosult aktív korú nem foglalkoztatott számára a települési önkormányzat által a települést érintő közfeladat ellátása érdekében szervezett egyéb munka.”

8. §

Az R. 12. §-a a következő (3) bekezdéssel egészül ki:

„(3) Nem folyósítható a közhasznú munkavégzés támogatása azokra a napokra, amelyekre ugyanazon személy után a települési önkormányzat a Magyar Köztársaság 2000. évi költségvetéséről szóló 1999. évi CXXV. törvény 8. számú mellékletének II/2. pontjában meghatározott támogatásban részesült.”

9. §

(1) Az R. 15. §-ának (2) bekezdése helyébe a következő rendelkezés lép:

„(2) A közhasznú munkavégzés közvetlen költségei között a munkavállaló munkabére, annak járulékai, a munkaruha és egyéni védőeszköz költségei, a munkabajjrással kapcsolatos utazási költségterítésről szóló jogszabály szerint a munkaadót terhelő utazási költségek, a munkásszállítás költségei, — a munkaügyi központtal történő előzetes egyeztetés alapján — a munkavégzéshez nélkülözhetetlen munkaeszközök költsége, a munkaalkalmassági vizsgálat költsége, a közhasznú munka megszervezésével kapcsolatos költségek és a többletlétszám foglalkoztatásából eredően az irányításban felmerült költségek számolhatók el.”

(2) Az R. 15. §-a a következő (3) bekezdéssel egészül ki, egyidejűleg a jelenlegi (3)—(4) bekezdés számozása (4)—(5) bekezdésre változik:

„(3) Ha a közhasznú foglalkoztatást közhasznú szervezet szervezi, a munkaügyi központ a közhasznú munkavégzés támogatásából, a munkavégzés megszervezése költségének a munkaadó és a szervező megállapodása által meghatározott részét levonhatja, és közvetlenül átutalhatja a szervezőnek.”

10. §

Az R. 17/A. §-a (1) bekezdésének c) pontja helyébe a következő rendelkezés lép:

[17/A. § (1) Az Ft. 17. §-ának c) pontjában meghatározott támogatás annak részére nyújtható, aki]

„c) rendelkezik a vállalkozás indításához — a beruházás költségének legalább 20 százalékát elérő — saját forrással, továbbá anyagi biztosítékkal a támogatás visszafizetéséhez.”

11. §

(1) Az R. 17/B. §-ának (1) bekezdése helyébe a következő rendelkezés lép:

„(1) Az Ft. 17. §-ának c) pontjában meghatározott személyeknek támogatásként 1 millió Ft-ig terjedő visszatérítendő kamatmentes tőkejuttatás adható, valamint az e rendelet 17/A. §-a (1) bekezdésének b) pontjában meghatározott tevékenység megkezdéséhez és folytatásához szükséges szaktanácsadás költsége téríthető meg.”

(2) Az R. 17/B. §-ának (2) bekezdése helyébe a következő rendelkezés lép:

„(2) Az (1) bekezdésben meghatározott támogatást legkésőbb a folyósítás befejezését követő 13. hónap kezdetétől számított legfeljebb 60 hónap alatt, a munkaügyi központ által megállapított egyenlő részletekben kell visszafizetni.”

(3) Az R. 17/B. §-ának (4) bekezdése helyébe a következő rendelkezés lép:

„(4) Az (1) bekezdésben meghatározott támogatásról szóló államigazgatási határozatban meg kell határozni a támogatás nyújtásának feltételeit, a támogatás mértékét, a támogatás kifizetésének legkésőbbi időpontját, valamint a támogatás visszafizetésének és visszakövetelésének részletes feltételeit.”

12. §

(1) Az R. 18/B. §-ának (1) bekezdése helyében a következő rendelkezés lép:

„(1) Az Ft. 18/A. §-ában meghatározott támogatás annak a munkaadónak nyújtható, aki munkanélküli — a kérelem benyújtását követő — foglalkoztatását vállalja.”

(2) Az R. 18/B. §-ának (2) bekezdése helyébe a következő rendelkezés lép:

„(2) A támogatás legfeljebb 200 napra folyósítható.”

13. §

Az R. 18/C. §-a (1) bekezdésének felvezető szövege helyébe a következő rendelkezés lép:

„(1) Támogatás nyújtható az Ft. 18/A. §-a (2) bekezdésében meghatározott munkaadónak, az alkalmi munkavállalói könyvvel történő foglalkoztatásról és az ahhoz kapcsolódó közterhek egyszerűsített befizetéséről szóló 1997. évi IV. törvény (a továbbiakban: Alk.tv.) 2. §-a (1)—(3) bekezdésével meghatározott alkalmi foglalkoztatáshoz.”

14. §

(1) Az R. 19. §-ának (2) bekezdése helyébe a következő rendelkezés lép:

„(2) A támogatás pályázati eljárás alapján annak a munkaadónak nyújtható, aki

a) a pályázat benyújtását megelőzően legalább egy naptári éven keresztül működött, és

b) az (1) bekezdésben meghatározott célok megvalósításához — a beruházás (felújítás, eszközbővítés) költségének legalább 20 százalékát elérő — saját erővel is hozzájárul, és

c) a megváltozott munkaképességű személyek munkaviszonyban [Flt. 58. § (5) bekezdés a) pont] történő foglalkoztatását a támogatott munkahelyen, illetőleg — a 19. § (1) bekezdésében meghatározott egyéb támogatás esetében — a pályázat keretében támogatott telephelyen saját maga valósítja meg, és

d) foglalkoztatási kötelezettséget vállal.”

(2) Az R. 19. §-a a következő (3)—(5) bekezdéssel egészül ki, egyidejűleg a jelenlegi (3)—(4) bekezdés számozása (6)—(7) bekezdésre változik:

„(3) A pályázat benyújtását megelőző egy naptári éven belül történt jogutódlás esetében a (2) bekezdés a) pontjában meghatározott feltétel megvalósulása szempontjából a munkaadó jogelődje működésének időtartamát akkor kell beszámítani, ha a munkaadó a jogelőd egészének a Munka Törvénykönyvéről szóló 1992. évi XXII. törvény 209. §-a (2) bekezdése szerinti jogutóda.

(4) A foglalkoztatási kötelezettség időtartamáról és tartalmáról a támogatásról szóló államigazgatási határozatban kell rendelkezni. A foglalkoztatási kötelezettség időtartama legfeljebb három évig terjedhet.

(5) A foglalkoztatási kötelezettség mértéke megállapításának szempontjait a pályázati feltételekben kell meghatározni.”

15. §

Az R. a következő 19/B. §-sal egészül ki:

„19/B. § A pályázónak a pályázatában nyilatkoznia kell a Munkaerőpiaci Alappal szemben fennálló kötelezettségeiről, illetőleg ha a tárgyévben az R. 19—19/A. §-a alapján több pályázatot nyújt be valamennyi pályázatáról.”

16. §

(1) Az R. 21/C. §-ának (1) bekezdése helyébe a következő rendelkezés lép:

„(1) Az Flt. 43. §-ának (5) bekezdésében meghatározott támogatás a közhasznú szervezetnek a munkanélküliek, valamint a munkanélküliséggel veszélyeztetettek számára szervezett, álláskeresést, pálya- és szakmaválasztást segítő, munkaerőpiaci szolgáltatást nyújtó programjaihoz, továbbá ilyen, valamint foglalkoztatási programokat szervező, irányító szakértők díjazásához nyújtható.”

(2) Az R. 21/C. §-a a következő (3) bekezdéssel egészül ki, egyidejűleg a jelenlegi (3) bekezdés számozása (4) bekezdésre változik:

„(3) Az Flt. 19/B. §-ában, valamint e rendelet 26/A—26/G. §-ában foglaltakat megfelelően alkalmazni kell a közhasznú szervezetek programjainak e § (1) bekezdésében meghatározott támogatására.”

17. §

Az R. 26. §-át követően a következő alcímmel és a következő 26/A—26/G. §-okkal egészül ki:

„Munkaerőpiaci programok támogatása

26/A. § (1) Az Flt. 19/B. §-ában meghatározott program (a továbbiakban: program) magában foglalhatja az Flt. és végrehajtási szabályai által tartalmazott munkaerőpiaci szolgáltatásokat, valamint a Munkaerőpiaci Alap foglalkoztatási és rehabilitációs alaprészéből nyújtható foglalkoztatást elősegítő támogatásokat.

(2) A program indítása előtt programtervet kell készíteni, amelyben meg kell határozni

a) azoknak a személyeknek a körét, akik munkaerőpiaci helyzetének javítására a program irányul (a továbbiakban: célcsoport),

b) azokat a térségeket, amelyekben a program megvalósítására sor kerül,

c) a program tartalmát alkotó munkaerőpiaci szolgáltatásokat és foglalkoztatást elősegítő támogatásokat (programelemek), valamint azokat a szakmai elveket, amelyek szerint ezek a programban összekapcsolódnak,

d) a programban, valamint az egyes programelemekben való részvétel feltételeit, az ahhoz szükséges dokumentumok körét és tartalmát,

e) a program megvalósításában közreműködő személyek és szervezetek körét,

f) a program megvalósításának időtartamát,

g) a programtól, valamint az egyes programelemektől várt eredményt, valamint annak mérésének, értékelésének módját,

h) a programtervben meghatározott célok megvalósulása értékelésének gyakoriságát,

i) a program teljes költségvetését, amely tartalmazza a programot alkotó munkaerőpiaci szolgáltatások, támogatások és a program működtetésének (a programirányítás, a programmal kapcsolatos kommunikáció és a monitoring) költségeit.

(3) A program keretében olyan feltételek is előírhatók, amelyek alapján a célcsoporthoz tartozó személyek a program nem valamennyi, hanem csak egyes elemeiben vesznek részt.

(4) A program időtartama a három évet nem haladhatja meg.

(5) A program időtartama alatt a programtervben előírt időközönként vizsgálni kell a programtervben meghatározott célok megvalósulásának lehetőségét, és indokolt esetben a szükséges módosításokat el kell végezni.

(6) A program költségei közül

a) a program elemét képező támogatásokat a foglalkoztatási, illetőleg a rehabilitációs alaprész terhére,

b) a munkaügyi központok által nyújtott munkaerőpiaci szolgáltatások, valamint a program működtetésének a munkaügyi központoknál felmerült költségeit — kivéve az Flt. 39. §-a (4) bekezdésében meghatározott költségeket — az intézményi költségvetés terhére,

c) a program kidolgozásáért, illetőleg részben vagy egészben történő megvalósításáért támogatásban részesülőnél felmerült költségek megtérítését

ca) a rehabilitációs alaprész terhére indított központi program esetében a rehabilitációs alaprész központi kerete terhére,

cb) egyéb esetben a foglalkoztatási alaprész terhére kell elszámolni.

26/B. § A program elemét képező támogatások tekintetében az FtL-ben és végrehajtási szabályaiban meghatározott feltételektől a következők szerint lehet eltérni:

a) A program célcsoportjához tartozók — a c) pontban meghatározott kivételekkel — minden programelemben részt vehetnek függetlenül attól, hogy az FtL és végrehajtási szabályai szerint jogosultak-e a program elemét képező támogatásra.

b) A program megvalósításában résztvevők — amennyiben a program más feltételeket nem tartalmaz — a c) pontban meghatározott kivételekkel, a célcsoporthoz tartozók után arra tekintet nélkül részesülnek támogatásban, hogy a célcsoporthoz tartozók rendelkeznek-e az FtL-ben és végrehajtási szabályaiban, az adott támogatásra előírt feltételekkel.

c) Az a) és b) pontban foglaltak nem vonatkoznak a pályakezdő munkanélküliek munkavégzésének elősegítéséről szóló 68/1996. (V. 15.) Korm. rendeletben, és a munkaügyi központok foglalkozási rehabilitációs eljárásáról, valamint a megváltozott munkaképességű munkanélküliek foglalkoztatását elősegítő támogatásokról szóló 11/1998. (IV. 29.) MüM rendeletben, továbbá e rendelet 19. és 19/A. §-ában szabályozott támogatásokra.

d) A program elemét képező támogatások a program teljes időtartama alatt nyújthatók.

e) A foglalkoztatás bővítését szolgáló támogatás, a foglalkoztatáshoz kapcsolódó járulékok átvállalása, a helyközi utazás támogatása, valamint a csoportos személyszállítás támogatása együttesen a program teljes időtartama alatt nyújtható.

f) A közhasznú munkavégzés támogatása tekintetében az FtL 16/A. §-a (2) bekezdésében foglaltakat a program időtartama alatt nem kell alkalmazni.

g) Ha az önfoglalkoztatóvá válás támogatása a program elemét képezi, el lehet tekinteni a pályázat benyújtásától, azonban a támogatás feltételeiről a célcsoporthoz tartozó személyt a program indításakor tájékoztatni kell.

h) A foglalkoztatás bővítését szolgáló támogatás esetében az FtL-ben és az e rendeletben előírt feltételek közül csak az e rendelet 11. § (3) bekezdésében foglaltakat kell alkalmazni.

26/C. § (1) A programok lehetnek:

- a) központi munkaerőpiaci program,
- b) több megyére kiterjedő munkaerőpiaci program,
- c) megyei (fővárosi) munkaerőpiaci program.

(2) A munkaerőpiaci program indításához a Szociális és Családügyi Minisztérium által indított központi program esetén a MAT, több munkaügyi központ, illetőleg a munkaügyi központ által beindítandó programok esetében a megyei (fővárosi) munkaügyi tanács(ok) véleményét ki kell kérni.

(3) A megyei (fővárosi) munkaerőpiaci program indításáról a munkaügyi központ igazgatója, a több megyét érintő munkaerőpiaci program indításáról az érintett munkaügyi központok igazgatói együttesen döntenek.

(4) A Szociális és Családügyi Minisztérium, a statisztikai tervezési régiókhoz tartozó munkaügyi központok együttesen, valamint a megyei munkaügyi központ csatlakozhatnak más minisztérium vagy egyéb szerv által indított, a munkaerőpiacot befolyásoló programokhoz.

(5) Az FtL és e rendelet szabályai irányadók a (4) bekezdésben meghatározott, valamint a MAT által indított munkaerőpiaci programok esetében is.

26/D. § (1) A Szociális és Családügyi Minisztérium által hirdetett központi munkaerőpiaci program esetében a program végrehajtásáról a (2) bekezdés d) pontjában meghatározott módon az érintett munkaügyi központok gondoskodnak.

(2) Az (1) bekezdésben meghatározott esetben a Szociális és Családügyi Minisztérium meghatározza

- a) a központi program célját,
- b) a központi program elemeit,
- c) a program, illetőleg az egyes programelemek végrehajtása során elérendő eredményt, továbbá azt, hogy

d) a programot a munkaügyi központ valósítja meg, vagy annak megvalósításába mást is bevonhat [26/G. § (1) bek.], valamint

- e) a program finanszírozásának feltételeit,
- f) a program végrehajtásáról történő beszámolás rendjét,
- g) a program monitorozásának idejét és módját.

26/E. § A program célcsoportjába tartozó személyeknek, valamint a program megvalósításában résztvevőknek nyújtandó támogatásokra — a 26/B. §-ban foglaltak figyelembevételével — az FtL és végrehajtási szabályai által tartalmazott rendelkezéseket megfelelően alkalmazni kell.

26/F. § (1) Az FtL 19/B. §-ának (2) bekezdésében meghatározott egységes támogatás keretében a programban résztvevő munkanélküli vállalkozóvá válásához, intenzív álláskeresésben, továbbá a munkaerőpiaci képzésben történő részvételéhez, valamint a munkaerőpiaci szolgáltatások igénybevétele során nyújtandó támogatás vonható össze.

(2) Az (1) bekezdésben meghatározott támogatásnak a munkanélküli

- a) vállalkozóvá válását elősegítő elemére, a munkanélküliek vállalkozóvá válását elősegítő támogatásokra,
- b) az intenzív álláskeresést elősegítő elemére, az intenzív álláskeresés támogatására,
- c) a képzésben történő részvételhez nyújtott elemére a foglalkoztatást elősegítő képzésben történő részvételhez nyújtott támogatásra,

d) a szolgáltatások igénybevételéhez nyújtott elemére a szolgáltatások igénybevétele esetén nyújtandó támogatásra vonatkozó, az FtL és végrehajtási szabályai által tartalmazott rendelkezéseket — a 26/B. §-ban foglaltak figyelembevételével — megfelelően alkalmazni kell.

(3) Az (1) bekezdésben meghatározott támogatásról szóló államigazgatási határozatban meg kell határozni a

támogatás, valamint az egyes elemei igénybevételeinek részletes feltételeit, a munkanélküli részére nyújtandó szolgáltatás, valamint az általa igénybe venni tervezett képzés időtartamát, az erre nyújtandó keresetpótló juttatás összegét, a vállalkozóvá váláshoz nyújtandó támogatás összegét, továbbá a támogatás(ok) visszakövetelésének részletes feltételeit.

26/G. § (1) Pályázati eljárás alapján a munkaügyi központ támogatást nyújthat jogi személynek, jogi személyiséggel nem rendelkező gazdasági társaságnak, valamint egyéni vállalkozónak munkaerőpiaci program kidolgozásához, illetőleg annak kidolgozásához és részben vagy egészben történő megvalósításához.

(2) A pályázati felhívásnak tartalmaznia kell:

- a) a pályázat célját,
- b) a pályázaton történő részvétel feltételeit,
- c) a támogatni tervezett programok célját, a program tartalmát, a programelemeket,
- d) a programtól, illetőleg az egyes programelemektől elvárt eredményt,
- e) a program időtartamát és határidejét, a beszámolás rendjét és idejét, valamint formáját,
- f) a programhoz nyújtandó támogatás formáját, mértékét, forrását,
- g) a pályázat benyújtásának helyét, határidejét, a pályázatot elbíráló szerv megnevezését, a pályázat elbírálásának határidejét.

(3) A pályázat eredményéről a munkaügyi központ határozattal dönt. A támogatásról szóló határozatban meg kell határozni a támogatás időtartamát, mértékét, ütemezését, valamint a visszakövetelés feltételeit.

(4) A támogatásban részesülő pályázóval a munkaügyi központ megállapodást köt. A megállapodásnak tartalmaznia kell a program szervezésének, bonyolításának, továbbá monitorozásának és végrehajtása ellenőrzésének részletes szabályait, valamint a program tartalmát alkotó támogatások folyósításának feltételeit és az ahhoz szükséges iratokat. A program megvalósításához nyújtott támogatás 10 százaléka a program lezárását követően az eredmény elfogadása esetén fizethető ki."

18. §

(1) Az R. 27. §-ának (1) bekezdése a következő c) ponttal egészül ki:

[(1) E rendelet alkalmazásában]

„c) közhasznú szervezetten a közhasznú szervezetekről szóló 1997. évi CLVI. törvényben foglaltak szerint közhasznú szervezetté minősített szervezetet”

[kell érteni].

(2) Az R. 27. §-a (2) bekezdésének helyébe a következő rendelkezés lép:

„(2) E rendelet alkalmazásában munkaügyi központon — a (3)—(4) bekezdésben foglaltak figyelembevételével — a munkaerőpiaci képzésben résztvevő munkanélküli

személynek nyújtott támogatás, a munkanélküliek vállalkozóvá válását elősegítő támogatás, a foglalkoztatás bővítését szolgáló támogatás, a közhasznú munkavégzés támogatása, a foglalkoztatáshoz kapcsolódó járulékok átvállalása, az intenzív álláskeresés támogatása, továbbá a 26/F. §-ban meghatározott támogatás tekintetében a munkaügyi központ kirendeltségét, minden más támogatásra vonatkozóan a munkaügyi központ központi szervezeti egységét kell érteni.”

(3) Az R. 27. §-a a következő (3)—(4) bekezdéssel egészül ki, egyidejűleg a jelenlegi (3)—(5) bekezdés számozása (5)—(7) bekezdésre változik:

„(3) Ha a munkaerőpiaci programot nem a munkaügyi központ indítja, a program támogatása tekintetében a munkaügyi központ központi szervezeti egysége dönt.

(4) A munkaerőpiaci program elemeit képező támogatásokra a (2) bekezdésben foglaltakat megfelelően alkalmazni kell.”

19. §

Az R. 1. számú melléklete 9. pontját megelőző szöveg helyébe a következő szöveg lép:

„A 8. pontban szereplő költségek legfeljebb a képzési költség 20 százalékáig terjedhetnek.”

20. §

(1) Ez a rendelet — a (2) bekezdésben foglaltak kivételével — 2000. május 1-jén lép hatályba. A hatálybalépésével egyidejűleg az R. 6. §-ának (2) bekezdéséből a „pályorientációs tanácsadás”, 7. §-ának (1) bekezdéséből a „vagy a kereset kiegészítést — amely a képzés alatt elért kereset és az azt megelőző átlagkereset különbözetéig terjedhet —” szövegrész, továbbá a 17/B. §-át követően a „Munkahelymegőrzés támogatása” alcím és az R. 18—18/A. §-a hatályát veszti.

(2) A rendelet 10—11. §-a, valamint 14. §-a a kihirdetéstől számított három napon belül lép hatályba, ezzel egyidejűleg az R. 16—17. §-a hatályát veszti, és az R. 16. §-át megelőzően a „Munkahelyteremtés támogatása” cím helyébe az „Önfoglalkoztatóvá válás támogatása” cím lép.

(3) Az R. 10—11. §-ában, valamint 14. §-ában foglaltakat a (2) bekezdésben meghatározott időpontot követően elbírált pályázatok esetében kell alkalmazni.

(4) Az e rendelet hatálybalépését megelőzően munkahelyteremtés támogatása, valamint munkahelymegőrzés támogatása folyósítására és visszakövetelésére a (2) bekezdésben meghatározott időpontot megelőző napon hatályos szabályokat kell alkalmazni.

Harrach Péter s. k.,
szociális és családügyi miniszter

V. rész KÖZLEMÉNYEK, HIRDETMÉNYEK

1952. évi III.

t ö r v é n y

a polgári perrendtartásról¹

(Egységes szerkezetben.)

ELSŐ RÉSZ

ÁLTALÁNOS RENDELKEZÉSEK

I. Fejezet²

ALAPVETŐELVEK

A törvény célja

1. § Ennek a törvénynek az a célja, hogy a természetes személyek és más személyek vagyoni és személyi jogaival kapcsolatban felmerült jogviták bíróság előtti eljárásban való pártatlan eldöntését az e fejezetben meghatározott alapelvek érvényesítésével biztosítsa.

A bíróság feladatai a polgári perben

2. § (1) A bíróságnak az a feladata, hogy — összhangban az 1. §-ban foglaltakkal — a feleknek a jogviták elbírálásához, a perek tisztességes lefolytatásához és ésszerű időn belül történő befejezéséhez való jogát érvényesítse.

(2) A per befejezésének ésszerű időtartama a jogvita tárgyát és természetét, valamint az eljárás lefolytatásának egyedi körülményeit is figyelembe véve határozható meg. Nem hivatkozhat a per ésszerű időn belül történő befejezésének követelményére az a fél, aki magatartásával, illetve mulasztásával a per elhúzásához maga is hozzájárult.

(3)³ Az (1) bekezdésben foglaltak teljesítésének elmulasztása esetén a fél — az alapvető jogait értsérelemre hivatkozással — méltányos elégtételt biztosító kártérítésre tarthat igényt, feltéve, hogy a sérelem a jogorvoslati eljárásban nem orvosolható. Az igény elbírálása során a bíróság soron kívül jár el. A kártérítés megállapítását nem zárja ki, ha a bíróság nevében eljáró személynek az okozott jogsérelem közvetlenül nem volt felróható.

¹ A kihirdetés napja: 1952. június 6. A szövegben az 1999. évi CX. törvénnyel módosított, 2000. január 1-jén hatályba lépett rendelkezéseket kövér, a 2002. január 1-jén hatályba lépő rendelkezéseket vékony dőlt, a 2003. január 1-jén hatályba lépő rendelkezéseket kövér dőlt betűvel szedtük.

² Az I. fejezet (1—9. §) az 1999. évi CX. törvény 2. §-ával megállapított szöveg.

³ A 2. § (3) bekezdésének az 1999. évi CX. törvény 2. §-ával megállapított szövege 2003. január 1-jén lép hatályba.

(4) A bíróság e törvény alkalmazása során annak rendelkezéseit, csak az ebben a fejezetben meghatározott alapelvekkel összhangban értelmezheti.

3. § (1) A bíróság a polgári ügyek körében felmerült jogvitát erre irányuló kérelem esetén bírálja el. Ilyen kérelmet — ha törvény eltérően nem rendelkezik — csak a vitában érdekelt fél terjeszthet elő.

(2) A bíróság — törvény eltérő rendelkezése hiányában — a felek által előterjesztett kérelmekhez és jognyilatkozatokhoz kötve van. A bíróság a fél által előadott kérelmet, nyilatkozatokat nem alakszerű megjelölésük, hanem tartalmuk szerint veszi figyelembe.

(3) A jogvita elbírálásához szükséges bizonyítékok rendelkezésre bocsátása — ha törvény eltérően nem rendelkezik — a feleket terheli. A bizonyítás indítványozása elmulasztásának, illetve a bizonyítási indítvány elkésztett voltának jogkövetkezményei, valamint a bizonyítás esetleges sikertelensége törvény eltérő rendelkezése hiányában a bizonyításra kötelezett felet terheli. A bíróság köteles a jogvita eldöntése érdekében a bizonyításra szoruló tényekről, a bizonyítási teherről, illetve a bizonyítás sikertelenségének következményeiről a feleket előzetesen tájékoztatni.

(4) A bíróság a bizonyítási indítványhoz, illetve a bizonyítást elrendelő határozatához nincs kötve. A bíróság mellőzi a bizonyítás elrendelését, vagy a már elrendelt bizonyítás lefolytatását (kiegészítését, megismétlését), ha az a jogvita elbírálása szempontjából szükségtelen. A bíróság a bizonyítás elrendelését mellőzni köteles, ha a bizonyítási indítványt a fél neki felróható okból elkésztetten, vagy egyébként a jóhiszemű pervittel össze nem egyeztethető módon terjeszti elő, kivéve, ha a törvény eltérően rendelkezik.

(5) Ha törvény másként nem rendelkezik, a bíróság a polgári perben alakszerű bizonyítási szabályokhoz, a bizonyítás meghatározott módjához vagy meghatározott bizonyítási eszközök alkalmazásához nincs kötve, szabadon felhasználhatja a felek előadásait, valamint felhasználhat minden egyéb bizonyítékot, amely a tényállás felderítésére alkalmas. E rendelkezések nem érintik a törvényes vélelmeket, ideértve azokat a jogszabályokat is, amelyek szerint valamely körülményt az ellenkező bizonyításáig valónak kell tekinteni.

(6) A bíróság köteles gondoskodni arról, hogy a felek minden, az eljárás során előterjesztett kérelmet, jognyilatkozatot, valamint a bírósághoz benyújtott okiratot megismerhessenek és azokra — törvényben előírt időn belül — nyilatkozhassanak.

4. § (1) A bíróságot határozatának meghozatalában más hatóság döntése vagy a fegyelmi határozat, illetve az azokban megállapított tényállás nem köti.

(2) Ha jogerősen elbírált bűncselekmény vagyoni jogi következményei felől polgári perben kell határozni, a bíróság a határozatában nem állapíthatja meg, hogy az elítélt nem követte el a terhére rótt bűncselekményt.

5. § (1) A bíróság — ha törvény eltérően nem rendelkezik — a felek közötti jogvitát nyilvános tárgyaláson bírálja el.

(2) A bíróság a nyilvánosságot indokolt határozatával az egész tárgyalásról vagy annak egy részéről kizárhatja, ha az államtitok, szolgálati titok, üzleti titok vagy külön törvényben meghatározott más titok megőrzése végett feltétlenül szükséges. A bíróság a nyilvánosságot a közérkölcse védelmében, valamint az ügyfél kérelmére abban az esetben is kizárhatja, ha az a fél személyiségi jogainak védelme érdekében indokolt.

(3) A bíróság a tárgyalás során hozott határozatát nyilvánosan hirdeti ki.

6. § (1) A bírósági eljárás nyelve a magyar. A magyar nyelv nem tudása miatt senkit hátrány nem érhet.

(2) A bírósági eljárásban — nemzetközi egyezményben meghatározott körben — mindenki jogosult anyanyelvét, regionális vagy kisebbségi nyelvét használni.

(3) A bíróság köteles tolmácsot alkalmazni, ha az az (1)–(2) bekezdésben foglalt elvek érvényesülése érdekében szükséges.

7. § (1) A bíróság — jogszabályban előírt esetekben — kérelemre segítséget nyújt ahhoz, hogy a fél jogai, illetve törvényes érdekei védelmében bírósághoz fordulhasson.

(2) Az (1) bekezdésben foglaltak teljesülése érdekében a bíróság köteles a felet, ha nincs jogi képviselője — perbeli eljárási jogairól és kötelezettségeiről —, a szükséges tájékoztatással ellátni, illetve meghatározott esetben részére jogi képviselőt kirendelni. A bíróság jogszabályban meghatározott esetben és módon a felet — kérelmére — részben vagy egészben mentesíti a pervitellel összefüggő költségek előlegezése, illetve viselése alól.

8. § (1) A bíróság köteles biztosítani, hogy a felek és a per többi résztvevője jogukat rendeltetésszerűen gyakorolják és perbeli kötelezéseknek eleget tegyenek.

(2) A bíróság köteles megakadályozni minden olyan eljárást, cselekményt vagy egyéb magatartást, amely a jóhiszemű joggyakorlás követelményével ellentétes, így azt, amely a per elhúzására irányul, vagy erre vezethet. A bíróság a feleket a perbeli jogok jóhiszemű gyakorlására figyelmeztetni köteles. A figyelmeztetésnek ki kell terjednie a rosszhiszemű pervitel következményeire is.

(3) A bíróság pénzbírsággal (120. §) sújtja azt a felet vagy képviselőt, aki akár a tárgyaláson, akár valamely periratban jobb tudomása ellenére vagy nagyfokú gondatlanságból:

a) az ügyre vonatkozó oly tényt állított, amelyről bebizonyult, hogy valótlan, vagy az ügyre tartozó oly tényt tagadott, amelyről bebizonyult, hogy igaz,

b) olyan tényt elhallgatott, amelyről tudnia kellett, hogy a per eldöntése céljából jelentős, vagy

c) nyilvánvalóan alaptalanul hivatkozott valamely bizonyítékra.

(4) A bíróság pénzbírsággal (120. §) sújtja azt a felet (képviselet), valamint más perbeli személyt, aki valamely nyilatkozatot indokolatlanul késedelmesen tesz meg, vagy

azt felhívás ellenére sem teszi meg és ezáltal a per befejezését késlelteti.

(5) A bíróság azt a felet (képviselet), aki egyes perbeli cselekményekkel indokolatlanul késedelmeskedik, valamely határidőt vagy határnapot mulaszt, vagy más módon felesleges költségeket okoz, a törvény értelmében a költségek megtérítésére való kötelezésen felül — pernyertességre vagy pervesztességre tekintet nélkül — pénzbírsággal megfizetésére kötelezi, továbbá a felet a törvényben meghatározott más jogkövetkezéssel sújtja.

Az ügyész feladatai a polgári perben

9. § (1) Az ügyész a felek rendelkezési jogának tiszteletben tartása mellett keresetet indíthat, ha a jogosult jogainak védelmére bármely okból nem képes. Nem indíthat az ügyész keresetet olyan jog iránt, amelyet csak jogszabályban meghatározott személy vagy szervezet érvényesíthet.

(2) Ha az ügyészt az (1) bekezdésben meghatározott keresetindítási jog illeti meg, de a perbeli részvételét megalapozó körülmények a per folyamán állnak be, az ügyész a perben felléphet. Ha az ügyészi fellépés törvényi feltételei fennállnak, a bíróság erről az ügyészt értesíti.

(3) Az ügyészt az általa indított perben, illetve fellépése esetén megilletik mindazok a jogok, amelyek a felet megilletik, egyezséget azonban nem köthet, jogról nem mondhat le, illetve jogokat nem ismerhet el.

(4) Abban a perben, amelynek megindítására külön törvény jogosítja fel az ügyészt, vagy amelyet ellene lehet indítani, az ügyész a fél jogait gyakorolja.

(5) A pert az az ügyész indíthatja meg, illetve a perben az az ügyész léphet fel, aki a perre illetékes bíróság területén működik.

II. Fejezet

BÍRÓSÁGOK

Eljáró bíróságok⁴

10. §⁵ (1) Első fokon ítéleznek:

a helyi bíróság (városi bíróság, kerületi bíróság) és a megyei bíróság (Fővárosi Bíróság).

⁴ A 10. § előtti cím az 1997. évi LXXII. törvény 1. §-ával megállapított szöveg.

⁵ A 10. § az 1954. évi VI. törvény 5. §-ával megállapított és az 1983. évi II. törvény 7. § (2) bekezdésének megfelelően módosított szöveg. Az 1999. évi CX. törvény 3. §-a alapján 2003. január 1-jén a 10. § (2) bekezdésének helyébe a következő rendelkezés lép, egyidejűleg a § új (3) bekezdéssel egészül ki a korábbi (3) bekezdés számozása pedig (4) bekezdésre változik:

„(2) Másodfokon ítéleznek:

a) a helyi bírósághoz (városi bírósághoz, kerületi bírósághoz) tartozó ügyekben a megyei bíróság (Fővárosi Bíróság),

b) a megyei bírósághoz (Fővárosi Bírósághoz) tartozó ügyekben az ítéltábla,

c) az ítéltáblához tartozó ügyekben (233/A. §), továbbá a 235. § (3) bekezdésében meghatározott esetben a Legfelsőbb Bíróság.

(3) Felülvizsgálati ügyekben a Legfelsőbb Bíróság jár el.”

(2) Másodfokon ítéleznek:

a helyi bírósághoz (városi bírósághoz, kerületi bírósághoz) tartozó ügyekben a megyei bíróság (Fővárosi Bíróság),

a megyei bírósághoz (Fővárosi Bírósághoz) tartozó ügyekben a Legfelsőbb Bíróság.

(3) Ahol a törvény helyi bíróságról rendelkezik, ott ezen városi bíróságot és kerületi bíróságot, ahol pedig megyei bíróságról rendelkezik, ott ezen a Fővárosi Bíróságot is érteni kell.

A bíróságok összetétele

11. § (1)⁶ Az első fokon eljáró bíróság — a (2) bekezdésben foglalt kivétellel — egy hivatásos bíróból áll (egyesbíró).

(2)⁶ Törvényben meghatározott esetben az első fokon eljáró bíróság egy hivatásos bíróból mint elnökből és két ülnökből álló háromtagú tanácsban ítélezik.

(3)⁷ Ülnökök⁸ közreműködésével jár el a bíróság, ha az egy keresetben, illetőleg az egyesített perekben érvényesített valamelyik igény vagy a viszontkereset, illetőleg a beszámítási kifogás elbírálása tekintetében a törvény szerint ülnökök közreműködése szükséges.

(4)⁷ A másodfokon eljáró bírósági tanács három hivatásos bíróból áll.

(5)⁹ A Legfelsőbb Bíróság a felülvizsgálati eljárás során három hivatásos bíróból álló tanácsban ítélezik. Ha a felülvizsgálati kérelem a Legfelsőbb Bíróság jogerős határozata ellen irányul, a Legfelsőbb Bíróság öt hivatásos bíróból álló tanácsban jár el.

(6)⁹ Törvény indokolt esetben az eljáró bíróság összetételét az (1)—(5) bekezdésekben meghatározottaktól eltérően is megállapíthatja.

12. § (1)¹⁰ Az egyesbíró megteheti mindazokat az intézkedéseket, és meghozhatja mindazokat a határozatokat, amelyeket a törvény a bíróság vagy az elnök hatáskörébe utal.

(2)¹¹ A bíróság tanácsának hatáskörébe utalt ügyekben az elnök tárgyaláson kívül megtehet minden intézkedést, és az ítélet kivételével meghozhat minden olyan határozat-

ot, amelyet a törvény a bíróság hatáskörébe utal. Tárgyaláson az elnök azokat az intézkedéseket teheti meg, és olyan határozatokat hozhat, amelyeket a törvény kifejezetten az elnök hatáskörébe utal.

(3) Az eljárásban a hivatásos bírákat és az ülnököket ugyanazok a jogok illetik meg és ugyanazok a köteleességek terhelik. Ez vonatkozik az együttalkalmazás tilalmára is.

(4) A törvény további rendelkezéseiben a bíró mind a hivatásos bírót, mind az ülnököt jelenti.

A bírósági titkár és a bírósági ügyintéző¹²

12/A. §¹² (1) Az elsőfokú bíróság hatáskörébe tartozó ügyekben az egyesbíró, illetve a tanács elnöke helyett tárgyaláson kívüli bírósági titkár is eljárhat; a bírósági titkár jogosult továbbá a 202. § (2) bekezdésében meghatározottak szerinti bizonyítási eljárás lefolytatására. A bíróság eljárására irányadó, e törvényben meghatározott rendelkezéseket ilyen esetben a bírósági titkár eljárására kell alkalmazni.

(2) Az (1) bekezdésben meghatározott esetben a bírósági titkárnak — ha törvény ettől eltérően nem rendelkezik — önálló aláírási joga van, és megteheti mindazokat az intézkedéseket, illetve meghozhatja mindazokat a határozatokat, amelyeket a törvény a bíróság vagy a tanács elnöke hatáskörébe utal.

(3) A bírósági titkár ideiglenes intézkedésről nem hozhat határozatot.

(4)¹³ Külön jogszabályban meghatározott esetekben, önálló aláírási joggal, tárgyaláson kívül — a bíró irányítása és felügyelete mellett — bírósági ügyintéző is eljárhat. A bíróság eljárására irányadó, törvényben meghatározott rendelkezéseket ilyen esetben a bírósági ügyintéző eljárására kell alkalmazni.

(5) A bírósági titkár, valamint a bírósági ügyintéző kizárására a 13. § rendelkezéseit kell értelemszerűen alkalmazni.

Bírák kizárása

13. § (1) Az ügyelintézéséből ki van zárva, és abban mint bíró nem vehet részt:

a) a fél, a féllel együtt jogosított vagy kötelezett személy, továbbá az, aki a per tárgyát egészen vagy részben a maga részére követeli, vagy akinek jogaira vagy kötelezett-ségeire a per eredménye kihatással lehet;

b) az a) pont alá eső személy képviselője vagy olyan volt képviselője, aki az ügyben eljár;

⁶ A 11. § (1)—(2) bekezdése az 1997. évi LXXII. törvény 3. §-ával megállapított szöveg.

⁷ A 11. § (3) bekezdésének szövegét megállapította és a korábbi (2) bekezdés számozását (4) bekezdésre változtatta az 1972. évi 26. törvényerejű rendelet 6. §-a.

⁸ Az 1997. évi LXXII. törvény 33. § (3) bekezdése a törvény szövegében az „népi ülnök” kifejezést „ülnök”-re változtatta.

⁹ A 11. § (5)—(6) bekezdését az 1997. évi LXXII. törvény 4. §-a, a 11. § (5) bekezdésének utolsó mondatát az 1998. évi LXXI. törvény 5. § (1) bekezdése iktatta be. Az (5) bekezdés utolsó mondatát az 1999. évi CX. törvény 174. § (3) bekezdésének c) pontja 2003. január 1-jével hatályon kívül helyezte.

¹⁰ A 12. § (1) bekezdése az 1997. évi LXXII. törvény 5. §-ával megállapított szöveg.

¹¹ A 12. § (2) bekezdésének szövegét megállapította, (3) bekezdését beiktatta és a korábbi (3) bekezdés számozását (4) bekezdésre változtatta az 1972. évi 26. törvényerejű rendelet 7. §-a.

¹² A 12/A. §-t és az azt megelőző címet az 1999. évi CX. törvény 4. §-a iktatta be.

¹³ Az 1999. évi CX. törvény 4. §-ával beiktatott 12/A. § (4) bekezdése 2002. január 1-jén lép hatályba.

c)¹⁴ az a) vagy a b) pont alá eső személynek a (2) bekezdésben megjelölt hozzátartozója vagy volt házastársa;

d) az, akit a perben tanúként vagy szakértőként kihallgattak, vagy akinek tanúként vagy szakértőként való kihallgatását a bíróság elrendelte;

e) az, akitől az ügynek tárgyilagosa megítélése egyéb okból nem várható (elfogultság).

(2)¹⁵ Az (1) bekezdés alkalmazásában hozzátartozó az egyeneságbeli rokon és annak házastársa, az örökbe fogadó és a nevelőszülő, az örökbe fogadott és a nevelt gyermek, a testvér, a házastárs, a jegyes és az élettárs, a házastárs egyeneságbeli rokona és testvére, valamint a testvér házastársa.

14. §¹⁶ A perben az a helyi bíróság, illetőleg megyei bíróság sem járhat el, amelynek vezetője a 13. § (1) bekezdésének a), b) vagy c) pontja értelmében ki van zárva.

15. § A per másodfokú elintézéséből ki van zárva az a bíró is, aki a per elsőfokú elintézésében részt vett.

16. § (1) A bíróság hivatalból ügyel arra, hogy az előző §-ok értelmében kizárt bíró vagy bíróság az eljárásban ne vegyen részt.

(2) A bíró a bíróság vezetőjének köteles haladéktalanul bejelenteni, ha vele szemben kizárási ok forog fenn; a bejelentés elmulasztásáért vagy késedelmes teljesítéséért fegyelmi és anyagi felelősséggel tartozik.

(3)¹⁷ Kizárási ok esetén a kizárást a bíróság vezetője hivatalból kezdeményezi.

(4) A kizárási okot a fél is bejelentheti. E bejelentésnek az eljárás bármely szakában helye van, a 13. § (1) bekezdésének e) pontja alá tartozó okot azonban a fél a tárgyalás megkezdése után csupán akkor érvényesítheti, ha nyomban valószínűsíti, hogy a bejelentés alapjául szolgáló tényről csak a tárgyalás megkezdése után szerzett tudomást, és a tudomásszerzés után az okot nyomban bejelenti.

17. § Ha a bíró a reá vonatkozó kizárási okot maga jelentette be, vagy saját mellőzéséhez maga is hozzájárult, más tanács, illetőleg bíró kijelölése iránt a bíróság vezetője is intézkedhetik. Ilyen esetben a kizárást tárgyában külön határozatot hozni nem kell.

¹⁴ A 13. § (1) bekezdésének c) pontja az 1957. évi VIII. törvény 5. §-ával megállapított szöveg.

¹⁵ A 13. § (2) bekezdése az 1995. évi LX. törvény 3. § (2) bekezdésével megállapított, a Magyar Közlöny 1995. évi 62. számában közzétett helyesbítésnek megfelelő szöveg.

¹⁶ A 14. § az 1983. évi II. törvény 7. § (2) bekezdésének megfelelően módosított szöveg. Az 1999. évi CX. törvény 5. §-a alapján 2003. január 1-jén a 14. § helyébe a következő rendelkezés lép:

„14. § A perben az a helyi bíróság, illetőleg megyei bíróság sem járhat el, amelynek vezetője a 13. § (1) bekezdésének a), b) vagy c) pontja értelmében ki van zárva.”

¹⁷ A 16. § (3) bekezdése az 1954. évi VI. törvény 7. §-ával megállapított szöveg.

18. § (1)¹⁸ Ha a kizárást kérdéselt igazgatási ügykörben nem intézik el, a bíró kizárása felől ugyanannak a bíróságnak ugyanazon a fokon eljáró másik tanácsa tárgyaláson kívül is határozhat.

(2)¹⁹ Ha ugyanannak a bíróságnak nincs olyan tanácsa, amelyre a kizárási ok nem vonatkozik, vagy ha a kizárási ok a 14. § értelmében az egész bíróságra kiterjed, a kizárást kérdésében a másodfokú bíróság, a megyei bíróságot mint másodfokú bíróságot érintő ok esetében pedig a Legfelsőbb Bíróság határoz.

(3) Ha a bejelentést nem maga a bíró tette, nyilatkozatát döntés előtt be kell szerezni.

(4) A kizárást kimondó határozat ellen fellebbezésnek nincs helye, a kizárást megtagadása miatt pedig csak abban a fellebbezésben lehet panaszt tenni, amely az ügy érdemében hozott határozat ellen irányul.

19. § (1) Az a bíró, aki a személyére vonatkozó kizárási okot maga jelentette be, bejelentésének elintézéséig a perben nem járhat el. Minden más esetben az érintett bíró továbbra is eljárhat ugyan, de ha a 13. § (1) bekezdésének a)–d) pontjai alá tartozó kizárási okról van szó, a bejelentés elintézéséig az érdemi határozat hozatalában nem vehet részt. Ha ugyanaz a fél ugyanabban a perben a kizárást megtagadása után tesz újabb bejelentést a bíró ellen, ez a korlátozás sem érvényesül.

(2) Ha a fél nyilvánvalóan alaptalanul tesz kizárási irányuló bejelentést, vagy ugyanabban a perben ugyanazon bíró ellen ismételt alaptalan bejelentést tesz, őt a kizárást megtagadó határozatban pénzbírsággal (120. §) lehet sújtani.

20. § A 13–19. §-ok rendelkezéseit a jegyzőkönyvvezető kizáráására is megfelelően alkalmazni kell.

21. § (1) A másodfokú bíróság által elrendelt bizonyítást lehetőleg olyan bíró folytassa le, aki az elsőfokú ítélet meghozatalában nem vett részt.

(2) A perújítás során nem járhat el az a bíró, aki a perújítással megtámadott ítélet meghozatalában részt vett.

(3)²⁰ A felülvizsgálati kérelem elbírálása során nem járhat el az a bíró, aki a felülvizsgálati kérelemmel érintett határozatok bármelyikének meghozatalában részt vett.

¹⁸ A 18. § (1) bekezdése az 1954. évi VI. törvény 8. §-ával megállapított szöveg.

¹⁹ Az 1999. évi CX. törvény 6. §-a alapján 2003. január 1-jén a 18. § (2) bekezdése helyébe a következő rendelkezés lép:

„(2) Ha ugyanannak a bíróságnak nincs olyan tanácsa, amelyre a kizárási ok nem vonatkozik, vagy ha a kizárási ok a 14. § értelmében az egész bíróságra kiterjed, a kizárást kérdésében a másodfokú bíróság, a megyei bíróságot mint másodfokú bíróságot és a munkaügyi bíróságot érintő ok esetében az ítélőtábla határoz.”

²⁰ A 21. § (3) bekezdése az 1992. évi LXVIII. törvény 3. §-ával megállapított szöveg.

III. Fejezet

BÍRÓSÁGI HATÁSKÖR ÉS ILLETÉKESÉG

Hatáskör

22. §²¹ (1) A helyi bíróság hatáskörébe tartoznak mindazok a perek, amelyek elbírálását törvény nem utalja a megyei bíróságok hatáskörébe.

(2)²² A munkaügyi bíróság hatáskörébe tartoznak a 349. §-ban meghatározott munkaügyi perek.

23. §²³ (1)²⁴ A megyei bíróság hatáskörébe tartoznak:

a) azok a vagyoni jogi perek, amelyek tárgyának értéke a tízmillió forintot meghaladja, a házassági vagyoni jogi perek kivételével;

b) azok a perek, amelyeket a közigazgatási jogkörben eljáró személyek által hivatalos eljárásukban okozott károk megtérítése iránt indítanak;

²¹ A 22. § az 1992. évi LXVIII. törvény 4. § (1) bekezdésével megállapított szöveg.

²² A 22. § (2) bekezdése az 1997. évi LXXII. törvény 7. § (2) bekezdésével megállapított szöveg.

²³ A 23. § az 1972. évi 26. törvényerejű rendelet 9. §-ával megállapított szöveg.

²⁴ A 23. § (1) bekezdése az 1992. évi LXVIII. törvény 4. § (2) bekezdésével megállapított szöveg. Az 1999. évi CX. törvény 7. §-a alapján 2003. január 1-jén a 23. § (1) bekezdése helyébe a következő rendelkezés lép:

„(1) A megyei bíróság hatáskörébe tartoznak:

a) azok a vagyoni jogi perek, amelyek tárgyának értéke az ötmillió forintot meghaladja, kivéve a házassági vagyoni jogi pert, ha azt a házassági perrel együtt indítják meg;

b) azok a perek, amelyeket a közigazgatási jogkörben eljáró személyek által hivatalos eljárásukban okozott károk megtérítése iránt indítanak;

c) a szerzői és a szomszédos jogi perek — ideértve a közös jogkezelés körébe tartozó jogok és díjigények érvényesítése iránt indított pereket is —, valamint az iparjogvédelmi perek és a Ptk. 86. § (3)—(4) bekezdésében meghatározott jogkalkulációs perek;

d) a nemzetközi áru fuvarozási vagy szállítványozási szerződéssel kapcsolatos perek;

e) a cégbejegyzés alapjául szolgáló okirat érvénytelenségének megállapítása iránti perek, a cég szervei határozatának bírósági felülvizsgálata iránt indított perek, a cégek és tagjaik közötti, a tagsági jogviszonyon alapuló perek, továbbá a kérelemnek helyt adó cégbírósági bejegyző végzés hatályon kívül helyezése iránt indított perek;

f) a megyei bíróság által nyilvántartásba vett, cégnek nem minősülő szervezetek (pl. alapítvány) ellen a törvényességi felügyeletet gyakorló szerv (pl. ügyész, miniszter) által, illetve az ilyen szervezetek ellen annak tagja által indított perek;

g) a személyhez fűződő jogok megsértése miatt keletkezett polgári jogi igények érvényesítése iránt indított perek;

h) az értékpapírból származó jogviszonnyal kapcsolatos perek;

i) a közigazgatási perek (XX. fejezet), a 349. § (5) bekezdésében meghatározott perek kivételével;

j) a sajtóhelyreigazítási perek (XXI. fejezet);

k) a tisztességtelen szerződési feltételek megtámadása [Ptk. 236. § (2) bek. c) pont] iránt indított perek;

l) azok a megállapításra irányuló (123. §) perek, amelyek esetében a per tárgyának értéke — ha a marasztalás kérhető lenne — meghaladná az a) pontban meghatározott értéket;

m) a 2. § (3) bekezdésében meghatározott kártérítési perek;

n) azok a perek, amelyeket törvény a megyei bíróság hatáskörébe utal.”

c) szerzői jogi és iparjogvédelmi perek;

d) a nemzetközi áru fuvarozási vagy szállítványozási szerződéssel kapcsolatos perek;

e) a cégbejegyzés alapjául szolgáló okirat érvénytelenségének megállapítása iránti perek;

f)²⁵ a közigazgatási perek (XX. fejezet), a társadalombiztosítási határozat bírósági felülvizsgálata iránt indított perek (341. §) kivételével;

g) a választott bírósági ítélet vagy választott bíróság által ítéletbe foglalt egyezség érvénytelenítése iránti perek;

h) azok a perek, amelyeket törvény a megyei bíróság hatáskörébe utal;

i)²⁶ a közigazgatási perek (XX. fejezet), a 349. § (5) bekezdésében meghatározott perek kivételével.

(2) Ha valamelyik pertársra a megyei bíróságnak van hatásköre, a per a megyei bíróság hatáskörébe tartozik.

23/A. §²⁷

A pertárgy értéke

24. § (1) A pertárgy értékének megállapításánál a keresettel érvényesített követelés vagy más jog értéke irányadó.

(2) A keresettel érvényesített követelés vagy más jog értékeként — a tényleg megállapítható összegtől függetlenül — az alábbi értéket kell számításba venni:

a)²⁸ tartási vagy élelmezési követelés, egyéb járadék, más időszakos szolgáltatás vagy haszonvétel iránti perben a még teljesítendő valamennyi szolgáltatás értékét, de nem többet, mint az egyévi szolgáltatás értékét;

b)²⁹ munkaügyi perben — feltéve, hogy a per tárgya nem pénzkövetelés — az egyévi átlagkeresetet, ha a perben maga a munkaviszony vitás, ha pedig a jogvita csak bérkülönbözettel kapcsolatos, a bérkülönbözlet egyévi összegét;

c) bérleti vagy haszonbérleti jogviszonyra vonatkozó perben az egyévi bér, illetőleg haszonbér összegét;

d) számadás helyességének megállapítása iránt indított perben a vitás követelések, illetőleg tartozások összege közül a nagyobb összeget, számadási kötelezettség megállapítása iránt indított perben pedig azt az összeget, amelyet a felperes keresetében a számadás előterjesztésének elmulasztása esetére felszámít;

²⁵ A 23. § (1) bekezdés f) pontja az 1998. évi LXXI. törvény 5. § (2) bekezdésével megállapított szöveg.

²⁶ A 23. § (1) bekezdésének az 1999. évi CX. törvény 7. §-ával megállapított i) pontja 2000. március 1-jén lépett hatályba.

²⁷ A 23/A. §-t az 1992. évi LXVIII. törvény 31. § c) pontja hatályon kívül helyezte.

²⁸ A 24. § (2) bekezdésének a) pontja az 1954. évi VI. törvény 12. § (1) bekezdésével megállapított szöveg.

²⁹ A 24. § (2) bekezdésének b) pontját beiktatta és a korábbi b)–f) pontok jelölését c)–g) pontokra változtatta az 1957. évi VIII. törvény 10. §-a.

e) dologi jogi perekben a vitás dolog (rész), illetőleg dologi jog értékét;

f) követelés biztosítása, zálogjog vagy jelzálogjog iránti perben, valamint végrehajtási igényperben a követelés összegét, ha azonban a biztosíték (zálog, kezességi kötelezettségvállalás stb.) értéke, illetőleg összege ennél kisebb, ezt az utóbbi értéket, illetőleg összeget;

g)³⁰ végrehajtás megszüntetése vagy korlátozása iránti perben a végrehajtási összeget, illetőleg annak azt a részét, amelyre a végrehajtási jog megszüntét állítják; az a) pont rendelkezései itt is megfelelően irányadók.

25. § (1) Ha a felperes nem pénzbeli követelés iránt indított perben kijelenti, hogy a per tárgya helyett meghatározott pénzösszeget is elfogad, a per tárgyának értékét ennél magasabb összegben megállapítani nem lehet. Ugyanez áll arra az esetre is, ha a felperes vagylagosan kér pénzbeli marasztalást.

(2)³¹

(3) Ha egy vagy több felperes ugyanabban a keresetlevélben egy vagy több alperes elleni követeléseit érvényesíti, a pertárgy értékének megállapításánál az összes követeléseket össze kell adni.

(4) A főkövetelés járuléka (kamat, költség stb.) az érték megállapításánál figyelmen kívül maradnak.

26. § A per tárgyának értékét, a 24—25. §-ok rendelkezéseinek megfelelően, a felperesnek kell megjelölnie; ha ez az érték a köztudomással vagy a bíróság hivatalos tudomásával ellenkezik, vagy egyébként valószínűtlen, úgyszintén, ha azt az alperes vitássá teszi, a per tárgyának értékét a bíróság határozza meg.

A hatáskör vizsgálata

27. § (1) A bíróság hatáskörének megállapításánál a per tárgyának értékére a keresetlevél beadásának időpontja irányadó. Ha azonban a per a pertárgy értékében a keresetlevél beadása után bekövetkezett változás folytán tartoznék a bíróság hatáskörébe, a bíróság hatáskörét akkor is meg kell állapítani.

(2) A kereseti követelés felemelése esetében a hatáskört a felemelt érték alapján kell megállapítani, annak leszállítása ellenben a bíróság hatáskörét nem érinti.

28. §³² A bíróság a hatáskörének hiányát hivatalból veszi figyelembe. Ha azonban a hatáskör a per tárgyának értékétől függ, az alperes érdemi ellenkérelmének (139. §) előadása után a hatáskör hiánya figyelembe nem vehető.

³⁰ A 24. § (2) bekezdésének g) pontja az 1954. évi VI. törvény 12. § (2) bekezdésével megállapított szöveg.

³¹ A 25. § (2) bekezdését az 1972. évi 26. törvényerejű rendelete 64. § (1) bekezdése hatályon kívül helyezte.

³² A 28. § az 1957. évi VIII. törvény 11. §-ával megállapított szöveg.

Általános illetékesség

29. § (1) Az a bíróság, amelynek területén az alperes lakik, mindazokban a perekben illetékes, amelyekre más bíróság kizárólagos illetékessége megállapítva nincs (általános illetékesség).

(2)³³ **Belföldi lakóhely hiányában az illetékesség az alperes tartózkodási helyéhez igazodik; ha az alperes tartózkodási helye ismeretlen, vagy külföldön van, az utolsó belföldi lakóhely irányadó, ha pedig ez nem állapítható meg, vagy az alperesnek belföldön lakóhelye nem is volt, az illetékességet a felperes lakóhelye, illetőleg ennek hiányában a felperes tartózkodási helye, ha a felperes nem természetes személy, a felperes székhelye alapítja meg.**

(3)³⁴ Ha az alperes állandó munkahelye nem azonos lakóhelyével, a bíróság az alperesnek legkésőbb az első tárgyaláson előadott kérelmére a pert a munkahely bíróságához teszi át tárgyalás és elbírálás végett.

(4) Ha a bíróság illetékessége az ismeretlen helyen tartózkodó alperes elleni perben a (2) bekezdés rendelkezésein alapul, a per folyamán azonban az alperes belföldi lakóhelye (tartózkodási helye) ismeretessé válik, az alperesnek legkésőbb az elsőfokú bíróság előtt ezt követően tartott első tárgyaláson előterjesztett kérelmére a pert további tárgyalás és elbírálás végett a lakóhely (tartózkodási hely) szerint illetékes bírósághoz kell áttenni.

30. § (1)³⁵ A jogi személyek elleni perekben az általános illetékességet a jogi személy és az annak képviselőjére hivatott szerv székhelye egyaránt megalapítja. Székhelynek — kétség esetében — az ügyintézés helyét kell tekinteni. Ha a jogi személy székhelye Budapesten van, működési köre azonban Pest megye területére terjed ki, a Pest megye területére illetékes bíróság jár el.

(2)³⁶ **Ha a jogi személynek belföldön nincs székhelye, belföldi jogi személy felperes által indított perben az illetékességet a felperes jogi személynek a székhelye alapítja meg. Ha a felperes belföldi természetes személy, a bíróság illetékességét a felperes lakóhelye, illetve ennek hiányában a tartózkodási helye is megalapítja.**

(3)³⁷ A jogi személyiséggel nem rendelkező gazdasági társaságok elleni perekben a bíróság illetékességének megállapítására az (1) és (2) bekezdések rendelkezéseit kell megfelelően alkalmazni.

³³ A 29. § (2) bekezdése az 1999. évi CX. törvény 8. §-ával megállapított szöveg.

³⁴ A 29. § (3) bekezdésének szövegét megállapította és (4) bekezdését beiktatta az 1954. évi VI. törvény 13. §-a.

³⁵ A 30. § (1) bekezdésének második mondatát az 1972. évi 26. törvényerejű rendelet 10. § (1) bekezdése iktatta be.

³⁶ A 30. § (2) bekezdése az 1999. évi CX. törvény 9. §-ával megállapított szöveg.

³⁷ A 30. § (3) bekezdését az 1988. évi XIII. törvény 2. §-a iktatta be.

(4)³⁸ Ha a (3) bekezdés hatálya alá nem tartozó jogi személyiséggel nem rendelkező szervezetet törvény jogképesnek nyilvánít, az e szervezet elleni perben a bíróság illetékességének megállapítására az (1) és (2) bekezdésben foglalt rendelkezések megfelelően irányadóak.

Egyéb illetékességi okok

31. § Mindazokban a perekben, amelyekre más bíróság kizárólagos illetékessége megállapítva nincs, a felperes a pert — választása szerint — az alperesre általánosan illetékes bíróság helyett az alábbi 32—41. §-okban meghatározott előfeltételek mellett az ott megjelölt bármelyik bíróság előtt is megindíthatja.

32. § (1) Vagyonjogi perekre az a bíróság is illetékes, amelynek területén az alperes huzamosabb tartózkodásra utaló körülmények között (pl. mint munkavállaló, tanuló) tartózkodik. A fegyveres erők és a fegyveres testületek nem hivatásos tagjainak a jelen §-on alapuló illetékességét állandó szolgálati állomáshelyük határozza meg.

(2) Az (1) bekezdésben szabályozott illetékesség nem alkalmazható az olyan alperessel szemben, akinek nincs perbeli cselekvőképessége (49. §).

(3) Olyan alperes ellen, akinek belföldön sem lakóhelye, sem tartózkodási helye nincs, vagyonjogi pert az előtt a bíróság előtt is lehet indítani, amelynek területén a per tárgya van, vagy amelynek területén az alperesnek lefoglalható vagyona található. Ha a vagyon követelésből áll, a pert az alperes adósának lakóhelyén, ha pedig a követelést valamilyen dolog biztosítja, azon a helyen is meg lehet indítani, ahol ez a dolog van.

(4)³⁹ Külföldi jogi személyek ellen a (3) bekezdésben meghatározott bíróságon kívül az előtt a bíróság előtt is lehet vagyonjogi pert indítani, amelynek területén a külföldi jogi személy ügyeinek vitelével megbízott személy lakik, illetve vagyonjogi perre a külföldi jogi személy magyarországi fióktelepének, illetve kereskedelmi képviselőjének székhelye szerinti bíróság is illetékes.

32/A. §⁴⁰

33. §⁴¹

34. §⁴² (1) A tartásra, járadékra és más hasonló célú időszakos szolgáltatásra kötelezés iránti per az igény érvényesítésére jogosult lakóhelye szerint illetékes bíróság előtt is megindítható.

³⁸ A 30. § (4) bekezdését az 1992. évi LXVIII. törvény 5. § (1) bekezdése iktatta be.

³⁹ A 32. § (4) bekezdése az 1999. évi CX. törvény 10. §-ával megállapított szöveg.

⁴⁰ A 32/A. §-t az 1972. évi 26. törvényerejű rendelet 64. § (1) bekezdése hatályon kívül helyezte.

⁴¹ A 33. §-t az 1994. évi LII. törvény 2. § (2) bekezdésének a) pontja hatályon kívül helyezte.

⁴² A 34. § az 1954. évi VI. törvény 17. §-ával megállapított szöveg.

(2) A gyermek elhelyezésére irányuló pert a gyermek lakóhelye szerint illetékes bíróság előtt is meg lehet indítani.

35. § (1) Azok a perek, amelyek ingatlan tulajdonára, birtokára vagy ingatlan terhelő jogra vonatkoznak, avagy ingatlanra vonatkozó jogviszonyból erednek, az ingatlan fekvése szerint illetékes bíróság előtt is megindíthatók.

(2)⁴³

36. §⁴⁴ (1)⁴⁵

(2) A gazdálkodó szervezet⁴⁶ által tevékenysége körében kötött ügyletből eredő követelés iránti pert az ügyletkötés vagy a teljesítés helyének bírósága előtt is meg lehet indítani.

37. §⁴⁷ A kártérítési per a károkozás helyének a bírósága, illetőleg az előtt a bíróság előtt is megindítható, amelynek területén a kár bekövetkezett.

38. §⁴⁸ A váltóra alapított per a váltó fizetési helyének bírósága előtt is megindítható.

39. §⁴⁹

40. § (1) A mellékkötelezettet a főkötelezettel együtt az előtt a bíróság előtt is lehet perelni, amely a főkötelezett elleni perre bármilyen címen illetékes.

(2) Ha valaki a más személyek között folyamatban levő per tárgyát egészen vagy részben a maga részére követeli, ennek a folyamatban levő pernek a bírósága arra a további perre is illetékes, amelyet e követelés érvényesítése végett az említett személyek ellen ő indít.

(3)⁵⁰ Az (1) vagy a (2) bekezdés alá nem tartozó esetben a per — az alávetés esetét (41. §) kivéve — az alperesek bármelyikére illetékes bíróság előtt valamennyi alperes ellen (51. §) megindítható.

(4)⁵¹

⁴³ A 35. § (2) bekezdését az 1991. évi XXVI. törvény 15. § (4) bekezdése hatályon kívül helyezte.

⁴⁴ A 36. § az 1992. évi LXVIII. törvény 5. § (3) bekezdésével megállapított szöveg.

⁴⁵ A 36. § (1) bekezdését az 1999. évi CX. törvény 174. § (1) bekezdése hatályon kívül helyezte.

⁴⁶ Az 1978. évi 2. törvényerejű rendelet 24. § (2) bekezdése a törvény szövegében a „szocialista szervezet” kifejezést „gazdálkodó szervezet”-re változtatta.

⁴⁷ A 37. § az 1957. évi VIII. törvény 14. §-ával megállapított szöveg.

⁴⁸ A 38. §-t az 1984. évi 33. törvényerejű rendelet 7. §-a iktatta be.

⁴⁹ A 39. §-t az 1972. évi 26. törvényerejű rendelet 64. § (1) bekezdése hatályon kívül helyezte.

⁵⁰ A 40. § (3) bekezdése az 1957. évi VIII. törvény 16. §-ával megállapított szöveg.

⁵¹ A 40. § (4) bekezdését az 1972. évi 26. törvényerejű rendelet 64. § (1) bekezdése hatályon kívül helyezte.

41. § (1) Vagyonjogi perekre az a bíróság is illetékes, amelynek az alperes aláveti magát. Az alávetés csak akkor érvényes, ha

a) közokiratba vagy teljes bizonyító erejű magánokiratba (195., 196. §) foglalták, továbbá

b) az okiratban meghatározták azt a jogviszonyt, amelyből a per ered, és végül

c) az alávetés egy meghatározott belföldi bíróság illetékességére vonatkozik.

(2) Alávetés esetén az egyébként fennálló illetékesség is fennmarad, kivéve, ha az (1) bekezdésben meghatározott okiratban kikötötték az ott megjelölt bíróság kizárólagos illetékességét.

(3) Az alávetés hatálya kiterjed a jogutódra is.

Az illetékesség vizsgálata és terjedelme

42. § A bíróság illetékességének megállapításánál a keresetlevél beadásának időpontja irányadó. Ha azonban a per a keresetlevél beadása után bekövetkezett valamely változás folytán tartoznék a bíróság illetékessége alá, a bíróság illetékességét akkor is meg kell állapítani.

43. § (1)⁵² A bíróság az illetékességének hiányát hivatalból veszi figyelembe. Ha azonban az illetékesség nem kizárólagos, vagy a 41. §-on alapul, az alperes érdemi ellenkérelmének (139. §) előadása után az illetékesség hiánya figyelembe nem vehető.

(2) Az illetékességnek vagy az illetékesség hiányának megállapítására előadott tényállítások valóságát a bíróság csak akkor vizsgálja, ha azok a köztudomással vagy a bíróság hivatalos tudomásával ellentétesek, vagy egyébként valószínűtlenek, vagy ha azokat az ellenfél vitássá teszi.

A bíróság eljárása saját területén kívül

44. § (1) A bíróság rendszerint csak a saját területén vagy a székhelyén teljesítendő bírói cselekményeket fogantatosíthatja közvetlenül, és más bíróság területén csak akkor járhat el, ha ez a területének határán fogantatosítandó cselekmény befejezése végett szükséges, továbbá, ha a cselekmény közvetlen fogantatosítását a sürgősség vagy más fontos érdek indokolja. Egyébként a bíróság a területén vagy székhelyén kívül teljesítendő bírói cselekményeket megkeresés útján fogantatosítja.

(2) Ha a bíróság saját területén kívül vagy székhelyén kívül jár el, erről azt a helyi bíróságot, amelynek területén a cselekményt fogantatosítja, előre értesíti, és ez a bíróság megkeresésre segédkezni köteles.

⁵² A 43. § (1) bekezdése az 1957. évi VIII. törvény 17. §-ával megállapított szöveg.

Az eljáró bíróság kijelölése

45. § (1) Jogerős határozatok folytán felmerült hatásköri vagy illetékességi összeütközés esetében, úgyszintén akkor, ha az illetékes bíróság nem állapítható meg, vagy kizárás miatt nem járhat el, az eljáró bíróságot ki kell jelölni.

(2)⁵³ A kijelölés kérdésében a megyei bíróság határoz, ha az összeütközés a területén levő helyi bíróságok között merült fel, illetőleg, ha a területén levő helyi bíróság kizárása esetében a területén levő másik helyi bíróság kijelölhető. Egyébként a kijelölés kérdésében a Legfelsőbb Bíróság dönt.

46. § (1) Ha az illetékes bíróság nem állapítható meg, a fél a kijelölés iránti kérelmet bármelyik bíróságnál előterjesztheti; egyébként a kijelölés iránt a perben eljáró bíróság hivatalból köteles előterjesztést tenni.

(2) A kijelölés tárgyában a bíróság a felek meghallgatása nélkül is határozhat.

47. §⁵⁴

IV. Fejezet

A FELEK ÉS MÁS PERBELI SZEMÉLYEK

Perképesség

48. § A perben fél az lehet (perbeli jogképesség), akit a polgári jog szabályai szerint jogok illelhetnek és kötelezettségek terhelhetnek.

49. § (1) A perben mint fél személyesen vagy meghatalmazottja útján az járhat el, akinek a polgári jog szabályai szerint teljes cselekvőképessége van, illetőleg, aki a per tárgyáról a polgári jog szabályai szerint érvényesen rendelkezhetik (perbeli cselekvőképesség).

⁵³ A 45. § (2) bekezdése az 1983. évi II. törvény 7. § (2) bekezdésének megfelelően módosított szöveg. Az 1999. évi CX. törvény 11. §-a alapján 2003. január 1-jén a 45. § (2) bekezdése helyébe a következő rendelkezés lép:

„(2) A kijelölés kérdésében a megyei bíróság határoz, ha az összeütközés a területén levő helyi bíróságok között merült fel, illetve, ha a területén levő helyi bíróság kizárása esetében a területén levő másik helyi bíróság kijelölhető. Az útlejtábla határoz a kijelölés kérdésében akkor is, ha az összeütközés a területén levő megyei bíróságok vagy munkaügyi bíróságok között merült fel, illetve, ha a területén levő megyei bíróság vagy munkaügyi bíróság kizárása esetében a területén levő másik megyei bíróság, illetve munkaügyi bíróság kijelölhető. Az útlejtábla határoz a kijelölés kérdésében akkor is, ha az illetékességi területéhez tartozó valamely megye összes helyi bíróságának kizártsága miatt kell más bíróságot kijelölni. Egyébként a kijelölés kérdésében a Legfelsőbb Bíróság dönt.”

⁵⁴ A 47. §-t az 1997. évi LXXII. törvény 36. §-a hatályon kívül helyezte.

(2)⁵⁵ Ha a félnek nincs perbeli cselekvőképessége, valamint akkor is, ha a fél jogi személy, nevében törvényes képviselője jár el. Törvényes képviselője jár el annak nevében is, akinek részére a cselekvőképesség érintése nélkül rendelt gondnokot a gyámhatóság, de csak akkor, ha személyesen nem lép fel. Törvényes képviselő hiányában a fél részére a bíróság az ellenfél kérelmére ügygondnokot (74. §) rendel.

(3) A törvényes képviselőre, valamint arra, hogy a törvényes képviselőnek mennyiben van szüksége a per viteléhez vagy egyes perbeli cselekményekhez külön felhatalmazásra, az erre vonatkozó külön jogszabályok, illetőleg a jogi személy szervezetére vonatkozó rendelkezések irányadók.

(4)⁵⁶

50. § (1) A felek perbeli jog- és cselekvőképességét, valamint a törvényes képviselőnek ezt a minőségét, ha ezek iránt kétség merül fel, a bíróság az eljárás bármely szakában hivatalból vizsgálja. A bíróság ugyancsak az eljárás bármely szakában hivatalból vizsgálja azt, hogy a törvényes képviselőnek a per viteléhez vagy az egyes perbeli cselekményekhez esetleg szükséges külön felhatalmazása igazolva van-e.

(2) A perbeli jog- és cselekvőképesség, a törvényes képviselő, illetőleg a felhatalmazás igazolása nem szükséges, ha az köztudomású, vagy ha arról a bíróságnak hivatalos tudomása van.

Pertársaság

51. § Több felperes együtt indíthat pert, illetőleg több alperes együtt perelhető, ha:

a) a per tárgya olyan közös jog, illetőleg olyan közös kötelezettség, amely csak egységesen dönthető el, vagy ha a perben hozott döntés a pertársakra a perben való részvétel nélkül is kiterjedne;

b) a perbeli követelések ugyanabból a jogviszonyból erednek;

c) a perbeli követelések hasonló ténybeli és jogi alapból erednek, és ugyanannak a bíróságnak az illetékessége a 40. § rendelkezéseinek alkalmazása nélkül is mindegyik alperessel szemben megállapítható.

52. § (1) Az 51. § a) pontja alá eső pertársaság esetében bármelyik pertárs perbeli cselekményei — az egyezséget, az elismerést és a jogról való lemondást kivéve — arra a pertársra is kihatnak, aki valamely határidőt, határnapot

⁵⁵ A 49. § (2) bekezdése az 1960. évi 12. törvényerejű rendelet 2. §-ával megállapított szöveg.

⁵⁶ A 49. § (4) bekezdését az 1995. évi LX. törvény 31. § (1) bekezdése hatályon kívül helyezte.

vagy cselekményt elmulasztott, feltéve, hogy mulasztását utóbb nem pótolta.

(2) Ha az 51. § a) pontja alá eső pertársak cselekményei vagy előadásai egymástól eltérnek, a bíróság azokat a per egyéb adatait is figyelembe véve bírálja el.

53. § (1) Az 51. § b) vagy c) pontja alá eső pertársaság esetében egyik pertárs cselekménye vagy mulasztása sem szolgálhat a többi pertárs előnyére vagy hátrányára.

(2) Az 51. § b) vagy c) pontja alá eső pertársaság esetén a határnapra szóló idézést, valamint az érdemi határozatot az abban közvetlenül nem érdekelt pertárssal is közölni kell; a tárgyalás elkülönítése esetén (149. §) azonban a közvetlenül nem érdekelt pertársak idézése mellőzhető.

53/A. §⁵⁷

Beavatkozás a perbe

54. §⁵⁸ (1) Akinek jogi érdeke fűződik ahhoz, hogy a más személyek között folyamatban levő per miként dőljön el, a perbe — az elsőfokú ítélet hozatalát megelőző tárgyalás berekesztéséig — az azonos érdekű fél pernyertességének előmozdítása végett beavatkozhat.

(2)⁵⁹

55. § A beavatkozást írásban vagy a tárgyaláson szóval kell bejelenteni, s a beavatkozónak meg kell jelölnie, hogy melyik fél pernyertességét kívánja előmozdítani, továbbá, hogy a fél pernyertességéhez milyen jogi érdeke fűződik. A bejelentést a felekkel közölni kell.

56. § (1)⁶⁰ A bíróság a beavatkozás megengedése tárgyában határozathozatal előtt a feleket és a beavatkozót szükség esetén meghallgatja.

(2) Ha a per folyamán derül ki, hogy beavatkozásnak nem lett volna helye, a bíróság a beavatkozót — a felek és a beavatkozó meghallgatása után — a perből kizárja.

(3) A beavatkozást megengedő határozat ellen fellebbezésnek helye nincs. A beavatkozást elutasító, valamint a beavatkozót a perből kizáró határozat ellen a beavatkozó fellebbezéssel élhet; ennek jogerős elintézéséig a beavatkozó a perben részt vehet.

57. § (1) A beavatkozó — az egyezséget, az elismerést és a jogról való lemondást kivéve — minden cselekményre

⁵⁷ Az 53/A. §-t az 1957. évi VIII. törvény 19. §-a hatályon kívül helyezte.

⁵⁸ Az 54. § az 1972. évi 26. törvényerejű rendelet 12. §-ával megállapított szöveg.

⁵⁹ Az 54. § (2) bekezdését az 1995. évi LX. törvény 31. § (1) bekezdése hatályon kívül helyezte.

⁶⁰ Az 56. § (1) bekezdése az 1972. évi 26. törvényerejű rendelet 13. §-ával megállapított szöveg.

jogosult, amelyet az általa támogatott fél megtehet, cselekményeinek azonban csak annyiban van hatálya, amennyiben a fél a cselekményt elmulasztja, illetőleg amennyiben a beavatkozó cselekményei a fél cselekményeivel nem állnak ellentétben. Ha a perben hozott ítélet jogereje a beavatkozónak az ellenféllel szemben fennálló jogviszonyára is kiterjed, a beavatkozó cselekményei akkor is hatályosak, ha azok az általa támogatott fél cselekményeivel ellentétben állnak; az ilyen ellentétes cselekmények befolyását az ügy eldöntésére a bíróság a per egyéb adatait is figyelembe véve bírálja el.

(2) A féllel közlendő határozatokat és iratokat a beavatkozóval is közölni kell.

58. §⁶¹ Az a fél, aki pervesztessége esetére harmadik személy ellen kíván követelést érvényesíteni, vagy harmadik személy követelésétől tart, ezt a harmadik személyt az elsőfokú ítélet hozatalát megelőző tárgyalás berekesztéséig perbe hívhatja. Perbehívással a beavatkozó és a perbehívott is élhet.

59. § A perbehívást írásban vagy a tárgyaláson szóval kell előterjeszteni, abban meg kell jelölni a perbehívás okát és röviden elő kell állítani a per állását. A perbehívást az ellenféllel is közölni kell.

60. § (1) Ha a perbehívott a perbehívást elfogadja, a perbehívóhoz beavatkozóként csatlakozhatik; ezt akár írásban, akár a tárgyaláson szóval is bejelentheti. Egyébként a perbehívóhoz való csatlakozás megengedésére és a perbehívott jogállására a beavatkozás szabályait kell megfelelően alkalmazni.

(2) A perbehívás elfogadása nem jelenti azt, hogy ezzel a perbehívott a kötelezettségét a perbehívóval szemben elismerné. A perbehívó és a perbehívott közötti jogviszony ebben a perben nem dönthető el.

Változások a felek személyében

61. § (1)⁶² Ha a per alapjául szolgáló jogviszonyban a polgári jog szabályai szerint valamelyik fél helyébe a per folyamán jogutód lép, a jogutód a perbe félként önként beléphet, illetőleg a jogutódot az ellenfél is perbe vonhatja. A felperes jogutódját csak akkor lehet perbe vonni, ha a jogutódlás a felperes halála, illetve jogutódlással történő megszűnése miatt következett be.

⁶¹ Az 58. § az 1972. évi 26. törvényerejű rendelet 14. §-ával megállapított szöveg.

⁶² A 61. § (1) bekezdésének második mondata az 1995. évi LX. törvény 4. § (1) bekezdésével megállapított szöveg.

(3) A jogutód perbelépése, illetőleg perbevonása esetén — ha ez nem a jogelőd halála miatt történt — a jogelődöt kérelmére az ellenfél hozzájárulásával a perből el kell bocsátani.

(2)⁶³ A felperesi jogutód önkéntes perbelépéséhez a felperes hozzájárulása, az alperesi jogutód önkéntes perbelépéséhez pedig mindkét fél hozzájárulása szükséges. Hozzájárulásra nincs szükség, ha a perbelépés azért történik, mert a jogelőd meghalt vagy jogutódlással megszűnt, a jogutódlást azonban valószínűsíteni kell.

62. § (1) A jogutód perbelépését, illetőleg perbevonását írásban vagy a tárgyaláson szóval kell bejelenteni; a bejelentést közölni kell a felekkel, illetőleg a perbevont jogutóddal is.

(2) A perbelépés vagy perbevonás, illetőleg a jogelődnek a perből való elbocsátása tárgyában a bíróság határozathozatal előtt a felet akkor is meghallgathatja, ha hozzájárulására nincs szükség.

(3) A jogutód a perből elbocsátott jogelődjének helyébe lép; a jogelőd elbocsátásáig végzett perbeli cselekmények és az addig meghozott bírói határozatok vele szemben is hatályosak.

(4) Ha a jogelődöt a perből nem bocsátják el, a jogutód a perben a jogelőd pertársaként vesz részt.

63. § Ha a per tárgyát harmadik személy — akár jogutódként, akár más jogcímen — egészen vagy részben a maga részére igényli, az alperes az igénylőt perbe hívhatja. Ha az igénylő a perbe belép, és az alperes a per tárgyát a visszavétel jogáról való lemondás mellett bírói letétbe helyezi, az alperest a perből el kell bocsátani, és a pert a felperes és az igénylő, mint új alperes között kell tovább folytatni.

64. § (1) Az az alperes, aki ellen olyan jog iránt indítanak pert, amelyet ő harmadik személy nevében gyakorol, ezt a harmadik személyt perbehívhatja. Ha a harmadik személy elismeri, hogy a vitás jogot az alperes az ő nevében gyakorolja, és a perbe belép, az alperest — kérelmére — a felperes beleegyezésével a perből el kell bocsátani, és a pert a felperes és az alperes helyébe lépő harmadik személy között kell tovább folytatni.

(2)⁶⁴ Ha a felperes a pert nem az ellen indította meg, akivel szemben az igény érvényesíthető, a bíróság a felperesnek az elsőfokú eljárás során előterjesztett kérelmére a felperes által megjelölt személyt alperesként a kereset közlésével megidézi, és a korábbi alperest a perből elbocsátja, feltéve, hogy a perre az új alperessel szemben hatásköre és illetékessége van. A perből elbocsátott alperes

⁶³ A 61. § (2) bekezdésének második mondata az 1995. évi LX. törvény 4. § (2) bekezdésével megállapított szöveg.

⁶⁴ A 64. § (2) bekezdését az 1957. évi VIII. törvény 20. §-a iktatta be. Az első mondat az 1972. évi 26. törvényerejű rendelet 15. §-ával megállapított szöveg.

költségeiben — a 80. § (2) bekezdésében foglalt kivételtől eltekintve — a felperest kell marasztalni.

(3)⁶⁵ Az, akinek igénye érvényesítése céljából az ügyész, illetve a külön jogszabállyal erre feljogosított szervezet pert indított, a perben félként vesz részt. A más által indított perbe az, aki a per megindítására külön jogszabály alapján, illetve az 51. § *a)*, *b)* pontjai alapján maga is jogosult lett volna, a felperes pertársaként az elsőfokú ítélet meghozatalát megelőző tárgyalás berekesztéséig perbe léphet. Ha a pertársak perbeli cselekményei vagy előadásai egymástól eltérnek — az 51. § *a)* és *b)* pontjára tekintettel történő perbelépés esetét kivéve — a bíróság azokat a per egyéb adatait is figyelembe véve bírálja el.

65. §⁶⁶ A 61—63. § és a 64. § (1)—(2) bekezdése alá tartozó esetekben a perbelépés, valamint a perből való elbocsátás tárgyában hozott határozat ellen külön fellebbezésnek van helye.

V. Fejezet

KÉPVISELET

Meghatalmazottak

66. § (1) Amennyiben a törvény egyes perbeli cselekményekre másként nem rendelkezik, a fél helyett az általa, illetőleg törvényes képviselője által választott meghatalmazott is eljárhat.

(2) Több személy részére adott meghatalmazás esetében a felet a meghatalmazottak bármelyike képviselheti, egy-egy perbeli cselekménynél azonban csak egyikük járhat el; az ezzel ellentétes kikötés hatálytalan. Ha a meghatalmazottak nyilatkozatai vagy cselekményei egymástól eltérnek, ezt a bíróság akként bírálja el, mintha magának a félnek a nyilatkozatai vagy cselekményei lennének eltérőek.

67. § (1)⁶⁷ A perben meghatalmazottként eljárhat:

a) a félnek a 13. § (2) bekezdésében megjelölt hozzátartozója;

b) a fél pertársa, továbbá pertársának törvényes képviselője vagy meghatalmazottja;

*c)*⁶⁸ az ügyvéd és az ügyvédi iroda;

*d)*⁶⁹ állami szerv (közigazgatási szerv, intézet, intézmény, hivatal stb.) ügyintézője az állami szerv tevékenységével kapcsolatos ügyekben;

⁶⁵ A 64. § (3) bekezdését az 1995. évi LX. törvény 5. § (1) bekezdése iktatta be.

⁶⁶ A 65. § az 1995. évi LX. törvény 5. § (2) bekezdésével megállapított szöveg.

⁶⁷ A 67. § (1) bekezdése az 1957. évi VIII. törvény 21. § (1) bekezdésével megállapított szöveg.

⁶⁸ A 67. § (1) bekezdésének *c)* pontja az 1991. évi XXIII. törvény 36. § (1) bekezdésével megállapított szöveg.

⁶⁹ A 67. § (1) bekezdésének *d)* és *i)* pontja az 1992. évi LXVIII. törvény 6. § (1) bekezdésével megállapított szöveg.

*e)*⁷⁰ a helyi önkormányzat képviselő-testületének, illetve a helyi kisebbségi önkormányzatnak a tagja, a jegyző, a főjegyző, a képviselő-testület hivatalának ügyintézője, a kerületi hivatal előljárója, ügyintézője a helyi önkormányzatot, kisebbségi önkormányzatot, továbbá azok szerveit érintő perekben; a megyei (fővárosi) közigazgatási hivatal ügyintézője a hivatalt érintő perekben;

*f)*⁷¹ a szakszervezet a saját tagjának perében, valamint a külön jogszabályban meghatározott perekben;

g)⁷² az érdekképviselési célra alapított szervezet saját tagjának olyan perében, amelynek tárgya a szervezet alapszabályában meghatározott érdekképviselési célok körébe vonható;

*h)*⁷¹ a szövetkezet ügyintézésre jogosult tagja vagy alkalmazottja a szövetkezet pereiben;

*i)*⁶⁹ a gazdálkodó szervezet, valamint az egyéni vállalkozó alkalmazottja munkáltatójának gazdasági tevékenységével kapcsolatos perekben, a gazdálkodó szervezet jogtanácsosa⁷³ (jogi előadója) pedig azokban a perekben is, amelyekben külön jogszabály a képviselőre feljogosítja;

*j)*⁷¹ akit erre külön jogszabály feljogosít.

(2)⁷⁴ A perben a gazdálkodó szervezet jogtanácsosát⁷³ (jogi előadóját) az ügyvéd jogállása illeti meg.

(3)⁷⁵ Ha e törvény másként nem rendelkezik, a törvényben szabályozott eljárásokban a jogi képviselő nem kötelező.

(4)⁷⁶

68. § Nem lehet meghatalmazott:

a) aki tizennyolcadik életévét még nem töltötte be;

b) akit jogerős bírói ítélet a közügyektől eltiltott;

c) akit a bíróság jogerősen gondnokság alá helyezett.

69. § (1) A meghatalmazást írásba kell foglalni vagy jegyzőkönyvbe kell mondani. Írásbeli meghatalmazás esetében a meghatalmazott köteles eredeti meghatalmazását vagy annak hitelesített másolatát első jelentkezése alkalmával az iratokhoz csatolás végett a bíróságnak bemutatni.

(2) Az írásbeli meghatalmazást közokiratba vagy teljes bizonyító erejű magánokiratba (195., 196. §) kell foglalni. Az ügyvédnek adott meghatalmazáshoz, ha azt a fél saját-

⁷⁰ A 67. § (1) bekezdésének *e)* pontja az 1995. évi LX. törvény 6. §-ával megállapított szöveg.

⁷¹ A 67. § (1) bekezdésének *f)* és *h)* pontját megállapította és a *j)* pontot beiktatta az 1979. évi 31. törvényerejű rendelet 5. §-a.

⁷² A 67. § (1) bekezdésének *g)* pontját az 1999. évi CX. törvény 12. §-a iktatta be.

⁷³ Az 1992. évi LXVIII. törvény 30. § (2) bekezdésének megfelelően módosított szöveg.

⁷⁴ A 67. § (2) bekezdését az 1957. évi VIII. törvény 21. § (2) bekezdése iktatta be.

⁷⁵ A 67. § (3) bekezdése az 1992. évi LXVIII. törvény 6. § (2) bekezdésével megállapított szöveg.

⁷⁶ A 67. § (4) bekezdését az 1992. évi LXVIII. törvény 31. § *c)* pontja hatályon kívül helyezte.

kezüleg írta alá, tanúk alkalmazása nem szükséges; az ügyvédi meghatalmazásra egyebekben az erre vonatkozó külön jogszabályok irányadók.

(3) A külföldön kiállított meghatalmazást közokiratba vagy hitelesített magánokiratba kell foglalni. Az ilyen meghatalmazás felülhitelesítésére a 198. § *b)* pontja irányadó.

(4) Az idegen nyelven kiállított meghatalmazás hiteles magyar fordítását csak akkor kell bemutatni, ha ezt a bíróság szükségesnek tartja.

(5)⁷⁷ A gazdálkodó szervezet jogtanácsosa⁷⁸ (jogi előadója) meghatalmazásának igazolásáról külön jogszabály eltérően rendelkezhetik.

70. § (1) A meghatalmazás akár a per vitelére, akár egyes perbeli cselekményekre szólhat.

(2) A per vitelére szóló meghatalmazás kiterjed a perrel kapcsolatos minden nyilatkozatra és cselekményre, ideértve a 147. § alá eső viszontkereset indítását, továbbá a biztosítási intézkedéseket és a végrehajtási eljárást, valamint annak során indított kereseteket, végül az említett eljárások bármelyikében a peres pénznek vagy dolognak és az eljárási költségeknek az átvételét is.

(3)⁷⁹ A meghatalmazott ügyvéd vagy ügyvédi iroda a helyettesítésével más ügyvédet vagy ügyvédi irodát is megbízhat.

(4) A meghatalmazás korlátozása csak annyiban hatályos, amennyiben az magából a meghatalmazásból kitűnik.

71. § A meghatalmazásnak visszavonás, felmondás vagy a fél halála folytán való megszűnése a bírósággal szemben a bíróságnak való bejelentéstől, az ellenféllel szemben pedig a vele való közléstől hatályos.

72. § A meghatalmazott képviseleti jogosultságát (67—69. §) a bíróság az eljárás bármely szakában hivatalból vizsgálja.

73. § (1) Jogi személy a képviselője részére olyan meghatalmazást is adhat, amely azt perek vitelére általánosságban jogosítja fel (általános meghatalmazás).

(2) Az általános meghatalmazást nyilvántartásba vétel végett a bíróságnál be kell jelenteni. A nyilvántartásba vett általános meghatalmazás a nyilvántartást vezető bíróságnál pótolja az egyes perekre szóló külön meghatalmazást.

(3) Az általános meghatalmazás visszavonását vagy felmondását a bírósághoz szintén be kell jelenteni.

(4) Egyebekben a meghatalmazásra vonatkozó megelőző rendelkezések az általános meghatalmazásra is megfelelően irányadók.

⁷⁷ A 69. § (5) bekezdését az 1957. évi VIII. törvény 22. §-a iktatta be.

⁷⁸ Az 1992. évi LXVIII. törvény 30. § (2) bekezdésének megfelelően módosított szöveg.

⁷⁹ A 70. § (3) bekezdése az 1992. évi LXVIII. törvény 6. § (3) bekezdésével megállapított szöveg.

Kötelező jogi képviselet

73/A. §⁸⁰ A jogi képviselet kötelező:

- a)⁸¹ a Legfelsőbb Bíróság előtti eljárásban a fellebbezést (felülvizsgálati kérelmet) előterjesztő fél számára,
- b) törvényben meghatározott egyéb esetben.

73/B. §⁸² Ha a jogi képviselet kötelező, a jogi képviselő közreműködése nélkül eljáró fél perbeli cselekménye és nyilatkozata hatálytalan, kivéve, ha a törvény az adott perbeli cselekményre nézve a meghatalmazott útján történő eljárást kizárja.

73/C. §⁸³ (1) A 73/A. § alkalmazásában jogi képviselőnek kell tekinteni

- a) az ügyvédet (ügyvédi irodát),
- b) a 67. § (1) bekezdése *d)* pontjában meghatározottak szerint az ügyintézőt,
- c) a 67. § (1) bekezdése *e)* pontjában meghatározottak szerint az ott megjelölt személyeket, a képviselő-testület (önkormányzat) tagja kivételével,
- d) a 67. § (1) bekezdése *i)* pontjában meghatározottak szerint a jogtanácsost,
- e) a külön törvényben meghatározott személyeket (pl. szabadalmi ügyvivő).

(2) Az (1) bekezdés *b)–c)* pontjaiban meghatározottak csak akkor tekinthetők jogi képviselőnek, ha jogi szakvizsgával rendelkeznek.

(3) Kötelező jogi képviselet esetében — amennyiben törvény kivételt nem tesz — a jogi szakvizsgával rendelkező személy saját ügyében jogi képviselő nélkül is eljárhat.

Az ügygondnok jogállása

74. §⁸⁴ Ha a cselekvőképtelen félnek vagy a jogi személynek törvényes képviselője, illetőleg az ismeretlen helyen tartózkodó félnek meghatalmazottja nincs, a bíróság a fél részére ügygondnokot rendel. Az ügygondnokra — amennyiben a törvény másként nem rendelkezik — a per vitelére meghatalmazott jogállását szabályozó rendelkezéseket azzal az eltéréssel kell alkalmazni, hogy az ügygondnok a bíróság külön felhatalmazása nélkül a peres pénzt vagy dolgot nem veheti át, továbbá egyezséget csak akkor köthet, s a vitás jogot csak akkor ismerheti el, illetőleg arról csak akkor mondhat le, ha ezáltal az általa képviselt felet nyilvánvaló károsodástól óvja meg.

⁸⁰ A 73/A. §-t és az azt megelőző címet az 1995. évi LX. törvény 7. §-a iktatta be.

⁸¹ Az 1999. évi CX. törvény 13. §-a alapján 2003. január 1-jén a 73/A. § *a)* pontja helyébe a következő rendelkezés lép:

„*a) az ítélőtábla előtti eljárásban az ítélet, valamint a 270. § (2) bekezdésében meghatározott végzések ellen fellebbezést (csatlakozó fellebbezést), továbbá a Legfelsőbb Bíróság előtti eljárásban a Pp. 235. §-ban meghatározott fellebbezést (csatlakozó fellebbezést) és a felülvizsgálati kérelmet (csatlakozó felülvizsgálati kérelmet) előterjesztő fél számára,*”

⁸² A 73/B. §-t az 1997. évi LXXII. törvény 11. §-a iktatta be.

⁸³ A 73/C. §-t az 1997. évi LXXII. törvény 12. §-a iktatta be.

⁸⁴ A 74. § utolsó mondatát az 1995. évi LX. törvény 31. § (1) bekezdése hatályon kívül helyezte.

VI. Fejezet

PERKÖLTSÉG

A perköltség fogalma

75. § (1)⁸⁵ Perköltség — a törvényben meghatározott kivételeket nem tekintve — mindaz a költség, ami a felek célszerű és jóhiszemű pervitelével kapcsolatban akár a bíróság előtt, akár a bíróságon kívül merült fel (előzetes tudakozódás és levelezés költsége, eljárási illeték, tanú- és szakértői díj, ügygondnoki és tolmácsdíj, helyszíni tárgyalás és szemle költsége stb.).

(2)⁸⁶ A perköltséghez hozzá kell számítani a felet képviselő ügyvéd, jogtanácsos, illetve szabadalmi ügyvivő készkiadásait és munkadíját is.

(3)⁸⁷ Ha a fél meghatalmazottja nem ügyvéd, vagy ha a fél személyesen jár el, a meghatalmazott, illetőleg a fél részére munkadíj nem állapítható meg, de igényt tarthat az útiköltség, valamint a bíróság előtt való megjelenéssel szükségképpen felmerült keresetkiesés megtérítésére. Az útiköltség megtérítésére a 186. § rendelkezéseit kell megfelelően alkalmazni. Ugyanez illeti meg a meghatalmazott által képviselt felet is, ha a tárgyaláson a bíróságnak személyes megjelenésre szóló idézése folytán jelent meg.

(4)⁸⁸

A költségek előlegezése

76. § (1)⁸⁹ A bizonyítási eljárással járó költségeket (a tanú-, szakértői és tolmácsdíjat, a helyszíni tárgyalás és szemle költségét stb.) a bizonyító fél (164. §) köteles előlegezni, a bíróság azonban — ha ezt méltányosnak tartja — kivételesen a bizonyító fél ellenfelét is kötelezheti a bizonyítási eljárással felmerülő költségeknek vagy azok egy részének előlegezésére. Az előlegezés felől a bíróság a költségek felmerülésekor határoz, ha azonban már előre valószínűnek mutatkozik, hogy a felmerülő költségek jelentősebb összeget érnek el, vagy más körülmények ezt indokolttá teszik, a bíróság azt is elrendelheti, hogy a fél a költségek fedezésére előreláthatóan szükséges összeget a bíróságnál előzetesen tegye le. Szakértő kirendelése esetében a bíróság a szakértői díj fedezésére előreláthatólag szükséges összeg letétbe helyezését köteles elrendelni.

⁸⁵ A 75. § (1) bekezdése az 1995. évi LX. törvény 31. § (1) bekezdésével módosított szöveg.

⁸⁶ A 75. § (2) bekezdése az 1997. évi LXXII. törvény 13. §-ával megállapított szöveg.

⁸⁷ A 75. § (3) bekezdése az 1954. évi VI. törvény 21. §-ával megállapított szöveg.

⁸⁸ A 75. § (4) bekezdését az 1995. évi LX. törvény 31. § (2) bekezdése hatályon kívül helyezte.

⁸⁹ A 76. § (1) bekezdésének utolsó mondatát az 1995. évi LX. törvény 8. §-a iktatta be.

(2)⁹⁰ A perben kirendelt ügygondnok készkiadásának és díjának előlegezésére azt a felet kell kötelezni, aki az ügygondnok kirendelését kérte, illetőleg akinek perbeli cselekménye folytán a kirendelés szükségessé vált. Az ügygondnok készkiadásainak előlegezésére a felet esetenként, az ügygondnoki díj előlegezésére pedig általában csak az eljárást befejező határozatban kell kötelezni; szükség esetében azonban a bíróság a felet az ügygondnoki díj előlegezésére külön határozatban is kötelezheti. Ha a bíróság az előlegezésre köteles felet a költségekben s ezzel együtt az ügygondnoki díj megfizetésében is elmarasztalja, az ügygondnoki díj előlegezése tárgyában külön határozatot hozni nem kell.

(3) A (2) bekezdésben megállapított kivételtől eltekintve az ellenfél eljárásával vagy képviselétével felmerülő költségek előlegezésére a felet kötelezni nem lehet.

(4)⁹¹ Az ügyészt, valamint a külön jogszabállyal erre feljogosított szervezetet költségek előlegezésére nem lehet kötelezni, hanem a költségmentesség engedélyezése esetében irányadó szabályokat kell megfelelően alkalmazni.

A perköltség viselése

77. § A bíróság a perköltség viselése felől az ítéletben vagy az eljárást befejező egyéb határozatban dönt. Ha azonban a törvény értelmében tanút, szakértőt vagy perben nem álló más személyt kell valamely perbeli cselekmény költségeiben elmarasztalni, a bíróság az említett személyt nyomban kötelezi a költségek megfizetésére. Ugyanígy járhat el a bíróság akkor is, ha valamely perbeli cselekmény költsége a felek valamelyikét a per eldöntésére tekintet nélkül terheli.

78. § (1) A pernyertes fél költségeinek megfizetésére a pervesztes felet kell kötelezni; ez alól annyiban van helye kivételnek, amennyiben a 80—83. §-ok eltérően rendelkeznek, vagy a törvény egyéb kifejezett rendelkezése a költséget a per eldöntésétől függetlenül másnak a terhére rója.

(2)⁹² A bíróság a perköltség felől hivatalból határoz, kivéve, ha a pernyertes fél a perköltség tárgyában való határozathozatal mellőzését kéri. Egyezség esetében (148. §) a bíróság a perköltség felől csak a felek kérelmére határoz. Ezek a rendelkezések nem érintik a költségmentesség, az illetékmentesség vagy az illetékfeljegyzési jog folytán le nem rótt illetékek és az állam által előlegezett költségek viselésére vonatkozó kötelezettséget.

⁹⁰ A 76. § (2) bekezdésének második mondata az 1957. évi VIII. törvény 25. §-ával megállapított szöveg.

⁹¹ A 76. § (4) bekezdését az 1954. évi VI. törvény 22. §-a iktatta be. Az 1995. évi LX. törvény 29. § (1) bekezdésével módosított szöveg.

⁹² A 78. § (2) bekezdésének utolsó mondatát az 1957. évi VIII. törvény 26. §-a iktatta be.

(3)⁹³ Ha a bíróság az ügyész, illetőleg a külön jogszabállyal erre feljogosított szervezet keresetét elutasította, a perköltségek megfizetésére az államot kell kötelezni.

(4)⁹⁴ A 6. §-ban meghatározott esetekben alkalmazott tolmács költségeit az állam előlegezi, illetve viseli.

(5)⁹⁴ A feleket nem lehet kötelezni olyan költségek viselésére, amelyek a bíróság érdekkörében felmerült — egyébként elhárítható — ok következtében keletkeztek. Ezeket a költségeket — külön jogszabályban meghatározott módon — az állam viseli.

79. § (1) A bíróság a perköltség összegét a fél által előadott és a szükséghez képest igazolt adatok figyelembevételével állapítja meg. A fél javára az általa felszámítottnál több perköltséget megállapítani nem lehet. Ha a fél a költségeket nem számította fel vagy nem igazolta, a bíróság a perköltséget a per egyéb adatai alapján hivatalból határozza meg.

(2) A költségek utólagos felszámításának helye nincs.

80. § (1) Ha az alperes a perre okot nem adott, és a követelést az első tárgyaláson azonnal elismeri, az alperes költségében a felperest kell elmarasztalni.

(2) Az a fél, aki egyes perbeli cselekményeket sikertelenül végez, vagy egyes perbeli cselekményekkel indokolatlanul késedelmeskedik, avagy valamely határnapot vagy határidőt mulaszt, vagy más módon felesleges költségeket okoz, az ebből származó költségeinek megtérítését pernyertessége esetén sem igényelheti, illetőleg az ellenfél ebből eredő költségeinek megtérítésére a per eldöntésére való tekintet nélkül kötelezhető.

81. § (1) Részleges pernyertesség esetében a bíróság a perköltség felől a pernyertesség arányának, valamint az egyes felek által előlegezett költségek összegének figyelembevételével határoz. Ha a pernyertesség és pervesztesség aránya, valamint az előlegezett költségek összege között nincsen számottevő különbség, a bíróság akként rendelkezik, hogy mindegyik fél maga viseli a saját költségét.

(2) Ha a per kártérítésre irányul, vagy egyéb olyan követelés iránt folyik, amelynek összegszerű megállapítása bírói mérlegeléstől függ, az ellenfelet akkor is kötelezni lehet a terhére megállapított marasztalási összegnek megfelelő perköltség megfizetésére, ha a bíróság a követelt összegnél kevesebbet ítélt ugyan meg, de a követelt összeg nem tekinthető nyilvánvalóan túlzottnak.

82. § (1) Az 51. § a) pontja alá eső pertársakat a perköltség megfizetésére egyetemlegesen kell kötelezni.

⁹³ A 78. § (3) bekezdését az 1954. évi VI. törvény 23. §-a iktatta be. Az 1995. évi LX. törvény 29. § (1) bekezdésével módosított szöveg.

⁹⁴ A 78. § (4)—(5) bekezdését az 1999. évi CX. törvény 14. §-a iktatta be. A hatálybalépés napja: 2002. január 1.

(2)⁹⁵ Egyéb pertársakat egyenlő arányban kell a perköltség megfizetésére kötelezni, a pertársak perbeli érdekeltisége között fennálló jelentékenyebb eltérés esetében azonban a perköltséget az érdekeltiség arányában meg kell osztani. Az a költség, amely kizárólag a pertársak egyikének vagy egy részének perbeli cselekménye folytán merült fel, a többi pertársakat nem terheli.

(3)⁹⁶ Az ügyész, valamint a per megindítására, illetőleg az abban való fellépésre külön jogszabállyal feljogosított más szervezet és a perben érvényesített igény jogosultja közül a megítélt perköltség azt illeti meg, akinél a költségek felmerültek. Pervesztesség esetében a költségek megfizetésére általában azt kell kötelezni, aki a pert megindította. Ha azonban a pert megindítónak és a perben érvényesített igény jogosultjának eljárási cselekményei nem voltak összhangban, a költség megfizetésére azt kell kötelezni, akinek perbeli cselekménye folytán a költség felmerült.

83. § (1) A beavatkozó által támogatott fél pernyertessége esetében az ellenfelet a beavatkozó költségének megfizetésére is kötelezni kell. A beavatkozó által támogatott fél pervesztessége esetében az ellenfélnek a beavatkozással felmerült költségtöbbletében a beavatkozót kell elmarasztalni; ha azonban a perben hozott ítélet jogereje a beavatkozónak az ellenféllel szemben fennálló jogviszonyára is kiterjed, a beavatkozót az általa támogatott féllel egyetemlegesen kell kötelezni az ellenfél összes költségeinek megfizetésére. A beavatkozás elutasítása esetében a beavatkozót kell elmarasztalni abban a költségben, amelyet a beavatkozás az azt ellenző feleknek okozott.

(2) Ha a perbehívott a perbehívást nem fogadja el, vagy ha a perbehívóhoz való csatlakozását, illetőleg a perbe való belépését elutasítják, a perbehívó felet kötelezni kell annak a költségnek a megfizetésére, amelyet a perbehívással az ellenfélnek okozott. Ha a perbehívott a perbehívóhoz beavatkozóként csatlakozik, a jelen § (1) bekezdése irányadó.

(3) Az (1) és (2) bekezdés rendelkezéseit kell megfelelően alkalmazni a 61—64. §-okon alapuló perbelépés vagy perbevonás, illetőleg perbehívás esetében is; a jogelődnek a perből való elbocsátása esetében az addig felmerült perköltség megfizetésére a jogutóddal egyetemlegesen a jogelődöt is kötelezni kell.

(4) A 77—81. §-ok rendelkezései a jelen § eseteiben is megfelelően irányadók.

Költségmentesség

84. §⁹⁷ (1) Azt a felet, aki jövedelmi és vagyoni viszonyai folytán a perköltséget fedezni nem tudja (88. §), jogai

⁹⁵ A 82. § korábbi (2) bekezdését hatályon kívül helyezte és korábbi (3) bekezdésének számozását (2) bekezdésre változtatta az 1957. évi VIII. törvény 27. § (2) bekezdése.

⁹⁶ A 82. § (3) bekezdését az 1957. évi VIII. törvény 27. § (1) bekezdése iktatta be. A bekezdésből „a 2. §-ban megjelölt állami szerv” szövegrészt az 1999. évi CX. törvény 174. § (1) bekezdése hatályon kívül helyezte.

⁹⁷ A 84. § az 1986. évi I. törvény 63. § (2) bekezdésével megállapított szöveg.

érvényesítésének megkönnyítése végett az alábbi kedvezmények illetik meg (költségmentesség):

a) illetékmentesség;

b) mentesség az eljárás során felmerülő költségek (tanú- és szakértői díj, ügygondnoki és tolmácsi díj, helyszíni tárgyalás és szemle költsége stb.) előlegezése, illetőleg — ha e törvény másként nem rendelkezik — megfizetése alól;

c) mentesség a perköltség-biztosíték letétele alól;

d) pártfogó ügyvéd kirendelésére való igény.

(2) Az (1) bekezdés b) pontja alá eső azokat a költségeket, amelyeknek előlegezése alól a költségmentességben részesülő fél mentesül, az állam előlegezi, kivéve az ügygondnoki díjat. Az ügygondnoki díj megfizetésére — a perköltségek viselésére vonatkozó általános szabályok figyelembevételével — a pervesztes felet akkor is kötelezni kell, ha költségmentességben részesül.

(3) Az igazságügy-miniszter a pénzügyminiszterrel egyetértésben rendelettel állapítja meg azoknak a pereknek a körét, amelyekben a felet — jövedelmi és vagyoni viszonyaira, valamint a 85. § (1)—(3) bekezdéseiben foglalt feltételekre tekintet nélkül — költségmentesség (tárgyi költségmentesség) illeti meg. Az (1) bekezdés b) pontja alá eső költségeket tárgyi költségmentesség esetében az állam előlegezi, a rendelet azonban megállapíthatja, hogy a fél egyes költségeket költségmentessége ellenére is köteles előlegezni, illetőleg viselni.

(4) Az előző bekezdésben foglalt feltételek mellett a költségmentesség a beavatkozót is megilleti: a 84—88. §-ok rendelkezései ilyen esetben is megfelelően irányadók.

85. § (1) Az a fél, akinek eltartásáról szülője köteles gondoskodni, vagy aki házastársával együtt él, csak akkor részesíthető költségmentességben, ha annak előfeltételei mind öreá, mindpedig szülőjére, illetőleg házastársára nézve fennállnak. A fél és szülője, illetőleg házastársa között folyó perekre ez a szabály nem terjed ki.

(2)⁹⁸

(3) Nem részesíthető költségmentességben a fél, ha perlekedése rosszhiszeműnek vagy már előre teljesen eredménytelennek látszik, úgyszintén akkor sem, ha mint engedményes lép fel, és valószínűnek mutatkozik, hogy az engedményezés a költségmentes perlés lehetővé tételét célozza.

(4)⁹⁹ Külföldiek részére a költségmentes perlés kedvezménye csak a Magyar Állam által kötött nemzetközi megállapodás vagy viszonosság esetében engedélyezhető. A 84. § (3) bekezdésében megjelölt tárgyi költségmentesség a külföldit nemzetközi megállapodás vagy viszonosság hiányában is megilleti, a perköltség-biztosíték alól azonban a külföldi a 84. § (3) bekezdése esetében is csak akkor mentesül, ha ezt nemzetközi megállapodás vagy viszonosság lehetővé teszi. A viszonosság fennállása tekintetében az igazságügy-miniszter nyilatkozata irányadó.

⁹⁸ A 85. § (2) bekezdését az 1999. évi CX. törvény 174. § (1) bekezdése hatályon kívül helyezte.

⁹⁹ A 85. § (4) bekezdése az 1986. évi I. törvény 63. § (3) bekezdésével megállapított szöveg.

86. § (1)¹⁰⁰ A költségmentességet kérelemre a bíróság engedélyezi, és a bíróság határoz az engedélyezett költségmentesség visszavonása tárgyában is.

(2)¹⁰¹ A költségmentesség, az illetékmentesség és az illetékfeljegyzési jog hatálya — jogszabály eltérő rendelkezése hiányában — a kérelem előterjesztésétől kezdve a per egész tartamára, valamint a végrehajtási eljárásra is kiterjed. A költségmentesség vagy az illetékmentesség a végrehajtási eljárás során le nem rótt illetékek, valamint az állam által előlegezett költségek viselése alól a feleket nem mentesíti.

(3)¹⁰¹ A költségmentesség, az illetékmentesség, valamint az illetékfeljegyzési jog nem érinti az ellenfél javára megítélt perköltségek, továbbá a végrehajtási eljárás során a felek által lerótt illetékek és előlegezett költségek (végrehajtási költségek) megtérítésének kötelezettségét.

87. § (1)¹⁰² Költségmentesség esetén a bíróság az ügy vitelére a fél kérésére pártfogó ügyvédként a bíróság székhelyén működő ügyvédet vagy ügyvédi irodát rendel ki, feltéve, hogy a kirendelés az ügy körülményeire tekintettel szükséges.

(2)¹⁰³ A pártfogó ügyvéd a fél képviselőjét a megkeresett bíróság és a másodfokú bíróság előtti eljárásban ellátni nem köteles, kivéve, ha ezek székhelye az elsőfokú bírósággal azonos. Az előbbi esetben a fél vagy a kirendelt pártfogó ügyvéd a helyszínen való eljárásra másik pártfogó ügyvéd kirendelését kérheti.

(3)¹⁰⁴ A pártfogó ügyvéd az őt megillető díjakat a perköltségben elmarasztalt ellenféltől közvetlenül behajthatja.

88. § A költségmentesség előfeltételeire, engedélyezésére, valamint visszavonására vonatkozó szabályokat, továbbá a költségmentességgel kapcsolatos egyéb eljárási rendelkezéseket, ideértve az előlegezett költségek behajtásának szabályait is, az igazságügy-miniszter az érdekelt miniszterekkel egyetértve állapítja meg.

Perköltségbiztosíték

89. § (1) A külföldi felperes a perrel felmerülő költségek fedezése céljából az alperes kívánságára biztosítékot köteles adni, kivéve, ha

a) a magyar állam által kötött nemzetközi megállapodás másként rendelkezik, vagy eltérő viszonossági gyakorlat áll fenn;

¹⁰⁰ A 86. § (1) bekezdése az 1954. évi VI. törvény 26. §-ával megállapított szöveg.

¹⁰¹ A 86. § (2)—(3) bekezdése az 1957. évi VIII. törvény 30. §-ával megállapított szöveg.

¹⁰² A 87. § (1) bekezdése az 1991. évi XXIII. törvény 36. § (2) bekezdésével megállapított szöveg.

¹⁰³ A 87. § (2) bekezdésének utolsó mondatát az 1954. évi VI. törvény 27. § (2) bekezdése iktatta be.

¹⁰⁴ A 87. § (3) bekezdésének második mondatát az 1983. évi 4. törvényerejű rendelet 61. § (3) bekezdése hatályon kívül helyezte.

b) a felperesnek az alperes által elismert követelése elegendő biztosítékul szolgál, vagy

c) a felperest a bíróság teljes költségmentességben részesítette (84. §).

(2) A viszonyosság fennállása tekintetében az igazságügy-miniszter nyilatkozata irányadó.

90. § (1) A biztosíték összegét — a költségek valószínű összegének, valamint az alperes által elismert követelés összegének figyelembevételével — a bíróság állapítja meg, s a megállapított összeget a szükséghez képest utóbb meg is változtathatja.

(2) A biztosítékot — ha a felek másképp nem állapodtak meg — készpénzben kell letétbe helyezni.

91. § Ha a biztosíték adásának oka a per folyamán megszűnik, a biztosítékot a felperes kérelmére — az alperes meghallgatása után — vissza kell adni, illetőleg a felperest a biztosítékadás alól fel kell menteni; ez a rendelkezés megfelelően irányadó a biztosíték összegének leszállítása esetében is.

92. § A biztosíték összege tekintetében fellebbezéssel élni nem lehet; egyébként a 89—91. §-ok alapján hozott határozatok ellen külön fellebbezésnek van helye.

VII. Fejezet

EGYÉB ÁLTALÁNOS SZABÁLYOK

Beadványok

93. § (1) A beadványokon fel kell tüntetni a bíróságot, amelyhez a beadványt intézik, továbbá a felek nevét, lakóhelyét és a per tárgyát, a folyamatban levő ügyekben pedig ezenfelül a bírósági ügyszámot is.

(2) A beadványokat a per bíróságánál eggyel több példányban kell benyújtani, mint ahány fél a perben érdekelve van; ha több félnek közös képviselője (meghatalmazottja) van, részükre együttesen egy példányt kell számításba venni. A beadvány mellékleteinek egy-egy másolatát csatolni kell a beadvány többi példányához is.

(3) Ügyvédi képviselet esetében az ügyvédnek a beadvány minden példányát aláírásával kell ellátnia; egyébként a beadvány első példányát a 196. §-nak megfelelően kell kitölteni.

94. § (1)¹⁰⁵ A keresetet, valamint a per megindítását megelőző kérelmet az ügyvéd által nem képviselt fél bármely helyi bíróságnál vagy a perre illetékes megyei bíróságnál is jegyzőkönyvbe mondhatja. A felet ilyenkor a szükséges útbaigazítással is el kell látni és az esetleges hiányok pótlására (95. §) nyomban fel kell hívni; ha a fél a hiányok pótlását figyelmeztetés ellenére is elmulasztja, a keresetet, illetőleg a kérelmet jegyzőkönyvbe kell foglalni.

(2) A jegyzőkönyvre a 93. § megfelelően irányadó.

(3) Ha a perre nem az a bíróság illetékes, amelyik a keresetet (kérelmet) jegyzőkönyvbe vette, a jegyzőkönyvet az illetékes bírósághoz kell áttenni.

(4)¹⁰⁶ Folyamatban levő perben szóbeli kérelmeket — feltéve, hogy a törvény másként nem rendelkezik — jegyzőkönyvbe mondani a perbíróság, továbbá a fél lakóhelye vagy munkahelye szerint illetékes helyi bíróság előtt lehet; az előző bekezdések rendelkezései egyébként ilyenkor is megfelelően irányadók.

Hiánypótlás

95. § (1)¹⁰⁷ A bíróság a beadványt legkésőbb a bírósághoz való érkezését követő harminc napon belül megvizsgálja és annak alapján intézkedik.¹⁰⁸

(2)¹⁰⁷ Ha a beadvány nem felel meg a törvény rendelkezéseinek, vagy más okból kiegészítésre vagy kijavításra szorul, az elnök a beadványt rövid határidő kifizetésével s a hiányok megjelölése mellett pótlás végett a félnek visszaszítja, és egyben figyelmezteti, hogy ha a beadványt újból hiányosan adja be, a bíróság el fogja utasítani, illetőleg hiányos tartalma szerint fogja elintézni.

(3)¹⁰⁹ Ha az illeték lerovására kötelezett felet az illetékfeljegyzési jog vagy az illetékmentesség nem illeti meg, és a fél az illetéket egyáltalán nem vagy csak hiányosan rója le, a felet azzal a figyelmeztetéssel kell felhívni az illeték lerovására vagy a hiányzó illeték pótlására, hogy ha a beadványt újból az illeték lerovása, illetőleg pótlása nélkül nyújtja be, a bíróság azt el fogja utasítani.

(4)¹⁰⁷ Az elnök a helyben lakó felet a beadvány hiányainak pótlása végett maga elé is idézheti.

(5)¹⁰⁷ Ha a fél a beadvány hiányát a kitűzött határidő alatt pótolja, a beadványt úgy kell tekinteni, mintha már eredetileg is helyesen adta volna be.

Idézés

96. § (1) Az idézésben fel kell tüntetni az eljáró bíróságot és a bírósági ügyszámot, a felek nevét, perbeli állását és a per tárgyát, valamint a kitűzött tárgyalás (meghallgatás) idejét és helyét.

¹⁰⁶ A 94. § (4) bekezdése az 1954. évi VI. törvény 28. §-ával megállapított és az 1983. évi II. törvény 7. § (2) bekezdésének megfelelően módosított szöveg.

¹⁰⁷ A 95. § (1) bekezdését beiktatta és a korábbi (1)—(4) bekezdés számozását (2)—(5) bekezdésre változtatta az 1999. évi CX. törvény 15. §-a.

¹⁰⁸ Az 1999. évi CX. törvény 165. § (9) bekezdése alapján a 95. § módosított (1) bekezdésében a bíróság számára meghatározott, és a hatálybalépés előtt nem érvényesülő új határidőkre vonatkozó rendelkezéseket csak a 2003. január 1. napját követően indult ügyekben kell alkalmazni.

¹⁰⁹ A 95. § (3) bekezdését az 1957. évi VIII. törvény 32. § (1) bekezdése iktatta be.

¹⁰⁵ A 94. § (1) bekezdésének második és harmadik mondata az 1957. évi VIII. törvény 31. §-ával megállapított szöveg.

(2)¹¹⁰ Az idézésben figyelmeztetni kell a címzettet a meg nem jelenés következményeire, és őt perbeli állásához képest a megfelelő tájékoztatással egyébként is el kell látni. A meghatalmazottat abban az esetben is meg kell idézni, ha a bíróság a felet vagy annak törvényes képviselőjét személyes megjelenésre idézi.

(3)¹¹¹ Idézésnek sürgős esetben rövid úton — távbeszélőn, tárgyaláson szóban, illetőleg külön kézbesítő (küldönc) útján — is helye van. Az idézésnek ezt a módját az iratokban fel kell tüntetni.

(4)¹¹² A gyermek tartása, elhelyezése, illetőleg a szüléssel kapcsolatos követelések iránti, továbbá az apaság és a származás megállapítására irányuló egyéb perekben, ha az alperes, az anya vagy a gyermek lakóhelye (tartózkodási helye) ismeretlen, a bíróság megkeresésére a rendőrség elrendeli annak felkutatását.

Kézbesítés

97. § Ha a félnek a per vitelére meghatalmazottja van, a bírósági iratokat a fél helyett a meghatalmazottnak kell kézbesíteni. Ez a rendelkezés nem terjed ki az olyan idézésre, amelyben a bíróság a felet vagy annak törvényes képviselőjét személyes megjelenésre kötelezi.

98. § Ha az iratot a címzett halála miatt vagy azért nem lehet kézbesíteni, mert a címzett a bejelentett címen ismeretlen, vagy onnan ismeretlen helyre költözött, erről az érdekelt feleket értesíteni kell.

99. § (1) A bírósági iratokat rendszerint posta útján kell kézbesíteni.

(2)¹¹³ A bírósági iratokat a kézbesítés második megkísérlésének napját követő ötödik munkanapon kézbesítettnek kell tekinteni, ha a kézbesítés azért volt eredménytelen, mert a címzett az iratot nem vette át, illetve az átvételt megtagadta. Keresetlevél (fizetési meghagyás) kézbesítése esetén a vélelem beálltáról a bíróság az alperest (kötelezettet) értesíti, és egyúttal tájékoztatja a (3) bekezdésben, illetve a 128. §-ban foglaltokról.

(3)¹¹³ A címzett a neki szóló iratot — a személyazonosságának igazolása mellett — a bírósági irodában is átveheti.

(4)¹¹³ Egyébként a kézbesítés a hivatalos iratok kézbesítésére vonatkozó külön jogszabályok szerint történik.

¹¹⁰ A 96. § (2) bekezdésének második mondatát az 1972. évi 26. törvényerejű rendelet 16. § (1) bekezdése iktatta be.

¹¹¹ A 96. § (3) bekezdését beiktatta és a korábbi (3) bekezdés számítását (4) bekezdésre változtatta az 1972. évi 26. törvényerejű rendelet 16. § (2) bekezdése.

¹¹² A 96. § átszámozott (4) bekezdése az 1957. évi VIII. törvény 33. §-ával megállapított szöveg.

¹¹³ A 99. § (2) bekezdését beiktatta és a korábbi (2)—(3) bekezdés számítását (3)—(4) bekezdésre változtatta az 1995. évi LX. törvény 9. §-a.

Kézbesítés külföldön

100. § (1) A külföldön kézbesítendő iratot — ha a magyar állam által kötött nemzetközi megállapodás másként nem rendelkezik — intézkedés végett az igazságügy-miniszterhez kell felterjeszteni.

(2) A külföldön teljesített kézbesítést érvényesnek kell tekinteni, ha az akár a belföldi jogszabályok rendelkezései-nek, akár a kézbesítés helyén irányadó jogszabályoknak megfelel.

Hirdetményi kézbesítés

101. § (1) Ha a fél tartózkodási helye ismeretlen, vagy olyan államban van, amely a kézbesítéshez jogsegélyt nem nyújt, vagy ha a kézbesítés egyéb elháríthatatlan akadályba ütközik, illetőleg ha a kézbesítés megkísérlése már előre is eredménytelennek mutatkozik, a kézbesítést hirdetmény útján kell teljesíteni. Hirdetmény útján kell a kézbesítést teljesíteni az ismeretlen örökösök részére is.

(2)¹¹⁴ Hirdetményi kézbesítést a bíróság csak a fél kérelmére és csak az annak alapjául szolgáló ok valószínűsítése esetében rendelhet el. Ha az előadott tények valótlannak bizonyulnak, és a fél erről tudott, vagy kellő gondosság mellett tudhatott volna, a hirdetményi kézbesítés és az azt követő eljárás érvénytelen, a felet pedig a felmerült költségben és ezenfelül pénzbírságban (120. §) is el kell marasztalni. Ezeket a következményeket a bíróság az eljárást befejező határozat jogerőre emelkedését megelőzően — a felek meghallgatása után — hivatalból, egyébként pedig perorvoslat alapján mondja ki.

(3) Ha a hirdetményi kézbesítést követő eljárást — habár csak hallgatólagosan is — az ellenfél jóváhagyja, az eljárás nem válik érvénytelenné, a pénzbírságot azonban ilyen esetben is ki kell szabni, s a felet kötelezni kell a felmerült költségtöbblet megfizetésére.

102. § (1) A hirdetményútján kézbesítendő iratot tizenöt napra ki kell függeszteni a bíróság hirdetőtáblájára és a fél — illetőleg ismeretlen örökösök részére való kézbesítés esetében az örökösök — utolsó ismert lakóhelyén a polgármesteri hivatal¹¹⁵ hirdetőtáblájára.

(2) Ha a fél olyan államban lakik, amely a kézbesítéshez jogsegélyt nem nyújt, de amellyel a postai forgalom fennáll, a hirdetményt — lehetőleg ajánlott levélként — a fél ottani címére is meg kell küldeni.

(3) Ha keresetlevelet kell az alperesnek hirdetmény útján kézbesíteni, részére a bíróság ügygondnokot (74. §) rendel és a keresetlevelet annak is kézbesíti.

¹¹⁴ A 101. § (2) bekezdése az 1972. évi 26. törvényerejű rendelet 63. § (1) bekezdésének megfelelően módosított szöveg.

¹¹⁵ Az 1991. évi XX. törvény 44. § (2) bekezdésével módosított szöveg.

(4) A hirdteményi kézbesítéssel felmerülő költséget az köteles előlegezni, aki a hirdteményi kézbesítést kérte.

(5) Hirdteményi kézbesítés esetében az iratot — amennyiben a bíróság másként nem rendelkezik — a bíróság hirdetőtábláján való kifüggesztéstől számított tizenötödik napon kell kézbesítettnek tekinteni.

(6)¹¹⁶ *A hirdteményi kézbesítésről az eljáró bíróság számítógépes nyilvántartást vezet, amelyben rögzíti a bíróság nevét, az ügy számát, az utolsó ismert lakóhely (székhely) megjelölésével a fél nevét, akinek részére a kézbesítés hirdtemény útján történt, továbbá azt az okot, amelynek következtében a kézbesítés szükségessé vált, illetve a kézbesítés megtörténteire vonatkozó vélelem beálltának időpontját. Az országosan összekapcsolt számítógépes közhiteles nyilvántartást az Országos Igazságszolgáltatási Tanács Hivatala kezeli, az abban foglalt adatokról az Országos Igazságszolgáltatási Tanács Hivatala jogszabályban meghatározott költségtérítés ellenében a felvilágosítást kérő személyére vonatkozóan, kérelmére felvilágosítást ad.*

(7)¹¹⁶ *Más személy kérelmére felvilágosítás csak akkor adható, ha a bíróság, ügyészség, nemperes eljárást lefolytató közjegyző vagy közigazgatási szerv törvényben meghatározott feladatainak teljesítéséhez, illetve a felvilágosítást kérő személynek törvényben biztosított jogai gyakorlásához szükséges. A törvényes jogcímet valószínűsíteni kell. Ilyen esetben az adatszolgáltatás tényét a számítógépes rendszerben oly módon kell rögzíteni, hogy az adatszolgáltatás időpontja, jogcíme és az adat felhasználója megállapítható maradjon. A jogellenes adatkérés és felhasználás jogkövetkezményeit a felvilágosítást kérő viseli.*

Határidők

103. § (1) A határidőket napok, hónapok vagy évek szerint kell számítani.

(2) A napokban megállapított határidőbe a kezdőnap nem számít bele. Kezdőnap az a nap, amelyre a határidő megkezdésére okot adó cselekmény vagy egyéb körülmény (pl. kézbesítés, kihirdetés) esik.

(3) A hónapokban vagy években megállapított határidő azon a napon jár le, amely számánál fogva a kezdőnapnak megfelel, ha pedig ez a nap a lejárat hónapjában hiányzik, a hó utolsó napján.

(4) Ha a határidő utolsó napja munkaszüneti napra esik, a határidő csak az azt követő legközelebbi munkanapon jár le.

(5) A határidő az utolsó nap végével jár le, a bírósághoz intézett beadvány előterjesztésére és a bíróság előtt teljesítendő cselekményre megállapított határidő azonban már a hivatali idő végével lejár.

¹¹⁶ A 102. § (6)—(7) bekezdését az 1999. évi CX. törvény 16. §-a iktatta be. A hatálybalépés napja: 2002. január 1.

104. § (1)¹¹⁷ A bíróság az általa megállapított határidőt fontos okból egyszer meghosszabbíthatja; a határidő — meghosszabbítással együtt — negyvenöt napnál hosszabb nem lehet, kivéve, ha a szakértői vélemény elkészítése hosszabb határidőt tesz szükségessé. A törvényben megállapított határidőt csak a törvényben meghatározott esetben lehet meghosszabbítani.

(2)¹¹⁸ **Ha a meghosszabbítást a fél kéri, kérelmét a határidő lejárta előtt kell előterjesztenie; a kérelem tárgyában a bíróság az ellenfél meghallgatása nélkül határozhat.**

Mulasztás

105. § (1) A fél az elmulasztott perbeli cselekményt — ha a törvény másként nem rendelkezik — többé hatályosan nem teljesítheti.

(2) A mulasztás következményei — a törvényben meghatározott eseteket kivéve — előzetes figyelmeztetés nélkül, maguktól állanak be. Ha a törvény szerint a mulasztás következményei csak előzetes figyelmeztetés esetén vagy az ellenfél kérelmére állanak be, az elmulasztott cselekményt a figyelmeztetésben megjelölt idő alatt, illetőleg a kérelem előterjesztéséig, ha pedig a kérelmet tárgyaláson adták elő, az arra vonatkozó határozat meghozataláig pótolni lehet.

(3) Nem tekinthető mulasztásnak, ha a felet a perbeli cselekmény teljesítésében valamely köztudomású természeti esemény vagy más elháríthatatlan akadály gátolta.

(4) A határidő elmulasztásának következményeit nem lehet alkalmazni, ha a bírósághoz intézett beadványt legkésőbb a határidő utolsó napján ajánlott küldeményként postára adták.

A mulasztás igazolása

106. § (1) Ha a fél vagy képviselője valamely határnapon hibáján kívül nem jelent meg, vagy valamely határidőt hibáján kívül mulasztott el, a mulasztás következményei — az alábbi eseteket kivéve — igazolással orvosolhatók.

(2) Igazolásnak nincs helye, ha

a) az igazolást a törvény kizárja;

b) a mulasztás következményei igazolás nélkül is elháríthatók, vagy a mulasztás bírói határozatban kifejezésre jutó hátránnyal nem jár;

c) a fél az igazolási kérelem folytán kitűzött újabb határnapot mulasztja el.

(3) Végrehajtási igényperben az igénylő igazolással nem élhet.

¹¹⁷ A 104. § (1) bekezdése az 1972. évi 26. törvényerejű rendelet 17. §-ával megállapított szöveg.

¹¹⁸ A 104. § (2) bekezdése az 1999. évi CX. törvény 17. §-ával megállapított szöveg.

107. § (1)¹¹⁹ Az igazolási kérelmet tizenöt napon belül lehet előterjeszteni. Ezt a határidőt az elmulasztott határnaptól, illetőleg az elmulasztott határidő utolsó napjától kell számítani. Ha azonban a mulasztás csak később jutott a félnek vagy képviselőjének tudomására, vagy az akadály csak később szűnt meg, az igazolási kérelem határideje a tudomásszerzéssel, illetőleg az akadály megszűnésével veszi kezdetét. A mulasztástól számított három hónap eltelte után igazolási kérelmet előterjeszteni nem lehet.

(2) Az igazolási kérelemben elő kell adni a mulasztás okát és azokat a körülményeket, amelyek a mulasztás vétségét valószínűvé teszik.

(3) Határidő elmulasztása esetén az igazolási kérelem előterjesztésével együtt pótolni kell az elmulasztott cselekményt is.

108. § Az igazolási kérelemnek sem az eljárás folytatására, sem a végrehajtásra nincs halasztó hatálya. Ha azonban az igazolási kérelem sikere valószínűnek mutatkozik, a bíróság az eljárásnak vagy a határozat végrehajtásának felfüggesztését az ellenfél meghallgatása nélkül, hivatalból is elrendelheti. A felfüggesztés tárgyában hozott határozatot a bíróság kérelemre utóbb megváltoztathatja.

109. § (1) Az igazolási kérelem tárgyában az a bíróság határoz, amelynek eljárása alatt a mulasztás történt, fellebbezési határidő elmulasztása esetén pedig a másodfokú bíróság.

(2) Ha az igazolást a törvény kizárja, vagy az igazolási kérelmet elkésetten terjesztették elő, a kérelmet érdemi vizsgálat nélkül el kell utasítani. Ugyanez áll akkor is, ha az igazolást kérő — határidő elmulasztása esetében — az elmulasztott cselekményt a kérelem előterjesztésével együtt nem pótolta.

(3) Az igazolási kérelem elbírálása előtt a bíróság a feleket meghallgathatja (113. §). A felek megidézése esetében a határnapot — ha ennek helye van — az ügy érdemi tárgyalására is ki kell tűzni. Azt, hogy a kérelem előfeltételei fennállanak-e, méltányosan kell elbírálni.

(4) Ha a bíróság az igazolási kérelemnek helyt ad, a mulasztó által pótolta cselekményt olyannak kell tekinteni, mintha azt az elmulasztott határnapon tartott tárgyalást pedig a szükséges keretben meg kell ismételni. Az új tárgyalás eredményéhez képest az elmulasztott tárgyalás alapján hozott határozat hatályban tartása vagy teljes, illetőleg részbeni hatályon kívül helyezése kérdésében is határozni kell.

110. § (1) Az igazolási kérelmet elutasító határozat ellen fellebbezésnek van helye.

(2) Az igazolási kérelemnek helytadó határozat, valamint az eljárás, illetőleg a végrehajtás felfüggesztése tárgyában a 108. § alapján hozott határozat ellen külön fellebbezésnek helye nincs, és az az ügyet befejező határozat elleni fellebbezésben is csak akkor támadható meg, ha a bíróság olyan igazolási kérelemnek adott helyt, illetőleg olyan igazolási kérelem alapján rendelte el az eljárás vagy a végrehajtás felfüggesztését, amelyet érdemi vizsgálat nélkül el kellett volna utasítania [109. § (2) bek.].

Az eljárás félbeszakadása

111. § (1)¹²⁰ Ha valamelyik fél meghal, vagy megszűnik, az eljárás a jogutód perbelépéséig, illetve perbevonásáig (61—62. §) félbeszakad.

(2) Ha az olyan fél, akinek a per vitelére nincs meghatalmazottja, cselekvőképességét elveszti, az eljárás mindaddig félbeszakad, míg a fél részére kirendelt törvényes képviselő személyét be nem jelentik.

(3) Ha a fél törvényes képviselője hal meg, és a törvényes képviselőnek a per vitelére nem volt meghatalmazottja, az eljárás mindaddig félbeszakad, míg a fél részére kirendelt új törvényes képviselő személyét be nem jelentik. Ugyanez áll akkor is, ha a fél törvényes képviselőjének ez a jogosultsága anélkül szűnik meg, hogy az általa képviselt fél cselekvőképessé vált volna.

(4) Ha a bíróság működése háború vagy valamely elháríthatatlan esemény miatt szünetel, vagy a féllel ilyen okból nem lehet érintkezni, az eljárás az akadály megszűnéséig félbeszakad.

(5) Ha a (2) és (3) bekezdés esetében az eljárás félbeszakadása vagy annak túlságosan hosszú tartama valamelyik fél méltányos érdekeit sértené, a bíróság a fél részére akár kérelemre, akár hivatalból a 49. § (2) bekezdésének megfelelő alkalmazásával ügygondnokot (74. §) rendel ki; az ügygondnok kirendelésével az eljárás félbeszakadása megszűnik.

112. § (1) Az eljárás félbeszakadásával minden határidő megszakad; a félbeszakadás megszűnésétől a határidő újra kezdődik.

(2)¹²¹ A félbeszakadás tartama alatt tett minden — a per érdemére vonatkozó — bírói rendelkezés, úgyszintén a felek által teljesített minden perbeli cselekmény hatálytalan, kivéve a félbeszakadással, illetve az annak megszüntetésével kapcsolatos bírói rendelkezéseket és perbeli cselekményeket.

(3) A bíróságnak a félbeszakadást megállapító határozata ellen külön fellebbezésnek van helye; a bíróság azonban az ilyen határozatot maga is megváltoztathatja.

¹²⁰ A 111. § (1) bekezdése az 1995. évi LX. törvény 10. § (1) bekezdésével megállapított szöveg.

¹²¹ A 112. § (2) bekezdése az 1995. évi LX. törvény 10. § (2) bekezdésével megállapított szöveg.

¹¹⁹ A 107. § (1) bekezdése az 1999. évi CX. törvény 18. §-ával megállapított szöveg.

A felek meghallgatása tárgyaláson kívül

113. § Mindazokban az esetekben, amikor a törvény értelmében vagy a bíróság megítélése szerint valamelyik felet meg kell hallgatni, s a meghallgatás a tárgyalásig nem halasztható el, a felet fel kell hívni, hogy a felmerült kérdésben írásban nyilatkozzék, vagy nyilatkozatának jegyzőkönyvbe vétele végett az elnöknel jelentkezzen. A bíróság, ha szükségesnek tartja, a felet meghallgatása végett meg is idézheti.

Kifogás az eljárás szabálytalansága ellen

114. § A fél az eljárás szabálytalanságát a per folyamán bármikor kifogásolhatja. Ha a kifogást szóval adja elő, azt jegyzőkönyvbe kell venni. Ha a bíróság a kifogást figyelmen kívül hagyja, ezt lehetőleg nyomban, de legkésőbb az eljárást befejező határozatában megindokolni köteles.

Jegyzőkönyv

115. § (1) Amennyiben a törvény másként nem rendelkezik, a tárgyalásról, a felek szóbeli meghallgatásáról, valamint a tárgyaláson kívül foganatosított egyéb meghallgatásról (kihallgatásról) jegyzőkönyvet kell készíteni.

(2)¹²² Az elnök határozza meg, hogy milyen eljárási cselekmények (meghallgatás, kihallgatás, tárgyalás stb.) esetében alkalmaz jegyzőkönyvvezetést.

(3)¹²² Jogszabály megengedheti, hogy a bíróság a tárgyalás (meghallgatás stb.) anyagát jegyzőkönyv helyett más módon rögzítse.

116. § A jegyzőkönyvben fel kell tüntetni:

- a) az eljáró bíróságot és a bírósági ügyszámot;
- b) a felek nevét és perbeli állását, továbbá a per tárgyát;
- c) a tárgyalás (meghallgatás vagy kihallgatás) helyét, továbbá kezdő és befejező időpontját;
- d) a bírák, a jegyzőkönyvvezető és a tolmács nevét;
- e) a jelenlevő feleknek és képviselőiknek nevét és perbeli állását;
- f) zárt tárgyalás esetén az erre való utalást.

117. § (1) A jegyzőkönyvben röviden le kell írni az eljárás menetét és az annak során történeteket, mégpedig úgy, hogy a jegyzőkönyv alapján azt is meg lehessen állapítani, vajon az eljárás a törvényben meghatározott alaki követelményeknek megfelel-e. Ha valamely kifejezés vagy kijelentés pontos szövege jelentős, azt szó szerint kell jegyzőkönyvbe venni.

¹²² A 115. § (2) bekezdését megállapította és (3) bekezdését beiktatta az 1972. évi 26. törvényerejű rendelet 18. §-a.

(2) Különösen fel kell tüntetni a jegyzőkönyvben:

a) a felek által előadott vagy a periratokból felolvasott lényeges kérelmeket és nyilatkozatokat, ideértve a felek tényállításait és bizonyítási indítványait, valamint a keresetváltogatást és a viszontkeresetet, úgyszintén a korábbi kérelmekről és nyilatkozatokról való eltéréseket, illetőleg valamely nyilatkozatnak bírói felhívás ellenére való elmulasztását vagy megtagadását;

b) az okiratok bemutatásának megtörténtét, valamint a tanúk vallomását, a szakértők véleményét és a szemle eredményét;

c) a keresettől való elállást, továbbá az elismerést és a jogról való lemondást, illetőleg a felek között létrejött egyezséget;

d) a pervezetés és rendfenntartás körében tett intézkedéseket, a korábbi eljárás ismertetésének megtörténtét, valamint a bíróság által az eljárás folyamán hozott végzéseket és az ítélet kihirdetésének megtörténtét.

(3) A felek beadványának, a szakértők véleményének vagy más periratnak felolvasása, valamint okiratnak vagy másolatnak csatolása esetében a jegyzőkönyvben csupán ennek megtörténteire kell utalni.

(4) Ha a felek bármelyike az eljárás során felmerült valamely körülménynek vagy ott elhangzott nyilatkozatnak jegyzőkönyvbe vételét kéri, ezt csak abban az esetben lehet mellőzni, ha a bíróságnak az illető körülmény vagy nyilatkozat megtörténtéről nincs tudomása.

118. § (1)¹²³ A bírósági tárgyalásról a jegyzőkönyvet egyidejűleg, hangfelvétel esetén pedig legkésőbb nyolc munkanapon belül el kell készíteni. Ha a jegyzőkönyv hangfelvétel alapján készül, a feleket tájékoztatni kell arról, hogy az elkészült jegyzőkönyvet mikor és hol tekinthetik majd meg, illetve vehetik át. A jegyzőkönyvet a tanács elnöke és a jegyzőkönyvvezető írja alá. A bíróság a jegyzőkönyvet további tizenöt napon belül kézbesíti, ha törvény a jegyzőkönyv megküldését írja elő.¹²⁴

(2) A jegyzőkönyv hivatalból vagy az elnök engedélyével a felek megjegyzései alapján is kiegészíthető és módosítható; a felek erre vonatkozó kérelmét — annak elutasítása esetén — a jegyzőkönyvben fel kell tüntetni.

(3)¹²⁵

Az iratok megtekintése; másolatok

119. §¹²⁶ A felek, az ügyész és a perben részt vevő egyéb személyek, valamint azok képviselői a per iratait — a

¹²³ A 118. § (1) bekezdése az 1999. évi CX. törvény 19. §-ával megállapított szöveg.

¹²⁴ Az 1999. évi CX. törvény 165. § (9) bekezdése alapján a 118. § módosított (1) bekezdésében a bíróság számára meghatározott, és a hatálybalépés előtt nem érvényesülő új határidőkre vonatkozó rendelkezéseket csak a 2003. január 1. napját követően indult ügyekben kell alkalmazni.

¹²⁵ A 118. § (3) bekezdését az 1957. évi VIII. törvény 34. §-a hatályon kívül helyezte.

¹²⁶ A 119. § második mondata az 1972. évi 26. törvényerejű rendelet 63. § (8) bekezdésének megfelelően módosított szöveg.

határozatok tervezeteinek és az esetleges különvéleménynek kivételével — a per bármely szakaszában külön engedély nélkül megtekinthetik és azokról maguknak másolatokat (kivonatokat) készíthetnek. Oly tárgyalásról készült jegyzőkönyvet azonban, amelyről a nyilvánosságot államtitok, szolgálati titok vagy üzemi titok megőrzése végett zárták ki, lemásolni vagy arról kivonatot készíteni nem szabad. Ilyen ügyben az iratok megtekintésének is csak a bíróság elnöke által megállapított feltételek mellett van helye.

Pénzbírság

120. §¹²⁷ E törvény rendelkezései alapján kiszabható pénzbírság legmagasabb összege ötszázezer forint azzal, hogy az nem haladhatja meg a pertárgy értékét. A kiszabott pénzbírságot szabadságvesztésre átváltoztatni nem lehet. A pénzbírság behajtására és hovafordítására azokat a jogszabályokat kell alkalmazni, amelyek a bíróságok által büntetőügyben kiszabott pénzbüntetésekre irányadók.

MÁSODIK RÉSZ

ELSŐFOKÚ ELJÁRÁS

VIII. Fejezet

KERESÉTINDÍTÁS

A keresetlevél benyújtása és kellékei

121. § (1) A pert keresetlevéllel kell megindítani; a keresetlevélben fel kell tüntetni:

- a) az eljáró bíróságot;
- b)¹²⁸ a feleknek, valamint a felek képviselőinek nevét, lakóhelyét és perbeli állását;
- c) az érvényesíteni kívánt jogot, az annak alapjául szolgáló tényeknek és azok bizonyítékainak előadásával;
- d) azokat az adatokat, amelyekből a bíróság hatásköre és illetékessége megállapítható;
- e) a bíróság döntésére irányuló határozott kérelmet (kereseti kérelem).

(2)¹²⁹ A keresetlevélhez csatolni kell azt az okiratot, illetve annak másolatát (kivonatát), amelynek tartalmára a felperes bizonyítékként hivatkozik, vagy amely a bíróság hatáskörének és illetékességének megállapításához, valamint, amely a hivatalból figyelembe veendő egyéb körü-

ményeknek az igazolásához szükséges, kivéve, ha az adatokat személyi igazolvánnyal is lehet igazolni; erre a keresetlevélben utalni kell.

(3)¹²⁹ Kötelező jogi képviselő esetében a keresetlevélhez csatolni kell a jogi képviselő meghatalmazását, illetve a képviselői jogot igazolni kell.

122. § (1) Marasztalásra irányuló kereseti kérelemnek csak lejárt követelés érvényesítése végett van helye.

(2) Tartásdíj, járadék és más időszakos szolgáltatás iránt indított perben a marasztalásra irányuló kereseti kérelem a le nem járt szolgáltatásokra is előterjeszhető. Lakás, más helyiség vagy egyéb ingatlan visszabocsátása iránt a kereseti kérelem már a visszabocsátási kötelezettség lejárt előtt előterjeszhető, feltéve hogy a visszabocsátásnak határozott időpontban kell történnie.

123. § Ha a kereseti kérelem számadási kötelezettség megállapítására irányul, a felperes ezzel együtt kérheti az általa előterjesztett számadás helyességének megállapítását is. Megállapításra irányuló egyéb kereseti kérelemnek csak akkor van helye, ha a kért megállapítás a felperes jogainak az alperessel szemben való megóvása végett szükséges, és a felperes a jogviszony természeténél fogva vagy a kötelezettség lejártának hiányában vagy valamely más okból teljesítést nem követelhet.

Intézkedések a keresetlevél alapján

124. §¹³⁰ (1) A bíróság a keresetlevelet nyomban, de legkésőbb a bírósághoz érkezésétől számított harminc napon belül megvizsgálja annak megállapítása érdekében, hogy nem kell-e azt a félnek hiánypótlásra visszaadni (95. §), nincs-e helye az ügy áttételének (129. §), illetőleg a keresetlevél idézés kibocsátása nélküli elutasításának (130. §), és a szükséges intézkedéseket megteszi.

(2) A bíróság a keresetlevelet — hiánypótlási felhívás kiadását mellőzve — idézés kibocsátása nélkül elutasítja, ha a jogi képviselővel eljáró fél keresetlevele nem tartalmazza a 121. § (1) bekezdésében foglaltakat, illetve, ha a jogi képviselő nem csatolta a meghatalmazását, vagy elmulasztották az eljárási illeték megfizetésére vonatkozó kötelezettség teljesítését.

(3) Ha az (1)—(2) bekezdésben foglaltak megtételére nincs szükség, illetőleg a fél hiánypótlási kötelezettségének eleget tett és így a keresetlevél alkalmas a tárgyalás kitűzésére, a bíróság az eljárás gyorsabb lefolytatása érdekében további intézkedéseket tehet a tárgyalás előkészítésére. Ilyen intézkedéseknek a tárgyalás kitűzése előtt, valamint az eljárás során szükség esetén bármikor helye van.

¹²⁷ A 120. § az 1999. évi CX. törvény 20. §-ával megállapított szöveg.

¹²⁸ A 121. § (1) bekezdésének b) pontja az 1995. évi LX. törvény 31. § (1) bekezdésével módosított szöveg.

¹²⁹ A 121. § (2) bekezdésének szövegét megállapította és a (3) bekezdést beiktatta az 1995. évi LX. törvény 11 §-a.

¹³⁰ A 124. § az 1999. évi CX. törvény 21. §-ával megállapított szöveg.

(4) A bíróságnak a (3) bekezdésben foglaltak szerinti intézkedései különösen a következők:

- a) iratok beszerzése más hatóságtól vagy szervezettől;
- b) a gyermek tartása, elhelyezése, illetőleg a szüléssel kapcsolatos költségek iránti, továbbá az apaság és a származás megállapítására irányuló egyéb perekben, ha az alperes, az anya vagy a gyermek lakóhelye (tartózkodási helye) ismeretlen, megkeresheti a rendőrséget a lakóhely (tartózkodási hely) felkutatására [96. § (4) bek.];
- c) előzetes bizonyítást folytathat le (207—211. §);
- d) ideiglenes intézkedést tehet (156. §);
- e) elrendelheti a felek tárgyaláson kívüli, egymás jelenlétében történő előzetes meghallgatását.

(5)¹³¹ *Ha a (3)—(4) bekezdésben foglalt intézkedések megtételével egyidejűleg a tárgyalási határnap kitűzésére nem kerül sor, a bíróság — az intézkedés megtételekor — a keresetlevelet kézbesíti az ellenfél számára.*

A tárgyalás kitűzése¹³²

125. §¹³² (1)¹³³ A bíróság legkésőbb a keresetlevélnek a bírósághoz való érkezését követő harminc napon belül intézkedik a tárgyalási határnap kitűzéséről, mely határnapra a feleket a keresetlevél, illetőleg a 94. § értelmében készült jegyzőkönyv másolatának egyidejű kézbesítése mellett megidézi. Ha a keresetlevél csak a bíróság intézkedése alapján válik alkalmassá a tárgyalás kitűzésére (124. §), a tárgyalás kitűzésére előírt határidő kezdő időpontját ettől az időponttól kell számítani.

(2) A tárgyalást úgy kell kitűzni, hogy a keresetlevélnek az alperes részére való kézbesítése a tárgyalás napját legalább tizenöt nappal, munkaviszonyból származó, a gyermek tartására, illetve az apaság megállapítására irányuló, valamint a gazdasági társaság tagjának kizárása iránti perben a tárgyalás napját legalább nyolc nappal, váltóperben pedig legkésőbb három nappal megelőzze. A tárgyalási időközt az elnök sürgős esetben megrövidítheti.

(3) A tárgyalást — a (2) bekezdésben foglalt rendelkezések figyelembevételével — úgy kell kitűzni, hogy az első tárgyalási nap a keresetlevélnek a bírósághoz érkezését követően legkésőbb négy hónapon belül megtartható legyen, kivéve, ha a törvény a határidő kezdő időpontját illetően eltérő időpontot határoz meg. A tárgyalási határnap azonban ebben az esetben sem tűzhető ki a keresetlevélnek a bírósághoz érkezésétől számított kilencedik hónapnál későbbi időpontra. A tárgyalási időpontra vonatkozó rendelkezéseket nem kell alkalmazni, ha a fél részére a tárgyalásra szóló idézést külföldre kell kézbesíteni és a kézbesítéshez szükséges idő a tárgyalás határidőn belüli megtartását nem teszi lehetővé.

¹³¹ Az 1999. évi CX. törvény 21. §-ával megállapított 124. § (5) bekezdése 2002. január 1-jén lép hatályba.

¹³² A 125. § és az azt megelőző cím az 1999. évi CX. törvény 22. §-ával megállapított szöveg.

¹³³ Az 1999. évi CX. törvény 165. § (9) bekezdése alapján a 125. § (1) és (3) bekezdésében a bíróság számára meghatározott, és a hatálybalépés előtt nem érvényesülő új határidőkre vonatkozó rendelkezéseket csak a 2003. január 1. napját követően indult ügyekben kell alkalmazni.

(4) Váltóperben a bíróság soron kívül jár el. A tárgyalást legkésőbb a keresetlevélnek a bírósághoz érkezésétől számított nyolcadik napra kell kitűzni.

(5) A tárgyalást rendszerint a bíróság hivatalos helyiségébe kell kitűzni, fontos okból azonban a tárgyalás más helyre is kitűzhető.

Idézés a per tárgyalására¹³⁴

126. §¹³⁴ (1) A bíróság a per tárgyalására megidézi azt, akinek igénye érvényesítése iránt az ügyész, illetve külön jogszabállyal erre feljogosított szervezet pert indított.

(2) Az idézésben (96. §) figyelmeztetni kell a feleket, hogy a tárgyaláson — ha nem személyesen jelennek meg — csak a 67. §-ban megjelölt meghatalmazottal képviselhetik magukat. Az első tárgyalásra szóló idézéshez csatolni kell a keresetlevél egy példányát (másolatát), ha annak kézbesítésére korábban még nem került sor.

(3) A feleket az idézésben fel kell hívni, hogy az ügyre vonatkozó okiratokat a tárgyalásra hozzák magukkal, az alperest pedig arra is figyelmeztetni kell, hogy a kereseti kérelemre legkésőbb a tárgyaláson nyilatkoznia kell, s elő kell adnia a védekezésének alapjául szolgáló tényeket és ezek bizonyítékait, az ügyre vonatkozó okiratait pedig be is kell mutatnia. Az idézésben arra is utalni kell, hogy az alperes a nyilatkozatát már a kitűzött határnap előtt benyújthatja vagy jegyzőkönyvbe mondhatja [94. § (4) bek.]. Az írásbeli nyilatkozat másodpéldányát, illetőleg az arról készített jegyzőkönyv másolatát a bíróság a felperesnek haladéktalanul kézbesíti, ha pedig erre már nincs elegendő idő azt a tárgyaláson adja át.

(4) Ha az ügy körülményei azt indokolják, így ha a 124. § (3)—(4) bekezdésében foglalt intézkedés megtételére van szükség, a bíróság az idézésben a (3) bekezdésben megjelölt alperesi nyilatkozat megtételére határidőt állapít meg. A határidő nem lehet kevesebb tizenöt nappal. A bíróság ezt követően — ha a tárgyalási határnapig rendelkezésre álló idő ezt lehetővé teszi — a felperest tizenöt napos határidővel az alperesi nyilatkozatban foglaltakra vonatkozó álláspontjának közlésére hívja fel.

A szóbeli kereset azonnali tárgyalása.

Egyezségi kísérletre idézés¹³⁵

127. § (1)¹³⁶ Ha a kereset jegyzőkönyvbe mondása (94. §) alkalmával a felperessel együtt a bíróság előtt az alperes is megjelenik, a bíróság a felek kérelmére a tárgya-

¹³⁴ A 126. § és az azt megelőző cím az 1999. évi CX. törvény 23. §-ával megállapított szöveg.

¹³⁵ A 127. § előtt cím az 1957. évi VIII. törvény 38. § (3) bekezdésével megállapított szöveg.

¹³⁶ A 127. § (1) bekezdésének második mondata az 1957. évi VIII. törvény 38. § (1) bekezdésével megállapított szöveg.

lást nyomban megtartja. Ebben az esetben a keresetet a tárgyalási jegyzőkönyvbe kell foglalni, és azt a bíróság illetékességének hiánya miatt — a kizárólagos illetékesség esetét kivéve — elutasítani vagy más bírósághoz áttenni nem lehet. Ha a bíróság a perre illetékes, de az alperes a kereset jegyzőkönyvbe mondása alkalmával nincs jelen, a tárgyalásra az előző rendelkezések szerint azonnal határnapot kell kitűzni, s arra a felperest szóval meg kell idézni.

(2)^{137,138} Keresetindítás előtt a perre hatáskörrel bíró és illetékes helyi bíróság előtt egyezségi kísérletre idézést lehet kérni. Az idézést kérő félnek a határnapot szóval is tudtára lehet adni. A létrejött egyezséget jegyzőkönyvbe kell foglalni, és a jóváhagyásra a 148. §-t kell alkalmazni.

(3)¹³⁷ Ha mind a két fél megjelent, de az egyezés nem jött létre, a bíróság a felperes kívánságára a keresetet jegyzőkönyvbe foglalja. A további eljárásra az (1) bekezdés az irányadó.

(4)¹³⁷ Ha az egyezségi kísérletre kitűzött határnapon az idézést kérő fél nem jelent meg, vagy az ellenfél kívánatára keresetét nem adja elő, őt az ellenfél kérelmére az okozott költségben el kell marasztalni. Ha pedig az ellenfél nem jelent meg, az eljárás költségét a megindítandó per költségéhez kell számítani.

(5)¹³⁹ Az (1)—(4) bekezdésben foglalt rendelkezéseket kell megfelelően alkalmazni akkor is, ha a felek idézés nélkül, egyezségkötés céljából jelennek meg a bíróság előtt.

A perindítás hatályainak beállása

128. § A perindítás hatályai a keresetnek, illetőleg a viszontkeresetnek (147. §) az ellenféllel való közlésével állanak be.

Áttétel

129. § (1)¹⁴⁰ Ha a keresetlevélből vagy mellékleteiből az tűnik ki, hogy az ügy más bíróság vagy más hatóság hatáskörébe tartozik, vagy a perre más bíróság illetékes, és ez a bíróság (hatóság) az iratokból megállapítható, az elnök elrendeli a keresetlevélnek ehhez a bírósághoz (hatósághoz) való áttételét. Az áttételt elrendelő végzést kézbesíteni kell a feleknek és az alperes példányához csatolni kell a keresetlevél másolatát. A bíróság az áttételt elrendelő végzését maga is megváltoztathatja. A keresetlevelet az áttételt elrendelő végzés jogerőre emelkedése előtt nem lehet az új bírósághoz (hatósághoz) továbbítani.

¹³⁷ A 127. § (2)—(4) bekezdését az 1957. évi VIII. törvény 38. § (2) bekezdése iktatta be.

¹³⁸ A 127. § (2) bekezdésének második mondatát az 1995. évi LX. törvény 31. § (1) bekezdése hatályon kívül helyezte.

¹³⁹ A 127. § (5) bekezdését az 1972. évi 26. törvényerejű rendelet 21. §-a iktatta be.

¹⁴⁰ A 129. § (1) bekezdése az 1957. évi VIII. törvény 39. §-ával megállapított szöveg. A harmadik mondatot az 1995. évi LX. törvény 13. §-a iktatta be.

(2) Nincs helye a keresetlevél áttételének olyan bírósághoz vagy más hatósághoz, amely saját hatáskörének vagy illetékességének hiányát már jogerősen megállapította.

(3) Az (1) bekezdés értelmében áttett keresetlevelet úgy kell tekinteni, mintha azt már eredetileg is annál a bíróságnál (hatóságnál) terjesztették volna elő, amelyhez azt áttették.

Elutasítás

130. § (1) A bíróság a keresetlevelet idézés kibocsátása nélkül [125. § (1) bek.] elutasítja, ha megállapítható, hogy

a) a perre a magyar bíróságnak nincs joghatósága;

b) a felperes követelésének érvényesítése más bíróság vagy más hatóság hatáskörébe tartozik, vagy a perre más bíróság illetékes, de a 129. § rendelkezése a szükséges adatok hiányában nem alkalmazható;

c) a pert más hatósági eljárásnak kell megelőznie;

d) a felek között ugyanabból a ténybeli alapból származó ugyanazon jog iránt — akár ugyanazon bíróság, akár más bíróság előtt — a per már folyamatban van (128. §), vagy annak tárgyában már jogerős ítéletet hoztak (229. §);

e) a félnek nincs perbeli jogképessége (48. §);

f)¹⁴¹ a felperes követelése időelőtti, vagy — az elévülés esetét ide nem értve — bírói úton nem érvényesíthető;

g)¹⁴² a pert nem a jogszabályban erre feljogosított személy indítja, vagy a per csak jogszabályban meghatározott személy ellen indítható, illetve meghatározott személyek perben állása kötelező, s a felperes e személyt (személyeket) — felhívás ellenére — nem vonta perbe;

h)¹⁴³ külön jogszabály a keresetindításra határidőt állapít meg, ezt a felperes elmulasztja, és igazolási kérelmet sem terjeszt elő, vagy azt a bíróság elutasítja;

i)¹⁴⁴ **a jogi képviselő által benyújtott keresetlevél nem tartalmazza a 121. § (1) bekezdésében foglaltakat, illetve, ha a jogi képviselő nem csatolta a meghatalmazását, vagy nem fizették meg az eljárási illetéket;**

j)¹⁴⁵ a felperes a hiánypótlás végett (95. §) neki visszadott keresetlevelet a kitűzött határidő alatt nem adta be, vagy újból hiányosan adta be, és emiatt a keresetlevél nem bírálható el.

(2)¹⁴⁵ A keresetlevelet elutasító végzést kézbesíteni kell a feleknek, és az alperes példányához csatolni kell a keresetlevél másolatát is.

¹⁴¹ A 130. § (1) bekezdésének f) pontja az 1957. évi VIII. törvény 40. § (1) bekezdésével megállapított szöveg.

¹⁴² A 130. § (1) bekezdésének g) pontja az 1995. évi LX. törvény 14. §-ával megállapított szöveg.

¹⁴³ A 130. § (1) bekezdésének h) pontját beiktatta és korábbi g) pontjának jelölését j) pontra változtatta az 1972. évi 26. törvényerejű rendelet 22. §-a.

¹⁴⁴ A 130. § (1) bekezdésének i) pontját az 1999. évi CX. törvény 24. §-a iktatta be.

¹⁴⁵ A 130. § (2) bekezdését az 1957. évi VIII. törvény 40. § (2) bekezdése iktatta be.

(3)¹⁴⁶ Ha az ügyben a fél, az ügyész, vagy külön jogszabállyal erre feljogosított szervezet keresete alapján a per tárgyában már jogerős ítéletet hoztak, az ezt követően ugyanabból a ténybeli alapból származó, ugyanazon jog iránt indított újabb keresetet a bíróság az (1) bekezdés d) pontja alapján elutasítja, feltéve, hogy az ítéletet annak a félnek is kézbesítették, akinek jogát a perben érvényesítették, és az vele szemben is jogerőre emelkedett (228. §).

131. § Ha valamely bíróság hatáskörének vagy illetékességének hiányát valamely okból már jogerősen megállapította, az utóbb eljáró bíróság nem hozhat ezzel az okkal ellentétes olyan határozatot, amellyel a saját hatáskörét vagy illetékességét megtagadva, az ügyet az előbb eljáró bírósághoz utalja vissza.

A keresetlevél beadásához fűződő jogi hatályok fenntartása

132. §¹⁴⁷ (1) A keresetlevélnek a 130. § alapján való elutasítása esetében a keresetlevél beadásának jogi hatályai fennmaradnak, ha a felperes az elutasító határozat jogerőre emelkedésétől számított harminc nap alatt a keresetlevelet szabályszerűen újra benyújtja, vagy követelését egyéb úton szabályszerűen érvényesíti.

(2) Ha a keresetlevél az alperes részére halála miatt vagy más okból nem volt kézbesíthető, a keresetlevél beadásának jogi hatályai fennmaradnak, ha a felperes a kézbesítés sikertelen megkísérlésére vonatkozó értesítés vételétől számított harminc nap alatt a kézbesítéshez szükséges adatokat bejelenti, vagy hirdetményi idézést kér.

(3)¹⁴⁸

(4) A jelen §-ban megállapított határidők elmulasztása esetében igazolásnak helye nincs.

IX. Fejezet

A TÁRGYALÁS

Pervezetés

133. § (1) A tárgyalást az elnök vezeti. A törvénykeretei között az elnök szabja meg azoknak a cselekményeknek a sorrendjét, amelyeket a tárgyaláson teljesíteni kell. A felekhez, valamint az elnök által kihallgatott más személyekhez kérdéseket a bíróság tagjain kívül a felek és képviselőik is intézhetnek.

¹⁴⁶ A 130. § (3) bekezdése az 1957. évi VIII. törvény 40. § (3) bekezdésével megállapított szöveg. Utolsó mondatát az 1972. évi 26. törvényerejű rendelet 64. § (1) bekezdése, első mondatából a „2. §-ban megjelölt” szövegrészt az 1999. évi CX. törvény 174. § (1) bekezdése hatályon kívül helyezte.

¹⁴⁷ A 132. § (1)–(2) bekezdésének szövegét megállapította, a (3) bekezdést beiktatta és a korábbi (3) bekezdés számozását (4) bekezdésre változtatta az 1957. évi VIII. törvény 41. §-a.

¹⁴⁸ A 132. § (3) bekezdését az 1995. évi LX. törvény 31. § (2) bekezdése hatályon kívül helyezte.

(2) Az elnök ügyel arra, hogy a tárgyalás ne terjedjen ki az ügygel összefüggésben nem álló körülményekre, és az ügyre nem tartozó, úgyszintén a kihallgatott személy befolyásolására alkalmas kérdés feltevését, illetőleg az arra való feleletet megtiltja.

Rendfenntartás

134. § (1) A tárgyalás rendjének fenntartásáról az elnök gondoskodik.

(2)¹⁴⁹ Az elnök a hallgatóság köréből a tizennyolc éven aluli személyeket eltávolíthatja.

(3)¹⁵⁰ A feleket és képviselőiket, valamint a tanúkat és a szakértőket, úgyszintén a hallgatóság tagjait, ha a tárgyalás rendjét megzavarják, az elnök rendreutasítja. Ismételt vagy súlyosabb rendzavarás esetében a bíróság pénzbírságot (120. §) szab ki. A fegyveres erők és a rendvédelmi szervek tagjaival szemben pénzbírságot kiszabni nem lehet, hanem a fegyelmi eljárás lefolytatása végett az illetékes előljáráshoz kell fordulni.

(4) Ismételt vagy súlyosabb rendzavarás esetében — akár a pénzbírság kiszabására vonatkozó rendelkezéssel egyidejűleg, akár anélkül vagy azt követően — a bíróság a feleket és képviselőiket, a tanúkat és a szakértőket, valamint a hallgatókat a teremből kiutasíthatja, illetőleg kivezetetheti.

(5) A bíróság a felet — kiutasítása esetében — felhívja, hogy képviseletéről a kitűzött határidő alatt gondoskodjék; ha pedig a fél képviselőjét utasította ki, felhívja a felet, hogy a tárgyaláson személyesen jelenjék meg, vagy új képviselőről gondoskodjék. A felhívás eredménytelensége esetében a féllel szemben a mulasztás következményeit kell alkalmazni. Tanú vagy szakértő kiutasítása esetében a 185. § rendelkezései megfelelően irányadók.

(6)¹⁵¹ Büntető vagy fegyelmi eljárás alapjául szolgáló rendzavarásról a bíróság értesíti az illetékes hatóságot, ha pedig előzetes letartóztatásnak is helye van, az elkövetőt őrizetbe vétetheti, és ebben az esetben haladéktalanul intézkedik az ügyésznek való átadása iránt. A fegyveres erők és a rendvédelmi szervek tagjának előzetes letartóztatását csak előljárája útján lehet foganatosítani.

A felek jelenléte a tárgyaláson

135. § (1) A tárgyalás megnyitása után az elnök megállapítja, hogy a felek személyesen vagy képviselőik útján megjelentek-e. Ha valamelyik fél a tárgyaláson nem jelent meg, meg kell állapítani, hogy a tárgyalásra szabályszerűen

¹⁴⁹ A 134. § (2) bekezdése az 1954. évi VI. törvény 36. § (1) bekezdésével megállapított szöveg.

¹⁵⁰ A 134. § (3) bekezdése az 1954. évi VI. törvény 36. § (2) bekezdésével és az 1995. évi LX. törvény 29. § (2) bekezdésével módosított szöveg.

¹⁵¹ A 134. § (6) bekezdése az 1995. évi LX. törvény 29. § (2) bekezdésével módosított szöveg.

idézése megtörtént-e. Ha ez megtörtént, a tárgyalást a fél részéről elmulasztottnak kell tekinteni, s a mulasztás esete megállapított rendelkezéseket kell alkalmazni; ellenkező esetben a tárgyalást el kell halasztani.

(2)¹⁵² Ha a fél a per folyamán külföldre távozott, és a per vitelére belföldön lakó meghatalmazottat nem rendelt, vele szemben a mulasztás következményeit akkor is alkalmazni kell, ha a tárgyalásra megidézhető nem volt.

(3)¹⁵³ Ha az előző bekezdések esetében a fél idézésére vonatkozó kézbesítési bizonyítvány (tértivevény) a tárgyalás határnapjáig nem érkezett vissza, a bíróság annak visszaérkezése után határoz abban a kérdésben, hogy a tárgyalást a fél részéről elmulasztottnak kell-e tekinteni, és így sor kerülhet-e a mulasztás esete megállapított rendelkezések alkalmazására. Ha ilyen esetben tárgyalás megtartására már nem kerül sor, csak a határozatot kell kihirdetni, az új határnapról a feleket értesíteni kell. Az a körülmény, hogy az értesítés kézhezvétele nincs igazolva, a határozat kihirdetésének nem akadály.

(4)¹⁵³ Ha a fél nevében megjelent meghatalmazott vagy törvényes képviselő a képviseleti jogát, illetőleg a per viteléhez szükséges felhatalmazását nem igazolja, a fél nevében megjelent személyt megfelelő határidő kitűzésével fel kell hívni a meghatalmazás, a képviseleti jog vagy a per viteléhez szükséges felhatalmazás igazolására. Ha a meghatalmazottként megjelent személy a felet a 67—68. §-ok értelmében nem képviselheti, a felet megfelelő határidő kitűzésével fel kell hívni, hogy a perben személyesen vagy a törvénynek megfelelő meghatalmazott útján járjon el.

(5)¹⁵³ Ha a (4) bekezdésben említett hiány pótolható, a bíróság a tárgyalást a hiány pótlása előtt is folytathatja, az ellenfél kívánságára pedig a tárgyalást folytatni köteles. Ha a hiányt a kitűzött határidő alatt, illetőleg az annak leteltét követő tárgyalás bezárásáig nem pótolták, vagy az eljárást a fél jóvá nem hagyta, az ellenfél kérelmére a mulasztás következményeit kell alkalmazni, s a hiány pótlására eredménytelenül felhívott személyt a felmerült költségek megfizetésére kell kötelezni.

A tárgyalás elmulasztásának következményei

136. §¹⁵⁴ (1) Ha az első tárgyalást a felperes mulasztja el, és megelőzőleg nem kérte, hogy a bíróság a tárgyalást távollétében is tartsa meg, a bíróság az alperes kérelmére a pert megszünteti.

¹⁵² A 135. § (2) bekezdése az 1995. évi LX. törvény 31. § (2) bekezdésével módosított szöveg.

¹⁵³ A 135. § (3) bekezdését beiktatta és a korábbi (3)—(4) bekezdés számozását (4)—(5) bekezdésre változtatta az 1957. évi VIII. törvény 42. §-a.

¹⁵⁴ A 136. § az 1972. évi 26. törvényerejű rendelet 23. §-ával megállapított szöveg.

(2)¹⁵⁵ Ha az első tárgyalást az alperes mulasztja el, és írásbeli védekezést nem terjesztett elő, a bíróság a felperes kérelmére az alperest az idézéssel közölt kereseti kérelemnek megfelelően bírósági meghagyással kötelezi, egyben marasztalja a felperes költségeiben. Nem bocsáthatja ki a bíróság a meghagyást, ha a per megszüntetésének lenne helye.

(3) A bírósági meghagyásnak tartalmaznia kell a bíróság és az ügyszám megjelölését, a döntést, az eljárási költségek megfizetésére kötelező rendelkezést, továbbá — ha ennek helye van — az előzetes végrehajthatóság kimondását, az ellentmondás lehetőségére való figyelmeztetést, végül utalnia kell arra, hogy a jogerős bírósági meghagyásnak ugyanaz a hatálya, mint az ítéletnek. A bírósági meghagyást a mulasztás tényének megállapításán kívül indokolni nem kell.

(4) Az első tárgyalásra megidézett és megjelent tanút vagy szakértőt a bíróság kihallgatja. Ha az ügy eldöntésére így kellő adat áll rendelkezésre, a bíróság az általános szabályok szerint határoz, egyébként pedig a bírósági meghagyás kibocsátása avagy újabb tárgyalás kitűzése felől dönt.

136/A. §¹⁵⁶ (1) A bírósági meghagyás ellen a kézbesítéstől számított tizenöt napon belül bármelyik fél szóban vagy írásban a meghagyást kibocsátó bíróságnál ellentmondással élhet. Nem tekinthető a bírósági meghagyás megtámadásának, ha az alperes a követelés összegét teljes egészében elismeri, és csak a fizetésre halasztást vagy részletben való fizetést, illetőleg csak a bírósági meghagyás kijavítását kéri. A kellő időben benyújtott ellentmondás esetében a bírósági meghagyást kibocsátó bíróság a per tárgyalására új határnapot tűz ki.

(2) A bírósági meghagyásnak ellentmondással meg nem támadott része jogerőre emelkedik, és az új tárgyalást csak a megtámadott részre vonatkozóan kell kitűzni. Az alperest az elmulasztott első tárgyalás költségében pernyerteségétől függetlenül marasztalni kell. Az ellentmondás illetékét a másik félre áthárítani nem lehet. Ha az ellentmondás csak a perköltséget sérelmezi, erről a bíróság tárgyaláson kívül, végzéssel határoz.

(3) Ha az alperes az ellentmondás alapján kitűzött újabb határnapot is elmulasztja, a bíróság a korábbi meghagyást hatályában fenntartja, és az alperest az újabb felmerült költségekben is marasztalja. E meghagyás ellen sem ellentmondásnak, sem fellebbezésnek nincs helye.

136/B. §¹⁵⁶ (1) Ha a folytatólagos tárgyalást — az ellentmondás folytán kitűzött és az alperes által elmulasztott tárgyalás kivételével — a felek bármelyike mulasztja el, a bíróság a tárgyalást a jelenlevő ellenfél, illetőleg a távollévő felperes megelőzőleg előterjesztett kérelmére tartja meg, de új határnapot is kitűzhet.

¹⁵⁵ A 136. § (2) bekezdése az 1995. évi LX. törvény 31. § (2) bekezdésével módosított szöveg.

¹⁵⁶ A 136/A—136/B. §-t az 1972. évi 26. törvényerejű rendelet 23. §-a iktatta be.

(2)¹⁵⁷ Ha a bíróság a tárgyalást megtartja, a mulasztó felet a megjelent fél olyan kérelmeiről, tényállításairól és bizonyítási indítványairól, amelyeket vele még nem közöltek, a tárgyalási jegyzőkönyv másolatának vagy az ellenfél által közölt előkészítő iratnak a megküldésével értesítheti, és felhívhatja arra, hogy azokra észrevételeit a 141. § (3) bekezdése esetében előkészítő iratban, egyébként pedig a következő tárgyaláson szóval tegye meg. Ebben az esetben a bíróság a tárgyalás folytatására új határnapot tűz ki.

(3)¹⁵⁸ A mulasztó féllel előzetesen már közölt kérelmeket, tényállításokat és bizonyítási indítványokat úgy kell tekinteni, hogy a mulasztó fél a kérelem teljesítését nem ellenzi, a tényállítás valóságát nem vonja kétségbe, illetőleg a kívánt bizonyítást nem ellenzi, kivéve, ha ez a perben korábban tett nyilatkozatával ellentétben állana.

Az eljárás szünetelése

137. §¹⁵⁹ (1)¹⁶⁰ Az eljárás szünetel, ha

a) a felek erre vonatkozó kölcsönös megegyezésüket akár az első tárgyalást megelőzően, akár az elsőfokú eljárás folyamán bármikor bejelentik, vagy

b) a felek közül bármelyik tárgyaláson egyik fél sem jelenik meg, vagy a megjelent fél az ügy tárgyalását nem kívánja, illetőleg nyilatkozatot egyáltalában nem tesz, és a távollévő felperes megelőzőleg egyik esetben sem kérte, hogy a bíróság a tárgyalást távollétében is tartsa meg, vagy

c) a felperes a megadott lakcímről nem idézhető, illetőleg ismeretlen helyre költözött, és az alperes hirdetményi idézést nem kér, vagy az ügy tárgyalását nem kívánja, illetőleg nyilatkozatot egyáltalában nem tesz, vagy

d) hirdetményi idézésnek volna helye, és a fél ezt nem kéri.

(2)¹⁶¹ A szünetelés a határidők folyását nem érinti. Bármelyik fél kérelmére az eljárást folytatni kell.

(3)¹⁶¹ Hathónapi szünetelés után a per megszűnik. E határidő elmulasztása miatt igazolásnak helye nincs.

(4) A per során hozott jogerős részítélet és közbeneső ítélet (213. §) hatályát a per megszűnése nem érinti.

A tárgyalás menete

138. § (1) Az első tárgyalás kezdetén a felperes vagy az elnök felolvassa vagy ismerteti a keresetlevelet. Ezután a felperes nyilatkozik arra nézve, hogy a keresetlevélben előadott keresetét változatlanul fenntartja-e, illetőleg, hogy azt miként módosítja vagy változtatja meg.

¹⁵⁷ A 136/B. § (2) bekezdésének utolsó mondatát az 1995. évi LX. törvény 31. § (2) bekezdése hatályon kívül helyezte.

¹⁵⁸ A 136/B. § (3) bekezdése az 1995. évi LX. törvény 31. § (2) bekezdésével módosított szöveg.

¹⁵⁹ A 137. § az 1954. évi VI. törvény 38. §-ával megállapított szöveg.

¹⁶⁰ A 137. § (1) bekezdése az 1957. évi VIII. törvény 44. §-ával megállapított szöveg.

¹⁶¹ A 137. § (2)—(3) bekezdése az 1992. évi LXVIII. törvény 8. §-ával megállapított szöveg.

(2) Ha a tárgyaláson a felperes nem jelent meg, a keresetlevelet nem kell felolvasni, illetőleg ismertetni.

139. §¹⁶² A felperes nyilatkozata után az alperes terjeszti elő ellenkérelmét, amely vagy a per megszüntetésére (157. §) irányul, vagy érdemi védekezést, illetve ellenkövetelést (vizontkereset, beszámítás) tartalmaz a felperes kereseti kérelmével szemben. Az ellenkérelemben elő kell adni az annak alapjául szolgáló tényeket és ezek bizonyítékait.

140. § (1) Ha alperes ellenkérelmében a per megszüntetését kéri (157. §), a bíróság mindenekelőtt ebben a kérdésben tárgyal és határoz.

(2) A bíróság a per megszüntetésére irányuló kérelem tárgyalása mellett is felhívhatja az alperest az ügy érdemére vonatkozó nyilatkozatának előterjesztésére, és a megszüntetés kérdésében való határozathozatal előtt elrendelheti a per érdemi tárgyalását is. Ebben az esetben a 158. § (2) bekezdésében foglalt korlátozás nem alkalmazható.

(3) A (2) bekezdés alapján az ügy érdemi tárgyalásának nincs helye, ha az alperes a per megszüntetését a felperes mulasztása, illetőleg elállása folytán vagy közös megállapodásra hivatkozással kéri [157. § d)—f) pontja].

141. § (1)¹⁶³ Ha a bíróság a pert nem szünteti meg, az ügyet érdemben tárgyalja, s ha a tényállás már az első tárgyaláson kideríthető, nyomban érdemben határoz. A bíróság a jelenlevő felek meghallgatása alapján megállapítja azokat az adatokat is, amelyek a végrehajtási eljárásban az érdekelt azonosságának megállapításához szükségesek (születési hely, idő, anyja neve, lakóhely, munkahely; gazdálkodó szervezet esetében a bankszámla száma és a számlát vezető pénzügyi szerv neve).

(2)¹⁶⁴ A bíróság — ha ez a tényállás megállapításához szükséges —, a feleket felhívja nyilatkozataik megtételére és lefolytatja a bizonyítási eljárást. A fél köteles a tényállításait, nyilatkozatait, bizonyítékait — a per állása szerint — a gondos és az eljárást elősegítő pervitelnek megfelelő időben előadni, illetve előterjeszteni. Ha a bizonyítás lefolytatása az első tárgyaláson ennek ellenére nem lehetséges, vagy csak részben lehetséges, a bíróság a tárgyalás elhalasztása mellett elrendelheti a per további előkészítését.

(3)¹⁶⁵ Írásbeli előkészítést csak akkor lehet elrendelni, ha a felet jogi képviselő képviseli, vagy ha a félnek, illetve képviselőjének az írásbeli előkészítés nem okoz különösebb nehézséget.

¹⁶² A 139. § az 1999. évi CX. törvény 25. §-ával megállapított szöveg.

¹⁶³ A 141. § (1) bekezdésének második mondata az 1979. évi 31. törvényerejű rendelet 6. §-ával megállapított, az 1995. évi LX. törvény 31. § (2) bekezdésével módosított szöveg.

¹⁶⁴ A 141. § (2) bekezdése az 1995. évi LX. törvény 15. § (1) bekezdésével megállapított szöveg.

¹⁶⁵ A 141. § (3) bekezdése az 1999. évi CX. törvény 26. § (1) bekezdésével megállapított szöveg.

(3) Vagyonjogi perben a per bírósága a viszontkeresetre egyéb illetékességi ok hiányában is illetékes.

(4) Viszontkereset esetén a felperes ellenkérelmére a 139. §-nak az alperes ellenkérelmét szabályozó rendelkezéseit kell megfelelően alkalmazni.

Egyezség

148. § (1) A bíróság a per bármely szakában megkísérelheti, hogy a felek a jogvitát vagy a vitás kérdések egy részét egyezséggel rendezzék.

(2)¹⁷⁴ Ha az egyezség megfelel a jogszabályoknak, a bíróság azt végzéssel jóváhagyja, ellenkező esetben pedig a jóváhagyást megtagadja, és az eljárást folytatja.

(3) A bíróság által jóváhagyott egyezségnek ugyanaz a hatálya, mint a bírói ítéletnek; a jóváhagyó végzés ellen beadott fellebbezésnek az egyezség végrehajtására nincs halasztó hatálya.

Elkülönítés, egyesítés, áttétel

149. § (1) A bíróság, ha az ügy eldöntése érdekében célszerűnek látja, elrendelheti, hogy a perben érvényesített egyes követelések vagy a megosztható követelések egyes részei, valamint általában a perben eldönthető egyes vitás kérdések elkülönítve kerüljenek tárgyalásra.

(2) A bíróság együttes tárgyalás és eldöntés végett elrendelheti az előtte folyamatban levő olyan perek egyesítését, amelyeknek tárgya egymással összefügg.

(3)¹⁷⁵ A gazdálkodó szervezetek egymás közötti pereiben az azonos hatáskörű helyi bíróságok előtt folyamatban lévő perek egyesítésének is helye van; a megyei (fővárosi) bíróság az előtte indított perhez a területén működő helyi bíróság előtt folyamatban lévő pert is egyesítheti. Ha az egyesítést több, azonos hatáskörű helyi bíróság is elrendelte, a továbbiakban az jár el, amely az egyesítésről korábban határozott.

150. §¹⁷⁶ A különélő házastárs által tartás iránt indított pert — feltéve, hogy a per első fokon még nincs befejezve — a házassági per megindítása esetében a tartást kérő fél indítványára át kell tenni a házassági per bíróságához.

A tárgyalás elhalasztása

151. §¹⁷⁷ (1) A bíróság a tárgyalást a feleknek a kitűzött határnap előtt legkésőbb nyolc nappal előterjesztett, indo-

¹⁷⁴ A 148. § (2) bekezdése az 1995. évi LX. törvény 31. § (3) bekezdésével módosított szöveg.

¹⁷⁵ A 149. § (3) bekezdését az 1992. évi LXVIII. törvény 9. §-a iktatta be.

¹⁷⁶ A 150. § az 1957. évi VIII. törvény 47. §-ával megállapított szöveg.

¹⁷⁷ A 151. § az 1999. évi CX. törvény 28. §-ával megállapított szöveg.

kolt közös kérelmére — az új tárgyalási határnap kitűzésével egyidejűleg — elhalasztja. Később előterjesztett közös kérelemre a tárgyalás csak kivételesen fontos okból halasztható el. A tárgyaláson előterjesztett kérelemre a bíróság a tárgyalást csak akkor halaszthatja el, ha a keresetet az alperessel nem, vagy nem idejében közölték, vagy ha a felperes a keresetét a tárgyaláson megváltoztatta, vagy valamely más kérelmét lényegesen módosította és ezzel összefüggésben az ellenkérelem előterjesztésére az alperesnek megfelelő időt kell biztosítani. A bíróság hivatalból csak fontos okból, annak megjelölésével halaszthatja el a tárgyalást. A tárgyalás elhalasztásáról a megidézettek — ha erre mód van — előzetesen értesíteni kell.

(2) Az idézésre megjelent tanúkat és szakértőket lehetőség szerint a tárgyalás elhalasztása esetén is ki kell hallgatni.

A tárgyalás felfüggesztése

152. § (1) Ha a per eldöntése olyan előzetes kérdés elbírálásától függ, amelynek tárgyában az eljárás büntetőbírói vagy államigazgatási hatáskörbe tartozik, a bíróság a per tárgyalását annak az eljárásnak jogerős befejezéséig felfüggesztheti. Ha ez az eljárás még megindítva nincs, a büntetőeljárás megindításáról hivatalból üldözendő bűncselekmény esetében a bíróság gondoskodik, egyébként pedig az eljárás megindítására megfelelő határidőt tűz ki. Ha a határidő eredménytelenül telik le, a tárgyalást folytatni kell.

(2) A bíróság a tárgyalást akkor is felfüggesztheti, ha a per eldöntése olyan előzetes kérdés elbírálásától függ, amelynek tárgyában más polgári per vagy a bíróság hatáskörébe tartozó más polgári eljárás már folyamatban van.

(3)¹⁷⁸

153. § (1) Ha a per eldöntése házasság létezésétől vagy érvényességétől, illetőleg gyermek családi jogállásának bírói megállapításától függ, és ez iránt per van folyamatban, a tárgyalást annak jogerős eldöntéséig fel kell függeszteni.

(2)¹⁷⁹ Ha a per eldöntése házasság érvényességétől függ, a tárgyalást akkor is fel kell függeszteni, ha az érvénytelenítési per még nincs folyamatban, de annak megindítására a felek valamelyike jogosult; ebben az esetben a tárgyalás felfüggesztésével egyidejűleg az érvénytelenítési per megindítására megfelelő határidőt kell kitűzni, annak sikertelen letelte után azonban a felfüggesztett tárgyalást folytatni kell.

(3)¹⁸⁰ A gyermek tartása iránt indított pernek az (1) bekezdés alapján való felfüggesztése nem akadályozza, hogy a bíróság a gyermek részére ideiglenes intézkedéssel tartásdíjat állapítson meg. Szükség esetében a bíróság az ideiglenes tartás megállapítása felől hivatalból is határozhat.

¹⁷⁸ A 152. § (3) bekezdését az 1995. évi LX. törvény 31. § (2) bekezdése hatályon kívül helyezte.

¹⁷⁹ A 153. § (2) bekezdése az 1957. évi VIII. törvény 48. § (1) bekezdésével megállapított szöveg.

¹⁸⁰ A 153. § (3) bekezdését az 1957. évi VIII. törvény 48. § (2) bekezdése iktatta be.

154. § (1) Ha a felet katonai szolgálatra hívják be, a bíróság a pert felfüggesztheti, kivéve a tartásdíj iránt indított, valamint az olyan pereket, amelyeknek gyors elbírálásához különleges érdek fűződik.

(2) Az (1) bekezdés esetében a bíróság a per felfüggesztéséről, illetőleg továbbfolytatásáról a fél katonai eljáróját is értesíti.

155. § (1) A tárgyalás felfüggesztésével minden határidő megszakad; a felfüggesztés megszűnésétől a határidő újra kezdődik.

(2) A felfüggesztés tartama alatt tett minden bírói rendelkezés, úgyszintén a felek által teljesített minden perbeli cselekmény hatálytalan, kivéve a felfüggesztéssel, illetőleg az annak megszüntetésével kapcsolatos bírói rendelkezéseket és perbeli cselekményeket.

(3) Felfüggesztést rendelő bírósági határozat ellen külön fellebbezésnek van helye; a bíróság az ilyen határozatot maga is megváltoztathatja.

*Ideiglenes intézkedések*¹⁸¹

156. §¹⁸¹ (1) A bíróság kérelemre ideiglenes intézkedés elrendelheti a kereseti kérelemben (viszontkeresetben), illetve az ideiglenes intézkedés iránti kérelemben foglaltak teljesítését, ha ez közvetlenül fenyegető kár elhárítása vagy a jogvitára okot adó állapot változatlan fenntartása, illetve a kérelmező különös méltánylást érdemlő jogvédelme érdekében szükséges, és az intézkedéssel okozott hátrány nem haladja meg az intézkedéssel elérhető előnyöket. A bíróság az ideiglenes intézkedés elrendelését biztosítékadáshoz kötheti. A kérelmet megalapozó tényeket valószínűsíteni kell.

(2) Az ideiglenes intézkedés iránti kérelem a keresetlel benyújtása előtt nem terjeszthető elő. Az ideiglenes intézkedésről a bíróság az első tárgyalás kitűzését megelőzően is dönthet.

(3) Az ideiglenes intézkedés tárgyában a bíróság soron kívül határoz.

(4) A bíróság döntése előtt a feleket személyesen meghallgatja, illetve lehetővé teszi, hogy a kérelemre írásban nyilatkozzanak. A felek meghallgatása csak rendkívül sürgős szükség esetében, valamint akkor mellőzhető, ha a fél a meghallgatásra kitűzött határnapot, illetve határidőt elmulasztja.

(5) Az ideiglenes intézkedésre vonatkozó döntéssel kapcsolatban bizonyítás lefolytatásának csak akkor van helye, ha a kérelem e nélkül érdemben nem bírálható el.

(6) Az ideiglenes intézkedés iránti kérelemről a bíróság végzésben határoz, amely ellen külön fellebbezésnek van helye. A bíróság kérelemre — ha a felperes a keresetét leszállítja, hivatalból — a végzést maga is megváltoztathatja.

(7) A teljesítési határidő — ha a bíróság másként nem rendelkezik — a végzés írásbeli közlését követő napon kezdődik.

(8) A végzés előzetesen végrehajtható (231—232. §). A végzés mindaddig hatályban marad, amíg azt a bíróság a felek bármelyikének kérelmére — a másik fél meghallgatása (113. §) után — hozott végzésével vagy ítéletében hatályon kívül nem helyezi. Ha az elsőfokú bíróság az ideiglenes intézkedésről szóló határozatát ítéletében (per megszüntető végzésében) nem helyezte hatályon kívül, az elsőfokú ítélet (per megszüntető végzés) jogerőre emelkedésével az ideiglenes intézkedés a hatályát veszti.

A per megszüntetése

157. § A bíróság a pert megszünteti:

a)¹⁸² ha a keresetlevelet már a 130. § (1) bekezdésének a)–h) pontja alapján idézés kibocsátása nélkül el kellett volna utasítani;

b) ha a fél törvényes képviselőjét mellőzték, és e hiányt a kitűzött, illetőleg meghosszabbított határidő alatt vagy legkésőbb az annak lejártát közvetlenül követő tárgyalás berekesztéséig sem pótolták;

c) ha a bíróság az alperes kívánságára a külföldi felperest a 89. § alapján a perrel felmerülő költségek fedezése végett biztosítékadásra kötelezte, de a felperes a kitűzött, illetőleg meghosszabbított határidő alatt vagy legkésőbb az annak lejártát közvetlenül követő tárgyalás berekesztéséig biztosítékot nem adott;

d)¹⁸³ ha a felperes az első tárgyalást elmulasztotta (135., 136., 159. §);

e) ha a felperes keresetétől elállott (160. §);

f) ha a felek a per megszüntetését közösen kérték.

158. § (1) A bíróság a 157. § a) vagy b) pontja esetében a pert az eljárás bármely szakában hivatalból megszüntetni köteles.

(2) Ha az alperes a per érdemi tárgyalásába bocsátkozott, hatáskör hiánya miatt a pert megszüntetni csak akkor lehet, ha a hatáskör nem a per tárgyának értékétől függ, az illetékeség hiánya miatt pedig csak akkor, ha az illetékeség a 41. § (2) bekezdésének esetén kívül kizárólagos. A pernek hatáskör vagy illetékeség hiánya miatt való megszüntetése esetében a 129. § megfelelően irányadó.

(3) Az idő előtt indított pert nem lehet megszüntetni, ha a követelés a határozat meghozatala előtt lejárt [157. § a) pont, 130. § (1) bek. f) pont].

¹⁸² A 157. § a) pontja az 1972. évi 26. törvényerejű rendelet 63. § (6) bekezdésének megfelelően módosított szöveg.

¹⁸³ A 157. § d) pontja az 1957. évi VIII. törvény 49. §-ával megállapított szöveg.

¹⁸¹ A 156. § és az azt megelőző cím az 1995. évi LX. törvény 16. §-ával megállapított szöveg.

(4) A 157. § c) pontja alapján a pert csak az alperes kérelmére lehet megszüntetni; ha az alperes a per érdemi tárgyalásába bocsátkozott, ilyen kérelmet csak akkor terjeszthet elő, ha a biztosítékadási kötelezettség csak később következett be, vagy az alperes arról csak később szerezhetett tudomást.

159. § (1)¹⁸⁴ Ha az első tárgyalást a felperes mulasztotta el, a 157. § d) pontja alapján a pert csak az alperes kérelmére lehet megszüntetni. Nincs helye a per megszüntetésének, ha a felperes a bíróságtól kérte, hogy a tárgyalást távollétében is tartsa meg. A 135. § (3) bekezdése ilyen esetben is irányadó.

(2)¹⁸⁵ Az alperes a per megszüntetésére irányuló kérelemmel együtt a felperes ellen viszontkeresetet (147. §) is indíthat annak megállapítása iránt, hogy a felperest a keresetben érvényesített jog nem illeti meg; a per megszüntetése a viszontkereset tárgyalását nem akadályozza.

160. § (1) A felperes a per érdemi tárgyalása előtt keresetétől az alperes hozzájárulása nélkül is elállhat, az érdemi tárgyalás megkezdése után azonban csak akkor, ha az elálláshoz az alperes hozzájárul. A felperes mindkét esetben köteles alperesnek a keresetindítás folytán felmerült költségeit megtéríteni.

(2)¹⁸⁶ A bíróság a pert tárgyaláson kívül is megszüntetheti, ha az elállást a felperes írásban jelenti be, és ahhoz csatolja az alperesnek arra vonatkozó nyilatkozatát, hogy igényel-e költséget, és azt mennyiben számítja fel. Ha a per megszüntetéséhez szükség van az alperes hozzájárulására is, az erre vonatkozó nyilatkozatot is csatolni kell. Ha a felperes az alperes írásbeli nyilatkozatát nem csatolta, a bíróság az alperest nyilatkozattételre tárgyaláson kívül is felhívhatja és figyelmeztetheti, hogy ha a felhívásra az abban megjelölt határidő alatt nem nyilatkozik, a felperes kérelmének megfelelően fog dönteni.

161. § (1)¹⁸⁷ Ha a bíróság a pert a 157. § a), b) vagy c) pontja alapján szünteti meg, a keresetlevél beadásának és a perindításnak a jogi hatályai fennmaradnak, ha a felperes a megszüntető határozat jogerőre emelkedésétől számított harminc nap alatt a keresetlevelet szabályszerűen újra benyújtja, vagy követelését egyéb úton szabályszerűen érvényesíti.

(2) Ha a felperes a jelen §-ban megállapított határidőt elmulasztja, igazolással sem élhet.

¹⁸⁴ A 159. § (1) bekezdése az 1957. évi VIII. törvény 50. § (1) bekezdésével megállapított, az 1972. évi 26. törvényerejű rendelet 64. § (1) bekezdésével módosított szöveg.

¹⁸⁵ A 159. § korábbi (2) bekezdését hatályon kívül helyezte és a (3) bekezdés számozását (2) bekezdésre változtatta az 1957. évi VIII. törvény 50. § (2) bekezdése.

¹⁸⁶ A 160. § (2) bekezdésének utolsó mondata az 1954. évi VI. törvény 43. §-ával megállapított szöveg.

¹⁸⁷ A 161. § (1) bekezdése az 1957. évi VIII. törvény 51. §-ával megállapított szöveg.

162. § (1)¹⁸⁸ A bíróság olyan határozata ellen, amely a per megszüntetésére irányuló kérelmet — a 157. § e) és f) pontjában foglalt esetek kivételével — elutasítja, külön fellebbezésnek helye nincs, és az ügyet befejező határozat ellen irányuló fellebbezésben is csak akkor támadható meg, ha a bíróság a pert a 158. § szerint hivatalból figyelembe veendő valamely ok ellenére sem szüntette meg.

(2) Ha a bíróság a 140. § alapján a per megszüntetésére irányuló kérelemnek és a per érdemének együttes tárgyalását rendelte el, a per megszüntetésére irányuló kérelmet az ügyet befejező határozatában is elutasíthatja.

X. Fejezet

BIZONYÍTÁS

A bizonyítás elrendelése

163. §¹⁸⁹ (1) A bíróság a per eldöntéséhez szükséges tények megállapítása végett bizonyítást rendel el.

(2) A bíróság az ellenfél beismerése, mindkét fél egyező vagy az egyik félnek az ellenfél által bírói felhívás [141. § (2) bekezdése] ellenére kétségbe nem vont előadása folytán valónak fogadhat el tényeket, ha azok tekintetében kételye nem merül fel.

(3) A bíróság az általa köztudomásúnak ismert tényeket valónak fogadhatja el. Ugyanez áll azokra a tényekre is, amelyekről a bíróságnak hivatalos tudomása van. Ezeket a tényeket a bíróság akkor is figyelembe veszi, ha azokat a felek nem hozták fel, köteles azonban a feleket e tényekre a tárgyaláson figyelmeztetni.

164. §¹⁹⁰ (1) A per eldöntéséhez szükséges tényeket általában annak a félnek kell bizonyítania, akinek érdekében áll, hogy azokat a bíróság valónak fogadja el.

(2)¹⁹¹ A bíróság bizonyítást hivatalból akkor rendelhet el, ha azt törvény megengedi.

165. §¹⁹²

Bizonyítási eszközök

166. § (1) Bizonyítási eszközök különösen a tanúvallomások, a szakértői vélemények, a szemlék, az okiratok és egyéb tárgyi bizonyítékok.

(2) Eskünek a perben helye nincs.

¹⁸⁸ A 162. § (1) bekezdése az 1954. évi VI. törvény 44. §-ával megállapított szöveg.

¹⁸⁹ A 163. § az 1957. évi VIII. törvény 52. §-ával megállapított szöveg.

¹⁹⁰ A 164. § az 1957. évi VIII. törvény 53. §-ával megállapított szöveg.

¹⁹¹ A 164. § (2) bekezdése az 1995. évi LX. törvény 17. §-ával megállapított szöveg.

¹⁹² A 165. §-t az 1999. évi CX. törvény 174. § (1) bekezdése 2000. január 1-jével hatályon kívül helyezte.

Tanúk

167. §¹⁹³ Ha a fél a tényállításait tanúkkal kívánja bizonyítani, meg kell jelölnie a bizonyítani kívánt tényeket és be kell jelentenie a tanúk nevét, foglalkozását és pontos címét, vagy pedig a tanúkat a tárgyalásra elő kell állítania.

168. § (1) A tanút az elnök idézi meg. Az idézésben (96. §) meg lehet jelölni azokat a körülményeket is, amelyekre a tanú kihallgatása szükségesnek mutatkozik, s a tanút fel lehet hívni, hogy meghatározott feljegyzéseit, iratait vagy a bizonyításnál felhasználható egyéb tárgyait hozza magával.

(2) Ha a tanú a fél által bejelentett adatok téves volta miatt nem volt megidézhető, a bíróságnak a tanú ismételt megidézése előtt meg kell vizsgálnia, hogy a fél téves bejelentése nem a per elhúzását célozta-e. Ugyanez áll akkor is, ha a fél az olyan tanút, akinek előállítására vállalkozott, a tárgyalásra nem állítja elő.

169. § (1) Azt, akitől testi vagy szellemi fogyatkozása miatt helyes vallomás nem várható, tanúként kihallgatni nem lehet.

(2)¹⁹⁴ A tanú, ha a titoktartás alól felmentést nem kapott, nem hallgatható ki olyan kérdésre, amely államtitoknak minősül, vagy amelyre a szolgálati, illetőleg az üzleti titoktartás kötelezettsége kiterjed.

(3) A titoktartási kötelezettség az annak alapjául szolgáló viszony megszűnése után is fennmarad.

(4) Azt, hogy a titoktartás alól való felmentésre az egyes esetekben mely hatóság vagy szerv illetékes, a Kormány rendelettel határozza meg.

(5) Azokat a kérdéseket, amelyekre a felmentést kérik, a felmentésre irányuló megkeresésben meg kell jelölni.

(6) A jelen § ellenére kihallgatott tanú vallomása bizonyítékként figyelembe nem vehető.

170. § (1) A tanúvallomást megtagadhatja:

a) a felek bármelyikének a 13. § (2) bekezdésében megjelölt hozzátartozója;

b) az, aki a tanúvallomás folytán magát vagy a 13. § (2) bekezdésében megjelölt hozzátartozóját bűncselekmény elkövetésével vádolná, az azzal kapcsolatos kérdésben;

c) az ügyvéd, az orvos és más olyan személy, aki hivatásánál fogva titoktartásra köteles, ha a tanúvallomással titoktartási köteleességét sértené meg, kivéve ha az érdekelt e köteleesség alól felmentette.

(2) Ha a tanú több pertárs közül nem valamennyivel áll a 13. § (2) bekezdésében megjelölt viszonyban, a tanúságtételt a többiekre nézve csak akkor tagadhatja meg, ha a vallomás nem különíthető el.

¹⁹³ A 167. § második mondatát az 1995. évi LX. törvény 31. § (2) bekezdése hatályon kívül helyezte.

¹⁹⁴ A 169. § (2) bekezdése az 1972. évi 26. törvény 63. § (8) bekezdésének és az 1995. évi LX. törvény 29. § (3) bekezdésének megfelelően módosított szöveg.

(3) Az (1) bekezdés a) és b) pontja alapján a tanúságtétel nem tagadható meg, ha a kérdés:

a) olyan jogügyletre vonatkozik, amelynél a tanú mint valamelyik fél képviselője vagy mint ügyleti tanú maga is közreműködött, vagy amelynél valamelyik fél a tanúnak képviselője volt, vagy ha a tanú a kérdéses jogviszonyban a felek valamelyikének jogelődje;

b)¹⁹⁵ a tanú családtagjának származására, házasságára, életbenlétére, halálára, kiskorú családtagjának elhelyezésére, kiadására vagy családi viszonyon alapuló vagyoni jogi ügyre vonatkozik.

(4) Az (1) bekezdés a) és c) pontja esetében a tanút mentességére kihallgatása előtt, illetőleg mihelyt a mentesség kiderül, figyelmeztetni kell. Ennek megtörténtét, valamint a tanúnak a figyelmeztetésre adott válaszát a jegyzőkönyvbe fel kell venni.

(5) Ha a tanút a jelen § esetében a mentességre való alapos hivatkozása ellenére vallomásra kötelezik, vagy a (4) bekezdésben foglalt rendelkezést nem tartják meg, a tanú vallomása bizonyítékként figyelembe nem vehető.

171. § (1) Ha a tanú a 169. § értelmében nem hallgatható ki, vagy a 170. § alapján nem akar vallomást tenni, ezt a bíróságon a kitűzött határnap előtt is bejelentheti. A 170. § esetében a megtagadás okát a bejelentéssel egyidejűleg elő kell adni és egyben valószínűsíteni kell. A bíróság egyéb valószínűsítő adat hiányában a tanút a megtagadás okára nézve ki is hallgathatja.

(2) Abban a kérdésben, hogy a tanúságtétel megtagadásának helye van-e (170. §), a kihallgatást foganatosító bíróság határoz; határozathozatal előtt a feleket — ha jelen vannak — meg kell hallgatni. Ha a tanúkihallgatást megkeresés útján foganatosítják (202. §), a perbíróság a megkeresett bíróság határozatát — kérelemre — megváltoztathatja. A kérelemnek a tanú kihallgatására halasztó hatálya van.

(3) A perbíróságnak vallomástételre kötelező határozata ellen a tanú fellebbezéssel élhet.

172. § (1) A tanú a tárgyaláson és a bizonyítási eljárásnál kihallgatása előtt nem lehet jelen, s kihallgatása után csak a bíróság engedélyével távozhatik el.

(2) A kihallgatás megkezdése előtt a tanút figyelmeztetni kell a hamis tanúzás következményeire.

173. § (1)¹⁹⁶ A kihallgatás kezdetén a tanútól meg kell kérdezni a nevét, születési helyét, idejét, anyja nevét, lakóhelyét, foglalkozását, valamint azt, hogy a felekkel milyen viszonyban van, s hogy ennek folytán vagy más okból nem elfogult-e. Ezekre a kérdésekre a tanú akkor is köteles válaszolni, ha egyébként a vallomástétel megtagadására jogosult.

¹⁹⁵ A 170. § (3) bekezdésének b) pontja az 1972. évi 26. törvényerejű rendelet 26. §-ával megállapított szöveg.

¹⁹⁶ A 173. § (1) bekezdésének első mondata az 1979. évi 31. törvényerejű rendelet 7. §-ával megállapított szöveg.

(2) Ezután a tanút részletesen ki kell hallgatni, tisztázva azt is, hogy az általa előadottokról miként szerzett tudomást.

(3)¹⁹⁷ A tanút az elnök hallgatja ki. A bíróság többi tagja is jogosult a tanúhoz kérdéseket intézni. Kérdéseket a felek indítványozhatnak. Az elnök a feleknek kérelmükre megengedheti, hogy a tanúhoz közvetlenül is intézhessenek kérdéseket. A fél részéről indítványozott vagy a tanúhoz közvetlenül intézett kérdés megengedhetősége felől az elnök határoz.

(4) Ha a tanú vallomása más tanúnak vagy a személyesen meghallgatott félnek előadásával ellentétben áll, az ellentét tisztázását szükség esetében szembesítéssel kell megkísérelni.

174. § (1) A tanú a kihallgatása alkalmával a birtokában levő okiratot, illetőleg annak a peres ügyre vonatkozó részét köteles a bíróság rendelkezésére megtekintés végett bemutatni, kivéve ha az okiratot perben nem álló harmadik személy nevében tartja birtokában. Ha a tanú az okirat bemutatását alaptalanul megtagadja, a tanúságtétel megtagadásának következményeit (185. §) kell megfelelően alkalmazni.

(2) A bíróság szükség esetén elrendelheti az okirat másolatának (kivonatának) az iratokhoz való csatolását. Ha a tanú a másolatot (kivonatot) csatolni nem tudja, annak elkészítéséről a bíróság gondoskodik.

175. § (1) A kihallgatás után a tanú előtt a jegyzőkönyvbe vett vallomását fel kell olvasni, kivéve, ha a felolvasást sem a tanú, sem a felek nem kívánják. A felolvasás megtörténtét vagy annak mellőzését a jegyzőkönyvben fel kell tüntetni.

(2) Ha a tanú a vallomás felolvasásakor vallomását kiigazítja vagy kiegészíti, azt szintén jegyzőkönyvbe kell foglalni.

176. § (1) Ha a tanú aggkora, betegsége, testi fogyatkozása vagy más ok miatt a bíróság előtt nem jelenhetik meg, a bíróság a tanút lakásán, illetőleg tartózkodási helyén hallgatja ki. Ebben az esetben a bíróság akként is rendelkezhetik, hogy a tanút az elnök hallgassa ki.

(2) A tanúkihallgatás helyéről és idejéről a feleket és a tanút előzetesen értesíteni kell.

Szakértők

177. § (1) Ha a perben jelentős tény vagy egyéb körülmény megállapításához vagy megítéléséhez olyan különleges szakértelem szükséges, amellyel a bíróság nem rendelkezik, a bíróság szakértőt rendel ki. Rendszerint egy szakértőt kell alkalmazni, több szakértőt csak különböző szakkérdések felmerülése esetében lehet kirendelni.

¹⁹⁷ A 173. § (3) bekezdését beiktatta és a korábbi (3) bekezdés számítását (4) bekezdésre változtatta az 1957. évi VIII. törvény 54. §-a.

(2)¹⁹⁸ Szakértőt az igazságügyi szakértők vagy a külön jogszabályban feljogosított intézmények közül kell kirendelni, más szakértőt csak fontos okból lehet alkalmazni.

(3)¹⁹⁹ A feleket a szakértő kirendelése tárgyában szükség esetében meg kell hallgatni, és a kirendelésnél a felek egyetértő javaslatát lehetőleg figyelembe kell venni.

(4) Ha a perbíróság a szakértő meghallgatása iránt megkeresés útján intézkedik, a szakértő kirendelését is a megkeresett bíróságra bízhatja.

(5)²⁰⁰ Ha az ügy bonyolultsága, illetve a szakértői munka várhatóan nagy terjedelme vagy költsége ezt indokolja, a bíróság a fél kérelmére a szakértőt — szükség esetén a szakértőnek a tárgyaláson való előzetes meghallgatása után — felhívja, hogy szakértői feladatáról és annak várható költségeiről előzetes munkatervet készítsen. A bizonyító fél a munkaterv ismeretében nyilatkozik arról, hogy kéri-e a szakértői munka elvégzését. A munkaterv elkészítésének költségeit a bizonyító fél köteles előlegezni. Ha a bizonyító fél a bíróság felhívásában megszabott határidő alatt nem nyilatkozik, vagy a szakértői bizonyításra irányuló indítványát visszavonja, illetve a munkatervben megjelölt szakértői díjat nem helyezi letétbe, a munkaterv elkészítése költségeinek viselésére a 80. § (2) bekezdésében foglaltakat kell alkalmazni.

(6)²⁰⁰ A bíróság a kirendelt szakértő helyett — akár véleményének előterjesztése előtt, akár az után — más szakértőt rendelhet ki, ha ezt bármely okból szükségesnek tartja. Ha azonban a bíróság a szakértőt a felek egyetértő javaslatára rendelte ki, más szakértő kirendelésének a szakvélemény előterjesztése előtt csak akkor van helye, ha a szakértő a véleményadással késlekedik, vagy kizárás okából (178. §) vagy valamely más fontos okból nem járhat el.

178. § (1) Az, akire a 13. § (1) bekezdésének *a)*, *b)*, *c)* vagy *e)* pontjában meghatározott kizáró ok áll fenn, szakértőként sem járhat el, úgyszintén az sem, aki az ügyben mint bíró vett részt.

(2) A bíróság hivatalból ügyel arra, hogy kizárt szakértő az eljárásban ne vegyen részt. A kizárási okot maga a szakértő, valamint a fél köteles a bíróságnak haladéktalanul bejelenteni; ha a bejelentés a szakértő véleményének előterjesztése után történt, a bíróság a véleményfigyelembevételével dönti el, hogy más szakértő meghallgatása szükséges-e.

(3) A bíróság a kizárás tárgyában a felek és a szakértő meghallgatása (113. §) után határoz; határozata ellen külön fellebbezésnek helye nincs. Ha a szakértőt a megkeresett bíróság rendelte ki, a kizárás felől is ez határoz; ha azonban a kizárási okot a szakvélemény előterjesztése után jelentik be, a (2) bekezdés alkalmazásával a perbíróság dönt.

¹⁹⁸ A 177. § (2) bekezdése az 1992. évi LXVIII. törvény 11. §-ával megállapított szöveg.

¹⁹⁹ A 177. § (3) bekezdése az 1972. évi 26. törvényerejű rendelet 27. §-ával megállapított szöveg.

²⁰⁰ A 177. § (5) bekezdését beiktatta és a korábbi (5) bekezdés számítását (6) bekezdésre változtatta az 1999. évi CX. törvény 29. §-a. Az új (5) bekezdésben foglaltakat a hatálybalépésekor folyamatban lévő ügyben akkor lehet alkalmazni, ha az ügyben szakértő kirendelésére még nem került sor.

179. § A 169—171. §-ok rendelkezéseit a szakértőkre is megfelelően alkalmazni kell. A szakértőt kötelessége alól egyéb elfoglaltsága miatt vagy más fontos okból fel lehet menteni.

180. § (1)²⁰¹ A megidézett szakértő meghallgatása előtt meg kell állapítani személyazonosságát, továbbá azt, hogy a felekkel milyen viszonyban van, és hogy nem áll-e fenn reá kizáró ok; a szakértőt figyelmeztetni kell a hamis véleményadás következményeire is. A bíróság a szakértőt a vélemény írásbeli előterjesztésére megidézése nélkül kirendeléskor is utasíthatja.

(2) Ezután a bíróság ismerteti a szakértő előtt azokat a kérdéseket, amelyekre véleményt kell nyilvánítania.

(3) A szakértőhöz egyes kérdések feltevését a felek is indítványozhatják.

181. § (1) A szakértővel mindazokat az adatokat közölni kell, amelyekre feladatának teljesítése végett szüksége van. Evégből a szakértő a per iratait megtekintheti; a tárgyaláson, ideértve a bizonyítási eljárást is, jelen lehet, a felekhez, a tanúkhöz és a többi szakértőhöz közvetlenül kérdéseket intézhet, végül egyéb bizonyítást is indítványozhat, amennyiben ez feladatának teljesítéséhez szükséges.

(2) A bíróság elrendelheti, hogy a szakértő a véleményadáshoz szükséges vizsgálatot a bíróság és esetleg a felek távollétében teljesítse.

182. § (1) Ha a szakértő a véleményt nyomban nem terjesztheti elő, a bíróság a vélemény előterjesztésére új határnapot tűz ki, vagy a szakértőt arra utasítja, hogy véleményét meghatározott idő alatt írásban terjessze a bíróság elé. Az írásbeli szakvélemény bemutatásáról a feleket értesíteni kell. A bíróság a szakértőt írásbeli véleményének kiegészítése vagy részletesebb kifejtése végett személyes megjelenésre is kötelezheti.

(2) A szakértőhöz a véleményre vonatkozólag ennek előterjesztése után kérdéseket lehet intézni.

(3)²⁰² **Ha a szakvélemény homályos, hiányos, önmagával vagy más szakértő véleményével, illetve a bizonyított tényekkel ellentétben állónak látszik, vagy helyességéhez egyébként nyomatékos kétség fér, a szakértő köteles a bíróság felhívására a szükséges felvilágosítást megadni. A fél erre irányuló indítványa alapján a bíróság más szakértőt rendelhet ki. Ha a bíróság a bizonyítást hivatalból rendelte el [164. § (2) bek.], szükség szerint hivatalból jogosult új szakértő kirendelésére is.**

²⁰¹ A 180. § (1) bekezdése az 1972. évi 26. törvényerejű rendelet 28. §-ával és az 1995. évi LX. törvény 31. § (1) bekezdésével módosított szöveg.

²⁰² A 182. § (3) bekezdése az 1999. évi CX. törvény 30. § (1) bekezdésével megállapított szöveg. A módosított harmadik bekezdésben foglaltakat a hatálybalépésekor folyamatban lévő ügyben akkor lehet alkalmazni, ha az ügyben szakértő kirendelésére még nem került sor.

(4) Olyan szakkérdésekben, amelyek körében az igazságügy-miniszter a felülvizsgálatra a 183. § értelmében valamely szakértő testületet, hatóságot vagy szervet jelölt ki, más szakértő véleményének beszerzése helyett a vélemény felülvizsgálatát kell elrendelni.

183. § Az igazságügy-miniszter rendelettel kötelezővé teheti vagy megengedheti, hogy a bíróság meghatározott körbe tartozó szakkérdésekre szakértőként vélemény nyilvánítása végett vagy az általa kirendelt szakértő véleményének felülvizsgálása végett a rendeletben kijelölt szakértő testületet vagy hatóságot, illetőleg szervet keresse meg. Az igazságügy-miniszter az eljárást erre az esetre a szakértőkre vonatkozó rendelkezésektől eltérően szabályozhatja.

Tolmács

184. § (1) Ha a perben meghallgatandó személy magyarul nem beszél, és az általa használt nyelvben az eljáró bíróságnak nincs kellő jártassága, a meghallgatásnál tolmácsot kell alkalmazni.

(2) Tolmácsot kell alkalmazni akkor is, ha a süket vagy néma személy meghallgatása írásbeli érintkezés útján nem lehetséges.

(3) A tolmácsra a törvénynek a szakértőkre vonatkozó rendelkezéseit kell megfelelően alkalmazni.

Kényszerítő eszközök tanúkkal és szakértőkkel szemben

185. § (1)²⁰³ Az eljáró bíróság

a) azt a tanút, illetve szakértőt, aki szabályszerű idézés (kirendelés) ellenére nem jelent meg, és elmaradását alapos okkal előzetesen ki nem mentette, vagy engedély nélkül eltávozott,

b) azt a tanút, aki a vallomástételt, illetve a közreműködést, továbbá azt a szakértőt, aki a véleménynyilvánítást az ok előadása nélkül vagy a bíróság jogerős határozata ellenére, a következményekre történt figyelmeztetés után megtagadja,

c) azt a szakértőt, aki a véleménynyilvánítással alapos ok nélkül késlekedik, illetve a véleménynyilvánításának várható késedelméről a részére nyitva álló határidő lejártát megelőzően a bíróságot nem értesíti, az okozott költségek megtérítésére kötelezi, s egyben pénzbírsággal sújthatja. A bíróság egyúttal elrendelheti a meg nem jelent (eltávozott) tanú vagy szakértő elővezetését is.

²⁰³ A 185. § (1) bekezdése az 1995. évi LX. törvény 18. §-ával megállapított szöveg.

(2) Ha a tanú vagy a szakértő az elmaradását (eltávozását) az (1) bekezdésben említett intézkedések alkalmazása után alapos okkal kimenti, a vele szemben tett intézkedéseket hatályon kívül kell helyezni. A bíróság a tett intézkedést akkor is hatályon kívül helyezheti, ha a megtagadást követően a tanú vallomást tesz, illetőleg a szakértő a feladatát teljesíti.

(3) Az (1) bekezdés alapján hozott határozat ellen, továbbá az olyan határozat ellen, amely az (1) bekezdés alapján hozott határozat hatályon kívül helyezése iránt előterjesztett kérelmet elutasítja, a tanú, illetőleg a szakértő fellebbezéssel élhet.

(4)²⁰⁴ Ha a fegyveres erők vagy a rendvédelmi szervek tagjával szemben kellene pénzbírságot alkalmazni, vagy ilyen személy elővezetését kellene elrendelni, a fegyelmi eljárás lefolytatása végett a bíróság a tanú, illetőleg a szakértő előjárójához fordul.

A tanúk és a szakértők díjazása

186. § (1)²⁰⁵ A tanúnak igénye van a megjelenésével szükségképpen felmerült költségek megtérítésére. Erre a tanút kihallgatásának befejezése után figyelmeztetni kell.

(2) A megállapított tanúdíjat a kihallgatást foganatosító bíróság az annak fedezésére letett összegből nyomban kiutalja; ha a bíróság előzetes letételt nem rendel el, vagy a letett összeg nem elegendő, a megállapított tanúdíj előlegezésére a felet kell kötelezni (76. §). A tanúdíj megállapítása tárgyában hozott határozat ellen a tanú és a felek külön fellebbezéssel élhetnek; a fellebbezésnek halasztó hatálya nincs.

(3) Ha a tanút más községből idézték meg, a bíróság az útiköltséget a tanú részére előlegként is kiutalhatja.

187. § (1) A szakértők díjazását az igazságügy-miniszter szabályozza.

(2)²⁰⁶ **A bíróság a szakértő díját a szakvélemény beérkezését, illetve a szakértő meghallgatása esetében a meghallgatását követően, de legkésőbb harminc napon belül végzéssel megállapítja. A szakértő díját a perbíróság állapítja meg akkor is, ha a szakértőt a megkeresett bíróság rendelte ki. A bíróság határozata ellen a szakértő és a felek külön fellebbezéssel élhetnek. A fellebbezésnek csak a kifogásolt összeg erejéig van halasztó hatálya.**

²⁰⁴ A 185. § (4) bekezdése az 1954. évi VI. törvény 45. §-ával beiktatott és az 1995. évi LX. törvény 29. § (2) bekezdésével módosított szöveg.

²⁰⁵ A 186. § (1) bekezdése az 1954. évi VI. törvény 46. §-ával megállapított szöveg.

²⁰⁶ A 187. § (2) bekezdése az 1999. évi CX. törvény 30. § (2) bekezdésével megállapított szöveg. A módosított (2) bekezdésben foglaltakat a hatálybalépésekor folyamatban lévő ügyben akkor lehet alkalmazni, ha az ügyben szakértő kirendelésére még nem került sor.

(3) A jogerősen megállapított összeg kiutalására, illetőleg előlegezésére a 186. § (2) bekezdését kell megfelelően alkalmazni.

Szemle

188. § (1) Szemlének van helye, ha lényeges körülmény megállapításához vagy felderítéséhez személy, tárgy, tény vagy helyszín közvetlen megfigyelése, illetőleg megvizsgálása szükséges.

(2) Ha a szemlét a helyszínen kell megtartani, a bíróság akként is rendelkezhetik, hogy a szemlét az elnök tartsa meg.

189. § (1)²⁰⁷ A szemle céljára szükséges tárgy birtokosát a bíróság arra kötelezi, hogy a tárgyat mutassa be vagy bocsássa rendelkezésre, illetőleg a tárgy megszemlélését tegye lehetővé. A 169—171. és a 185. §-ok rendelkezéseit a szemletárgy birtokosára is megfelelően alkalmazni kell. A bíróság szükség esetében a szemlét karhatalom igénybevételével is foganatosíthatja.

(2) A szemle tárgyának birtokosa követelheti a szemle foganatosítása folytán felmerült költségének, illetőleg kárának megtérítését; erre a bíróság őt figyelmeztetni köteles.

(3) A költség, illetőleg a kár összegét a szemlét teljesítő bíróság állapítja meg; annak előlegezésére a 186. § (2) bekezdését kell megfelelően alkalmazni azzal azonban, hogy a határozat elleni fellebbezésnek halasztó hatálya van.

Okiratok

190. § (1) Ha a fél tényállításait okirattal kívánja bizonyítani, az okiratot a tárgyaláson megtekintés végett be kell mutatnia.

(2) A bíróság a bizonyító fél kérelmére az ellenfelet kötelezheti a birtokában levő olyan okirat bemutatására, amelyet a polgári jog szabályai szerint egyébként is köteles kiadni vagy bemutatni. Ilyen kötelezettség az ellenfelet különösen akkor terheli, ha az okiratot a bizonyító fél érdekében állították ki, vagy az reá vonatkozó jogviszonyt tanúsít, vagy ilyen jogviszonnyal kapcsolatos tárgyalásra vonatkozik.

(3) Ha az okirat olyan személy birtokában van, aki a perben nem vesz részt, az utóbbi személyt tanúként kell kihallgatni s a kihallgatás során kötelezni kell az okirat bemutatására [174. § (1) bek.].

191. § (1) Az eredeti okirat helyett annak hiteles vagy egyszerű másolatban való bemutatása is elegendő, ha ezt az ellenfél nem kifogásolja, és az eredeti okirat bemutatását a bíróság sem tartja szükségesnek.

²⁰⁷ A 189. § (1) bekezdésének utolsó mondatát az 1972. évi 26. törvényerejű rendelet 29. §-a iktatta be.

(2) Ha könyvnek vagy egyéb nagyobb terjedelmű okiratnak csak egy része szolgál bizonyítékul, a bíróság rendelkezéséhez képest elegendő — a bevezetéssel és a befejezéssel együtt — csupán ezt a részt bemutatni.

(3) A bíróság elrendelheti, hogy az eredeti okiratot vagy az arról készített másolatot (kivonatot) az iratokhoz csatolják; ha fontosabb eredeti okiratot kell az iratokhoz csatolni, a bíróság külön gondoskodik annak kellő megőrzéséről.

(4) A bíróság a szükséghez képest elrendelheti, hogy a bizonyító fél a nem magyar nyelven kiállított okiratot hiteles vagy egyszerű magyar fordításban is csatolja.

192. § (1)²⁰⁸ Bíróságnál, más hatóságnál, közjegyzőnél vagy valamely szervezetenél lévő irat beszerzése iránt a fél kérelmére a bíróság intézkedik, ha az irat kiadását a fél közvetlenül nem kérheti. Az eredeti okirat beszerzése mellőzhető, ha az eredeti okirat megtekintésére nincs szükség és a fél a tárgyaláson annak hiteles, vagy egyszerű másolatát bemutatja [191. § (1) bek.].

(2)²⁰⁹ Az okirat megküldése csak akkor tagadható meg, ha annak tartalma államtitoknak minősül vagy a szolgálati, illetőleg üzleti titoktartás kötelezettsége alá esik; a titoktartás alóli felmentésre a 169. §-t kell megfelelően alkalmazni.

193. § Olyan tényállásra vonatkozóan, amely okirattal bizonyítható, a bíróság az egyéb bizonyítást mellőzheti.

194. § (1) Ha az okiratot a bíróság elé vinni nem lehet vagy aránytalanul nehéz volna, a bíróság azt a helyszínen szemléli meg. Ebben az esetben a bíróság akként is rendelkezhetik, hogy az okiratot az elnök tekintse meg.

(2) Az (1) bekezdés esetében a feleket és az okirat birtokosát az okirat megsemmisítésének idejéről előzetesen értesíteni kell.

195. § (1)²¹⁰ Az olyan okirat, amelyet bíróság, közjegyző vagy más hatóság, illetve közigazgatási szerv ügykörén belül a megszabott alakban állított ki, mint közokirat teljesen bizonyítja a benne foglalt intézkedést vagy határozatot, továbbá az okirattal tanúsított adatok és tények valóságát, úgyszintén az okiratban foglalt nyilatkozat megtételét, valamint annak idejét és módját. Ugyanilyen bizonyító ereje van az olyan okiratnak is, amelyet más jogszabály közokiratnak nyilvánít.

(2)²¹¹ Az eredeti közokirattal azonos bizonyító ereje van a közokiratról — általában műszaki vagy vegyi úton —

készült felvételnek (fénykép-, film-, hang- stb.), úgyszintén az eredeti okiratról bármely adathordozó (mágnestape, mágnesszalag stb.) útján készült okiratnak, ha a felvételt, illetőleg az adathordozóról az okiratot bíróság, közjegyző vagy más hatóság vagy ezek ellenőrzése mellett más szerv készítette. Ugyanilyen bizonyító ereje van az okirat megőrzésére hivatott szerv (pl. levéltár) által vagy ellenőrzése mellett készített felvételnek vagy okiratnak, végül a közokiratot kiállító vagy őrzésére hivatott szerv által a felvétel (vagy adathordozó útján nyert adatok) alapján készített kiadványnak.

(3)²¹² Ellenbizonyításnak a közokirattal szemben is helye van, de csak annyiban, amennyiben azt a törvény ki nem zárja vagy nem korlátozza.

(4)²¹² A közokiratot az ellenkező bebizonyításáig valódinak kell tekinteni, a bíróság azonban — ha szükségesnek találja — az okirat kiállítóját hivatalból is megkeresheti, hogy az okirat valódisága tekintetében nyilatkozzék.

(5)²¹² A jelen § rendelkezéseit a külföldi közokiratra is alkalmazni kell, feltéve, hogy azt a kiállítás helye szerint illetékes magyar külképviseleti hatóság felülhitelesítette. A magyar állam által kötött eltérő nemzetközi megállapodás esetében a felülhitelesítésre nincs szükség.

196. § (1) A magánokirat az ellenkező bebizonyításáig teljes bizonyítékul szolgál arra, hogy kiállítója az abban foglalt nyilatkozatot megtette, illetőleg elfogadta, vagy magára kötelezőnek ismerte el, feltéve, hogy az alábbi feltételek valamelyike fennáll:

a) a kiállító az okiratot sajátkezűleg írta és aláírta;

b) két tanú az okiraton aláírásával igazolja, hogy a kiállító a nem általa írt okiratot előttük írta alá, vagy aláírását előttük sajátkezű aláírásának ismerte el; az okiraton a tanúk lakóhelyét (címét) is fel kell tüntetni;

c) a kiállító aláírása vagy kézjegye az okiraton bíróilag vagy közjegyzőileg hitelesítve van;

d)²¹³ a gazdálkodó szervezet által üzleti körében kiállított okiratot szabályszerűen aláírták;

e)²¹⁴ ügyvéd (jogtanácsos) az általa készített okirat szabályszerű ellenjegyzésével bizonyítja, hogy a kiállító a nem általa írt okiratot előtte írta alá, vagy aláírását előtte saját kezű aláírásának ismerte el.

(2)²¹⁵ Gazdálkodó szervezet által kiállított vagy őrzött okiratról készült felvétel [195. § (2) bek.], továbbá bármilyen adathordozó útján készített okirat bizonyító ereje az eredeti okirattal, közokiratról készült másolat esetében pedig a teljes bizonyító erejű magánokirattal azonos, feltéve, hogy a gazdálkodó szervezet, amely a felvételt

²⁰⁸ A 192. § (1) bekezdése az 1999. évi CX. törvény 31. §-ával megállapított szöveg.

²⁰⁹ A 192. § (2) bekezdése az 1972. évi 26. törvényerejű rendelet 63. § (8) bekezdésének megfelelően és az 1995. évi LX. törvény 29. § (3) bekezdésével módosított szöveg.

²¹⁰ A 195. § (1) bekezdése az 1997. évi LXXII. törvény 14. §-ával megállapított szöveg.

²¹¹ A 195. § (2) bekezdése az 1979. évi 31. törvényerejű rendelet 8. §-ával megállapított szöveg.

²¹² A 195. § korábbi (2)–(4) bekezdésének számozását (3)–(5) bekezdésre változtatta az 1972. évi 26. törvényerejű rendelet 30. § (2) bekezdése.

²¹³ A 196. § (1) bekezdésének d) pontja az 1992. évi LXXVIII. törvény 12. §-ával megállapított szöveg.

²¹⁴ A 196. § (1) bekezdésének e) pontját az 1997. évi LXXII. törvény 15. §-a iktatta be.

²¹⁵ A 196. § (2) bekezdése az 1979. évi 31. törvényerejű rendelet 9. §-ával megállapított szöveg.

készítette vagy az okiratot kiállította, illetve őrzi, a felvétel vagy az okirat azonosságát szabályszerűen igazolta.

(3)²¹⁶ Ha az okirat kiállítója olvasni nem tud, vagy nem érti azt a nyelvet, amelyen az okirat készült, az (1) bekezdés rendelkezése alá eső okiratnak csak akkor van teljes bizonyító ereje, ha magából az okiratról kitűnik, hogy annak tartalmát a tanúk egyike vagy a hitelesítő személy a kiállítóknak megmagyarázta.

(4)²¹⁶ A jelen § rendelkezései nem érintik azokat a jogszabályokat, amelyek egyes magánokiratok bizonyító erejét másként szabályozzák, vagy amelyek egyes esetekben az okirati bizonyításhoz valamely meghatározott alakban kiállított okiratot kívánnak meg.

197. § (1) A magánokirat valódiságát csak akkor kell bizonyítani, ha azt az ellenfél kétségbe vonja, vagy a valódiság bizonyítását a bíróság szükségesnek találja.

(2) Ha a magánokiraton levő aláírás valódisága nem vitás, vagy be van bizonyítva, az aláírást megelőző szöveget az ellenkező bebizonyításáig meg nem hamisítottnak kell tekinteni, kivéve ha az okirat rendellenességei vagy hiányai ezt a vélelmet megdöntik.

(3) A magánokiraton levő aláírás valódiságát vagy a szöveg meg nem hamisított voltát — kétség esetében — más olyan írással való összehasonlítás útján is meg lehet állapítani, amelynek valódisága nem kétséges. A bíróság evégből íráspróbát rendelhet el, s azt a szükséghez képest írásszakértővel is megvizsgálhatja.

(4) A bíróság a **8. §**²¹⁷ megfelelő alkalmazásával pénzbírsággal sújtja azt a felet vagy képviselőt, aki a saját, illetőleg az általa képviselt fél aláírásának valódiságát jobb tudomása ellenére vagy nagyfokú gondatlanságból tagadta.

198. § A 196. és 197. §-ok rendelkezéseit a külföldön kiállított magánokiratokra is alkalmazni kell azzal, hogy

a) a jogügylet bizonyítása céljából kiállított okirat a kiállítási hely joga szerint fennálló bizonyító erejét akkor is megtartja, ha a 196. § rendelkezéseinek nem felel meg;

b) a meghatalmazásnak, valamint a peres eljárás céljára kiállított nyilatkozatoknak és az igazságügy-miniszter rendeletében a szükséghez képest megjelölt egyéb magánokiratoknak csak akkor van a 196. §-ban meghatározott bizonyító ereje, ha azokat a kiállítás helye szerint illetékes magyar külképviseleti hatóság hitelesítette (felülhitelesítette).

199. § A bíróság a tárgyalás és a bizonyítás összes adatainak mérlegelése alapján ítéli meg, hogy az okirati bizonyítás eredménye mennyiben vehető figyelembe azokban az esetekben, amelyekben a jelen fejezet rendelkezései valamely okirat bizonyító erejét nem határozzák meg, vagy az okirat a 195—198. §-ok rendelkezéseinek nem felel meg.

²¹⁶ A 196. § korábbi (2)—(3) bekezdésének számozását (3)—(4) bekezdésre változtatta az 1972. évi 26. törvényerejű rendelet 31. § (2) bekezdése.

²¹⁷ A 197. § (4) bekezdésében a §-ra vonatkozó hivatkozás az 1999. évi CX. törvény 55. §-ával megállapított szöveg.

Külföldi jog bizonyítása

200. §²¹⁸

A bizonyítási eljárás lefolyása

201. § (1)²¹⁹ A bizonyítási eljárást a perbíróság rendszert tárgyaláson folytatja le. Ha azonban ez jelentős nehézséggel vagy aránytalanul nagy költségtöbblettel járna, a bíróság azt a helyi bíróságot keresi meg, amelynek területén a kihallgatandó személyek laknak, illetőleg amelynek területén a bizonyítás a legcélszerűbben eszközölhető. A Budapest területén fogatosítandó bírói cselekmények teljesítésére az igazságügy-miniszter rendeletével kijelölt bíróságot kell megkeresni.

(2) A perbíróság székhelyén működő helyi bíróságot a bizonyítás lefolytatása végett megkeresni nem lehet.

(3) A bizonyítást a perbíróság, illetőleg a megkeresett bíróság a kellően értesített felek távollétében is lefolytatja, és lefolytathatja akkor is, ha nem állapítható meg, hogy a fél a határnapról szabályszerűen értesítve volt-e, vagy ha a fél részére az értesítés kézbesíthető nem volt. Igazolásnak ilyenkor helye nincs, azonban a felek bármelyike kérheti a bizonyítás megismétlését, ha ahhoz lényeges érdeke fűződik, és az azzal felmerülő újabb költségeket előlegezi; a kérelem tárgyában az eset összes körülményeinek mérlegelésével akkor is a perbíróság határoz, ha a bizonyítást megkeresett bíróság folytatta le. Ha a fél a kitűzött határnapról szabályszerűen értesítve volt, a bizonyítás megismétlésével felmerülő költségekre a 80. § (2) bekezdése irányadó.

202. § (1) Ha a bizonyítást megkeresés útján fogatosítják, a megkeresett bírósággal az elnök közli mindazokat a kérdéseket, amelyeket a bizonyítás során tisztázni kell, illetőleg mindazokat az adatokat, amelyek a bizonyítás helyes lefolytatásához szükségesek.

(2)²²⁰ A megkeresett bíróság a bizonyítás lefolytatására határnapot tűz ki, és arra a kihallgatandó személyeket megidézi, a feleket pedig a kitűzött határnapról értesíti. A megkeresett bíróság a bizonyítást ülnökök részvétele nélkül folytatja le. Egyébként a megkeresett bíróság a perbíróságra irányadó szabályok megfelelő alkalmazásával jár el, és — amennyiben a törvény másként nem rendelkezik — a perbíróság jogait gyakorolja; a kihallgatandó személyekhez a felek is indítványozhatnak kérdéseket. A megkeresett bíróság — a felek indokolt kérelmére, vagy ha a rendelkezésre álló adatok alapján szükségesnek mutatkozik — további bizonyítást folytathat le.

²¹⁸ A 200. §-t az 1979. évi 13. törvényerejű rendelet 75. § (4) bekezdésének a) pontja hatályon kívül helyezte.

²¹⁹ A 201. § (1) bekezdésének harmadik mondatát az 1957. évi VIII. törvény 56. §-a iktatta be. Utolsó mondatát az 1991. évi XLI. törvény 184. § a) pontja hatályon kívül helyezte.

²²⁰ A 202. § (2) bekezdésének harmadik mondata az 1957. évi VIII. törvény 57. §-ával megállapított szöveg. Utolsó mondatát az 1972. évi 26. törvényerejű rendelet 33. §-a iktatta be.

(3) A megkeresett bíróság a bizonyításról jegyzőkönyvet vesz fel. A jegyzőkönyvben mind a megkereső, mind a megkeresett bíróságot fel kell tüntetni.

203. § Azokban az esetekben, amikor a bizonyítást a törvény szerint a bíróság helyett az elnök is lefolytathatja, a bizonyítás során a bíróságra vonatkozó szabályokat az elnök eljárására kell alkalmazni.

204. § (1) Ha a bizonyítást olyan külföldi államban kell lefolytatni, amellyel a megkeresések teljesítésére a magyar állam által kötött nemzetközi megállapodás vagy viszonsági gyakorlat áll fenn, a bizonyítás iránt ennek megfelelően kell intézkedni.

(2) A magyar állam által kötött nemzetközi megállapodás vagy viszonsági gyakorlat hiányában a bíróság a félnek — kérelmére — határidőt szabhat arra, hogy a bizonyítás lefolytatásáról a külföldi állam jogszabályainak megfelelő és a szükséghez képest felülhitelesített közokirat mutasson be.

(3) A külföldön lefolytatott bizonyítás érvényességét a bizonyítás helyének joga szerint kell megítélni, de azt akkor is érvényesnek kell tekinteni, ha a jelen törvény rendelkezéseinek megfelel.

205. § (1) A 202—204. §-ok eseteiben a bíróság a tárgyalás folytatására hatánapot rendszerint csak a bizonyításról készült jegyzőkönyv, illetőleg a bemutatni rendelt közokirat megérkezése után tűz ki.

(2) A bizonyítás eredményét a tárgyaláson az elnök ismerteti; az ismertetésre és a bizonyítás eredményére a felek észrevételeket tehetnek.

A bizonyítás eredményének mérlegelése

206. § (1) A bíróság a tényállást a felek előadásának és a bizonyítási eljárás során felmerült bizonyítékoknak egybevetése alapján állapítja meg; a bizonyítékokat a maguk összességében értékeli, és meggyőződése szerint bírálja el.

(2) A per adataival egybevetett mérlegelés alapján a bíróság azt is meggyőződése szerint ítéli meg, hogy milyen jelentőséget kell tulajdonítani annak, ha a személyes megjelenésre idézett fél nem jelent meg, vagy a fél vagy képviselője valamely felhívásnak nem tett eleget, a hozzáintézet kérdésre nem felelt, vagy kijelentette, hogy valamely tény valóságáról nincs tudomása, vagy arra nem emlékszik.

(3) A bíróság a kártérítés vagy egyéb követelés összegét, ha a szakértői vélemény vagy más bizonyíték alapján meg nem állapítható, a per összes körülményeinek mérlegelésével belátása szerint határozza meg.

Előzetes bizonyítás

207. § Az érdekelt fél kérelmére akár a per megindítása előtt, akár annak folyamatban léte alatt előzetes bizonyításnak van helye, ha:

a) valószínűnek mutatkozik, hogy a bizonyítás a per folyamán, illetőleg annak későbbi szakában már nem lenne sikeresen lefolytatható, vagy az jelentős nehézséggel járna;

b)²²¹ **valószínűsíthető, hogy a bizonyítás előzetes lefolytatása a per ésszerű időn belül történő lefolytatását, illetőleg befejezését elősegíti;**

c)²²¹ valamely dolog hiányaiért a felet szavatosság terheli;

d)²²¹ a bizonyítás előzetes lefolytatását külön jogszabály megengedi.

208. § (1)²²² Az előzetes bizonyítást a per bíróságánál kell kérni. Ha a per még nem indult meg, az előzetes bizonyítást a kérelmező lakóhelye szerint illetékes helyi bíróságnál vagy annál a helyi bíróságnál lehet kérni, amelynek területén a bizonyítás a legcélszerűbben folytatható le.

(2) A kérelemben meg kell jelölni:

a) az ellenfelet, ha pedig az ellenfél ismeretlen, ennek okát;

b) a bizonyítani kívánt tényeket és az azokra vonatkozó bizonyítékokat;

c) azokat a körülményeket, amelyeknek alapján előzetes bizonyításnak a 207. § értelmében helye van.

(3) Azt, hogy az ellenfél ismeretlen, továbbá, hogy az előzetes bizonyítás előfeltételei fennállanak, valószínűsíteni kell.

209. § (1)²²³ A bíróság az előzetes bizonyítás elrendelése tárgyában — hacsak az ellenfél nem ismeretlen — az ellenfél meghallgatása után (113. §) határoz, sürgős esetben azonban enélkül is határozhat. A meghallgatás végett kitűzött hatánapra szóló idézéshez csatolni kell a kérelem egy példányát. Ha a bíróság az ellenfél meghallgatását mellőzi, határozatát az ellenféllel csak előzetes bizonyítás elrendelése esetében kell közölnie; ilyenkor a kérelem egy példányát a határozathoz kell csatolni.

(2)²²⁴ Az előzetes bizonyítás elrendelésének kérdésében fellebbezni csak a bíróság elutasító határozata ellen lehet.

210. § (1) Az előzetes bizonyításra a bizonyítás általános szabályait kell megfelelően alkalmazni.

(2) A perbíróság az előzetes bizonyítást megkeresés útján is foganatosíthatja.

(3)—(4)²²⁵

²²¹ A 207. § b) pontját beiktatta és a korábbi b)—c) pontok jelölését c)—d) pontokra változtatta az 1999. évi CX. törvény 32. §-a.

²²² A 208. § (1) bekezdése az 1991. évi XLI. törvény 185. § (1) bekezdésével megállapított szöveg.

²²³ A 209. § (1) bekezdése az 1991. évi XLI. törvény 184. § a) pontjával módosított szöveg.

²²⁴ A 209. § (2) bekezdése az 1991. évi XLI. törvény 185. § (2) bekezdésével megállapított szöveg.

²²⁵ A 210. § (3)—(4) bekezdését az 1991. évi XLI. törvény 184. § a) pontja hatályon kívül helyezte.

211. § (1) Az előzetes bizonyítás eredményét a perben bármelyik fél felhasználhatja.

(2)²²⁶

(3)²²⁷ Az előzetes bizonyítás költségeire a perköltségre vonatkozó általános szabályok az irányadók.

XI. Fejezet

HATÁROZATOK

212. § (1) A bíróság a per érdemében ítélettel, a per során felmerült minden más kérdésben — ideértve a per megszüntetését is — végzéssel határoz.

(2)²²⁸ A bíróság ítéletét „A Magyar Köztársaság nevében” hozza.

Ítélet

213. § (1) Az ítéletben foglalt döntésnek ki kell terjednie a perben, illetőleg a 149. § alapján egyesített perekben érvényesített valamennyi kereseti kérelemre.

(2) A bíróság egyes kereseti kérelmek felől vagy a kereseti kérelemnek önállóan elbíráható egyes részei felől külön ítélettel (részítélet) is határozhat, ha ebben a vonatkozásban további tárgyalásra nincs szükség, és ha a többi kereseti kérelem vagy a beszámítási kifogás eldöntése végett a tárgyalást el kell halasztani. A részítélet a később hozott ítélettel a beszámítási kifogásra, illetőleg a viszontkeresetre vonatkozó tárgyalás eredményéhez képest hatályon kívül helyezhető, vagy megfelelően módosítható.

(3) Ha a keresettel érvényesített jog fennállása és a felperest ennek alapján megillető követelés összege (mennyisége) tekintetében a vita elkülöníthető, a bíróság a jog fennállását ítélettel előzetesen is megállapíthatja (közbenső ítélet). Ebben az esetben a tárgyalás a követelés összegére (mennyiségére) vonatkozóan csak a közbenső ítélet jogerőre emelkedése után folytatható.

Határozathozatal

214. § (1)²²⁹ A bíróság a határozatát — ha tanácsban jár el — zárt tanácskozás után szavazással hozza meg. Egyhangúság hiányában a határozatot szavazattöbbséggel dönti el.

²²⁶ A 211. § (2) bekezdését az 1999. évi CX. törvény 174. § (1) bekezdése hatályon kívül helyezte.

²²⁷ A 211. § (3) bekezdése az 1991. évi XLI. törvény 185. § (3) bekezdésével megállapított szöveg.

²²⁸ A 212. § (2) bekezdése az 1989. évi XLII. törvény 17. § (3) bekezdésével megállapított szöveg.

²²⁹ A 214. § (1) bekezdésének első mondata az 1972. évi 26. törvényerejű rendelet 34. §-ával megállapított szöveg.

(2)²³⁰ A fiatalabb bíró az idősebbet megelőzően szavaz, az elnök utolsónak adja le szavazatát. A szavazásnál ki-sebbségben maradó bíró jogosult írásbafoglalt különvéleményét zárt borítékban az okirathoz csatolni. A különvéleményt csak a perorvoslat tárgyában eljáró bíróság tekintheti meg.

Az érdemi döntés korlátai²³¹

215. § A döntés nem terjedhet túl a kereseti kérelemn, illetőleg az ellenkérelemn; ez a szabály a főkövetelés járulékaire (kamat, költség stb.) is kiterjed.

216. § Ha a kereseti követelés a polgári jog szabályai szerint az alperes vagyonának csupán valamely részéből hajtható be, a bíróságnak ezt a részt határozatában meg kell jelölnie.

Teljesítési határidő

217. § (1) A határozatban megállapított kötelezettség teljesítésére rendszerint tizenöt napos határidőt kell szabni.

(2) A bíróság tizenöt napnál rövidebb, illetőleg hosszabb teljesítési határidőt is megállapíthat, ha ez a felek méltányos érdekeinek mérlegelése alapján vagy a kötelezettség természetére való tekintettel indokoltnak mutatkozik. A teljesítési határidő megállapításánál figyelembe kell venni a feleknek a per vitelében megnyilvánult jó- vagy rosszhiszeműségét is.

(3)²³² A bíróság a kötelezettségnek részletekben való teljesítését is elrendelheti. Kivételes esetekben a határozat jogerőre emelkedése után az első fokon eljáró bíróság a részletekben való teljesítést, illetőleg a részletekben való teljesítés módosítását bármelyik fél erre irányuló indokolt kérelme alapján — az ellenérdekű fél meghallgatása után — végzésben engedélyezheti. A bíróság e végzését tárgyaláson kívül hozza meg, de határozathozatal előtt a másik felet köteles meghallgatni (113. §). Részletekben való teljesítés engedélyezése esetében a bíróság azt is kimondhatja, hogy bármely részlet megfizetésének elmulasztása esetében az egész tartozás esedékessé válik.

(4)²³³ Birtokperben a birtokállapot helyreállítására, illetőleg a birtoklás zavarásának megszüntetésére az alperest

²³⁰ A 214. § (2) bekezdésének utolsó mondata az 1957. évi VIII. törvény 58. §-ával megállapított, az 1995. évi LX. törvény 31. § (1) bekezdésével módosított szöveg.

²³¹ A 215. § és az előtte lévő cím az 1957. évi VIII. törvény 59. §-ával megállapított szöveg.

²³² A 217. § (3) bekezdése az 1954. évi VI. törvény 47. §-ával megállapított szöveg. Első mondata az 1995. évi LX. törvény 31. § (4) bekezdésével módosított, második mondata az 1957. évi VIII. törvény 60. §-ával megállapított szöveg.

²³³ A 217. § (4) bekezdése az 1960. évi 12. törvényerejű rendelet 4. §-ával megállapított szöveg.

a felperes kérelmére azonnali hatállyal kell kötelezni. Váltóperben a teljesítési határidőt három napban kell megállapítani.

(5) A teljesítés határideje a határozat közlését (219. §) követő napon kezdődik.

(6) Le nem járt szolgáltatásokra vonatkozó marasztalás esetében [122. § (2) bek.] a teljesítés napjául a lejárati napját kell meghatározni.

A határozatok kihirdetése és közlése

218. § (1) A tárgyalás folyamán hozott végzéseket és az ítéletet a tárgyalás napján ki kell hirdetni, s a kihirdetést csak az ítéletre nézve és csak akkor lehet — legfeljebb nyolc napra — elhalasztani, ha ez az ügy bonyolultsága miatt feltétlenül szükséges. A kihirdetés határnapját ilyen esetben nyomban ki kell tűzni, s a határozatot a kihirdetés napjáig írásba is kell foglalni.

(2) A határozatok kihirdetése a rendelkező rész felolvasásából és az indokok rövid ismertetéséből áll; az utóbbi elmarad, ha a határozatot a törvény szerint nem kell megindokolni.

219. § (1) Kézbítés útján kell közölni:

a) az ítéletet a felekkel;

b) a tárgyaláson hozott végzést azzal a féllel, aki a tárgyalásra nem volt szabályszerűen megidézve;

c) a tárgyalás folyamán hozott olyan végzést, amely új határnap kitűzésére vonatkozik, vagy amely ellen külön fellebbezésnek van helye, azzal a féllel, aki a tárgyalást elmulasztotta (135. §);

d) a tárgyaláson kívül hozott végzést az érdekelt féllel;

e)²³⁴ az eljárás során hozott minden határozatot azzal a személlyel, akinek érdekében az ügyész, illetőleg a külön jogszabállyal erre feljogosított szervezet az eljárást megindította.

(2)²³⁵ **A határozatot — kivéve, ha annak kihirdetését a bíróság elhalasztotta [218. § (1) bek.] — annak meghozatalától számított legkésőbb tizenöt napon belül kell írásba foglalni és az írásba foglalást követő tizenöt napon belül kézbesíteni kell. A felek részére a határozatnak nemcsak a rendelkező részét, hanem indokolását is kézbesíteni kell, kivéve, ha a határozatot a törvény szerint nem kell megindokolni.**

(3) Az olyan határozatot, amely nem esik az (1) bekezdés alá, már a kihirdetéssel közöltnek kell tekinteni.

(4) A jelen § rendelkezéseit kell megfelelően alkalmazni akkor is, ha a határozatot nem a felekkel, hanem más érdekelttel kell közölni.

²³⁴ A 219. § (1) bekezdésének e) pontja az 1954. évi VI. törvény 48. §-ával beiktatott és az 1995. évi LX. törvény 29. § (1) bekezdésével módosított szöveg.

²³⁵ A 219. § (2) bekezdése az 1999. évi CX. törvény 33. §-ával megállapított szöveg.

A határozatok tartalma

220. § (1) Az írásbafoglalt ítéletnek tartalmaznia kell:

a) a bíróság megjelölését és a bírósági ügyszámot;

b)²³⁶ a feleknek és képviselőiknek nevét, lakóhelyét és perbeli állását;

c) a per tárgyának megjelölését;

d) az ítélet rendelkező részét és indokolását;

e) az ítélethozatal helyének és idejének megfelelő keltezt.

(2)²³⁷

(3)²³⁸ **Az ítéletnek a rendelkező részt követően tájékoztatást kell nyújtania arról, hogy az ítélet ellen van-e helye fellebbezésnek és hogy azt, hol és mennyi idő alatt kell benyújtani. A feleket tájékoztatni kell a 256/B—256/E. §-ok szerint elbírálandó fellebbezés kötelező tartalmi elemeiről, illetve az ezek hiányából adódó jogkövetkezményekről. A feleket tájékoztatni kell arról is, hogy a 256/A. § (1) bekezdésének b)—d) pontjaiban felsorolt esetekben tárgyalás tartását kérhetik, illetve a fellebbezési határidő lejárta előtt előterjesztett közös kérelmük alapján a fellebbezés tárgyaláson kívüli elbírálása kérhető.**

221. §²³⁹ (1) Az ítélet indokolásában röviden elő kell adni a bíróság által megállapított tényállást az arra vonatkozó bizonyítékok megjelölésével, hivatkozni kell azokra a jogszabályokra, amelyekre a bíróság ítélete alapszik. Meg kell röviden említeni azokat a körülményeket, amelyeket a bíróság a bizonyítékok mérlegelésénél irányadónak vett, végül utalni kell azokra az okokra, amelyek miatt a bíróság valamely tényt nem talált bizonyítottnak, vagy amelyek miatt a felajánlott bizonyítást mellőzte.

(2) A jogról való lemondás, illetőleg a jog elismerése alapján hozott ítélet indokolásában a tényállás rövid leírása mellett csak a lemondásra, illetőleg az elismerésre kell utalni. Az eljárás folyamán hozott határozatokat csak annyiban kell megindokolni, amennyiben azok csak az ítélet elleni fellebbezésben támadhatók meg.

(3) Ha az ügy ténybeli és jogi megítélése egyszerű, az ítélet indokolásának csak a megállapított tényállás rövid leírását kell tartalmaznia, valamint — utalásként — az alkalmazott jogszabályokat kell feltüntetnie.

(4) A (3) bekezdésben foglaltak az irányadók abban az esetben is, ha a határozat kihirdetése alkalmával a fellebbezésre jogosultak e jogukról valamennyien lemondtak.

222. § (1)²⁴⁰ A végzésekre a 220. § megfelelően irányadó azzal, hogy a feleknek és képviselőiknek lakóhelyét a vég-

²³⁶ A 220. § (1) bekezdésének b) pontja az 1995. évi LX. törvény 31. § (1) bekezdésével módosított szöveg.

²³⁷ A 220. § (2) bekezdését az 1995. évi LX. törvény 31. § (2) bekezdése hatályon kívül helyezte.

²³⁸ A 220. § (3) bekezdése az 1999. évi CX. törvény 34. §-ával megállapított szöveg.

²³⁹ A 221. § az 1972. évi 26. törvényerejű rendelet 36. §-ával megállapított szöveg.

²⁴⁰ A 222. § (1) bekezdése az 1995. évi LX. törvény 31. § (1) bekezdésével módosított szöveg. Az utolsó mondatot az 1972. évi 26. törvényerejű rendelet 37. §-a iktatta be.

zésben csak a szükséghez képest kell feltüntetni, továbbá, hogy megindokolni csak olyan végzést kell, amely külön fellebbezéssel megtámadható. Az egyezséget jóváhagyó végzést nem kell megindokolni.

(2) A tárgyaláson hozott végzéseket a bíróság a tárgyalási jegyzőkönyvbe is belefoglalhatja; ebben az esetben a végzésnek csupán a rendelkező részt és az indokolást kell tartalmaznia.

223. § (1)²⁴¹ A bíróság által hozott határozatokat a tanács elnöke és tagjai, ha pedig a bíróság ülnökök közreműködése nélkül [11. § (2) bek.] jár el, a bíró írja alá. Ha valamelyikük az aláírásban akadályozva van, ezt az akadály megjelölésével a határozaton fel kell tüntetni.

(2) Az elnök, valamint a megkeresett bíróság által hozott határozatokat az elnök, illetőleg a megkeresés folytán eljáró bíró írja alá.

(3)²⁴² A tárgyalási jegyzőkönyvbe foglalt határozatot csak abban az esetben kell külön aláírni, ha a határozat az eljárást befejezi.

A határozatok kijavítása

224. § (1) A bíróság névcsere, hibás névírás, szám- vagy számítási hiba vagy más hasonló elírás esetén a határozat kijavítását végzéssel bármikor hivatalból is elrendelheti.

(2) A kijavítás tárgyában a bíróság a felek meghallgatása nélkül is határozhat. A meghallgatásra kitűzött határnap — írásbeli meghallgatás esetében a határidő — elmulasztása a határozathozatalt nem gátolja, s e mulasztás miatt igazolásnak helye nincs.

(3) A határozat kijavítását rendelő végzést a kijavított határozatra s lehetőleg annak kiadmányaira is fel kell jegyezni.

(4) A kijavítás tárgyában hozott határozat ellen fellebbezésnek csak akkor van helye, ha az a rendelkező részre vonatkozik.

(5) A kijavítás iránt előterjesztett kérelemnek a határozat elleni fellebbezésre és a határozat végrehajtására halasztó hatálya nincs.

A határozatok kiegészítése

225. § (1) Az ítélet kiegészítését annak közlésétől számított tizenöt nap alatt bármelyik fél kérheti, ha a bíróság a kereseti kérelem vagy az ellenkérelem valamely része felől akár a fő-, akár a mellékkötelezettség tekintetében nem határozott, avagy a perköltség viselése vagy az ítélet előzetes végrehajthatósága felől, habár annak helye lett volna, nem rendelkezett.

²⁴¹ A 223. § (1) bekezdésének első mondata az 1972. évi 26. törvényerejű rendelet 38. §-ával megállapított szöveg.

²⁴² A 223. § (3) bekezdése az 1957. évi VIII. törvény 62. §-ával megállapított szöveg.

(2) Az ítélet kiegészítésére határozott kérelmet kell előterjeszteni.

(3)²⁴³ **A kérelemről a bíróság tárgyalás alapján határoz; a feleknek vagy egyiküknek elmaradása a határozathozatalt nem gátolja és a tárgyalás elmulasztása miatt igazolásnak nincs helye. A kérelemben a fél — az ellenfél egyetértő nyilatkozatának csatolása mellett — kérheti, hogy a bíróság a kérelemről tárgyaláson kívül határozzon.**

(4) Ha a bíróság a kérelemnek helyt ad, kiegészítő ítéletet hoz, ellenkező esetben a kérelmet végzéssel elutasítja. A kiegészítő ítéletet az eredeti ítéletre s lehetőleg annak kiadmányaira is fel kell jegyezni.

(5) A kiegészítés iránt előterjesztett kérelemnek az ítélet elleni fellebbezés beadására és az ítélet végrehajtására halasztó hatálya nincs, a bíróság azonban az ítélet végrehajtását a kiegészítési kérelem elintézéséig hivatalból is felfüggesztheti.

(6)²⁴⁴ Ha a bíróság az ítéletben nem rendelkezett olyan kérdéstről, amelyről a rendelkezés jogszabály értelmében hivatalból kötelező, a mulasztást a bíróság bármikor, hivatalból pótolhatja. A bíróság eljárása során elrendelheti a felek meghallgatását (113. §) is. A (4) és (5) bekezdés rendelkezései ilyen esetben is irányadóak.

226. § A 225. § rendelkezései a végzések kiegészítésére is megfelelően irányadók, ilyen esetben azonban a bíróság helytadás esetén is végzéssel határoz, a felek meghallgatását pedig mellőzheti.

A határozatok jogereje

227. § (1) Amennyiben a törvény másként nem rendelkezik, a bíróság a saját határozatához abban a perben, amelyben azt hozta, kötve van, mégpedig a határozat kihirdetésétől kezdve, ha pedig a határozat kihirdetve nem volt, annak közlésétől kezdve.

(2) A pervezetésre vonatkozó, valamint az egyoldalú kérelmet elutasító végzéshez a bíróság nincs kötve, olyan végzést azonban, amely határidőhöz kötött perbeli cselekményt utasít el, a bíróság csak annak jogerőre emelkedése előtt (228. §) változtathat meg.

(3) A bíróság a pénzbírságot megállapító végzést fontos okból megváltoztathatja.

²⁴³ A 225. § (3) bekezdése az 1999. évi CX. törvény 35. § (1) bekezdésével megállapított szöveg.

²⁴⁴ A 225. § (6) bekezdése az 1996. évi CXXII. törvény 1. §-ával megállapított szöveg. Az 1999. évi CX. törvény 35. § (2) bekezdése alapján, 2003. január 1-jén, a 225. § (6) bekezdés helyébe a következő rendelkezés lép:

„(6) **Ha a bíróság az ítéletben nem rendelkezett olyan kérdéstről, amelyről a rendelkezés jogszabály értelmében hivatalból kötelező, a mulasztást a bíróságahiányosságészkövetőenhaladéktalanulköteleshivatalból pótolni. Az ítélet kiegészítésének hivatalból helye van akkor is, ha a 233/A. §-ban meghatározott végzés elleni fellebbezés elbírálása tárgyában hozott döntés következtébenaszükséges.**”

228. § (1)²⁴⁵ Az a határozat, amely fellebbezéssel nem támadható meg, kihirdetésével (218. §) emelkedik jogerőre; azok a határidők azonban, amelyeket a határozat jogerőre emelkedésétől kell számítani, a határozatnak a fellebbezés történt közlésétől (219. §) kezdődnek.

(2)²⁴⁶ A jogi képviselővel eljáró felek legkésőbb az elsőfokú ítélet meghozatalát megelőző tárgyalás berekesztéséig benyújtott közös nyilatkozatban a fellebbezési jogukról előzetesen lemondhatnak. A lemondó nyilatkozat nem vonható vissza. A fellebbezési jogról történő előzetes lemondás esetében az ítélet a közlésével jogerőre emelkedik. A lemondás nem hatályos, ha a bíróság az elsőfokú eljárás szabályait olyan súlyosan megsértette, amelynek következtében a 252. § (1) bekezdése alkalmazásának lenne helye. A lemondás hatálytalanságára alapított fellebbezésben foglalt kérelemre a másodfokú bíróság az ítélet végrehajtását felfüggesztheti.

(3)²⁴⁶ Ha a határozat ellen fellebbezésnek helye van és a felek a (2) bekezdésben meghatározott lehetőséggel nem éltek, de fellebbezést az erre jogosultak egyike sem nyújtott be, a határozat a fellebbezési határidő leteltét követő naptól kezdve jogerős. Ha a fellebbezésről lemondtak, a határozat akkor emelkedik jogerőre, amikor a lemondást a bíróságnál bejelentették. A lemondás csak akkor hatályos, ha azt a határozat kihirdetése után valamennyi fél bejelenti. A lemondást visszavonni nem lehet. A határozat az utolsó bejelentésnek a bírósághoz érkezését követő nappal válik jogerőssé.

(4)^{246, 247} A határozat jogerőre emelkedésére a kellő időben benyújtott fellebbezésnek, illetőleg csatlakozó fellebbezésnek halasztó hatálya van; az egyik pertárs fellebbezésének (csatlakozó fellebbezésének) a hatálya a többi pertársra csak az 51. § a) pontja esetében terjed ki. Ha azonban a fellebbezésre jogosult a határozatnak csak valamely része vagy valamely rendelkezése ellen él fellebbezéssel (csatlakozó fellebbezéssel), a határozatnak a fellebbezéssel (csatlakozó fellebbezéssel) nem érintett része (rendelkezése) jogerőre emelkedik. Jogerőre emelkedik a határozatnak az a része is, amely ellen fellebbezésnek (csatlakozó fellebbezésnek) helye nincs.

229. § (1) A keresettel érvényesített jog tárgyában hozott ítélet jogereje kizárja, hogy ugyanaból a tényalapról származó ugyanazon jog iránt ugyanazok a felek — ideértve azok jogutódait is — egymás ellen új keresetet indíthatnak, vagy az ítéletben már elbírált jogot egymással szemben egyébként vitássá tehesék (anyagi jogerő).

²⁴⁵ A 228. § (2) bekezdése az 1957. évi VIII. törvény 63. § (1) bekezdésével megállapított szöveg.

²⁴⁶ A 228. § (2) bekezdésének szövegét megállapította, a (3) bekezdést beiktatta és a korábbi (3) bekezdés számozását (4) bekezdésre változtatta az 1999. évi CX. törvény 36. §-a.

²⁴⁷ A 228. § átszámozott (4) bekezdése az 1957. évi VIII. törvény 63. § (2) bekezdésével megállapított szöveg.

(2)²⁴⁸ Az (1) bekezdés rendelkezéseit abban az esetben is alkalmazni kell, ha a perben nem a fél, hanem az érdekében eljáró ügyész, illetőleg a külön jogszabállyal erre feljogosított szervezet keresete alapján hozott a bíróság ítéletet, feltéve, hogy a fél részére az ítéletet szabályszerűen kézbesítették, és az a 228. § értelmében vele szemben is jogerőre emelkedett.

(3)²⁴⁸ Az ítélet anyagi jogereje kiterjed — a beszámítás erejéig — az ítéletben beszámított ellenkövetelésre is.

230. § (1) Ha az ítélet egyik felet olyan szolgáltatásra kötelezi, amely az ítélet meghozatala után jár le [122. § (2) bek.], az ítélet anyagi jogereje nem gátolja, hogy a felek bármelyike keresetet indíthasson a szolgáltatás mennyiségének vagy időtartamának megváltoztatása iránt, ha azok a körülmények, amelyekre a bíróság az ítéletét alapította, utóbb lényegesen megváltoztak.

(2) Az (1) bekezdés alapján indított perekre a III. fejezet illetékességi szabályai irányadók. Ha azonban valamelyik fél az (1) bekezdés alapján már pert indított, ennek folyamatban léte alatt a másik fél által indított ugyanilyen perre kizárólag a folyamatban levő per bírósága illetékes.

(3) A bíróság a jelen § alá tartozó perben a korábbi ítélettel megállapított szolgáltatást legfeljebb a kereset megindítását megelőző hat hónaptól kezdődő időre változtathatja meg.

Előzetes végrehajthatóság

231. § Fellebbezésre tekintet nélkül végrehajthatónak kell nyilvánítani:

a) a tartásdíjban, járadékban és más hasonló célú időszakos szolgáltatásban marasztaló ítéletet;

b)²⁴⁹

c) a birtokháborítás megszüntetésére kötelező ítéletet;

d) az alperes által elismert követelésben marasztaló ítéletet;

e) a közokiratban vagy teljes bizonyító erejű magánokiratban (195., 196. §) vállalt kötelezettségen alapuló pénzbeli marasztalást tartalmazó ítéletet, ha az annak alapjául szolgáló összes körülményeket ilyen okirattal bizonyították;

f) a nem pénzbeli marasztalást tartalmazó ítéletet, ha a felperesnek a végrehajtás elhalasztásából aránytalanul súlyos vagy nehezen megállapítható kára származnék, és ha a felperes megfelelő biztosítékot nyújt.

232. § (1) A bíróság a 231. § c)–f) pontjai esetében az előzetes végrehajthatóság kimondását mellőzheti, ha az az

²⁴⁸ A 229. § (2) bekezdését beiktatta és a korábbi (2) bekezdés számozását (3) bekezdésre változtatta az 1954. évi VI. törvény 51. §-a. A 229. § (2) bekezdése az 1995. évi LX. törvény 29. § (1) bekezdésével módosított szöveg.

²⁴⁹ A 231. § b) pontját az 1972. évi 26. törvényerejű rendelet 64. § (1) bekezdése hatályon kívül helyezte.

alperesre aránytalanul súlyosabb terhet jelent, mint az előzetes végrehajthatóság mellőzése a felperesre. Az alperesnek az erre irányuló kérelmét a tárgyalás berekesztése előtt kell előterjesztenie. A bíróság az ítéletet a körülményekhez képest részben is végrehajthatóvá nyilváníthatja.

(2)²⁵⁰ A bíróság — kivételesen indokolt esetben — mellőzheti az ítélet előzetesen végrehajthatóan nyilvánítását az ítélet meghozatala előtt már lejárt részletek tekintetében.

(3)²⁵⁰ Az előzetes végrehajthatóság a perköltségre nem terjed ki.

HARMADIK RÉSZ

PERORVOSLATOK

XII. Fejezet

FELLEBBEZÉS

Fellebbezéssel megtámadható határozatok

233. § (1)²⁵¹ Az elsőfokú bíróság határozata ellen — amennyiben a törvény ki nem zárja — fellebbezésnek van helye. Fellebbezéssel élhet a fél, a beavatkozó, végül az, akire a határozat rendelkezést tartalmaz, a rendelkezés reá vonatkozó része ellen.

(2) Az elnök határozata a fellebbezés szempontjából a bíróság határozatával egy tekintet alá esik.

(3)²⁵² Fellebbezésnek nincs helye:

a)²⁵³

b) az eljárás folyamán hozott végzések ellen, kivéve a perköltségben vagy pénzbírságban marasztaló végzéseket, valamint azokat a végzéseket, amelyekkel szemben a törvény a fellebbezést külön megengedi;

c)²⁵³

233/A. §²⁵⁴ *Fellebbezéssel megtámadható a másodfokú eljárásban hozott olyan végzés, amellyel szemben az elsőfokú eljárás szabályai szerint fellebbezésnek lenne helye, továbbá a másodfokú eljárásban hozott, a fellebbezést hivatalból elutasító végzés.*

²⁵⁰ A 232. § (2) bekezdését beiktatta és a korábbi (2) bekezdés számozását (3) bekezdésre változtatta az 1954. évi VI. törvény 52. §-a.

²⁵¹ A 233. § (1) bekezdése az 1972. évi 26. törvényerejű rendelet 40. § (1) bekezdésével megállapított, az 1/1994. (I. 7.) AB határozattal módosított szöveg.

²⁵² A 233. § (3) bekezdése az 1954. évi VI. törvény 53. § (2) bekezdésével megállapított szöveg.

²⁵³ A 233. § (3) bekezdésének a) és c) pontját az 1995. évi LX. törvény 31. § (4) bekezdése hatályon kívül helyezte.

²⁵⁴ A 233/A. §-t az 1999. évi CX. törvény 37. §-a iktatta be. A hatálybalépés napja: 2003. január 1.

A fellebbezés határideje, tartalma és halasztó hatálya

234. § (1)²⁵⁵ A fellebbezés határideje a határozat közlésétől (219. §) számított tizenöt nap, váltóperekben három nap.

(2) A fellebbezést az elsőfokú bíróságnál kell írásban benyújtani, vagy jegyzőkönyvbe mondani.

(3) Ha a határozat ellen fellebbezésnek helye van, annak bármilyen címen előterjesztett megtámadását — a kijavításra és a kiegészítésre irányuló kérelmek kivételével (224—226. §) — fellebbezésnek kell tekinteni.

235. § (1)²⁵⁶ **A fellebbezésben meg kell jelölni azt a határozatot, amely ellen a fellebbezés irányul és elő kell adni, hogy a fél a határozat megváltoztatását mennyiben és milyen okból kívánja. A fellebbezésben új tény állítására, illetve új bizonyíték előadására akkor kerülhet sor, ha az új tény vagy az új bizonyíték az elsőfokú határozat meghozatalát követően jutott a fellebbező fél tudomására, feltéve, hogy az — elbírálása esetén — reá kedvezőbb határozatot eredményezett volna. A fellebbezésben új tény állítására, illetve új bizonyíték előadására, vagy az elsőfokú bíróság által mellőzött bizonyítás lefolytatásának indítványozására akkor is sor kerülhet, ha az az elsőfokú határozat jogszabálysértő voltának alátámasztására irányul; a 141. § (6) bekezdésében foglaltakat azonban ebben az esetben is alkalmazni kell.**

(2)²⁵⁷ Ha a fellebbezés nem felel meg a törvény rendelkezéseinek, vagy más okból kiegészítésre vagy kijavításra szorul, a 95. §-ban az elnök hatáskörébe utalt intézkedéseket az első fokon eljáró tanács elnöke teszi meg.

(3)²⁵⁸ *Ha a határozatot első fokon a megyei bíróság hozta, a jogi képviselővel eljáró felek a határozat ellen benyújtott fellebbezéshez mellékeltek öskérélemben indítványozhatják, hogy az anyagi jogszabály megsértésére alapított fellebbezést közvetlenül a Legfelsőbb Bíróság bírálja el. Vagyon jogi ügyben a felek akkor indítványozhatják a Legfelsőbb Bíróság eljárását, ha a fellebbezésben vitatott érték (illetve annak a 24. § alapján megállapított értéke) az ötszáz ezer forintot meghaladja.*

(4)²⁵⁸ *A (3) bekezdésben meghatározott fellebbezésben új tényre, illetve új bizonyítékra hivatkozni nem lehet. A fellebbezés elbírálása tárgyaláson kívül, a felülvizsgálati eljárásra irányadó szabályok megfelelő alkalmazásával történik, így a fellebbezés elbírálása során a Legfelsőbb Bíróság a rendelkezésre álló iratok alapján dönt. A határozat ellen felülvizsgálatnak nincs helye.*

²⁵⁵ A 234. § (1) bekezdése az 1954. évi VI. törvény 54. §-ával megállapított szöveg. A bekezdés második mondatát az 1995. évi LX. törvény 31. § (2) bekezdése hatályon kívül helyezte.

²⁵⁶ A 235. § (1) bekezdése az 1999. évi CX. törvény 38. § (1) bekezdésével megállapított szöveg.

²⁵⁷ A 235. § (2) bekezdése az 1957. évi VIII. törvény 65. §-ával megállapított szöveg.

²⁵⁸ A 235. § (3)—(4) bekezdését az 1999. évi CX. törvény 38. § (2) bekezdése iktatta be. A hatálybalépés napja: 2003. január 1.

236. § A fellebbezésnek a határozat végrehajtására hasznosító hatálya van, kivéve ha a törvény vagy a törvény alapján a bíróság másként rendelkezik.

A fellebbezés elutasítása vagy felterjesztése

237. §²⁵⁹ Ha a fellebbezés elkészült, vagy olyan határozat ellen irányul, amely ellen a fellebbező nem élhet fellebbezéssel, továbbá ha a fél a fellebbezést felhívás [235. § (2) bekezdése] ellenére nem, vagy hiányosan adja be, az elsőfokú bíróság a fellebbezést hivatalból elutasítja. Azt, aki a fellebbezést elutasító határozat ellen nyilvánvalóan alaptalan fellebbezéssel él, a másodfokú bíróság pénzbírsággal (120. §) sújthatja.

238. § (1)²⁶⁰ **Ha a fellebbezési határidő valamennyi félle szemben lejárt, illetőleg, ha a fellebbezést valamennyi fél hiánytalanul benyújtotta, az elsőfokú bíróság azt a per összes irataival együtt legkésőbb nyolc napon belül felterjeszti a másodfokú bírósághoz. Ha a 235. § (2) bekezdésében foglalt intézkedésre került sor, a határidőt annak teljesítésétől kell számítani. Ha a fellebbezés a határozatnak előzetesen végrehajthatóvá nyilvánítása ellen is irányul, a fellebbezést azonnal, már a fellebbezési határidő lejártá előtt fel kell terjeszteni.**

(2) Részítélet elleni fellebbezés esetén csak a szükséges periratokat kell felterjeszteni. A felterjesztett iratok közül azokat, amelyekre az elsőfokú eljárás folytatása végett is szükség van, a felterjesztés előtt le kell másolni.

(3)²⁶¹ Az eljárás folyamán hozott végzés elleni fellebbezésre az előző rendelkezések azzal az eltéréssel irányadók, hogy az elsőfokú bíróság a fellebbezésnek csupán első példányát terjeszti fel a másodfokú bírósághoz a szükséges iratokkal együtt; egyébként a 257. § ilyen esetben is irányadó.

(4) Ha a fellebbezés mellett a fél a határozathozatalt megelőző tárgyalás vagy határidő elmulasztása miatt igazolással is él, a fellebbezést csak az igazolási kérelem elutasítása esetén kell a másodfokú bírósághoz felterjeszteni.

(5) A megkeresett bíróság határozata ellen beadott fellebbezést a megkereső bíróság másodfokú bírósága, ha pedig a megkeresés a másodfokú bíróságtól ered, maga a megkereső bíróság bírálja el.

Az elsőfokú eljárás szabályainak alkalmazása

239. § Amennyiben a jelen fejezet másként nem rendelkezik, a törvény Második Részének az elsőfokú eljárásra vonatkozó rendelkezéseit a másodfokú eljárásban is megfelelően alkalmazni kell.

²⁵⁹ A 237. § az 1979. évi 31. törvényerejű rendelet 10. §-ával megállapított szöveg.

²⁶⁰ A 238. § (1) bekezdése az 1999. évi CX. törvény 39. §-ával megállapított szöveg.

²⁶¹ A 238. § (3) bekezdése az 1957. évi VIII. törvény 67. §-ával megállapított szöveg.

Intézkedések a fellebbezési tárgyalás kitűzése előtt

240. §²⁶² (1) Ítélet ellen irányuló fellebbezés esetében az elnök az iratoknak a másodfokú bírósághoz való beérkezése után a szükséghez képest intézkedik az esetleges hiányok pótlása iránt (95. §), ha pedig a fellebbezést már az elsőfokú bíróságnak el kellett volna utasítania (237. §), ennek megfelelően határoz.

(2) Az elnök határoz a végrehajtás felfüggesztése kérdésében, ha az elsőfokú bíróság az ítéletet a 231—232. §-ok ellenére nyilvánította előzetesen végrehajthatónak.

241. §²⁶² (1) A fellebbező a fellebbezését mindaddig visszavonhatja, amíg a bíróság a másodfokú határozat meghozatala céljából vissza nem vonul. A visszavont fellebbezést újból előterjeszteni nem lehet.

(2) A fellebbezés visszavonása esetén az elnök az ügyet visszaküldi az elsőfokú bíróságnak; ha ezzel kapcsolatban a költségek megállapításának szüksége merül fel, ebben a kérdésben is határoz.

242. §²⁶² (1) További biztosíték adására (89. §) a fellebbezési eljárásban csak a fellebbező felperest lehet kötelezni és csak akkor, ha az alperes kimutatja, hogy a követelés megítélt része elegendő biztosítékul nem szolgál.

(2) Ha a felperes az (1) bekezdés alapján hozott határozat ellenére biztosítékot nem nyújt, az elnök az alperes kérelmére a felperes fellebbezését tárgyalás kitűzése nélkül elutasítja.

A fellebbezési tárgyalás kitűzése

243. § (1)²⁶³ **Ha a 240—242. §-ok alkalmazására nincs ok, a fellebbezés tárgyalására a tanács elnöke a fellebbezés felterjesztését követően legkésőbb harminc napon belül határnapot tűz ki és arra a feleket, valamint a beavatkozókat, továbbá azokat, akik a határozat ellen fellebbezéssel éltek, megidézi. Az idézéshez csatolni kell a fellebbezés másolatának egy-egy példányát. Ha az elsőfokú eljárásban az ügyész részt vett, a tárgyalásról az illetékes ügyészt is értesíteni kell.**²⁶⁴

(2)²⁶³ **Ha az ügy körülményei ezt nem zárják ki, a tárgyalást úgy kell kitűzni, hogy a tárgyalás az iratoknak a másodfokú bírósághoz való beérkezését követő négy hónapon belül megtartható legyen. A tárgyalást úgy kell kitűzni, hogy a fellebbezésnek az ellenfél részére való kézbesítése a tárgyalás napját legkésőbb tizenöt nappal megelőzze. A tárgyalási időköz nem rövidíthető le.**

²⁶² A 240—242. § az 1972. évi 26. törvényerejű rendelet 63. § (3) bekezdésének megfelelően módosított szöveg.

²⁶³ A 243. § (1)—(2) bekezdése az 1999. évi CX. törvény 40. §-ával megállapított szöveg.

²⁶⁴ Az 1999. évi CX. törvény 165. § (9) bekezdése alapján a 243. § módosított (1) bekezdésében a bíróság számára meghatározott, és a hatálybalépés előtt nem érvényesülő új határidőkre vonatkozó rendelkezéseket csak a 2003. január 1. napját követően indult ügyekben kell alkalmazni.

(3)²⁶⁵ Az idézésben figyelmeztetni kell a feleket, hogy elmaradásuk a fellebbezés elintézését nem gátolja (245. §), továbbá, hogy a tárgyaláson — ha nem személyesen jelennek meg — csak a 67. §-ban megjelölt meghatalmazottal képviselhetik magukat.

Fellebbezési ellenkérelem, csatlakozó fellebbezés

244. §²⁶⁶ (1) A fellebbező fél ellenfelét a fellebbezési tárgyalásra szóló idézésben arra is figyelmeztetni kell, hogy a fellebbezésre vonatkozóan ellenkérelmet terjeszthet elő, ha pedig a fellebbezéssel megtámadott ítélet megváltoztatását is kívánja — annyiban, amennyiben az ítélet ellen fellebbezésnek helye van — csatlakozó fellebbezést nyújthat be. Ha a fellebbezés a per főtárgyát nem érinti, a per főtárgyára vonatkozóan csatlakozó fellebbezésnek nincs helye. A 235. § (1) bekezdése a fellebbezési ellenkérelemre, valamint a csatlakozó fellebbezésre is irányadó.

(2) A fellebbezési ellenkérelmet legkésőbb a tárgyaláson, a csatlakozó fellebbezést pedig a fellebbezés kézbesítésétől számított nyolc napon belül kell a másodfokú bíróságnál előterjeszteni [93. §, 94. § (1)—(3) bekezdése]. A másodfokú bíróság a fellebbezési ellenkérelem, illetőleg a csatlakozó fellebbezés másodpéldányát haladéktalanul kézbesíti a fellebbező félnek.

(3) A kizárt vagy elkésett csatlakozó fellebbezést a másodfokú bíróság elutasítja, a fellebbezés hivatalból való elutasítása, úgyszintén a 241. § (2) bekezdése és a 242. § (2) bekezdése esetében pedig a fellebbezéssel szemben előterjesztett fellebbezési ellenkérelem, illetőleg csatlakozó fellebbezés hatálytalanává válik.

(4) A fél részére nyitvaálló fellebbezési határidő alatt előterjesztett csatlakozó fellebbezést önálló fellebbezésnek kell tekinteni.

A fellebbezési tárgyalás elmulasztása

245. §²⁶⁷ A fellebbezési tárgyalásra szabályszerűen megidéztnek vagy valamelyiküknek az elmaradása a tárgyalás megtartását és a fellebbezés elintézését nem gátolja. Ilyen esetben a tárgyalás elmulasztása miatt igazolásnak nincs helye. A bíróság azonban, ha a meg nem jelentek valamelyikének meghallgatását szükségesnek tartja, erre tekintettel — a másodfokú eljárás során egyszer, új tárgyalási határnap kitérésével — a tárgyalást elhalaszthatja.

A fellebbezési tárgyalás lefolyása

246. §²⁶⁸ (1) A fellebbezési tárgyalás megnyitása után az elnök vagy az általa kijelölt bíró ismerteti az elsőfokú

²⁶⁵ A 243. § (3) bekezdése az 1957. évi VIII. törvény 68. §-ával megállapított szöveg.

²⁶⁶ A 244. § és az azt megelőző cím az 1957. évi VIII. törvény 69. §-ával megállapított szöveg.

²⁶⁷ A 245. § az 1999. évi CX. törvény 41. §-ával megállapított szöveg.

²⁶⁸ A 246. § az 1957. évi VIII. törvény 71. §-ával megállapított szöveg.

eljárásban előterjesztett keresetet és ellenkérelmet, valamint a bizonyítás eredményét és a per eldöntése szempontjából lényeges egyéb adatokat. Az elsőfokú bíróság ítéletének rendelkező részét fel kell olvasni, és ismertetni kell az indokolást is.

(2) Az ügy ismertetése után a fellebbező fél vagy az elnök, illetőleg az általa kijelölt bíró ismerteti a fellebbezést. Az ügy ismertetésének befejezése után a bíróság tagjai, valamint a felek az iratokból további ismertetést kérhetnek. Ezután a fellebbező fél az írásbeli fellebbezését a 247. § korlátai között módosíthatja vagy kiegészítheti.

(3) A fellebbezés előadása után az ellenfél terjeszti elő fellebbezési ellenkérelmét. Az írásban már előterjesztett fellebbezési ellenkérelmet, illetőleg a csatlakozó fellebbezést csupán ismertetni kell, és csak az azoktól való eltéréseket (247. §) kell külön előterjeszteni.

247. §²⁶⁹ (1) A másodfokú eljárásban a keresetet megváltoztatni nem lehet. Ez a rendelkezés nem zárja ki, hogy a fél

a) az eredetileg követelt dolog helyett utóbb beállott változás folytán más dolgot vagy kártérítést követelhesen;

b) a keresetét felemelhesse vagy leszállíthassa, illetőleg az eredetileg nem követelt járulékokra vagy a követeléseknek, illetőleg járulékoknak a per folyamán esedékessé vált részleteire is kiterjeszthesse;

c) megállapítás helyett teljesítést vagy teljesítés helyett megállapítást követelhesen (123. §).

(2) A fellebbezési, illetőleg a csatlakozó fellebbezési kérelmet az elsőfokú ítéletnek fellebbezéssel, illetőleg csatlakozó fellebbezéssel nem érintett részére nem lehet kiterjeszteni. Egyébként a fellebbezési, illetőleg a csatlakozó fellebbezési kérelmet — a tárgyalás bezárásáig — meg lehet változtatni.

(3)²⁷⁰ A másodfokú eljárásban beszámítási kifogást csak akkor lehet előterjeszteni, ha azt az ellenfél elismeri, vagy ha a beszámítani kért követelés az elsőfokú tárgyalás berekesztését követően járt le.

248. § Ha az elsőfokú bíróság előtt az ítélet kijavítása, illetőleg kiegészítése iránt előterjesztett kérelem vagy igazolási kérelem folytán eljárás van folyamatban, a fellebbezési bíróság a tárgyaláson az előtte folyó eljárást — a jelenlevő felek meghallgatása után — a kijavítás, illetőleg a kiegészítés vagy az igazolás tárgyában hozott határozat jogerőre emelkedéséig, illetőleg az ellene bejelentett fellebbezés felterjesztéséig hivatalból is felfüggesztheti.

249. § (1) A fellebbezési tárgyaláson előterjeszthető tényállítások és bizonyítási indítványok tekintetében a 235. § rendelkezései megfelelően irányadók.

²⁶⁹ A 247. § az 1957. évi VIII. törvény 72. §-ával megállapított szöveg.

²⁷⁰ A 247. § (3) bekezdését az 1999. évi CX. törvény 42. §-a iktatta be.

(2)²⁷¹ Ha a másodfokú bíróság akár a fellebbezési (csatlakozó fellebbezési) kérelem vagy a fellebbezési ellenkérelem folytán bizonyítást rendel el, ezt közvetlenül vagy megkeresés útján foganatosítja. Az eljárásra a 201. § azzal az eltéréssel irányadó, hogy a Legfelsőbb Bíróság²⁷² a bizonyítási eljárás lefolytatása végett az első fokon eljáró helyi bíróságot, illetőleg ennek a székhelyén levő helyi bíróságot is megkeresheti.

(3)²⁷³ Azokban az esetekben, amikor bizonyítást a törvény szerint az elsőfokú bíróság helyett az elnök is lefolytathat, a másodfokú bíróság a bizonyítás lefolytatásával a tanács bármely tagját megbízhatja.

*A fellebbezési tárgyalás alapján
hozott határozatok*

250. § A másodfokú bíróság a 240—242. §-okban foglalt rendelkezéseket a szükséghez képest a tárgyalásra került ügyekben is megfelelően alkalmazza.

251. § (1)²⁷⁴ Ha a másodfokú bíróság a pert a tárgyalás alapján a 157. § értelmében megszünteti, az elsőfokú bíróság ítéletét végzéssel teljes egészében vagy abban a részben, amelyre a megszüntetés oka fennáll, hatályon kívül helyezi.

(2) Ha a per megszüntetésének alapjául szolgáló hiány pótolható vagy az eljárás jóváhagyásával orvosolható, a felet erre a per megszüntetése előtt — megfelelő határidő kitézésével — fel kell hívni.

252. §²⁷⁵ (1) A másodfokú bíróság az elsőfokú bíróság ítéletét — a fellebbezési (csatlakozó fellebbezési) kérelem, illetőleg a fellebbezési ellenkérelem korlátaira tekintet nélkül — végzéssel hatályon kívül helyezi, és az elsőfokú bíróságot a per újabb tárgyalására és újabb határozat hozatalára utasítja, ha az elsőfokú bíróság nem volt szabályszerűen megalakítva, vagy az ítélet meghozatalában olyan bíró vett részt, akivel szemben a törvény értelmében kizáró ok áll fenn.

(2) A másodfokú bíróság az elsőfokú bíróság ítéletét — a fellebbezési (csatlakozó fellebbezési) kérelem, illetőleg a fellebbezési ellenkérelem korlátaira tekintet nélkül — végzéssel hatályon kívül helyezheti, és az elsőfokú bíróságot a per újabb tárgyalására és újabb határozat hozatalára uta-

síthatja, ha az elsőfokú eljárás lényeges szabályainak megsértése miatt szükséges a tárgyalás megismétlése, illetőleg kiegészítése.

(3) Ha a bizonyítási eljárásnak nagy terjedelmű vagy teljes megismétlése, illetőleg kiegészítése szükséges, anélkül azonban, hogy az (1) és (2) bekezdésben foglalt feltételek fennálljanak, a másodfokú bíróság az elsőfokú bíróság ítéletét — mindenkor a fellebbezési (csatlakozó fellebbezési) kérelem és a fellebbezési ellenkérelem korlátai között — hatályon kívül helyezheti, és az elsőfokú bíróságot ebben a keretben a per újabb tárgyalására és újabb határozat hozatalára utasíthatja.

(4) A hatályon kívül helyező végzésnek tartalmaznia kell az elsőfokú ítélet ismertetését, a hatályon kívül helyezés okait, továbbá az új eljárásra vonatkozó utasításokat. A másodfokú bíróság a jelen § esetében csupán a perköltség összegét állapítja meg, a költség viselésének kérdésében pedig az elsőfokú bíróság határoz. A másodfokú bíróság elrendelheti, hogy a pert az elsőfokú bíróság másik tanácsa vagy azonos hatáskörű más bíróság tárgyalja.

252/A. §²⁷⁶

253. §²⁷⁷ (1) A másodfokú bíróság a fellebbezési tárgyalás alapján, ha nem a törvény megelőző rendelkezései szerint kell határozni, az ügy érdemében dönt.

(2) Ha az elsőfokú bíróság ítélete érdemben helyes, a másodfokú bíróság ezt helybenhagyja, ellenkező esetben az elsőfokú bíróság ítéletét egészben vagy részben megváltoztatja, illetőleg közbenső ítéletet vagy részítéletet hoz.

(3)²⁷⁸ A másodfokú bíróság az elsőfokú bíróság ítéletét csak a fellebbezési (csatlakozó fellebbezési) kérelem és a fellebbezési ellenkérelem korlátai között (247. §) változtathatja meg, e korlátok között azonban a perben érvényesített jog, illetőleg az azzal szemben felhozott védekezés alapjául szolgáló olyan kérdésekben is határozhat, amelyekben az elsőfokú bíróság nem tárgyalt, illetőleg nem határozott. A másodfokú bíróság a fellebbezési (csatlakozó fellebbezési) kérelem és a fellebbezési ellenkérelem korlátaira tekintet nélkül határoz a le nem rótt illeték, valamint az állam által előlegezett és meg nem térült költség megfizetéséről.

(4) Ha a közbenső ítélet elleni fellebbezés elbírálása után a követelés összegére (mennységére) nézve a tárgyalást folytatni kell, a másodfokú bíróság az iratokat az elsőfokú bíróságnak küldi meg. Így jár el a másodfokú bíróság akkor is, ha a keresetet elutasító ítélet elleni fellebbezés folytán a 213. § (3) bekezdése alapján közbenső ítéletet hoz.

²⁷¹ A 249. § (2) bekezdése az 1957. évi VIII. törvény 73. § (1) bekezdésével megállapított és az 1983. évi II. törvény 7. § (2) bekezdésének, valamint az 1995. évi LX. törvény 31. § (2) bekezdésének megfelelően módosított szöveg.

²⁷² Az 1999. évi CX. törvény 55. §-a alapján 2003. január 1-jén a 249. § (2) bekezdésében „a Legfelsőbb Bíróság” szövegrész helyébe „**az ítélőtábla**” szövegrész lép.

²⁷³ A 249. § (3) bekezdését az 1957. évi VIII. törvény 73. § (2) bekezdése iktatta be.

²⁷⁴ A 251. § (1) bekezdése az 1957. évi VIII. törvény 74. §-ával megállapított szöveg.

²⁷⁵ A 252. § az 1957. évi VIII. törvény 75. §-ával megállapított szöveg.

²⁷⁶ A 252/A. §-t az 1957. évi VIII. törvény 76. §-a hatályon kívül helyezte.

²⁷⁷ A 253. § (1)—(2) bekezdésének szövegét megállapította, (3) bekezdését beiktatta és korábbi (3) bekezdésének számozását (4) bekezdésre változtatta az 1957. évi VIII. törvény 77. §-a.

²⁷⁸ A 253. § (3) bekezdésének utolsó mondatát az 1972. évi 26. törvényerejű rendelet 41. §-a iktatta be.

254. § (1) A másodfokú bíróság az elsőfokú bíróság ítéletével együtt a per folyamán hozott egyéb határozatokat is felülbírálja, kivéve azokat, amelyek ellen fellebbezésnek egyáltalában nincs helye, vagy amelyek külön fellebbezéssel támadhatók meg.

(2)²⁷⁹ A másodfokú bíróság az egyezséget jóváhagyó végzésében megállapítja, hogy az elsőfokú bíróság fellebbezéssel (csatlakozó fellebbezéssel) megtámadott ítéleti rendelkezése abban a részében, amelyre az egyezés vonatkozik, hatályát veszti.

(3)²⁸⁰ Az eljárást befejező határozatban az elsőfokú bíróságot meg kell nevezni, és ügyszámát is fel kell tüntetni. Ha a másodfokú bíróság az elsőfokú ítéletet indokai alapján hagyja helyben, a másodfokú ítélet indokolásában csupán erre a körülményre kell utalnia.

(4)²⁸¹ A másodfokú eljárás befejezése után az iratokat a bíróság legkésőbb harminc napon belül megküldi az elsőfokú bíróságnak. A másodfokú eljárást befejező határozatot a felekkel kézbesítés útján az elsőfokú bíróság közli az iratoknak az elsőfokú bírósághoz való érkezését követő legkésőbb tizenöt napon belül. Ha a másodfokú bíróság a határozata kihirdetését elhalasztotta [218. § (1) bek.], a már írásba foglalt határozatát a jelenlévő feleknek nyomban kézbesíti és ezt a jegyzőkönyvben is feltünteti.²⁸²

Szünetelés a fellebbezési eljárásban

255. § (1)²⁸³ Az eljárás szünetelésének a fellebbezési eljárásban a 137. § (1) bekezdésének *b*) pontja alatti esetben nincs helye.

(2)²⁸⁴ Ha a per szünetelés folytán megszűnik (137. §), a fellebbezéssel (csatlakozó fellebbezéssel) megtámadott elsőfokú határozatok, illetőleg az elsőfokú határozatoknak a fellebbezéssel (csatlakozó fellebbezéssel) megtámadott részei (rendelkezései) hatályukat veszítik.

*Az ítélet jogerőssé, illetőleg végrehajthatóvá nyilvánítása*²⁸⁵

256. § (1) A fellebbezési tárgyalás elhalasztása esetében a bíróság az érdekelt fél kérelmére a per összes adatainak

²⁷⁹ A 254. § (2) bekezdését az 1972. évi 26. törvényerejű rendelet 42. § (1) bekezdése iktatta be.

²⁸⁰ A 254. § korábbi (2) bekezdésének számozását (3) bekezdésre változtatta és az utolsó mondatot beiktatta az 1972. évi 26. törvényerejű rendelet 42. § (2) bekezdése.

²⁸¹ A 254. § (4) bekezdése az 1999. évi CX. törvény 43. §-ával megállapított szöveg.

²⁸² Az 1999. évi CX. törvény 165. § (9) bekezdése alapján a 254. § módosított (4) bekezdésében a bíróság számára meghatározott, és a hatálybalépés előtt nem érvényesülő új határidőkre vonatkozó rendelkezéseket csak a 2003. január 1. napját követően indult ügyekben kell alkalmazni.

²⁸³ A 255. § (1) bekezdése az 1995. évi LX. törvény 20. §-ával megállapított szöveg.

²⁸⁴ A 255. § (2) bekezdése az 1957. évi VIII. törvény 78. §-ával megállapított szöveg.

²⁸⁵ A 256. § címe az 1957. évi VIII. törvény 79. § (1) bekezdésével megállapított szöveg.

mérlegelésével a 231. § bármelyik pontja alapján végrehajthatónak nyilvánított ítélet végrehajtását egészen vagy részben felfüggesztheti, illetőleg az ítéletet egészen vagy részben végrehajthatóvá nyilváníthatja (231—232. §).

(2)²⁸⁶ A másodfokú bíróság kérelemre a másodfokú eljárás során végzéssel bármikor megállapíthatja, hogy az ítéletnek fellebbezéssel, illetőleg csatlakozó fellebbezéssel meg nem támadott része jogerőre emelkedett [228. § (3) bekezdése]. Ha a bíróság a 251. § vagy a 252. § (1), illetőleg (2) bekezdése alapján az elsőfokú ítéletet teljes egészében hatályon kívül helyezi, a jogerőt megállapító végzés is hatályát veszti.

*A fellebbezés elbírálása tárgyaláson kívül*²⁸⁷

256/A. §²⁸⁸ (1) A másodfokú bíróság az ítélet ellen irányuló fellebbezést tárgyaláson kívül bírálhatja el, ha

a) az elsőfokú bíróság ítéletét a 251. §-ban, illetve a 252. § (1) és (2) bekezdésében meghatározott okból kell hatályon kívül helyezni;

b) a fellebbezés csak a kamatfizetésre, a perköltség viselésére vagy összegére, illetve a meg nem fizetett illeték vagy az állam által előlegezett költség megfizetésére vonatkozik;

c) a fellebbezés csak az előzetes végrehajthatósággal, a teljesítési határidővel vagy a részletfizetés engedélyezésével kapcsolatos;

d) a fellebbezés csak az ítélet indokolása ellen irányul;

e)²⁸⁹ a felek ezt kérték;

f)²⁹⁰ megítélése szerint — tekintettel a fellebbezési (csatlakozó fellebbezési) kérelemben, illetve fellebbezési ellenkérelemben foglaltakra — az ügy eldöntése tárgyaláson kívül is lehetséges.

(2) Ha a fél az (1) bekezdés *b*)—*d*) pontjaiban foglaltakra irányuló fellebbezésében nem kérte a tárgyalás megtartását, a tanács elnöke a fellebbezésnek az ellenfél részére történő kézbesítésekor figyelmezteti az ellenfelet arra, hogy a felhívás kézhezvételétől számított nyolc napon belül tárgyalás tartását kérheti. Figyelmezteti arra is, hogy amennyiben tárgyalás tartását nem kéri, a fellebbezésre a kézhezvételtől számított nyolc napon belül írásbeli ellenkérelmet, illetve a 244. § (1) bekezdésében meghatározott keretek között csatlakozó fellebbezést nyújthat be. Az ellenkérelmet, illetve csatlakozó fellebbezést a másodfokú bíróság haladéktalanul közli az ellenféllel.

²⁸⁶ A 256. § (2) bekezdése az 1957. évi VIII. törvény 79. § (2) bekezdésével megállapított szöveg.

²⁸⁷ A 256/A. § előtti cím az 1972. évi 26. törvényerejű rendelet 43. §-ával megállapított szöveg.

²⁸⁸ A 256/A. § az 1992. évi LXVIII. törvény 14. §-ával megállapított szöveg.

²⁸⁹ A 256/A. § (1) bekezdésének *e*) pontja az 1998. évi LXXI. törvény 3. §-ával megállapított 1997. évi LXXII. törvény 36. §-ával módosított szöveg.

²⁹⁰ A 256/A. § (1) bekezdésének *f*) pontját az 1997. évi LXXII. törvény 18. § (1) bekezdése iktatta be.

(3)²⁹¹ Ha a másodfokú bíróság az (1) bekezdés, f) pontja alkalmazását indokoltnak tartja, erről a feleket értesíti, azzal a tájékoztatással, hogy ha bármelyikük nyolc napon belül írásban kéri, tárgyalást tart.

(4)²⁹² **Az (1) bekezdés e) pontja esetében, továbbá, ha a felek a (2)—(3) bekezdésben foglalt felhívás ellenére nem kérték a tárgyalás megtartását, a tárgyaláson kívüli elbírálás kötelező.**

(5)²⁹² Nem lehet tárgyaláson kívül elbírálni a fellebbezést, ha bizonyítást kell lefolytatni. Ha a bizonyítás lefolytatásának szükségessége a tárgyaláson kívüli elintézés során merül fel, a fellebbezés elbírálására a másodfokú bíróság tárgyalást tűz ki.

(6)²⁹² A fellebbezés (csatlakozó fellebbezés) tárgyaláson kívül történő elbírálásának időpontjáról a feleket értesíteni és az eljárásról jegyzőkönyvet készíteni nem kell. A tárgyaláson kívül hozott határozatokra a 250—254. §-okban foglaltakat kell megfelelően alkalmazni.

*Fellebbezés kis perértékű ügyekben*²⁹³

256/B. §²⁹⁴ (1) A helyi bíróság elsőfokú hatáskörébe tartozó vagyonjogi perekben, ha a fellebbezésben vitatott érték (illetve annak a 24. § alapján megállapított értéke) a kettőszázezer forintot nem haladja meg, az ítélet elleni fellebbezésre a 233—256/A. §-ok rendelkezéseit a 256/C—256/D. §-okban foglalt eltérésekkel kell alkalmazni. A fellebbezés elbírálására ugyanezek a rendelkezések irányadóak akkor is, ha a fellebbezésben vitatott érték nem haladja meg a kereseti kérelemben megjelölt követelés tíz százalékát.

(2) Nem alkalmazhatók a 256/C—256/D. §-okban foglalt rendelkezések, ha a per tárgya tartási vagy egyéb járadék jellegű követelés, továbbá akkor sem, ha az ítélet ellen benyújtott fellebbezések bármelyike nem felel meg az (1) bekezdésben meghatározott feltételnek.

256/C. §²⁹⁵ (1) Fellebbezésnek az elsőfokú eljárás szabályainak lényeges megsértésére vagy az ügy érdemi elbírálásának alapjául szolgáló jogszabály téves alkalmazására hivatkozással van helye.

²⁹¹ A 256/A. § (3) bekezdését beiktatta és korábbi (3)—(4) bekezdés számozását (4)—(5) bekezdésre változtatta az 1997. évi LXXII. törvény 18. § (2) bekezdése.

²⁹² A 256/A. § (4) bekezdését beiktatta és a korábbi (4)—(5) bekezdés számozását (5)—(6) bekezdésre változtatta az 1999. évi CX. törvény 44. §-a.

²⁹³ A 256/B. § előtti cím az 1997. évi LXXII. törvény 19. §-ával megállapított szöveg.

²⁹⁴ A 256/B. § az 1999. évi CX. törvény 45. §-ával megállapított szöveg, rendelkezéseit a hatálybalépésekor folyamatban lévő ügyekben akkor lehet alkalmazni, ha az ügyben az elsőfokú határozatot még nem hozták meg.

²⁹⁵ A 256/C—256/E. §-okat az 1997. évi LXXII. törvény 19. §-a iktatta be.

(2) Az (1) bekezdés alkalmazásában lényeges eljárási szabálysértésnek az olyan jogszabálysértés minősül, amelynek az ügy érdemi elbírálására kihatása volt.

(3) Az elmulasztott fellebbezési határidő utolsó napjától számított hatvan nap elteltével igazolási kérelem akkor sem terjeszthető elő, ha a mulasztás csak később jutott a fél tudomására, vagy az akadály csak később szűnt meg.

(4) A másodfokú eljárásban új tények állításának, illetve új bizonyítékok előterjesztésének helye nincs. E tilalom nem érvényesül, ha a tények előadására, illetve bizonyítékok előterjesztésére az elsőfokú eljárásban a bíróság eljárási szabálysértése vagy téves jogalkalmazása miatt nem kerülhetett sor.

(5) A másodfokú eljárásban a 247. § a)—c) pontjai alkalmazásának — ha az bizonyítási eljárás lefolytatását tenné szükségessé — csak akkor van helye, ha a keresetváltoztatásra okot adó körülmények a tárgyalás berekesztését követően álltak be. E tilalom nem érvényesül, ha a (4) bekezdés alapján a bizonyítási eljárás folytatásának egyébként is helye van.

(6)²⁹⁶ Ha a beszámítási kifogás előterjeszhető, a (4) bekezdésben foglalt tilalom annak elbírálása során nem alkalmazható.

256/D. §²⁹⁵ (1) A fellebbezést a tanács elnöke a 240—242. §-okban meghatározott intézkedések szükségessége megvizsgálásával egyidőben hivatalból elutasítja, ha a fellebbezés — figyelemmel a 256/C. § (5) és (6) bekezdésére is — nélkülözi a 256/C. § (1) bekezdésében megjelölt hivatkozást. A fellebbezés elutasításának ezen az alapon nincs helye, ha a fellebbező megjelöli, hogy az elsőfokú ítélet meghozatala előtti eljárás mely mozzanatát tartja jogszabálysértőnek, illetve azt, hogy az ítélet álláspontja szerint mely jogát vagy jogos érdekét sérti.

(2) A másodfokú bíróság az ügy érdemében tárgyaláson kívül határoz, a felek bármelyikének kérelmére azonban tárgyalást tart.

(3) Tárgyalás tartását a fellebbező fél a fellebbezésében, illetve az ellenfél csatlakozó fellebbezésének kézhezvételétől számított nyolc napon belül, a fellebbező fél ellenfele pedig a fellebbezés kézhezvételétől számított nyolc napon belül kérheti. A határidők elmulasztásának igazolására a 256/C. § (3) bekezdése irányadó.

256/E. §²⁹⁵ (1) Ha az elsőfokú bíróság ítélete a jogszabályoknak megfelel, vagy olyan eljárási szabálysértés történt, amelynek az ügy érdemi elbírálására kihatása nem volt, a másodfokú bíróság az elsőfokú bíróság ítéletét helyben hagyja.

(2) Lényeges eljárási szabálysértés megállapítása esetén a másodfokú bíróság a 252. §-ban meghatározottak szerint határoz.

²⁹⁶ A 256/C. § (6) bekezdésének első mondatát az 1999. évi CX. törvény 174. §-a hatályon kívül helyezte.

(3) Ha az ítélet anyagi jogszabályt sért, és a döntéshez szükséges tények megállapíthatóak, a bíróság a jogszabály-sértő határozatot — mindenkor a fellebbezési (csatlakozó fellebbezési) kérelem és a fellebbezési ellenkérelem korláta között — megváltoztathatja, egyébként a jogszabály-sértő határozatot egészben vagy részben hatályon kívül helyezi, és az ügyben eljárt elsőfokú bíróságot új eljárásra és új határozat hozatalára utasítja.

Fellebbezés végzés ellen

257. § (1)²⁹⁷ Ha az elsőfokú bíróság a fellebbezéssel megtámadott végzéséhez nincs kötve (227. §), a fellebbezésnek maga is eleget tehet. Egyébként a végzés ellen beadott fellebbezés tárgyában a másodfokú bíróság tárgyaláson kívül határoz. A fellebbezés másodpéldányát az elsőfokú bíróság azzal a figyelmeztetéssel kézbesíti a fellebbező fél ellenfelének, hogy a fellebbezés kézhezvételétől számított nyolc nap alatt az elsőfokú bíróságnál észrevételeket terjeszthet elő. Csatlakozó fellebbezés előterjesztésének nincs helye. A határidő indokolt esetben megrövidíthető. A határidő eltelte után az elsőfokú bíróság az iratokat — az esetleg benyújtott észrevételekkel együtt — felterjeszti. A másodfokú bíróság a feleket a szükséghez képest meghallgatja (113. §).

(2)²⁹⁸

258. § (1) Ha a fellebbezéssel megtámadott végzés jogszabályt sért, a megváltoztatásához szükséges adatok pedig nem állapíthatók meg, a másodfokú bíróság a végzést hatályon kívül helyezi, és az elsőfokú bíróságot új határozat hozatalára utasítja.

(2) Ha a másodfokú bíróság az elsőfokú bíróságnak a pert megszüntető végzését hatályon kívül helyezi, az elsőfokú bíróságot utasítja a per további tárgyalására és újabb határozat hozatalára.

259. §²⁹⁹ Amennyiben a 257. és 258. §-ok másként nem rendelkeznek, az ítélet elleni fellebbezésre vonatkozó szabályokat — a 256/B—256/E. §-ok kivételével — végzés elleni fellebbezés esetében is megfelelően alkalmazni kell.

*A kifogás*³⁰⁰

259/A. §³⁰⁰ (1) A másodfokú eljárásban, illetve a felülvizsgálati eljárásban hozott olyan végzés ellen, amely ellen

²⁹⁷ A 257. § (1) bekezdése az 1954. évi VI. törvény 63. §-ával megállapított, utolsó öt mondata az 1957. évi VIII. törvény 80. §-ával megállapított szöveg.

²⁹⁸ A 257. § (2) bekezdését az 1999. évi CX. törvény 174. § (1) bekezdése hatályon kívül helyezte.

²⁹⁹ A 259. § az 1997. évi LXXII. törvény 20. §-ával megállapított szöveg.

³⁰⁰ A 259/A. §-t és az azt megelőző címet az 1996. évi CXXII. törvény 2. §-a iktatta be, az 1999. évi CX. törvény 174. § (3) bekezdése pedig 2003. január 1-jével hatályon kívül helyezte.

az elsőfokú eljárásban fellebbezésnek lenne helye, a végzés közlésétől számított 8 napon belül az érdekelt kifogással élhet. Az elmulasztott határidő utolsó napjától számított 15 nap elteltével igazolásnak akkor sincs helye, ha a mulasztás csak később jutott az érdekelt tudomására, vagy az akadály csak később szűnt meg.

(2) Kifogásnak nincs helye a másodfokú eljárásban hozott végzés ellen, ha a 270. § (2) bekezdése alapján a végzés felülvizsgálata kérelmezhető.

(3) A bíróság a végzést a kifogás alapján maga is megváltoztathatja. Ennek hiányában a kifogást a bíróságnak ugyanazon a fokon eljáró másik tanácsa — a végzés elleni fellebbezésre vonatkozó szabályok megfelelő alkalmazásával — tárgyaláson kívül bírálja el. E határozat ellen további jogorvoslatnak nincs helye.

XIII. Fejezet

PERÚJÍTÁS

A perújítás esetei

260. § (1) A jogerős ítélet ellen perújításnak van helye, ha

a) a fél oly tényre vagy bizonyítékra, illetőleg olyan jogerős bírói vagy más hatósági határozatra hivatkozik, amelyet a bíróság a perben nem bírált el, feltéve, hogy az — elbírálás esetén — reá kedvezőbb határozatot eredményezhetett volna;

b) a fél az ítélet hozatalában részt vett bírónak, az ellenfelnek vagy másnak bűncselekménye miatt a törvény ellenére lett pervesztes;

c) a perben hozott ítéletet megelőzően ugyanarra a jogra nézve már korábban jogerős ítéletet hoztak.

(2)³⁰¹ Az (1) bekezdés *a)* pontja alapján a felek bármelyike csak akkor élhet perújítással, ha az ott említett tényt, bizonyítékot vagy határozatot a korábbi eljárás során hibáján kívül nem érvényesíthette.

(3) Az (1) bekezdés *b)* pontja alapján perújításnak csak akkor van helye, ha a perújítás okaként megjelölt bűncselekmény elkövetését jogerős bírói ítélet megállapította, vagy ilyen ítélet hozatalát nem a bizonyítékok hiánya, hanem más ok zárta ki.

(4)³⁰² A lakás kiürítése iránti kérelemnek helyt adó, a lakásbérlet felmondásának érvényességét megállapító ítélet ellen, valamint a végrehajtási igényperben hozott ítélet ellen — a per főtárgya tekintetében — perújításnak helye nincs.

261. § (1)³⁰³ A perújítási kérelem előterjesztésének határideje hat hónap; ezt a határidőt a megtámadott ítélet

³⁰¹ A 260. § (2) bekezdése az 1995. évi LX. törvény 22. §-ával megállapított szöveg.

³⁰² A 260. § (4) bekezdése az 1960. évi 12. törvényerejű rendelet 5. §-ával megállapított szöveg.

³⁰³ A 261. § (1) bekezdése az 1957. évi VIII. törvény 82. §-ával megállapított szöveg.

jogerőre emelkedésétől, ha pedig a perújítás okáról a fél csak később szerzett tudomást, vagy csak később jutott abba a helyzetbe, hogy perújítással élhessen, ettől az időponttól kell számítani. A tudomásszerzés időpontját elegendő valószínűvé tenni.

(2)³⁰⁴ Az ügyész — ha az eljárásban nem vett részt — az alatt a határidő alatt terjeszthet elő perújítási kérelmet, amely a kérelem előterjesztésére a felek részére is rendelkezésre áll.

(3) Az ítélet jogerőre emelkedésétől számított öt év elteltével perújításnak helye nincs; e határidő elmulasztása miatt igazolással élni nem lehet.

262. § Az ítélet elleni perújításra vonatkozó rendelkezések megfelelő alkalmazásával perújításnak a bíróság által jóváhagyott egyezség ellen is helye van, a 260. § (1) bekezdésének *a*) pontja alapján azonban csak akkor, ha a perújító fél a perújítás alapjául szolgáló tényről vagy bizonyítékról (ítéletről, határozatról) az egyezség megkötésekor nem tudott.

262/A. §³⁰⁵ A jogerős ítélet ellen a Legfelsőbb Bíróság határozata alapján a XXIV. fejezetben meghatározottak szerint perújításnak van helye, ha az Alkotmánybíróság az alkotmányellenesség nyilvánított jogszabálynak a konkrét esetben történő alkalmazhatósága visszamenőleges kizárásával ad helyt alkotmányjogi panasznak.

A perújítási kérelem előterjesztése és elbírálása

263. § (1)³⁰⁶ A perújítási kérelmet a perben eljáró elsőfokú bíróságnál kell írásban benyújtani (93. §). A kérelmet a fél jegyzőkönyvbe is mondhatja (94. §).

(2)³⁰⁷ A perújítási kérelemben meg kell jelölni azt az ítéletet, amely ellen a perújítás irányul, s annak megváltoztatása iránt kérelmet kell előterjeszteni. A kérelemben meg kell jelölni a perújítás alapjául szolgáló tényeket és azok bizonyítékait; ha a kérelmet a megtámadott ítélet jogerőre emelkedésétől számított hat hónap eltelte után terjesztik elő, ennek okait elő kell adni.

264. § Ha a perújítási kérelmet a megtámadott ítélet jogerőre emelkedésétől számított öt év elteltével terjesztették elő, a bíróság azt tárgyalás kitűzése nélkül, hivatalból elutasítja.

265. §³⁰⁸ Ha a perújító fél az első tárgyalást elmulasztja, a bíróság a perújítási kérelmet hivatalból elutasítja; az ellenfél mulasztása a tárgyalás megtartását nem gátolja. Ez a rendelkezés nem alkalmazható abban az esetben, ha a perújító fél kérte, hogy a bíróság a tárgyalást távollétében is tartsa meg.

266. §³⁰⁹ (1) A bíróság hivatalból vizsgálja, hogy a perújításnak a 260—262. §-ban meghatározott előfeltételei fennállanak-e. A megengedhetőség körében a 260. § (1) bekezdésének *a*) pontjával kapcsolatban azt kell elbírálni, hogy a perújító fél által a perújítás alapjául felhozottak valóságuk bizonyítása esetében alkalmasak lehetnek-e arra, hogy a bíróság a perújító félre kedvezőbb határozatot hozzon. A bíróság a tárgyaláson a perújítás érdemében is tárgyalhat és határozhat; ha azonban célszerűnek látszik, a perújítás megengedhetősége kérdésében külön tárgyal, és végzéssel határoz.

(2) Ha a bíróság a perújítást megengedhetőnek találja, az érdemi tárgyalást kitézi, illetőleg a tárgyalást érdemben folytatja, ellenkező esetben pedig a perújítási kérelmet, mint érdemi tárgyalásra alkalmatlant, elutasítja.

(3) Ha a bíróság a perújítási kérelem megengedhetősége tárgyában külön hoz határozatot, határozata ellen külön fellebbezésnek van helye; ilyen esetben az érdemi tárgyalás csak a határozat jogerőre emelkedése után folytatható.

(4)³¹⁰ A 262/A. § alapján előterjesztett perújítási kérelem esetében a perújítás a törvény erejénél fogva megengedett, arról a bíróságnak külön határozatot hoznia nem kell.

267. §³¹¹ (1) A perújítás megengedése esetében a pert a kérelem korlátai között újból kell tárgyalni; a keresetváltotatásra a 247. § (1) bekezdése irányadó.

(2) Ha a perújítás sikere valószínűnek mutatkozik, a bíróság a megtámadott ítélet végrehajtását, közbenső ítélet elleni perújítás esetében pedig a per tárgyalásának folytatását hivatalból is felfüggesztheti; a feleket — ha a tárgyaláson jelen vannak — a felfüggesztés tárgyában meg kell hallgatni. A bíróság a felfüggesztés tárgyában hozott határozatát utóbb megváltoztathatja.

268. §³¹² A bíróság a per újbóli tárgyalásának eredményéhez képest a perújítási kérelemmel megtámadott ítéletet hatályában fenntartja, illetőleg annak egészben vagy részben hatályon kívül helyezése mellett a jogszabályoknak megfelelő új határozatot hoz.

³⁰⁴ A 261. § (2) bekezdését beiktatta és a korábbi (2) bekezdés számítását (3) bekezdésre változtatta az 1954. évi VI. törvény 64. §-a.

³⁰⁵ A 262/A. §-t az 1999. évi XLV. törvény 1. § (1) bekezdése iktatta be.

³⁰⁶ A 263. § (1) bekezdése az 1954. évi VI. törvény 65. §-ával megállapított szöveg.

³⁰⁷ A 263. § (2) bekezdésének második mondata az 1957. évi VIII. törvény 83. §-ával megállapított szöveg.

³⁰⁸ A 265. § második mondata az 1957. évi VIII. törvény 84. §-ával megállapított és az 1972. évi 26. törvényerejű rendelet 64. § (1) bekezdésének megfelelően módosított szöveg.

³⁰⁹ A 266. § az 1957. évi VIII. törvény 85. §-ával megállapított szöveg.

³¹⁰ A 266. § (4) bekezdését az 1999. évi XLV. törvény 1. § (2) bekezdése iktatta be.

³¹¹ A 267. § az 1957. évi VIII. törvény 86. §-ával megállapított szöveg.

³¹² A 268. § az 1957. évi VIII. törvény 87. §-ával megállapított szöveg.

269. § Amennyiben a jelen fejezet másként nem rendelkezik, a perújítási eljárás során a bíróság az általános szabályok szerint jár el. A határozathozatalra, valamint a határozatok elleni perorvoslatokra szintén az általános szabályok irányadók.

XIV. Fejezet³¹³

FELÜLVIZSGÁLAT

270. § (1)³¹⁴ **Ha törvény másként nem rendelkezik, a jogerős ítélet felülvizsgálatát a Legfelsőbb Bíróságtól — jogszabálysértésre hivatkozva — a fél, a beavatkozó, valamint — a rendelkezés reá vonatkozó része ellen — az kérheti, akire a határozat rendelkezést tartalmaz.**

(2)³¹⁵ Az (1) bekezdésben foglaltak megfelelő alkalmazásával van helye felülvizsgálati kérelemnek a keresetlevelet (fizetési meghagyást) idézés kibocsátása nélkül elutasító (130. §), a pert megszüntető (157. §) és az egyezséget jóváhagyó (148. §) jogerős végzés ellen, továbbá — külön jogszabály rendelkezése alapján — más, az ügy érdemében hozott jogerős végzés ellen.

271. § (1) Nincs helye felülvizsgálatnak:

a)³¹⁶ az első fokon jogerőre emelkedett határozat ellen, kivéve, ha azt törvény lehetővé teszi;

b) ha a fél a fellebbezési jogával nem élt és a másik fél fellebbezése alapján a másodfokú bíróság az elsőfokú határozatot helyben hagyta;

c) a házasságot érvénytelenítő vagy felbontó ítélet ellen az érvénytelenítés vagy a felbontás kérdésében;

d) az apaság vélelmét megdőntő ítélet ellen — az apaság vélelmét megdőntő részében —, ha az apaság vélelmének megdőntését követően a gyermeket valamely személy teljes hatályú apai elismeréssel a magáénak ismerte el, vagy az apaságot jogerős bírói ítélet állapította meg, illetve, ha a gyermek anyjának utólagos házasságkötése folytán az anya férjét kell a gyermek apjának tekinteni;

e) ha azt törvény kizárja.

(2) Nincs helye további felülvizsgálatnak, ha a határozatot a Legfelsőbb Bíróság felülvizsgálati eljárásban hozta.

³¹³ A XIV. fejezet (270—275/B. §) az 1992. évi LXVIII. törvény 15. §-ával megállapított szöveg.

³¹⁴ A 270. § (1) bekezdésének első mondatából az „ügyész” szövegrészt az 1/1994. (I. 7.) AB határozat megsemmisítette, utolsó mondatát az 1999. évi CX. törvény 174. § (1) bekezdése hatályon kívül helyezte.

³¹⁵ Az 1999. évi CX. törvény 46. §-a alapján 2003. január 1-jén a 270. § (2) bekezdése a következő: rendelkezés lép:

„(2) Az (1) bekezdésben foglaltak megfelelő alkalmazásával van helye felülvizsgálati kérelemnek az ügy érdemében külön jogszabály rendelkezése alapján hozott jogerős végzés ellen.”

³¹⁶ A 271. § (1) bekezdésének a) pontja az 1997. évi LXXII. törvény 22. §-ával megállapított szöveg.

(3)³¹⁷ **Nincs helye felülvizsgálatnak olyan vagyoni jogi ügyben, amelyben a felülvizsgálati kérelemben vitatott érték (illetve annak a 24. § alapján megállapított értéke) az ötszázezer forintot nem haladja meg.**

(4)—(5)³¹⁸

272. § (1) A felülvizsgálati kérelmet az elsőfokú határozatot hozó bíróságnál a határozat közlésétől számított hatvan napon belül kell benyújtani kettővel több példányban, mint ahány fél a perben érdekelve van. A felülvizsgálati kérelem benyújtására előírt határidő elmulasztása esetén az elmulasztott határidő utolsó napjától számított harminc nap elteltével igazolásnak akkor sincs helye, ha a mulasztás csak később jutott a fél tudomására, vagy az akadály csak később szűnt meg.

(2) A felülvizsgálati kérelemben meg kell jelölni azt a határozatot, amely ellen a felülvizsgálati kérelem irányul, továbbá elő kell adni, hogy a fél a határozat megváltoztatását mennyiben és milyen okból kívánja.

(3)³¹⁹ A felülvizsgálati kérelemhez — ha arra korábban nem került sor — csatolni kell a jogi képviselő meghatalmazását is. Ügyvédjelölt (jogi előadó) a Legfelsőbb Bíróság előtt nem járhat el.

(4) Ha a felülvizsgálati kérelem benyújtására nyitva álló határidő valamennyi féllel szemben lejárt, illetve, ha a felülvizsgálati kérelmet valamennyi fél benyújtotta, az elsőfokú határozatot hozó bíróság azt a per irataival együtt haladéktalanul felterjeszti a Legfelsőbb Bírósághoz, a jogerős határozatot hozó bíróságot pedig a felülvizsgálati kérelem másolatának megküldésével értesíti az eljárás megindításáról. Ha a végrehajtás elrendelése már megtörtént, a felülvizsgálati kérelmet beérkezését követően haladéktalanul fel kell terjeszteni.

273. § (1)³²⁰

(2) A felülvizsgálati kérelmet a Legfelsőbb Bíróság az eljárás bármely szakaszában akkor is hivatalból elutasítja, ha

a) felülvizsgálati kérelemnek nincs helye;

b) azt nem az arra jogosult nyújtotta be;

c) a kérelmet előterjesztő fél a megszünt jogi képviselőnek pótlásáról felhívás ellenére nem gondoskodik;

d)³²¹ **a kérelem előterjesztője a megadott lakóhelyről (székhelyről) nem idézhető, illetve onnan ismeretlen helyre költözött.**

³¹⁷ A 271. § (3) bekezdése az 1999. évi CX. törvény 47. §-ával megállapított szöveg, rendelkezéseit a hatálybalépésekor folyamatban lévő ügyekben akkor lehet alkalmazni, ha az ügyben a másodfokú határozatot még nem hozták meg.

³¹⁸ A 271. § (4)—(5) bekezdését az 1999. évi CX. törvény 174. § (1) bekezdése hatályon kívül helyezte.

³¹⁹ A 272. § (3) bekezdésének első mondatát az 1995. évi LX. törvény 31. § (2) bekezdése hatályon kívül helyezte.

³²⁰ A 273. § (1) bekezdését az 1997. évi LXXII. törvény 36. §-a hatályon kívül helyezte.

³²¹ A 273. § (2) bekezdésének d) pontját az 1999. évi CX. törvény 48. §-a iktatta be, rendelkezéseit a hatálybalépésekor folyamatban lévő ügyekben akkor lehet alkalmazni, ha az ügyben a másodfokú határozatot még nem hozták meg.

(3) A (2) bekezdés *a*—*b*) pontjai esetében a jogi képviselővel szemben pénzbírság szabható ki.

(4) A felülvizsgálati kérelem benyújtásának a határozat végrehajtására nincs halasztó hatálya, de a határozat végrehajtását a Legfelsőbb Bíróság felfüggesztheti. A fél kérelmére — az ingatlan-nyilvántartásról szóló 1972. évi 31. törvényerejű rendelet 32. §-ában meghatározott esetekben — a felülvizsgálati kérelem benyújtásáról a Legfelsőbb Bíróság értesíti a földhivatalt.

(5) A felülvizsgálati kérelmet nem lehet megváltoztatni; a kérelem mindaddig visszavonható, amíg a Legfelsőbb Bíróság határozathozatal céljából vissza nem vonult. Az ezzel kapcsolatban felmerült költségek viseléséről a Legfelsőbb Bíróság határoz.

274. §³²² (1)³²³ A Legfelsőbb Bíróság a felülvizsgálati kérelmet tárgyaláson kívül bírálja el, kivéve, ha a felek bármelyike tárgyalás tartását kéri. Végzés ellen benyújtott felülvizsgálati kérelem esetében tárgyalás tartása nem kérhető.

(2) Tárgyalás tartását a felülvizsgálati kérelmet előterjesztő fél a felülvizsgálati kérelmében, illetve az ellenfél csatlakozó felülvizsgálati kérelmének kézhezvételétől számított nyolc napon belül, az ellenfél pedig a felülvizsgálati kérelem kézhezvételétől számított nyolc napon belül kérheti. A határidő elmulasztása miatt igazolásnak nincs helye.

(3)³²⁴ A csatlakozó felülvizsgálati kérelem és az ellenkérelem előterjesztése a 244. § és a 257. § rendelkezéseit megfelelően alkalmazni kell.

(4) Ha a felülvizsgálati kérelem elbírálása tárgyaláson történik, a tanács elnöke a tárgyalást úgy tűzi ki, hogy a felülvizsgálati kérelemnek a felek részére való kézbesítése a tárgyalás napját legalább tizenöt nappal megelőzze. Az idézésben figyelmeztetni kell a feleket, hogy távolmaradásuk a felülvizsgálati kérelem elbírálását nem gátolja.

(5) A felülvizsgálati tárgyalásra a 247. §-ban foglalt rendelkezések kivételével a fellebbezési tárgyalás szabályai megfelelően irányadóak.

(6) Ha a felülvizsgálati kérelem elbírálása során a tanács elnöke jogegységi eljárást kezdeményez, egyidejűleg az ügy elbírálását a jogegységi eljárás befejezéséig felfüggeszti. A jogegységi eljárás befejezése után a bíróság a jogkérdést elvi jelleggel eldöntő jogegységi határozatnak megfelelő határozatot hoz.

275. § (1)³²⁵ A felülvizsgálati eljárásban bizonyítás felvételének helye nincs. A Legfelsőbb Bíróság a felülvizsgálati kérelem elbírálása során a rendelkezésre álló iratok alapján dönt.

³²² A 274. § az 1997. évi LXXII. törvény 24. §-ával megállapított szöveg.

³²³ A 274. § (1) bekezdése az 1999. évi CX. törvény 49. § (1) bekezdésével megállapított szöveg.

³²⁴ A 274. § (3) bekezdése az 1999. évi CX. törvény 49. § (2) bekezdésével megállapított szöveg.

³²⁵ A 275. § (1) bekezdése az 1997. évi LXXII. törvény 25. §-ával megállapított szöveg.

(2) A Legfelsőbb Bíróság a jogerős határozatot csak a felülvizsgálati kérelem és a csatlakozó felülvizsgálati kérelem keretei között vizsgálhatja felül, kivéve, ha a pert a tárgyalás alapján megszünteti, vagy ha a határozatot hozó bíróság nem volt szabályszerűen megalakítva, illetve a határozat meghozatalában olyan bíró vett részt, akivel szemben a törvény értelmében kizáró ok áll fenn.

275/A. § (1) Ha a felülvizgálni kért határozat a jogszabályoknak megfelel, vagy olyan eljárási szabálysértés történt, amelynek az ügy érdemi elbírálására lényeges kihatása nem volt, a Legfelsőbb Bíróság a megtámadott határozatot hatályában fenntartja.

(2) Ha a határozat — az (1) bekezdésben foglalt eljárási szabály megsértésének kivételével — jogszabályt sért, és a döntéshez szükséges tények megállapíthatóak, a Legfelsőbb Bíróság a jogszabálysértő határozat helyett a jogszabályoknak megfelelő új határozatot hoz, egyébként a jogszabálysértő határozatot egészben vagy részben hatályon kívül helyezi, és az ügyben eljárt első- vagy másodfokú bíróságot új eljárásra és új határozat hozatalára utasítja.

(3) Ha a Legfelsőbb Bíróság a jogszabálysértő határozatot hatályon kívül helyezi és az első- vagy másodfokú bíróságot új eljárásra és új határozat hozatalára utasítja, a hatályon kívül helyező végzésben az új eljárás lefolytatására vonatkozóan kötelező utasításokat adhat. Ebben az esetben csak a felmerült költség összegét állapítja meg, annak viseléséről az új határozatot hozó bíróság dönt.

(4) Ha a Legfelsőbb Bíróság a másodfokú bíróságot utasítja új eljárásra, határozatát a másodfokú bíróság, egyébként pedig az elsőfokú bíróság közli a felekkel és intézkedik — a határozathoz képest — a végrehajtásnak vagy a végrehajtás felfüggesztésének megszüntetése, illetve korlátozása iránt.

(5) Új eljárásra utasítás esetében a tárgyalás a Legfelsőbb Bíróság határozatának felolvasásával kezdődik; a bíróság a továbbiakban a reá nézve irányadó szabályok szerint folytatja le az eljárást.

275/B. § Ha törvény másként nem rendelkezik, a felülvizsgálati eljárás során a Legfelsőbb Bíróság az általános szabályok megfelelő alkalmazásával jár el.

NEGYEDIK RÉSZ

KÜLÖNLEGES ELJÁRÁSOK

XV. Fejezet

HÁZASSÁGI PEREK

Az általános szabályok alkalmazása

276. § (1) Az I—XIV. fejezet rendelkezéseit a házassági perekben a jelen fejezetben foglalt eltérésekkel kell alkalmazni.

(2) Házassági peren a házasság érvénytelenítése, továbbá érvényességének, illetőleg létezésének vagy nemlétezésének megállapítása iránt indított pereket, valamint a házassági bontópereket kell érteni.

(3) A házasság érvényességének, illetőleg létezésének vagy nemlétezésének megállapítása iránt indított perekben az érvénytelenítési perre vonatkozó szabályokat kell megfelelően alkalmazni.

Illetékesség

277. § (1)³²⁶

(2)³²⁷ A házassági perre az a bíróság is illetékes, amelynek területén a házastársak utolsó közös lakóhelye volt.

(3) Ha a házassági pernek sem a 29. §, sem a jelen § alapján nem volna illetékes belföldi bírósága, a perre a Pesti Központi Kerületi Bíróság illetékes.

(4)³²⁸ Ha házassági per van folyamatban, kizárólag annak bírósága előtt indítható az ugyanarra a házasságra vonatkozó újabb házassági per és házassági vagyoni jogi per.

A perbeli személyek jogállása és képvisellete

278. § A házassági perben a korlátozottan cselekvőképességű házastárs teljes perbeli cselekvőképességgel rendelkezik.

279. § (1)³²⁹

(2) A házassági perbe beavatkozásnak helye nincs.

(3)³³⁰ Házassági perben a nem ügyvédi iroda (ügyvéd) részére adott és aláírt, továbbá a bárki részére adott és kézjeggyel ellátott meghatalmazáson a fél aláírását, illetőleg kézjegyét közjegyző által hitelesíttetni kell.

(4)³³¹ Ha a bíróság a perben a családjogi törvény 74. §-a alapján a házastársak kiskorú gyermekének, mint érdekeltnek a meghallgatásáról döntött, indokolt esetben egyidejűleg a gyermek részére ügygondnokot rendel. A bíróság úgy is határozhat, hogy a gyermeket a házastársak távollétében hallgatja meg. E szabályok vonatkoznak a gyermek elhelyezésével kapcsolatos perekre is.

280. §³³²

³²⁶ A 277. § (1) bekezdését az 1961. évi 14. törvényerejű rendelet 7. §-a hatályon kívül helyezte.

³²⁷ A 277. § korábbi (1)–(3) bekezdésének számozását (2)–(4) bekezdésre változtatta és az átszámozott (3) bekezdés szövegét megállapította az 1957. évi VIII. törvény 92. § (2) bekezdése.

³²⁸ A 277. § (4) bekezdése az 1972. évi 26. törvényerejű rendelet 46. §-ával megállapított és az 1992. évi LXVIII. törvény 31. § c) pontjával módosított szöveg.

³²⁹ A 279. § (1) bekezdését az 1995. évi LX. törvény 31. § (2) bekezdése hatályon kívül helyezte.

³³⁰ A 279. § (3) bekezdése az 1972. évi 26. törvényerejű rendelet 47. §-ával megállapított és az 1992. évi LXVIII. törvény 31. § a) pontjával módosított szöveg.

³³¹ A 279. § (4) bekezdését az 1995. évi XXXI. törvény 12. §-a iktatta be.

³³² A 280. §-t az előtte lévő címmel az 1995. évi LX. törvény 31. § (2) bekezdése hatályon kívül helyezte.

Keresetindítás

281. § (1)³³³ Az érvénytelenítési pert a házastársnak a másik házastárs ellen, az ügyésznek, valamint a per megindítására jogosult harmadik személynek pedig mindkét házastárs ellen kell indítania. Ha az a fél, aki ellen a keresetet meg kellene indítani, már nem él, a keresetet a bíróság által kirendelt ügygondnok ellen kell megindítani. Ha a félnek nincs perbeli cselekvőképessége és közte, valamint törvényes képviselője között érdekellentét áll fenn, a bíróság a fél képviselőjére ügygondnokot rendel ki.

(2) Házassági perekben a 127. § alkalmazásának helye nincs.

282. § A házassági per bírósága előtt a keresettel csak az ugyanarra a házasságra vonatkozó más érvénytelenítési vagy bontókeresetet, továbbá a házastársak gyermekének származására, elhelyezésére és tartására vonatkozó keresetet, valamint a házassági vagyoni jogi keresetet (292. §) lehet összekapcsolni.

283. § (1)³³⁴ Házassági perben a keresetlevélben elő kell adni a házasság megkötésére és a házasságból származott, életben levő gyermekek születésére vonatkozó adatokat, valamint a szükséghez képest azokat az adatokat is, amelyekből a keresetindításra való jogosultság megállapítható. A keresetlevélhez az előadott adatokat igazoló okiratokat mellékelni kell, kivéve ha az adatok személyi igazolvánnyal igazolhatók; erre a keresetlevélben azonban utalni kell.

(2)³³⁵

(3) Az érvénytelenítési per megindításáról a keresetlevél egy példányának megküldésével az ügyészt is értesíteni kell.

(4)³³⁶

Tárgyalás és bizonyítás

284. § (1)³³⁷ A házassági per tárgyalásáról a fél kérelmére a nyilvánosságot az 5. §-ban foglalt feltételek nélkül is ki lehet zárni. Erre a bíróság a feleket köteles figyelmeztetni.

(2)³³⁸ A felperes házassági perben keresetétől az eljárás bármely szakában az alperes hozzájárulása nélkül is eláll-

³³³ A 281. § (1) bekezdése az 1954. évi VI. törvény 72. §-ával megállapított és az 1972. évi 26. törvényerejű rendelet 63. § (5) bekezdésének megfelelően módosított szöveg.

³³⁴ A 283. § (1) bekezdése az 1954. évi VI. törvény 73. §-ával megállapított szöveg.

³³⁵ A 283. § (2) bekezdését az 1986. évi IV. törvény 39. § (2) bekezdése hatályon kívül helyezte.

³³⁶ A 283. § (4) bekezdését az 1995. évi LX. törvény 31. § (2) bekezdése hatályon kívül helyezte.

³³⁷ A 284. § (1) bekezdése az 1999. évi CX. törvény 50. §-ával megállapított szöveg.

³³⁸ A 284. § (2) bekezdésének utolsó mondatát az 1957. évi VIII. törvény 95. § (2) bekezdése iktatta be.

hat. Ha a felperes a keresetétől az elsőfokú eljárás befejezése után, de még az ítélet jogerőre emelkedése előtt áll el, az ítéletet az iratoknak a fellebbezés folytán való felterjesztése előtt az elsőfokú, egyébként a másodfokú bíróság helyezi hatályon kívül.

(3)³³⁹ Házassági perben — ha e törvény kivételt nem tesz — a bíróság köteles a házastársakat személyesen meghallgatni; a bíróság akként is rendelkezhet, hogy az egyik házastárs a másik meghallgatásánál ne legyen jelen.

285. §³⁴⁰ (1)³⁴¹ A bontóperben tartott első tárgyaláson a bíróság a személyesen megjelent feleket meghallgatja. Ha valamelyik házastárs cselekvőképességet kizáró gondnokság alatt áll, vagy ismeretlen helyen tartózkodik, továbbá ha a bíróság előtt való megjelenése más elháríthatatlan akadályba ütközik, a személyes meghallgatás nem kötelező.

(2) Ha a felperes — az (1) bekezdésben meghatározott eseteket kivéve — az első tárgyaláson személyesen nem jelenik meg, a pert meg kell szüntetni.

(3) A bíróság a per bármely szakában megkísérelheti a felek békítését. Ha a békítés eredményre vezet, a bíróság a pert megszünteti, a perköltségben való marasztalást azonban mellőzi.

(4)³⁴² Ha a bontóperben tartott első tárgyaláson a felek nem békülnek ki, az (5) bekezdésben meghatározott kivétellel a bíróság a tárgyalást elhalasztja, egyben felhívja a feleket, hogy három hónapon belül írásban kérhetik az eljárás folytatását, ellenkező esetben a per megszűnik. A bíróság a tárgyalás folytatására csak a kérelem benyújtását követő 30 nap eltelté után tűzhet határnapot.

(5) Az (1) bekezdésben meghatározott esetekben, illetve, ha a felek a házasság felbontását a házasságról, a családról és a gyámságról szóló 1952. évi IV. törvény (Csjt.) 18. §-a (2) bekezdésének *b*) pontja alapján kérték, vagy a feleknek nincsen közös kiskorú gyermeke, a pert már az első tárgyaláson érdemben kell tárgyalni.

286. § (1)³⁴³ A bíróság az általa szükségesnek talált bizonyítást hivatalból is elrendelheti.

(2) Házassági perben a tanú a 170. § (1) bekezdésének *a*) pontja alapján, a tanúként kihallgatott orvos pedig ugyane rendelkezés *c*) pontja alapján a tanúságtételt nem tagadhatja meg.

287. §³⁴⁴ A bíróság a házassági perben a tárgyalás elhalasztása esetében a szükségeshez képest hivatalból is hatá-

rozhat ideiglenesen a kiskorú gyermek elhelyezése és tartása, a szülői felügyeleti jogok bővítése vagy korlátozása, illetve a szülő és gyermek közötti kapcsolattartás kérdésében.

288. § (1)³⁴⁵ Ha a házassági pernek akár első, akár folytatólagos tárgyalását az alperes mulasztja el, a mulasztás következményeit nem lehet alkalmazni. A felperes mulasztása esetében a bíróság a pert megszünteti, ha azonban az ügyész a felperes, hivatalból új határnapot tűz ki. Az a felperes, akinek lakóhelye külföldön van, kérheti, hogy a bíróság a tárgyalást távollétében is tartsa meg.

(2)³⁴⁶ Az elmulasztott határnaptól, illetőleg az elmulasztott határidő utolsó napjától számított tizenöt nap elteltével igazolásnak akkor sincs helye, ha a mulasztás csak később jutott a fél tudomására, vagy az akadály csak később szűnt meg. E szabályt kell alkalmazni a 285. § (4) bekezdésében³⁴⁷ meghatározott határidő elmulasztása esetében is.

(3)³⁴⁸ Az eljárás szünetelésének házassági perben a 137. § (1) bekezdésének *c*) és *d*) pontja, bontóperben pedig ezenfelül még a 137. § (1) bekezdésének *a*) pontja esetében is helye van.

289. § Ha valamelyik házastárs a házassági bontóper jogerős befejezése előtt meghal, a bíróság a pert a perköltségre vonatkozó határozathozatal nélkül megszünteti, és a perben esetleg már hozott ítéletet hatályon kívül helyezi.

Határozatok

290. § (1) A házasság érvénytelenítése vagy felbontása esetében a bíróságnak a közös kiskorú gyermekek elhelyezése és tartása felől — szükség esetében — erre irányuló kereseti kérelem hiányában is határoznia kell.

(2)³⁴⁹ A bíróság a házasság felbontása felől — ha a felek a házasság felbontását a Csjt. 18. §-a (2) bekezdésének *a*) pontja alapján kérték egyező akaratnyilvánítással — addig nem dönthet, míg az ott meghatározott valamennyi kérdésben egyezség nem jött létre, és azt a bíróság jogerős végzésével jóvá nem hagyta. Ha a házassági perben a névviseléstől való eltiltás iránti kérelmet is előterjesztettek, arról a bíróság a házasság felbontásával (érvénytelenné nyilvánításával) egyidejűleg dönt. Részítélet hozatalának egyik kérdésben sincs helye.

³³⁹ A 284. § (3) bekezdését az 1986. évi IV. törvény 41. §-a iktatta be.

³⁴⁰ A 285. § az 1986. évi IV. törvény 42. §-ával megállapított szöveg.

³⁴¹ A 285. § (1) bekezdésének első mondata az 1995. évi LX. törvény 23. § (1) bekezdésével megállapított szöveg. Utolsó mondatát az 1995. évi LX. törvény 31. § (2) bekezdése hatályon kívül helyezte.

³⁴² A 285. § (4)–(5) bekezdését az 1995. évi LX. törvény 23. § (2) bekezdése iktatta be.

³⁴³ A 286. § (1) bekezdése az 1995. évi LX. törvény 24. § (1) bekezdésével megállapított szöveg.

³⁴⁴ A 287. § az 1995. évi LX. törvény 24. § (2) bekezdésével megállapított szöveg.

³⁴⁵ A 288. § (1) bekezdésének utolsó mondatát az 1957. évi VIII. törvény 98. §-a iktatta be.

³⁴⁶ A 288. § (2) bekezdésének második mondatát az 1986. évi IV. törvény 44. §-a iktatta be.

³⁴⁷ Az 1995. évi LX. törvény 29. § (4) bekezdésével módosított szöveg.

³⁴⁸ A 288. § (3) bekezdése az 1972. évi 26. törvényerejű rendelet 50. §-ával megállapított szöveg.

³⁴⁹ A 290. § (2) bekezdését beiktatta és a korábbi (2)–(5) bekezdések számozását (3)–(6) bekezdésre változtatta az 1986. évi IV. törvény 45. §-a. A (2) bekezdés első mondata az 1995. évi LX. törvény 25. § (1) bekezdésével megállapított szöveg.

(3)³⁵⁰ A házassági bontóperben a bíróságnak az egyezség jóváhagyása során, illetve ítéletében a felek közös kiskorú gyermekének érdekére figyelemmel kell lennie.

(4)^{350, 351} A bíróság a házassági bontóperben a perköltség viseléséről a pernyertességtől függetlenül az összes körülmények mérlegelése alapján határoz.

(5)^{350, 352} Az elsőfokú bíróságnak a házasság érvénytelenítése iránt indított perben hozott ítéletét az ügyésszel akkor is közölni kell, ha a perben nem vesz részt, és az ügyész az ítélet ellen ilyenkor is fellebbezhet.

(6)³⁵⁰ Az elsőfokú bíróságnak fellebbezéssel meg nem támadott ítélete csak a fellebbezési határidő utolsó napjától számított tizenötödik nap elteltével emelkedik jogerőre.

(7)³⁵⁰ Az elsőfokú bíróság a keresetnek helyt adó ítéletet — jogerőre emelkedése után — közli az illetékes anyakönyvvezetővel.

*Perújítás*³⁵³

291. § (1) A házasságot érvénytelenítő vagy felbontó ítélet ellen az érvénytelenítés vagy felbontás kérdésében perújításnak helye nincs.

(2)³⁵³

Házassági vagyoni jogi kereset

292. § (1) Az érvénytelenítési és a bontókereset a házassági viszonytal összefüggő vagyoni jogi keresettel is összekapcsolható, illetőleg az ilyen vagyoni jogi igény viszontkeresettel a házassági perben is érvényesíthető. A jelen fejezet rendelkezései az ilyen kereset, illetőleg viszontkereset tárgyában folyó eljárásra nem terjednek ki.

(2)³⁵⁴ Ha a bíróság az érvénytelenítési, illetőleg a bontókereset és a házassági vagyoni jogi kereset felől külön határoz, mindegyik kérdésben külön hoz ítéletet (részítéletet). Ilyen esetben az eljárás a vagyoni jogi kereset tárgyában csak az érvénytelenítés, illetőleg bontás kérdésében hozott ítélet jogerőre emelkedése után folytatható.

(3)³⁵⁵ Ha a felek a házassági és vagyoni jogi keresetre egyaránt kiterjedő elsőfokú ítélet ellen kizárólag a vagyoni jogi kérdés tárgyában éltek fellebbezéssel, ez a házasság kérdésében hozott ítélet jogerőre emelkedését nem érinti, s ehhez képest a fellebbezési kérelem vagy a csatlakozó fellebbezés erre a kérdésre utóbb sem terjeszthető ki.

³⁵⁰ A 290. § (3) bekezdését beiktatta és a korábbi (3)—(6) bekezdés számozását (4)—(7) bekezdésre változtatta az 1995. évi LX. törvény 25. § (2) bekezdése.

³⁵¹ A 290. § átszámozott (4) bekezdése az 1957. évi VIII. törvény 99. § (1) bekezdésével megállapított szöveg.

³⁵² A 290. § átszámozott (5) bekezdése az 1972. évi 26. törvényerejű rendelet 51. § (1) bekezdésével megállapított szöveg.

³⁵³ A 291. § előtti címből a „Törvényességi óvás” szövegrészt és a (2) bekezdést az 1992. évi LXVIII. törvény 31. § c) pontja hatályon kívül helyezte.

³⁵⁴ A 292. § (2) bekezdésének első mondata az 1957. évi VIII. törvény 100. §-ával megállapított szöveg.

³⁵⁵ A 292. § (3) bekezdése az 1957. évi VIII. törvény 100. § (2) bekezdésével megállapított szöveg.

XVI. Fejezet

APASÁGI ÉS A SZÁRMAZÁS MEGÁLLAPÍTÁSA IRÁNTI EGYÉB PEREK

A házassági per szabályainak alkalmazása

293. § (1)³⁵⁶ Az apasági és a származás megállapítása iránt indított egyéb perekre — a 277. § (2) bekezdése, a 285. §, a 288. § (2) bekezdése, a 289. §, a 290. § (2) és (5) bekezdése, végül a 291. § kivételével, valamint a jelen fejezetben foglalt eltérésekkel — a XV. fejezet rendelkezéseit kell megfelelően alkalmazni.

(2)³⁵⁷ Az apaság vélelmét megdöntő ítélet ellen — az apaság vélelmét megdöntő részében — perújításnak nincs helye, ha az apaság vélelmének megdöntését követően a gyermeket valamely személy teljes hatályú apai elismeréssel a magáénak ismerte el, vagy az apaságot jogerős bírói ítélet állapította meg, illetőleg a gyermek anyjának utólagos házasságkötése folytán az anya férjét kell a gyermek apjának tekinteni.

294. § Az anya beavatkozóként bármelyik félhez csatlakozhat.

Keresetindítás

295. § (1) Az apaság megállapítására irányuló keresetet az apa ellen, az apának pedig a gyermek ellen kell megindítani.

(2) Az apaság vélelmének megdöntésére irányuló keresetet a gyermeknek az apa ellen, az apának a gyermek ellen, más jogosultnak pedig a gyermek és az apa ellen kell indítani; a keresetet — a gyermek által indított kereset kivételével — az anya ellen is meg kell indítani, kivéve ha ez halála folytán nem lehetséges. Ha a gyermek az anya újabb házasságának fennállása alatt, de az anya korábbi házasságának megszűnésétől számított 300 napon belül született, a keresetet az anya korábbi férje ellen is meg kell indítani.

(3)³⁵⁸ Ha az apa, illetőleg a korábbi férj vagy az a személy, aki ellen a keresetet meg kellene indítani, nem él, vagy ismeretlen helyen tartózkodik, az (1), illetőleg a (2) bekezdés esetében a keresetet a bíróság által kirendelt ügygondnok (74. §) ellen kell indítani. Az egyenesági rokon ilyen esetben beavatkozóként bármelyik félhez csatlakozhat. Az ügygondnok kirendeléséről a bíróság értesíti a gyámhatóságot, és tájékoztatja a per adatai szerint ismert helyen lakó egyenesági rokonokat a beavatkozás lehetőségéről.

³⁵⁶ A 293. § (1) bekezdése az 1986. évi IV. törvény 46. §-ával megállapított, az 1995. évi LX. törvény 31. § (2) bekezdésével módosított szöveg.

³⁵⁷ A 293. § (2) bekezdése az 1957. évi VIII. törvény 101. §-ával megállapított szöveg. Második mondatát az 1992. évi LXVIII. törvény 30. § c) pontja hatályon kívül helyezte.

³⁵⁸ A 295. § (3) bekezdése az 1972. évi 26. törvényerejű rendelet 52. §-ával megállapított szöveg.

(4) A jelen § eseteiben keresetindításnak a gyermek születése előtt is helye van, ítélet azonban csak a gyermek megszületése után hozható.

296. § Az apaság megállapítására irányuló kereset — annak bírósága előtt — összekapcsolható a gyermek tartására irányuló keresettel is, illetőleg az apaság megállapítása iránt az elsőfokú bíróság előtt folyamatban levő perben a gyermek tartására irányuló kereseti kérelem utóbb is előterjeszhető.

297. § A tárgyalás kitűzéséről a keresetlevél egy példányának megküldésével az anyát akkor is értesíteni kell, ha nem peres fél; az értesítésben az anyát figyelmeztetni kell beavatkozási jogára (294. §).

Tárgyalás és bizonyítás

298. § (1) Ha helye lehet annak, hogy az alperes a gyermeket teljes hatályú nyilatkozattal a magáénak ismerje el, az apaság megállapítására irányuló perben őt erre az első tárgyaláson és a bizonyítás lefolytatása után is figyelmeztetni kell.

(2) Ha az apa a gyermeket a magáénak ismeri el, és azok az érdekeltek, akiknek hozzájárulására a nyilatkozat hatályához szükség van, a tárgyaláson jelen vannak, figyelmeztetni kell őket, hogy hozzájárulásukat a tárgyaláson szóval is megadhatják. Az apa elismerő nyilatkozatát az egyéb érdekeltek hozzájárulásával együtt külön jegyzőkönyvbe kell foglalni s azt velük alá is kell írni.

(3) Az (1) és (2) bekezdésben említett figyelmeztetéssel együtt az apát és a többi érdekelteket is tájékoztatni kell a nyilatkozat, illetőleg a hozzájárulás jelentőségéről és következményeiről; ennek megtörténtét a jegyzőkönyvben szintén fel kell tüntetni.

(4) A tárgyaláson jelen nem levő érdekelteket megfelelő határidő kitűzésével fel kell hívni, hogy hozzájárulási nyilatkozatukat a megszabott alakban mutassák be, vagy a bíróságnál mondják jegyzőkönyvbe.

(5) Elismerés esetében az apát fel kell hívni a törvényben megkívánt korkülönbség igazolására. A gyámhatóság részéről szükséges hozzájárulás vagy megerősítés iránt a gyámhatóságot hivatalból kell megkeresni.

(6) Az elismerésről felvett jegyzőkönyvet az előbbi rendelkezések szerint megszerzett okiratokkal kiegészítve — a per tárgyalásának egyidejű felfüggesztése mellett — át kell tenni az illetékes anyakönyvvezetőhöz. Ha az apát az anyakönyvbe bejegyezték, a pert meg kell szüntetni. Ha az elismerő nyilatkozat alapján az apát az anyakönyvbe nem jegyzik be és az ennek okául szolgáló hiány nem pótolható, a bíróság a per felfüggesztését megszünteti, és a tárgyalást folytatja.

299. § (1) Ha a személyes megjelenésre idézett fél a tárgyaláson nem jelenik meg, vagy a bíróság felhívására nem nyilatkozik, vele szemben a 185. § rendelkezéseit kell alkalmazni.

(2) A gyermek anyját, ha a perben félként vagy beavatkozóként nem vesz részt, tanúként kell kihallgatni; kihallgatása csak akkor mellőzhető, ha cselekvőképtelen, vagy kihallgatásának más elháríthatatlan akadálya van.

(3)³⁵⁹ Ha a tárgyaláson a kiskorú felperesnek a gyámhatóság által kirendelt eseti gondnoka nem jelenik meg, a per megszüntetésének nincs helye. Ilyen esetben a bíróság felhívja a gyámhatóságot a szükséges intézkedések megtételére, illetőleg új eseti gondnok kirendelésére.

300. §³⁶⁰ (1) Ha a bíróság vértulajdonság vizsgálatot, vagy a származás megállapításához szükséges más orvosszakértői (élettani) vizsgálatot rendel el, a vizsgálat tűréssére bármelyik érdekeltet kötelezheti. Ha a bíróság a vizsgálatra az anya férjét, vagy olyan tanút kötelez, aki a per adatai szerint az anyával a fogamzási időben nemileg érintkezett, ezt a személyt a bíróság végzésének közlésétől kezdődően a fél jogállása illeti meg.

(2) Ha az érdekelt a kijelölt szakértőnél (orvosnál) vizsgálat vagy vérvétel céljából nem jelenik meg, illetőleg a vizsgálatot vagy a vérvételt nem engedi meg, vele szemben a 185. § rendelkezéseit kell megfelelően alkalmazni, azzal az eltéréssel, hogy elővezetésnek helye nincs. Ugyanez a rendelkezés irányadó a kiskorú gyermek törvényes képviselőjével szemben is, ha a gyermeket vizsgálat vagy vérvétel végett nem állítja elő, vagy a vizsgálatot, illetve a vérvételt ő nem engedi meg.

(3) Ha a vértulajdonság vizsgálat azon személy apaságának megállapítását alapozza meg, akit az (1) bekezdés értelmében a fél jogállása illet meg, a felperes e személyt alperesként perbe vonhatja akkor is, ha az új alperessel szemben a bíróságnak nincs illetékessége. A bíróság egyúttal az eredeti alperest a perből elbocsátja, és költségeiben — a 80. § (2) bekezdésében foglalt kivétellel — a felperest marasztalja.

301. § Előzetes bizonyításnak a 207. §-ban meghatározott előfeltételek hiányában is helye van.

XVII. Fejezet

A SZÜLŐI FELÜGYELET MEGSZÜNTETÉSE

302. § (1)³⁶¹ A szülői felügyelet megszüntetésére irányuló perre a XV. fejezet rendelkezései irányadók a 277. § (2) bekezdése, a 285. §, a 288. § (2) bekezdése és a 289—291. §-ok kivételével és az alábbi eltérésekkel:

a) a szülő bármelyik félhez beavatkozóként is csatlakozhat,

³⁵⁹ A 299. § (3) bekezdését az 1957. évi VIII. törvény 102. §-a iktatta be.

³⁶⁰ A 300. §-t az 1996. évi CXXII. törvény 3. §-a iktatta be.

³⁶¹ A 302. § (1) bekezdésének bevezető része az 1986. évi IV. törvény 47. §-ával megállapított és az 1995. évi LX. törvény 31. § (2) bekezdésével módosított szöveg.

b) a szülői felügyelet megszüntetésére irányuló kereset — annak bírósága előtt — összekapcsolható az ugyanazon szülő más gyermeke feletti szülői felügyelet megszüntetésére irányuló keresettel, a gyermek elhelyezésére és tartására irányuló keresettel vagy a szülő gondnokság alá helyezésére irányuló keresettel is; más keresetet a szülői felügyelet megszüntetésére irányuló keresettel összekapcsolni nem lehet,

c) a tárgyalás kitűzéséről a perben félként részt nem vevő szülőt a keresetlevél egy példányának megküldésével értesíteni kell, és egyben figyelmeztetni kell beavatkozási jogára.

(2)³⁶² A szülői felügyeleti jog megszüntetése iránti perben a bíróság soron kívül jár el. A tárgyalást — ha egyéb intézkedésre nincs szükség — legkésőbb a keresetlevélnek a bírósághoz érkezésétől számított nyolcadik napra kell kitűzni.

(3) Ha a gyermek súlyos veszélyeztetése miatt a szülői felügyelet sürgős megszüntetése szükséges, arról a bíróság a szülői felügyelet megszüntetése iránti perben ideiglenesen hivatalból is határozhat.

(4)³⁶³ A szülői felügyelet megszüntetése iránt a keresetet az ellen a szülő ellen kell megindítani, akinek szülői felügyeletét megszüntetni kívánják. A szülői felügyelet visszaállítása iránt az ellen kell pert indítani, akinek keresete folytán a bíróság a szülői felügyelet megszüntetését kimondotta; ha ez már nem él, a pert a bíróság által kirendelendő ügygondnok ellen kell megindítani. Ha a visszaállítás iránt nem az a szülő indít keresetet, akinek felügyeleti jogát megszüntették, ezt a szülőt a perben külön bejelentés nélkül is a felperes melletti beavatkozó jogállása illeti meg. A bíróság azonban akkor is köteles őt személyesen meghallgatni, ha beavatkozóként a perben nem kíván részt venni.

303. § A szülői felügyeletet megszüntető határozat hatályon kívül helyezésére irányuló perre a 302. § rendelkezéseit kell alkalmazni azzal, hogy a perre kizárólag az a bíróság illetékes, amely a megtámadott határozatot hozta.

XVIII. Fejezet

GONDNOKSÁG ALÁ HELYEZÉS

Gondnokság alá helyezés kereset alapján

304. § (1)³⁶⁴

³⁶² A 302. § (2)—(3) bekezdését beiktatta és a korábbi (2) bekezdése számozását (4) bekezdésre változtatta az 1986. évi IV. törvény 47. § (2) bekezdése.

³⁶³ A 302. § átszámozott (4) bekezdése az 1954. évi VI. törvény 79. §-ával beiktatott és az 1972. évi 26. törvényerejű rendelet 63. § (5) bekezdésének megfelelően módosított szöveg.

³⁶⁴ A 304. § (1) bekezdését az 1960. évi 12. törvényerejű rendelet 16. §-a hatályon kívül helyezte.

(2)³⁶⁵ A gondnokság alá helyezésre irányuló perre — a 277. § (2) bekezdése, a 285. §, a 288. § (2) bekezdése és a 289—291. §-ok kivételével, valamint a jelen fejezetben foglalt eltérésekkel — a XV. fejezet rendelkezéseit kell megfelelően alkalmazni.

305. §³⁶⁶

306. § A gondnokság alá helyezésre irányuló kereset csupán ugyanazon személy gondnokság alá helyezésére vagy szülői felügyeletének megszüntetésére irányuló más keresettel kapcsolható össze.

307. § (1) A gondnokság alá helyezésre irányuló perben az alperes részére a tárgyalás kitűzésével egyidejűen a szükséghez képest ügygondnokot kell kirendelni.

(2) Ha a gondnokság alá helyezés előfeltétele megfelelően valószínűsítve van, a bíróság az alperest a tárgyalás kitűzésével egyidejűen vagy a tárgyalás folyamán ideiglenesen gondnokság alá helyezheti. A határozat ellen külön fellebbezésnek van helye, de azt a bíróság előzetesen végrehajthatónak nyilváníthatja. A 309. §-t az ideiglenes gondnokság alá helyezés esetében is megfelelően alkalmazni kell.

308. § (1) Ha a gondnokság alá helyezésre irányuló perben a személyes megjelenésre idézett alperes nem jelent meg, a bíróság elrendelheti az elővezetését, egyéb kényszereszközök alkalmazásának azonban helye nincs.

(2) Ha az alperes elmeállapotának szakértői megvizsgálására és ezzel kapcsolatban hosszabb ideig tartó megfigyelésre van szükség, a bíróság elrendelheti, hogy az alperes legfeljebb két hónapi időtartamra megfelelő gyógyintézetben helyeztessék el; az erre vonatkozó határozat ellen külön fellebbezésnek van helye.

309. § (1) Az alperes gondnokság alá helyezését rendelő jogerős ítéletet az elsőfokú bíróság a gondnok kirendelése s az esetleg szükséges egyéb intézkedések megtétele végett közli a gyámhatósággal.

(2)³⁶⁷ Ha az alperesnek ingatlana van, az elsőfokú bíróság hivatalból intézkedik a gondnokság alá helyezésnek az ingatlan-nyilvántartásba való bejegyzése iránt.

(3)³⁶⁸ A gondnokság alá helyezésről kibocsátott hirdetményt tizenöt napra ki kell függeszteni a bíróság hirdetőtáblájára, valamint a gondnokolt lakóhelyén a polgármesteri hivatal hirdetőtáblájára. A gondnokság alá helyezést be kell vezetni a gondnokoltakról a bíróság által vezetett betűsoros névjegyzékbe. A jegyzék adatairól csak azok kaphatnak felvilágosítást, akik az ehhez fűződő jogi érdeket igazolják.

³⁶⁵ A 304. § (2) bekezdése az 1986. évi IV. törvény 48. §-ával megállapított és az 1995. évi LX. törvény 31. § (2) bekezdésével módosított szöveg.

³⁶⁶ A 305. §-t az 1995. évi LX. törvény 31. § (2) bekezdése hatályon kívül helyezte.

³⁶⁷ A 309. § (2) bekezdése az 1972. évi 31. törvényerejű rendelet 48. § (6) bekezdésének megfelelően módosított szöveg.

³⁶⁸ A 309. § (3) bekezdése az 1997. évi LXXII. törvény 26. §-ával megállapított szöveg.

(4) A gondnokság alá helyezés hatálya a gondnokság alá helyezésre vonatkozó hirdeteménynak, ha pedig a gondnokolt ellen már korábban zárlatot rendeltek el, az erre vonatkozó hirdeteménynak a bíróság hirdetőtábláján való kifüggesztését követő napon kezdődik.

Gondnokság alá helyezés keresetindítás nélkül

310—311. §³⁶⁹

Gondnokság alá helyezés megszüntetése

312. § (1)³⁷⁰ A gondnokság alá helyezés megszüntetése iránt a keresetet az ellen kell indítani, akinek keresete folytán a bíróság a gondnokságot elrendelte, ha pedig a gondnokság megszüntetését ez kéri, a gondnokolt ellen; ha az, akinek keresete folytán a bíróság a gondnokságot elrendelte, meghalt, vagy ismeretlen helyen vagy külföldön tartózkodik, a keresetet a bíróság által kirendelt ügygondnok ellen kell indítani.

(2)³⁷¹ Az eljárásra a 304—309. §-ok rendelkezései megfelelően irányadók azzal az eltéréssel, hogy a perre kizárólag az a bíróság illetékes, amely a gondnokság alá helyezést elrendelte, továbbá hogy a gondnokság megszüntetését ugyanennél a bíróságnál kell a névjegyzékbe bevezetni [309. § (3) bekezdés]. A gondnokság alá helyezett a perben teljes perbeli cselekvőképességgel rendelkezik. A bíróság azonban részére a szükséghez képest ügygondnokot rendelhet.

(3)—(4)³⁷²

XIX. Fejezet

FIZETÉSI MEGHAGYÁSOS ELJÁRÁS

A fizetési meghagyás kibocsátásának esetei

313. § (1) A pénz fizetésére vagy ingó dolog kiadására irányuló követelés fizetési meghagyás útján is érvényesíthető.

(2)³⁷³ Kizárólag fizetési meghagyás útján érvényesíthető a pénz fizetésére irányuló olyan követelés, amelynek

³⁶⁹ A 310—311. §-t az 1960. évi 12. törvényerejű rendelet 16. §-a hatályon kívül helyezte.

³⁷⁰ A 312. § (1) bekezdése az 1960. évi 12. törvényerejű rendelet 6. §-ával megállapított és az 1972. évi 26. törvényerejű rendelet 63. § (5) bekezdésének megfelelően módosított szöveg.

³⁷¹ A 312. § (2) bekezdése az 1957. évi VIII. törvény 106. §-ával megállapított szöveg. Utolsó két mondatát az 1972. évi 26. törvényerejű rendelet 53. §-a iktatta be.

³⁷² A 312. § (3)—(4) bekezdését az 1960. évi 12. törvényerejű rendelet 16. §-a hatályon kívül helyezte.

³⁷³ A 313. § (2) bekezdése az 1995. évi LX. törvény 26. §-ával megállapított és az 1997. évi LXXII. törvény 33. § (2) bekezdésével módosított szöveg.

összege a kettőszázezer forintot nem haladja meg, feltéve, ha van olyan bíróság, amely a fizetési meghagyás kibocsátására illetékes.

(3)³⁷⁴

A fizetési meghagyás kibocsátására irányuló kérelem

314. §³⁷⁵ Fizetési meghagyást nem lehet kibocsátani, ha a kötelezettnek nincs belföldön ismert lakóhelye (tartózkodási helye vagy székhelye).

315. § (1)³⁷⁶ A fizetési meghagyás iránti kérelmet az erre rendszeresített űrlapon kell előterjeszteni. A kérelemre egyebekben a 93., 94. és 121. §-ok rendelkezései megfelelően irányadók. Ingó dolog kiadása iránti követelés esetében a kérelemben azt a pénzüsszeget is meg kell jelölni, amelyet a jogosult a dolog helyett elfogadni hajlandó.

(2)³⁷⁷ A kérelem a kötelezett ellen fennálló több követelés tekintetében, valamint több kötelezett ellen fennálló azonos követelés tekintetében együttesen is előterjeszthető. Több kötelezett ellen fennálló követelés esetében az egyes kötelezettek terhelő összegeket határozottan meg kell jelölni, egyetemleges kötelezettség esetében pedig a kérelemben ezt kell feltüntetni.

(3)³⁷⁸ A jogosult köteles az űrlapnak mind a kérelem előterjesztésére, mind a meghagyás kibocsátására szolgáló részét a 121., illetve a 317. §-nak megfelelően kiállítani. Ha a jogosult a kérelmet nem az arra rendszeresített űrlapon terjesztette elő, vagy nem megfelelően töltötte ki, illetve nem csatolta a szükséges példányszámban, őt a bíróság a hiányok pótlására hívja fel.

(4) A fizetési meghagyás kibocsátása iránti kérelem előterjesztésének ugyanaz a hatálya, mint a keresetlevél beadásának.

A kérelem elintézése

316. § (1)³⁷⁹ A fizetési meghagyás iránti kérelem elintézésére a 95. §, a 124. § (3) bekezdése, valamint a 129. §, 130. § és 132. §-ok rendelkezései megfelelően irányadók;

³⁷⁴ A 313. § (3) bekezdését az 1992. évi LXVIII. törvény 31. § c) pontja hatályon kívül helyezte.

³⁷⁵ A 314. § az 1992. évi LXXVIII. törvény 16. § (2) bekezdésével megállapított szöveg.

³⁷⁶ A 315. § (1) bekezdése az 1957. évi VIII. törvény 108. § (1) bekezdésével, a bekezdés első mondata az 1992. évi LXVIII. törvény 17. § (1) bekezdésével megállapított, második mondata az 1972. évi 26. törvényerejű rendelet 63. § (7) bekezdésével módosított szöveg.

³⁷⁷ A 315. § (2) bekezdése az 1972. évi 26. törvényerejű rendelet 63. § (7) bekezdésének megfelelően módosított szöveg.

³⁷⁸ A 315. § (3) bekezdése az 1992. évi LXVIII. törvény 17. § (2) bekezdésével megállapított szöveg.

³⁷⁹ A 316. § (1) bekezdése az 1984. évi 33. törvényerejű rendelet 9. §-ával megállapított szöveg.

ugyanezeket a rendelkezéseket kell megfelelően alkalmazni a 313—315. §-okban meghatározott előfeltételek hiánya esetében is.

(2)³⁸⁰ A fizetési meghagyást — a jogosult külön kérelme hiányában — csak a kötelezett részére kell kézbesíteni. A bíróság a fizetési meghagyást a jogosultnak is kézbesítteti, ha a fizetési meghagyást a kérelmetől eltérően bocsátja ki.

(3)³⁸¹ A 313. § (2) bekezdése alá tartozó esetben beadott keresetlevelet fizetési meghagyás kibocsátására irányuló kérelemként kell elintézni. Az elnök azonban mind ilyen esetben, mind pedig fizetési meghagyás kibocsátására irányuló kérelem esetében a fizetési meghagyás kibocsátása nélkül az ügy tárgyalására tűzhet ki hatánapot, ha megítélése szerint a követelésnek nincs jogalapja, fennállása kétségesnek mutatkozik, vagy a követelés jogszabály megkezdésére irányul. Ilyen esetben a bíróság felhívja a jogosultat, hogy nyolc nap alatt az illetéket a peres eljárás illetékére egészítse ki, mert különben az eljárást megszünteti.

317. §³⁸² A bíróság a fizetési meghagyást az ellenfél meghallgatása nélkül, legkésőbb a kérelem beérkezésétől számított harminc napon belül bocsátja ki. A fizetési meghagyásnak tartalmaznia kell:

a) az eljáró bíróságot és a bírósági ügyszámot;
b)³⁸³ a feleknek és képviselőiknek nevét és lakóhelyét;
c)³⁸⁴ a követelés jogalapját, valamint a követelésnek és járulékainak összegét, ingó dolog kiadására irányuló követelés esetében pedig a dolognak, valamint annak a pénzösszegnek megjelölését, amelyet a jogosult a dolog helyett elfogadni hajlandó;

d)³⁸⁵ azt a meghagyást, hogy a kötelezett a követelésnek a meghagyás kézbesítésétől számított tizenöt nap — váltón alapuló követelés esetében három nap — alatt tegyen eleget és az összegszerűen meghatározott eljárási költségeket is fizesse meg;

e)³⁸⁶ azt a figyelmeztetést, hogy a kötelezett, ha a követelést alaptalannak tartja — a meghagyás ellen a 319—320. § szerint ellentmondással élhet.

318. § A fizetési meghagyás kézbesítésének ugyanaz a hatálya, mint a keresetlevél kézbesítésének (128. §).

³⁸⁰ A 316. § (2) bekezdése az 1972. évi 26. törvényerejű rendelet 56. § (1) bekezdésével megállapított szöveg.

³⁸¹ A 316. korábbi (2) bekezdésének számozását (3) bekezdésre változtatta az 1957. évi VIII. törvény 109. § (2) bekezdése. Az átszámozott (3) bekezdést az 1954. évi VI. törvény 81. §-a iktatta be. A bekezdés utolsó két mondata az 1972. évi 26. törvényerejű rendelet 56. § (2) bekezdésével megállapított szöveg.

³⁸² A 317. § első mondata az 1997. évi LXXII. törvény 27. §-ával megállapított szöveg.

³⁸³ A 317. § b) pontja az 1995. évi LX. törvény 31. § (1) bekezdésével módosított szöveg.

³⁸⁴ A 317. § c) pontja az 1972. évi 26. törvényerejű rendelet 63. § (7) bekezdésének megfelelően módosított szöveg.

³⁸⁵ A 317. § d) pontja az 1984. évi 33. törvényerejű rendelet 10. §-ával megállapított szöveg.

³⁸⁶ A 317. § e) pontja az 1957. évi VIII. törvény 110. §-ával megállapított és az 1972. évi 26. törvényerejű rendelet 63. § (7) bekezdésének megfelelően módosított szöveg.

Ellentmondás — Tárgyalás

319. § (1)³⁸⁷ A fizetési meghagyás ellen a kötelezett annak kézbesítésétől számított tizenöt nap — váltón alapuló követelés esetében három nap — alatt a fizetési meghagyást kibocsátó bíróságnál írásban ellentmondással élhet. Ha az ellentmondás a fizetési meghagyásnak csak valamely része vagy rendelkezése ellen irányul, a fizetési meghagyásnak az ellentmondással nem érintett része (rendelkezése) jogerőre emelkedik.

(2)³⁸⁸ Nem tekinthető a fizetési meghagyás megtámadásának, ha a kötelezett a követelés összegét teljes egészében elismeri, és csak a fizetésre halasztásnak vagy az összeg részletekben való megfizetésének engedélyezését kéri. Ebben az esetben a 217. § (3) bekezdését kell megfelelően alkalmazni. Nem minősül a fizetési meghagyás megtámadásának a kijavításra irányuló kérelem sem.

(3)³⁸⁹ Ha a kötelezett az ellentmondásban okirati bizonyítékkal valószínűvé teszi, hogy az érvényesített követelést a fizetési meghagyás kibocsátását követően már teljesítette, a bíróság az okirati bizonyíték másolatának csatolásával felhívja a jogosultat, hogy tizenöt napon belül nyilatkozzék a követelés fennállásáról. Ha a jogosult a kötelezett állítását elismeri, vagy a felhívásra nem nyilatkozik, a bíróság az eljárást megszünteti, egyébként pedig tárgyalást tűz ki. Ha a jogosult a kötelezett nyilatkozata alapján a fizetési meghagyásban érvényesített követelését leszállítja, tárgyalást csak erre a követelésre kell kitűzni.

(4)³⁹⁰ Ha több kötelezett ellen kibocsátott fizetési meghagyás esetében a kötelezettek egyike terjeszt elő ellentmondást, ennek hatályára az 52—53. § megfelelően irányadó.

(5)³⁹¹ Az ellentmondást eggyel több példányban kell benyújtani, mint ahány fél az eljárásban érdekelt.

320. §³⁹² (1) A kötelezettek a követelésre az ellentmondásban nyilatkoznia kell, és elő kell adnia a védekezésének alapjául szolgáló tényeket, valamint ezek bizonyítékait; okirati bizonyítékait eredetiben vagy másolatban csatolnia kell. A kötelezett ellentmondását (nyilatkozatát) jegyzőkönyvbe is mondhatja (93—94. §).

³⁸⁷ A 319. § (1) bekezdése az 1992. évi LXVIII. törvény 17. § (3) bekezdésével megállapított és az 1999. évi CX. törvény 174. § (1) bekezdésével módosított szöveg.

³⁸⁸ A 319. § (2) bekezdését az 1957. évi VIII. törvény 111. § (1) bekezdése, a bekezdés utolsó mondatát az 1972. évi 26. törvényerejű rendelet 57. § (2) bekezdése iktatta be. A bekezdés az 1972. évi 26. törvényerejű rendelet 63. § (7) bekezdésének megfelelően módosított szöveg.

³⁸⁹ A 319. § (3) bekezdését az 1972. évi 26. törvényerejű rendelet 57. § (3) bekezdése iktatta be.

³⁹⁰ A 319. § korábbi (2) bekezdésének számozását (3) bekezdésre változtatta az 1957. évi VIII. törvény 111. § (2) bekezdése, majd e (3) bekezdés számozását (4) bekezdésre változtatta az 1972. évi 26. törvényerejű rendelet 57. § (4) bekezdése. A bekezdés az 1972. évi 26. törvényerejű rendelet 63. § (7) bekezdésének megfelelően módosított szöveg.

³⁹¹ A 319. § (5) bekezdése az 1992. évi LXVIII. törvény 17. § (4) bekezdésével megállapított szöveg.

³⁹² A 320. § az 1957. évi VIII. törvény 112. §-ával megállapított, (1) bekezdése az 1972. évi 26. törvényerejű rendelet 63. § (7) bekezdésének megfelelően módosított szöveg.

(2) Ha az ellentmondás nem felel meg az előző bekezdés rendelkezéseinek vagy egyébként kiegészítésre szorul, az ellentmondás elutasításának ebből az okból nincs helye, az elnök azonban a 124. § alapján intézkedéseket tehet a tárgyalás előkészítésére.

321. § (1) Ha a fizetési meghagyást ellentmondással kellő időben nem támadták meg, annak ugyanolyan hatálya van, mint a jogerős ítéletnek, s ellene a XIII. fejezet megfelelő alkalmazásával perújításnak van helye.

(2)³⁹³ Ha a kötelezett a fizetési meghagyást kellő időben ellentmondással nem támadja meg, a bíróság a meghagyásnak a kérelem előterjesztésével egyidejűleg evégből benyújtott példányát jogerősítési záradékkal látja el, és így kézbesíteti a jogosultnak.

322. § (1) Ha az ellentmondás elkésett, a bíróság azt hivatalból elutasítja.

(2)³⁹⁴ A kellő időben előterjesztett ellentmondás folytán a fizetési meghagyásos eljárás perré alakul át. A bíróság felhívja a jogosultat, hogy az illetéket nyolc napon belül a peres eljárás illetékének összegére egészítse ki. Ennek elmulasztása esetében a bíróság a pert megszünteti. Az illeték kiegészítése esetében a bíróság az ügy tárgyalására határnapot tűz ki, és arra a jogosultat felperesként, a kötelezettet pedig alperesként megidézi. Ha az alperes a követelésre vonatkozó nyilatkozatát az ellentmondással együtt már benyújtotta, annak másodpéldányát az idézéssel kézbesítenni kell a felperesnek.

(3)³⁹⁵ A 316. § (2) bekezdésének esetében a bíróság az ellentmondás folytán kitűzött tárgyalásra szóló idézéssel együtt a jogosultnak az ellentmondással megtámadott meghagyás egy példányát is kézbesíteti.

323. § Az ellentmondás folytán kitűzött tárgyalásra a keresetlevél alapján kitűzött első tárgyalás szabályait, a további eljárásra pedig az elsőfokú eljárásra vonatkozó általános rendelkezéseket kell megfelelően alkalmazni.

XX. Fejezet³⁹⁶

A KÖZIGAZGATÁSI PEREK³⁹⁷

Az általános szabályok alkalmazása

324. §³⁹⁷ (1) Az I—XIV. fejezet rendelkezéseit a közigazgatási határozat felülvizsgálata iránti perekben e fejezetben foglalt eltérésekkel kell alkalmazni.

³⁹³ A 321. § (2) bekezdése az 1972. évi 26. törvényerejű rendelet 58. §-ával megállapított szöveg.

³⁹⁴ A 322. § (2) bekezdése az 1972. évi 26. törvényerejű rendelet 59. §-ával megállapított szöveg.

³⁹⁵ A 322. § (3) bekezdését az 1957. évi VIII. törvény 114. §-ával beiktatott és az 1972. évi 26. törvényerejű rendelet 63. § (7) bekezdésének megfelelően módosított szöveg.

³⁹⁶ A XX. fejezetet (324—341. §) az 1972. évi 26. törvényerejű rendelet 60. §-a iktatta be.

³⁹⁷ A XX. fejezet címe és a 324. § az 1991. évi XXVI. törvény 7. §-ával megállapított szöveg.

(2) E fejezet alkalmazásában közigazgatási határozat

a) az államigazgatási szervnek vagy államigazgatási ügyintézésére feljogosított más szervnek hatósági államigazgatási ügyben (1957. évi IV. törvény 3. §) hozott határozata,

b) a helyi önkormányzat törvényben meghatározott határozata, belső szabályzata, illetve egyéb döntése,

c) más szervnek az a határozata, amelynek felülvizsgálatára vonatkozóan külön törvény e fejezet alkalmazását rendeli.

(3) E fejezet alkalmazásában a (2) bekezdés a)—c) pontjában meghatározott szerv (a továbbiakban együtt: közigazgatási szerv) az általa hozott határozat meghozatalát megelőző eljárás pedig közigazgatási eljárás.

(4)³⁹⁸ Ha a perben vitatott pénzbeli követelés összege a harmincmillió forintot meghaladja, az elsőfokú bíróság három hivatásos bíróból álló tanácsban jár el.

A bírák kizárása

325. § (1) A per elintézéséből — a 13—15., valamint a 21. §-ban felsorolt eseteken kívül — ki van zárva, és abban mint bíró nem vehet részt:

a)³⁹⁹ az, aki mint ügyintéző a közigazgatási szerv határozatának meghozatalában részt vett,

b) az a) pont alá eső személynek a 13. § (2) bekezdésében megjelölt hozzátartozója vagy volt házastársa,

c)⁴⁰⁰ a határozatot hozó közigazgatási szerv volt dolgozója a munkaviszonya megszűnését követő két évig,

d)³⁹⁹ az, akit a közigazgatási eljárásban tanúként vagy szakértőként kihallgattak.

(2) Az (1) bekezdés rendelkezéseit a jegyzőkönyvvezető kizárására is megfelelően alkalmazni kell.

Illetékesség

326. §⁴⁰¹ (1) A bíróság illetékességét az első fokon eljáró közigazgatási szerv székhelye alapítja meg.

(2)⁴⁰²

(3)⁴⁰³

³⁹⁸ A 324. § (4) bekezdését az 1999. évi CX. törvény 51. §-a iktatta be.

³⁹⁹ A 325. § (1) bekezdésének a) és d) pontja az 1991. évi XXVI. törvény 15. § (2) bekezdésének megfelelően módosított szöveg.

⁴⁰⁰ A 325. § (1) bekezdésének c) pontja az 1991. évi XXVI. törvény 8. §-ával megállapított szöveg.

⁴⁰¹ A 326. § az 1991. évi XXVI. törvény 9. §-ával megállapított szöveg.

⁴⁰² A 326. § (2) bekezdését az 1998. évi LXXI. törvény 3. §-ával megállapított 1997. évi LXXII. törvény 36. §-a hatályon kívül helyezte.

⁴⁰³ A 326. § (3) bekezdését az 1998. évi XXXIX. törvény 12. § b) pontja hatályon kívül helyezte.

Felek

327. §⁴⁰⁴ (1) A közigazgatási per indítására az jogosult, akinek jogát vagy törvényes érdekét az eljárás alapjául szolgáló ügy érinti.

(2) A keresetet az ellen a közigazgatási szerv ellen kell indítani, amelyik a felülvizsgálni kért határozatot hozta.

(3) Ha a fél a pert nem a felülvizsgálni kért határozatot hozó másodfokú, hanem az elsőfokú közigazgatási szerv ellen indította, a per során a másodfokú közigazgatási szervet perbe vonhatja.

(4) A perben fél lehet az a közigazgatási szerv is, amelynek a 48. § értelmében egyébként nincs perbeli jogképessége.

328. §⁴⁰⁵ (1) Ha a közigazgatási szerv, amely a határozatot hozta, megszűnik, vagy az ügy időközben más közigazgatási szerv hatáskörébe került, azt a közigazgatási szervet kell alperesként perbe vonni, amelynek hatáskörébe az új rendelkezés szerint a közigazgatási határozat meghozatala tartozik.

(2)⁴⁰⁶ Ha nem állapítható meg, hogy melyik közigazgatási szervet kell perbe vonni, a fél ennek megállapítására irányuló kérelmét — a per megindítása előtt — bármelyik bíróságnál előterjesztheti (94. §). A kérelemhez csatolni kell a keresetlevelet. Ha a fél a kérelmet nem az illetékes bíróságnál terjesztette elő, az a bíróság, amelynél a kérelmet benyújtotta, köteles azt a keresetlevéllel együtt az illetékes bírósághoz továbbítani.

(3) A bíróság a felügyeleti szervet keresi meg annak közlése iránt, hogy a határozat meghozatala melyik közigazgatási szerv hatáskörébe tartozik. Ha ilyen közigazgatási szerv nincs, a felügyeleti szerv kijelöli az alperesként perbe vonható közigazgatási szervet.

Képviselő

329. §⁴⁰⁷ Az alperes közigazgatási szerv ügyintézője képviselői jogosultságát — külön meghatalmazás nélkül — munkáltatói igazolványával igazolja. Az alperes közigazgatási szerv az ügyben eljáró elsőfokú közigazgatási szerv részére a perbeli képviselőre meghatalmazást adhat.

Keresetindítás

330. § (1)⁴⁰⁸ A keresetlevelet az elsőfokú közigazgatási határozatot hozó szervnél vagy az illetékes bíróságnál a

⁴⁰⁴ A 327. § az 1991. évi XXVI. törvény 15. § (2) bekezdésének megfelelően módosított szöveg.

⁴⁰⁵ A 328. § az 1991. évi XXVI. törvény 15. § (2) bekezdésének megfelelően módosított szöveg.

⁴⁰⁶ A 328. § (2) bekezdése az 1991. évi XXVI. törvény 10. §-ával megállapított szöveg.

⁴⁰⁷ A 329. § az 1997. évi LXXII. törvény 28. §-ával megállapított szöveg.

⁴⁰⁸ A 330. § (1) bekezdése az 1991. évi XXVI. törvény 11. § (1) bekezdésével megállapított szöveg.

felülvizsgálni kért határozat közlésétől számított harminc napon belül kell benyújtani. Az elsőfokú közigazgatási szerv a keresetlevelet — az ügy irataival együtt — nyolc napon belül köteles a bírósághoz továbbítani.

(2)⁴⁰⁹ A fél — ha a keresetet közvetlenül a bíróságnál nyújtja be — köteles a felülvizsgálni kért közigazgatási határozat eredeti példányát vagy másolatát csatolni, feltéve, hogy azt részére kézbesítették. Nem kell a közigazgatási határozatot csatolni, ha az arra vonatkozó szükséges adatokat a keresetlevél tartalmazza.

(3)⁴¹⁰ Ha a fél a keresetlevélben a végrehajtás felfüggesztését kéri, a bíróság annak beérkezésétől számított nyolc napon belül határoz e kérdésben.

(4)⁴⁰⁹ Ha a fél a keresetlevél benyújtására megállapított határidőt elmulasztotta, igazolással élhet (106—110. §). A közigazgatási szerv a hozzá elkésztett benyújtott keresetlevelet nem utasíthatja el, hanem köteles azt a bírósághoz továbbítani abban az esetben is, ha a fél igazolási kérelmet nem terjesztett elő.

331. §⁴¹¹ Az a közigazgatási szerv, amelyik a felülvizsgálni kért határozatot hozta, köteles a keresetre írásban nyilatkozni; mégpedig ha a keresetlevelet a fél nála nyújtotta be, az iratoknak a bírósághoz való továbbításával egyidejűleg, egyébként pedig a keresetlevél kézhezvételétől számított nyolc napon belül.

Intézkedések a keresetlevél alapján

332. §⁴¹² (1) Az elnök a 124. § keretében

a)⁴¹³ intézkedik a közigazgatási iratok beszerzéséről; ezzel egyidejűleg értesíti a határozat végrehajtásának elrendelésére jogosult közigazgatási szervet a keresetlevél benyújtásáról, ha azt a fél közvetlenül a bíróságnál nyújtotta be;

b) a keresetlevél kézbesítésével egyidejűleg felhívja a határozatot hozó közigazgatási szervet nyilatkozattételre;

c) írásban közli a közigazgatási szerv nyilatkozatát a felperessel;

d)⁴¹⁴ az alperes kérelmére elrendeli a keresettel megtámadott környezetvédelmi bíróság bírói letétbe helyezését.

⁴⁰⁹ A 330. § (2) és (4) bekezdése az 1991. évi XXVI. törvény 15. § (2) bekezdésének megfelelően módosított szöveg.

⁴¹⁰ A 330. § (3) bekezdését beiktatta és a korábbi (3) bekezdés számítását (4) bekezdésre változtatta az 1991. évi XXVI. törvény 11. § (2) bekezdése.

⁴¹¹ A 331. § az 1991. évi XXVI. törvény 15. § (2) bekezdésének megfelelően módosított szöveg.

⁴¹² A 332. § az 1991. évi XXVI. törvény 15. § (2) bekezdésének megfelelően módosított szöveg.

⁴¹³ A 332. § (1) bekezdésének a) pontja az 1992. évi LXVIII. törvény 18. § (1) bekezdésével megállapított szöveg.

⁴¹⁴ A 332. § (1) bekezdésének d) pontját az 1995. évi LIII. törvény 110. § (2) bekezdésének a) pontja iktatta be.

(2) Ha a keresettel felülvizsgálni kért határozatot a közigazgatási szerv ügyészi óvás folytán hozta, a bíróság a perről az ügyészt értesíti.

(3)⁴¹⁵ A bíróság a közigazgatási határozat végrehajtásának a felfüggesztését az eljárás folyamán bármikor — már a tárgyalás kitűzése előtt is — akár hivatalból, akár kérelemre elrendelheti.

(4)⁴¹⁶ Ha a közigazgatási eljárásban ellenérdekű fél is szerepelt, a bíróság értesíti őt a beavatkozás lehetőségéről.

A per elbírálása tárgyaláson kívül

333—334. §⁴¹⁷

Mulasztás

335. §⁴¹⁸ Közigazgatási perben bírósági meghagyás kibocsátásának nincs helye.

*Viszontkereset*⁴¹⁹

336. §⁴²⁰ A perben viszontkeresetnek nincs helye.

Eljárás óvás, illetőleg felügyeleti intézkedés esetében

337. §⁴²¹ (1) Ha a bíróság tudomást szerez arról, hogy a közigazgatási szerv felülvizsgálni kért határozata ellen az ügyész óvást nyújtott be, vagy pedig a felettes közigazgatási szerv a határozatnak felügyeleti úton való felülvizsgálata iránt intézkedett, a tárgyalást az óvás elbírálásáig, illetőleg a felügyeleti intézkedéssel elrendelt újabb határozat meghozataláig — legfeljebb azonban harminc napra — felfüggeszti. A harminc nap eltelte után a tárgyalást akkor is folytatni kell, ha a közigazgatási szerv érdemi határozatot még nem hozott.

(2) Ha az óvás vagy a felügyeleti intézkedés, illetőleg a határozatnak hivatalból vagy kérelemre történt visszavonása vagy módosítása folytán hozott új közigazgatási határozat a kereseti kérelemben foglaltaknak eleget tesz, a bíróság a pert megszünteti, és a közigazgatási szervet a perköltség megfizetésére kötelezi.

⁴¹⁵ A 332. § (3) bekezdése az 1991. évi XXVI. törvény 15. § (4) bekezdésével módosított szöveg.

⁴¹⁶ A 332. § (4) bekezdését az 1995. évi LX. törvény 27. § (1) bekezdése iktatta be.

⁴¹⁷ A 333—334. §-t a 26/1990. (XI. 8.) AB határozat megsemmisítette.

⁴¹⁸ A 335. § az 1991. évi XXVI. törvény 15. § (2) bekezdésének megfelelően módosított szöveg.

⁴¹⁹ A 336. §-t megelőző cím az 1995. évi LX. törvény 31. § (1) bekezdésével módosított szöveg.

⁴²⁰ A 336. § az 1995. évi LX. törvény 27. § (2) bekezdésével megállapított szöveg.

⁴²¹ A 337. § az 1991. évi XXVI. törvény 15. § (2) bekezdésének megfelelően módosított szöveg.

(3) Ha az óvás vagy a felügyeleti intézkedés folytán hozott új közigazgatási határozat a kereseti kérelemben foglaltak egy részének tesz csak eleget, a bíróság a pert csak ebben a részben szünteti meg, a tárgyalást pedig folytatja azokra a kereseti kérelemre vonatkozóan, amelyek felől az új közigazgatási határozat egyáltalán nem, vagy nem a kereseti kérelemnek megfelelően döntött. A felperes a keresetét az új közigazgatási határozatra tekintettel megváltoztathatja. A per részben való megszüntetése folytán a közigazgatási szervet terhelő költségek megfizetéséről a bíróság az eljárást befejező határozatában dönt.

(4) Ha a közigazgatási szerv az ügyészi óvással nem ért egyet, az ügyész az erre vonatkozó határozat közlésétől számított harminc napon belül keresettel fordulhat a bírósághoz.

Bizonyítás

338. §⁴²² (1) A bizonyítási eljárással járó költségek előlegezésére a közigazgatási szervet nem lehet kötelezni, hanem reá a költségmentesség engedélyezése esetében irányadó szabályokat kell megfelelően alkalmazni.

(2) Közigazgatási perben szakértőként nem járhat el az a személy sem, akivel szemben a 325. § (1) bekezdésének a), b) és c) pontjában felsorolt kizáró ok áll fenn.

Határozat

339. § (1)⁴²³ Ha törvény ettől eltérően nem rendelkezik, a bíróság a jogszabálysértő közigazgatási határozatot hatályon kívül helyezi és — szükség esetén — a közigazgatási határozatot hozó szervet új eljárásra kötelezi.

(2)⁴²⁴ A bíróság a közigazgatási határozatot megváltoztathatja:

a) az örökbefogadást engedélyező, illetve az örökbefogadást elutasító, valamint a kiskorút örökbefogadhatónak nyilvánító,

b) a kiskorú intézeti nevelésbevitelét elrendelő, az intézeti nevelés megszüntetése iránti kérelmet elutasító,

c) a szülői felügyeleti jogokkal kapcsolatos, illetve a gyámot vagy gondnokot kirendelő, felmentő vagy az elmozdítását kimondó,

d) az anyakönyvi bejegyzés, valamint az állami népeség-nyilvántartásba személyi adat felvételének megtagadásáról, törléséről, kijavításáról, kiegészítéséről vagy személyi adat közlésének, illetve közokiratba foglalásának megtagadásáról rendelkező,

e)⁴²⁴

⁴²² A 338. § az 1991. évi XXVI. törvény 15. § (2) bekezdésének megfelelően módosított szöveg.

⁴²³ A 339. § (1)—(2) bekezdése az 1991. évi XXVI. törvény 12. §-ával megállapított szöveg.

⁴²⁴ A 339. § (2) bekezdésének e) pontját az 1997. évi LXXII. törvény 36. §-a hatályon kívül helyezte.

f) a földhivatalnak ingatlanra vonatkozó jogok és tények bejegyzéséről rendelkező, illetve ingatlanra vonatkozó jogok és tények bejegyzését elutasító,

g) az adó- vagy illetékkötelezettség megállapításáról vagy a külön jogszabály szerint ezzel egy tekintet alá eső más fizetési kötelezettségről és az ezekhez kapcsolódó egyéb befizetésekről hozott,

h)⁴²⁵ a levéltári anyag általános levéltárban történő elhelyezését elrendelő,

i) a kisajátítási ügyben hozott,

j) a menekültként való elismeréssel kapcsolatban hozott,

k)⁴²⁶

l) a fegyver nélküli katonai, illetve polgári szolgálat iránti kérelemről döntő,

m) az internálásban, a kitelepítésben, az őrizetbevételben, valamint a közbiztonsági őrizetben, illetve a Szovjetunióban fogvatartásban töltött időnek az igazolásával, továbbá a 74/1991. (VI. 10.) Korm. rendelet 1. §-ának (1) bekezdésében felsorolt személyek személyes szabadsága korlátozásának az igazolásával kapcsolatos rendelkezést tartalmazó, valamint

n) a családi pótlékról rendelkező, illetve a társadalombiztosítási,

o) a vagyonátadó bizottságnak a vagyonátadás tárgyában hozott,

p) lakás vagy lakrész igénybevételét elrendelő határozat bírósági felülvizsgálata során, továbbá

q) ha törvény azt megengedi.

(3)⁴²⁷ Ha a bíróság az eljárást csak részben szüntette meg [337. § (3) bekezdés], az eljárást befejező határozatában a pereszes felet a perköltségek megfizetésére annak figyelembevételével kötelezi, hogy a pernek a felülvizsgálni kért közigazgatási határozat hatályon kívül helyezése, visszavonása vagy módosítása folytán megszüntetett részében felmerült költségek a közigazgatási szervet terhelik.

(4)⁴²⁸

*Fellebbezés. Perújítás. Felülvizsgálat*⁴²⁹

340. §⁴³⁰ (1) A bíróság ítélete ellen fellebbezésnek — a (2) bekezdésben meghatározott kivétellel — nincs helye.

⁴²⁵ A 339. § (2) bekezdésének h) pontja az 1997. évi CXL. törvény 104. §-ával megállapított szöveg.

⁴²⁶ A 339. § (2) bekezdésének k) pontját az 1999. évi CXXII. törvény 54. § (1) bekezdése 2000. február 1-jével hatályon kívül helyezte.

⁴²⁷ A 339. § (3) bekezdése az 1991. évi XXVI. törvény 15. § (2) bekezdésének megfelelően módosított szöveg.

⁴²⁸ A 339. § (4) bekezdését az 1995. évi LX. törvény 31. § (1) bekezdése hatályon kívül helyezte.

⁴²⁹ A 340. § előtti cím az 1992. évi LXXVIII. törvény 18. § (2) bekezdésével módosított szöveg.

⁴³⁰ A 340. § az 1997. évi LXXII. törvény 29. §-ával megállapított szöveg.

(2)⁴³¹ A bíróság ítélete ellen fellebbezésnek van helye, ha a közigazgatási pert olyan határozat bírósági felülvizsgálata iránt indították, amelyet olyan szerv hozott egyfokú eljárásban, amelynek illetékessége az egész országra kiterjed, és e határozatot a bíróság a törvény alapján megváltoztathatja.

(3) A 337. § (2) bekezdését a fellebbezési eljárásban is megfelelően alkalmazni kell.

(4)⁴³² A Legfelsőbb Bíróság soron kívül jár el, ha a felülvizsgálati kérelmet olyan közigazgatási perben hozott jogerős ítélet ellen nyújtják be, amely a felet kétfélmillió forintot meghaladó összeg megfizetésére kötelezi.

340/A. §⁴³³ (1) A 271. § (1) bekezdésének a) pontja közigazgatási perben nem alkalmazható, ha az ítélet ellen a 340. § alapján fellebbezésnek nincs helye.

(2) A 271. § (3)—(5) bekezdései közigazgatási perben nem alkalmazhatók.

(3) Ha a jogerős határozat ellen a fél perújítással élt, az elsőfokú bíróság, ha pedig a határozat ellen felülvizsgálati kérelmet nyújtottak be, a Legfelsőbb Bíróság erről — az eljárás felfüggesztéséről való döntés érdekében — értesíti az eljáró közigazgatási szervet.

(4) A perújítás, illetve a felülvizsgálati kérelem elbírálását követően, ha a bíróság a határozatot megváltoztatta, a közigazgatási szerv a határozatnak megfelelően a közigazgatási eljárást tovább folytatja, vagy megszünteti.

Társadalombiztosítási határozat bírósági felülvizsgálata

341. §⁴³⁴ A társadalombiztosítási határozat felülvizsgálata iránt indított perekre ennek a fejezetnek a rendelkezéseit a következő eltérésekkel kell alkalmazni:

a) a határozat ellen a keresetet a társadalombiztosítási jogszabályokban meghatározott határidő alatt kell megindítani,

b) a keresetet az elsőfokú társadalombiztosítási szerv ellen kell megindítani akkor is, ha a felülvizsgálható határozatot a másodfokon eljáró szerv hozta,

c) a betegségi és az anyasági ellátással kapcsolatos keresetet a munkáltató székhelye (telephelye) szerint illetékes társadalombiztosítási igazgatóság (kirendeltség) ellen kell megindítani akkor is, ha az elsőfokú határozatot nem ez a szerv hozta,

⁴³¹ A 340. § (2) bekezdése az 1998. évi LXXI. törvény 5. § (3) bekezdésével megállapított szöveg.

⁴³² A 340. § (4) bekezdését az 1998. évi LXXI. törvény 5. § (4) bekezdése iktatta be.

⁴³³ A 340/A. §-t az 1997. évi LXXII. törvény 30. §-a iktatta be.

⁴³⁴ A 341. § az 1991. évi XXVI. törvény 14. §-ával megállapított szöveg.

d)⁴³⁵ illetékes az a munkaügyi bíróság, amelynek területén a társadalombiztosítás helyi szervének székhelye van,

e) a bíróság a társadalombiztosítási határozatot megváltoztathatja,

f)—*g*)⁴³⁶

XXI. Fejezet⁴³⁷

A SAJTÓHELYREIGAZÍTÁSI ELJÁRÁS

342. § (1)⁴³⁸ Sajtóhelyreigazítást (1959. évi IV. törvény 79. §-a) a közlemény megjelenésétől, illetőleg a közvetítéstől számított harminc napon belül lehet írásban kérni a sajtótól. A helyreigazítást az érintett személyen kívül az illetékes miniszter (országos hatáskörű szerv vezetője) is kérheti, ha a valótlan tartalmú közlemény a közérdeket sérti.

(2) A határidőben kért helyreigazítás közlését csak akkor lehet megtagadni, ha a helyreigazítási kérelemben előadottak valósága nyomban megcáfolható.

(3)—(4)⁴³⁹

343. § (1)⁴⁴⁰ Ha a sajtó a helyreigazítási kötelezettségét határidőben nem teljesíti, a helyreigazítást igénylő fél az időszaki lap szerkesztősége, a rádiózásról és televíziózásról szóló törvény szerinti műsorszolgáltató, illetőleg a Magyar Távirati Iroda ellen keresetet indíthat.

(2) Az I—XIV. fejezet rendelkezéseit a sajtóhelyreigazítási perekben az e fejezetben foglalt eltérésekkel kell alkalmazni. A sajtóhelyreigazításra irányuló keresetet más keresettel összekapcsolni vagy egyesíteni nem lehet.

(3) A keresetet a közlési kötelezettség utolsó napjától számított tizenöt nap alatt kell megindítani. A határidő elmulasztása esetén igazolásnak (106—110. §) van helye. Az (1) bekezdésben megjelölt szerv félként jár el akkor is, ha egyébként nincs perbeli jogképessége (48. §).

(4) A keresetlevélben határozottan meg kell jelölni az igényelt helyreigazító nyilatkozat tartalmát, igazolni kell, hogy a felperes a helyreigazítást törvényes határidőben igényelte, és a napilap, folyóirat (időszaki lap) esetében — amennyiben az rendelkezésre áll —, csatolni kell a kifogásolt közleményt tartalmazó lappéldányt.

⁴³⁵ A 341. § *d*) pontja az 1999. évi CX. törvény 52. §-ával megállapított szöveg. A hatálybalépés napja: 2000. március 1.

⁴³⁶ A 341. § *f*)—*g*) pontját az 1995. évi LX. törvény 31. § (1) bekezdése hatályon kívül helyezte.

⁴³⁷ A XXI. fejezetet (342—346. §) az 1972. évi 26. törvényerejű rendelet 60. §-a iktatta be.

⁴³⁸ A 342. § (1) bekezdésének első mondata az 1986. évi II. törvény 23. § (1) bekezdésével, második mondata az 1978. évi 2. törvényerejű rendelet 24. § (1) bekezdésével megállapított szöveg.

⁴³⁹ A 342. § (3)—(4) bekezdését az 1978. évi 2. törvényerejű rendelet 24. § (1) bekezdése hatályon kívül helyezte.

⁴⁴⁰ A 343. § (1) bekezdése az 1996. évi I. törvény 150. § (1) bekezdésével megállapított szöveg.

344. § (1)⁴⁴¹ A perre azoknak az időszaki lapoknak, amelyeknek a szerkesztősége Budapesten van, továbbá minden budapesti székhelyű műsorszolgáltató és a Magyar Távirati Iroda esetében a Pesti Központi Kerületi Bíróság, egyébként az a bíróság illetékes, amelynek a területén az időszaki lap szerkesztősége, a műsorszolgáltató, illetve a stúdió székhelye van.

(2)⁴⁴² A bíróság a sajtóhelyreigazítási perben soron kívül jár el. Az elnök legkésőbb a keresetlevél benyújtásától számított nyolcadik napra tárgyalást tűz ki, kivéve, ha a keresetlevél benyújtása elkésett, ez utóbbi esetben az elnök a keresetlevelet idézés kibocsátása nélkül elutasítja.

(3)⁴⁴³ A perben igazolásnak, viszontkeresetnek és szünetelésnek nincs helye.

345. § (1) Az első tárgyalás megtartásának nem akadályozza az, ha a felperes vagy az alperes nem jelenik meg. Ha azonban egyik fél sem jelenik meg az első tárgyaláson, az eljárást meg kell szüntetni. Sajtóhelyreigazítási perben bírósági meghagyást nem lehet kibocsátani.

(2) Bizonyítás felvételének csak olyan bizonyítékokra vonatkozóan van helye, amelyek a tárgyaláson rendelkezésre állanak, és amelyek alkalmasak lehetnek arra, hogy a közlemény kifogásolt tényállításainak valóságát nyomban igazolják, vagy a keresetben előadottakat nyomban megcáfolják. Bizonyítás felvételének helye lehet a felperes által nyomban felajánlott bizonyítékokra is. A tárgyalást — legfeljebb nyolc napra — csak akkor lehet elhalasztani, ha ezt a felperes kéri, vagy a már feltárt bizonyítékok a bizonyítás eredményességét valószínűsítik.

(3) Ha a bíróság a keresetnek helyt ad, ítéletében az alperest határidő kifizetésével a bíróság által megállapított szövegű helyreigazítás közlésére és a felmerült költségek viselésére kötelezi.

346. § (1) A másodfokú bíróság a fellebbezést legkésőbb az iratok beérkezésétől számított nyolc napon belül köteles tárgyalni.

(2) A sajtóhelyreigazítási perben hozott ítélet ellen perújításnak nincs helye.

XXII. Fejezet⁴⁴⁴

347—348. §⁴⁴⁴

⁴⁴¹ A 344. § (1) bekezdése az 1996. évi I. törvény 150. § (2) bekezdésével megállapított szöveg. Az 1999. CX. törvény 53. §-a alapján 2003. január 1-jén a 344. § (1) bekezdése helyébe a következő rendelkezés lép: „(1) A perre az a bíróság illetékes, amelynek területén az időszaki lap szerkesztősége, a híriügynökség vagy a rádió, illetve a televízió társaság székhelye található. A bíróság illetékességét a rádió vagy televízió társaság helyi stúdiójának székhelye is megalapítja.”

⁴⁴² A 344 § (2) bekezdése az 1995. évi LX. törvény 27. § (4) bekezdésével megállapított szöveg.

⁴⁴³ A 344. § (3) bekezdése az 1986. évi II. törvény 23. § (4) bekezdésével megállapított szöveg.

⁴⁴⁴ A XXII. fejezetet (347—348. §) az 1979. évi 31. törvényerejű rendelet 26. § (2) bekezdése hatályon kívül helyezte.

XXIII. Fejezet⁴⁴⁵**A MUNKAVISZONYBÓL ÉS A MUNKAVISZONY JELLEGŰ JOGVISZONYBÓL SZÁRMAZÓ PEREK***Az eljárás megindítása*

349. § (1) A munkaviszonyból, közalkalmazotti jogviszonyból, közszolgálati jogviszonyból, szolgálati jogviszonyból, szövetkezeti tag munkaviszony jellegű jogviszonyából és a bedolgozói jogviszonyból (a továbbiakban: munkaviszony) származó perekben (munkaügyi perek) az I—XIV. fejezet rendelkezéseit az e fejezetben foglalt eltérésekkel kell alkalmazni.

(2) Az (1) bekezdés szerinti munkaügyi pernek minősül:

a) a munkaszerződés megkötését megelőző tárgyalásra, a munkaviszony megszűnését követően a munkaviszonyból eredő jogra,

b) a kollektív szerződés kötésére jogosult felek, illetve ezek és harmadik személy között, a kollektív szerződés fennállására, továbbá a kollektív szerződésből eredő jogra,

c) a sztrájkjal, egyéb munkaharccal vagy a szervezkedési szabadsággal kapcsolatos jogellenes magatartásra alapított igény érvényesítése.

(3) A munkavállaló és a munkáltató közötti, a munkaviszonnyal közvetlen kapcsolatban lévő jogra alapított igény az (1)—(2) bekezdésekben meghatározott munkaügyi perben is érvényesíthető.

(4) A fél a pénzkövetelés iránti igényét fizetési meghagyás útján is érvényesítheti, kivéve, ha a per tárgya a jogviszony keletkezése, módosulása, megszűnése vagy a munkaviszonyból származó kötelezettségeknek a munkavállaló által történt vétkes megszegése miatt alkalmazott jogkövetkezmény, illetve fegyelmi vétség miatt alkalmazott jogkövetkezmény.

(5)⁴⁴⁶ **A munkaügyi bíróság hatáskörébe tartozik a munkaügyi ellenőrzés, a munkavédelem keretében hozott közigazgatási határozat, a foglalkoztatás elősegítéséről és a munkanélküliek ellátásáról szóló törvény alapján a megyei (fővárosi) munkaügyi központ által hozott közigazgatási határozat, valamint a társadalombiztosítási határozat bírósági felülvizsgálata; ennek során a munkaügyi bíróság a XX. fejezet szabályai szerint jár el.**

Bíróságok

349/A. § Munkaügyi perben az elsőfokú bíróság — eltérő rendelkezés hiányában — ülnökök közreműködésével jár el.

⁴⁴⁵ A XXIII. fejezet (349—358. §) az 1997. évi LXXII. törvény 32. §-ával megállapított szöveg.

⁴⁴⁶ A 349. § (5) bekezdését az 1999. évi CX. törvény 54. §-a iktatta be. A hatálybalépés napja: 2000. március 1.

Hatáskör, illetékesség

349/B. § (1) A pertárgy értékének megállapításánál a végkielégítést figyelmen kívül kell hagyni, kivéve, ha a kereset kizárólag végkielégítés megfizetésére irányul.

(2) Munkaügyi perre kizárólag a munkáltató székhelye szerinti, illetőleg a munkáltató azon telephelye szerinti munkaügyi bíróság illetékes, ahol a munkavállaló munkaszerződése alapján munkát végez, vagy végzett.

(3) A fegyveres szervek hivatásos állományú tagjának szolgálati viszonyával összefüggő perben a sérelmezett döntést hozó első fokon eljáró szerv székhelye szerint illetékes munkaügyi bíróság, a polgári, illetve a katonai nemzetbiztonsági szolgálatok, valamint a rendőrség nem nyílt hivatásos állományú tagjai perében a Fővárosi Munkaügyi Bíróság jár el.

A bírák kizárása

350. § (1) A per elintézéséből — a 13—15. §-okban, valamint a 21. §-ban felsorolt eseteken felül — ki van zárva, és abban mint bíró nem vehet részt

a) az, aki a keresettel megtámadott intézkedést tette, határozatot hozta;

b) az a) pont alá eső személynek a 13. § (2) bekezdésében megjelölt hozzátartozója vagy volt házastársa;

c) az, aki a fegyelmi vagy egyeztetési eljárásban részt vett, ideértve a tanúként vagy szakértőként történő részvételt is.

(2) Az (1) bekezdés rendelkezéseit a jegyzőkönyvvezető kizárására is megfelelően alkalmazni kell.

A felek és más perbeli személyek

351. § A perben fél lehet az a szakszervezet, munkáltatói érdek-képviselői szervezet vagy üzemi (közalkalmazotti) tanács is, amelynek a 48. § értelmében nincs perbeli jogképessége.

Képviselő

352. § Munkaügyi perben meghatalmazottként a munkáltatói érdek-képviselői szervezet is eljárhat a saját tagjának perében.

Intézkedések a keresetlevél alapján

353. § (1) Ha az ügy természete vagy bonyolultsága megkívánja, az alperes az idézéssel együtt rövid határidő kitzúzése mellett felszólítható, hogy a keresetlevélre írásban nyilatkozzék.

(2) A bíróság a megtámadott határozat vagy intézkedés végrehajtását indokolt esetben hivatalból is felfüggesztheti.

(3) A tárgyalást — ha külön intézkedésre (előkészítés, iratbeszerzés, hiánypótlás stb.) nincs szükség — legkésőbb a keresetlevélnek a bírósághoz érkezéstől számított tizenötödik napon belül ki kell tűzni.

(4) A megszüntetett munkaviszony helyreállítására irányuló perben a bíróság soron kívül jár el.

354. § A bíróság indokolt esetben a tárgyalást a székhelyén kívül, a helyi bíróság hivatalos helyiségében tűzi ki.

Tárgyalás

355. § (1) Ha a tárgyaláson a felek személyesen vagy képviselőik útján megjelentek, a tárgyalás — a Munka Törvénykönyvének 109. §-a alapján alkalmazott jogkövetkezmény tekintetében vagy a fegyelmi felelősség alapján indult per kivételével — a felek megegyezésére irányuló egyeztetéssel kezdődik. Evégett az elnök a jogvita egészét az összes körülmény szabad mérlegelésével a felekkel megvitatja.

(2) Ha az (1) bekezdésben szabályozott egyeztetés eredménytelenül végződött, a bíróság a tárgyalást nyomban megtartja.

356. § A felperes keresetétől az alperes hozzájárulása nélkül is bármikor elállhat.

357. § Munkaügyi perben a munkabér megfizetése, továbbá a munkáltatói igazolás kiadása iránti kérelem a 156. § alkalmazásában különös méltánylást érdemlő jogvédelmi igénynek minősül.

Fellebbezés, felülvizsgálat

358. § (1) A fellebbezést a munkaügyi bíróság székhelye szerint illetékes megyei bíróság bírálja el.

(2) Munkaügyi perben a 271. § (3)—(5) bekezdései nem alkalmazhatók.

*Perújítás*⁴⁴⁷

359. §⁴⁴⁸ (1) A munkaügyi bíróság jogerős ítélete vagy a jogerős végzésével jóváhagyott egyezség ellen az általános szabályok szerint perújításnak van helye.

(2) A munkaviszony megszüntetése ellen a perújításnak hat hónap utáni megindítása (kezdeményezése) esetén a munkavállaló nem követelheti munkaviszonyának helyreállítását és az eredeti munkakörben vagy munkahelyen történő továbbfoglalkoztatását. Ugyanebben az esetben a munkavállaló a perújítás iránti kérelem benyújtását megelőző hat hónapon túli időre munkabérkövetelést sem támaszthat.

⁴⁴⁷ A 359. § előtti cím az 1992. évi XXII. törvény 203. § (3) bekezdés c) pontjával módosított szöveg.

⁴⁴⁸ A 359. § az 1992. évi XXII. törvény 212. § (7) bekezdésével megállapított szöveg.

XXIV. Fejezet⁴⁴⁹

ALKOTMÁNYJOGI PANASZ ALAPJÁN ALKOTMÁNYELLENESSÉ NYILVÁNÍTOTT JOGSZABÁLY KONKRÉT ESETBEN TÖRTÉNŐ ALKALMAZHATÓSÁGÁNAK VISSZAMENŐLEGES KIZÁRÁSÁRA IRÁNYULÓ ELJÁRÁS

360. § Ha az Alkotmánybíróság az alkotmányellenessé nyilvánított jogszabálynak a konkrét esetben történő alkalmazhatósága visszamenőleges kizárásával ad helyt alkotmányjogi panasznak, az alkotmányjogi panasz orvoslásának eljárási eszközét — az Alkotmánybíróság határozata alapján és a vonatkozó eljárási szabályok megfelelő alkalmazásával — a Legfelsőbb Bíróság állapítja meg.

361. § A Legfelsőbb Bíróság az alkotmányjogi panasz orvoslása érdekében az alábbiak szerint határoz:

a) ha az Alkotmánybíróság anyagi jogszabályt vagy rendelkezést semmisített meg, és az ügyben kizárólag per (vagy nemperes eljárás) volt folyamatban, értesíti a panasz indítványozóját, hogy harminc napon belül perújítási kérelmet terjeszthet elő a perben eljáró elsőfokú bíróságnál;

b) ha az Alkotmánybíróság eljárási jogszabályt vagy rendelkezést semmisített meg, megállapítja az Alkotmánybíróság határozatából következő eljárási jog gyakorolhatóságát a vonatkozó eljárási szabályok megfelelő alkalmazásával, s szükség esetén az eljárás azon szakaszának újbóli lefolytatását rendeli el az azt befejező határozat egyidejű hatályon kívül helyezésével, melynek kimenetelére az alkotmányellenes jogszabály alkalmazása hatással lehetett.

362. § (1) Az eljárás az indítványozó — az Alkotmánybíróság határozatának részére történő kézbesítésétől számított harminc napon belül előterjeszhető — kérelmére indul. A Legfelsőbb Bíróság nemperes eljárásban határoz.

(2) A Legfelsőbb Bíróság indokolt esetben az alkotmányjogi panasz indítványozóját, illetve az Alkotmánybíróság határozatában megjelölt ügyben lefolytatott eljárásban részt vevő ellenérdekű felet meghallgatja. A szabályszerűen megidézettek vagy valamelyikük elmaradása az ügy elintézését nem gátolja.

(3) A Legfelsőbb Bíróság határozata ellen jogorvoslatnak nincs helye.

363. § (1) Az eredményes alkotmányjogi panasz alapján indított eljárásokat soron kívül kell lefolytatni.

(2) Ha e fejezet másként nem rendelkezik, eljárása során a Legfelsőbb Bíróság az általános szabályok megfelelő alkalmazásával jár el.

364. §⁴⁵⁰

⁴⁴⁹ A XXIV. fejezetet (360—363. §) az 1999. évi XLV. törvény 1. § (3) bekezdése iktatta be. E törvény 5. § (2) bekezdése alapján a büntetőbíróság polgári jogi igényt vagy kártalanítási igényt elbíráló határozata vonatkozásában — az alkalmazott polgári anyagi vagy polgári eljárási jogszabály alkotmányellenessége esetében — a beiktatott XXIV. fejezetben szabályozott eljárásnak van helye.

⁴⁵⁰ A 364. §-t az 1994. évi LXXI. törvény 64. § a) pontja hatályon kívül helyezte.

XXV. Fejezet⁴⁵¹

VÉGREHAJTÁSI PEREK

365. § A végrehajtási perekben az I—XIV. fejezet rendelkezéseit e fejezetben foglalt eltérésekkel kell alkalmazni.

Végrehajtás megszüntetési és korlátozási per

366. § Ha a végrehajtás megszüntetésére, illetőleg korlátozására a bírósági végrehajtásról szóló 1994. évi LIII. törvény (a továbbiakban: Vht.) 41. vagy 56. §-a szerint a bírósági végrehajtási eljárás keretében nincs lehetőség, az az adós, aki a végrehajtást sérelmesnek tartja, végrehajtás megszüntetési, illetőleg korlátozási pert indíthat a végrehajtást kérő ellen.

367. § A végrehajtás megszüntetési, illetőleg korlátozási perre kizárólag az a bíróság illetékes, amely a végrehajtási eljárást elrendelte; ha pedig a végrehajtási eljárást a megyei bíróság vagy a munkaügyi bíróság rendelte el, kizárólag az adós lakóhelye szerinti helyi bíróság illetékes.

368. § A végrehajtási lappal és a vele egy tekintet alá eső végrehajtható okirattal elrendelt végrehajtás megszüntetése és korlátozása iránt pert akkor lehet indítani, ha a perben közölni kívánt tény

a) akkor történt, amikor az már nem volt közölhető a végrehajtható okirat kiállításának alapjául szolgáló határozat meghozatalát megelőző eljárásban, vagy

b) a végrehajtható okirat kiállításának alapjául szolgáló egyezség megkötése után következett be.

369. § A végrehajtási záradékkal ellátott okirattal és a vele egy tekintet alá eső végrehajtható okirattal elrendelt végrehajtás megszüntetése és korlátozása iránt pert akkor lehet indítani, ha

a) a végrehajtani kívánt követelés érvényesen nem jött létre,

b) a követelés egészen, illetőleg részben megszűnt,

c) a végrehajtást kérő a teljesítésre halasztást adott, és az időtartama nem járt le,

d) az adós a követeléssel szemben beszámítható követelést kíván érvényesíteni.

370. § A végrehajtás megszüntetési és korlátozási perben eljáró bíróság az ügyben a végrehajtást felfüggesztheti.

Igényper

371. § (1) Az, aki a lefoglalt vagyontárgyra tulajdonjoga vagy más olyan joga alapján tart igényt, amely a végrehajtás során történő értékesítésnek akadálya, a vagyontárgynak a foglalás alóli feloldása iránt végrehajtási igénypert (a továbbiakban: igénypert) indíthat a végrehajtást kérő ellen.

(2) Nem tarthat igényt a lefoglalt vagyontárgyra az, aki a végrehajtandó tartozásért az adóssal egysorban felel. Az a házastárs azonban, akinek a felelőssége csak a közös vagyomból rá eső hányad értékéig áll fenn, igényt tarthat a lefoglalt különvagyontárgyára.

(3) Haszonélvezeti jog alapján a haszonélvező ingatlan-igénypert nem indíthat.

372. § (1) Közös tulajdonban levő vagyontárgy lefoglalása esetén bármelyik tulajdonostárs önállóan is igénypert indíthat.

(2) Ha a vagyontárgyat több végrehajtást kérő követelésének végrehajtása végett foglalták le, az igénypert mindegyik végrehajtást kérő ellen meg kell indítani.

(3) A Vht. 10. §-ának d) pontjában felsorolt büntügyi követelés végrehajtása esetén — ideértve az ilyen követelés biztosítására elrendelt büntügyi zárlatot is — az igénypert az Igazságügyi Minisztérium ellen kell megindítani.

(4) Ha a büntügyi zárlatot polgári jogi igény biztosítására rendelték el, az igénypert a sértett (magánfél) ellen kell megindítani.

373. § A végrehajtási igényperre kizárólag az a helyi bíróság illetékes, amelynek területén a foglalás történt.

374. § (1) Az igényperben eljáró bíróság az ügyben a végrehajtást felfüggesztheti.

(2) A felfüggesztés csak az igényelt vagyontárgyra terjed ki.

375. § Igényperben nincs helye viszontkeresetnek.

376. § (1) A bíróság a halasztó hatályú igényperről (Vht. 115., 139. és 178. §) a bírósági végrehajtót (a továbbiakban: végrehajtó), ingatlanigényperről pedig a földhivatalt is köteles haladéktalanul értesíteni.

(2) A halasztó hatályú igényperben a keresetlevelet az alperes részére haladéktalanul kézbesíteni kell.

377. § (1) Ha a bíróság az igénykeresetnek helyt ad, az igényelt vagyontárgyat feloldja a foglalás alól.

(2) Ha a vagyontárgyat már értékesítették, a pernyertes felperes részére a vételárnak megfelelő összeget kell kiutalni.

(3) Ha a bíróság a haszonélvezeti joggal terhelt vagyontárgy iránt a haszonélvező által indított igénykeresetnek helyt ad, ez a foglalás hatályát nem érinti. A vagyontárgyat azonban csak a haszonélvezeti jog megszűnése után lehet értékesíteni.

⁴⁵¹ A XXV. fejezetet (365—385. §) az 1994. évi LII. törvény 1. §-a iktatta be.

378. § (1) Igényszerben az alperest a keresetnek helyt adó határozat esetén is csak akkor lehet a perköltség megfizetésére kötelezni, ha a foglalásnál jelen volt, és rosszhiszemű magatartást tanúsított.

(2) Az alperest terheli az eredménytelen fellebbezése miatt felmerült költség.

379. § (1) Ha a házastársi vagyontársasághoz tartozó vagyontárgyat olyan tartozásért foglalták le, amely kizárólag az egyik házastársat terheli, a másik házastárs igényperrel kérheti a vagyontárgy foglalás alóli feloldását a közös vagyontól rá eső hányad értékéig.

(2) A házastársi vagyontársasági igényper az adós (az igénylő felperes házastársa) ellen is meg kell indítani.

380. § (1) A házastársi vagyontársasági igényperben a bíróság a házastársi vagyontársasághoz tartozó valamennyi lefoglalt vagyontárgy figyelembevételével dönt.

(2) Ha a bíróság az igénykeresetnek helyt ad, az igénylőt megillető hányad értékének megfelelő meghatározott vagyontárgyakat feloldja a foglalás alól. Ha az igénylőt így nem lehet teljesen kielégíteni, a természetben meg nem osztható vagyontárgyat a keresetnek helyt adó ítélet esetén is értékesíteni kell. Az értékesítés mellőzhető, ha az igénylő az őt megillető hányad értékét meghaladó értékkülönbötet 15 napon belül befizeti a végrehajtói letéti számlára.

(3) A foglalás alól feloldott vagyontárgyak az igényper indító házastársnak, a fel nem oldott vagyontárgyak az adósnak a különvagyontársa alá kerülnek.

381. § A 380. §-t a közös tulajdonban levő bármely vagyontárggyal kapcsolatos igényperben megfelelően alkalmazni kell.⁴⁵²

382. § Az igényperben hozott határozat jogereje az igénylő felperes és a perben nem állott adós közötti jogviszonyra nem terjed ki. Ők a jogukat egymás ellen külön perben érvényesíthetik.

383. § Az igényperben hozott jogerős határozatot a végrehajtó részére, ingatlanigényszer esetén pedig a földhivatal részére is kézbesíteni kell.

Foglalás túrése iránti per

384. § Ha a végrehajtást kérő az adós tulajdonában lévő ingóság lefoglalásának túrése iránt harmadik személy ellen pert indított (Vht. 109. §),

a) e perben nincs helye viszontkeresetnek,

b) ha a harmadik személy a végrehajtó felhívása ellenére az adós ingóságára vonatkozó nyilatkozatot (Vht. 107. §) elmulasztotta, a perköltséget a per eredményére tekintet nélkül viselni köteles.

⁴⁵² A Magyar Közlöny 1994. évi 55. számában megjelent helyesbítésnek megfelelő szöveg.

Követelés behajtása iránti per

385. § Ha a végrehajtást kérő az adóst harmadik személlyel szemben megillető követelés behajtása iránt a harmadik személy ellen pert indított (Vht. 113. §),

a) e perben nincs helye viszontkeresetnek,

b) ha a harmadik személy a végrehajtó felhívása ellenére az adós követelésére vonatkozó nyilatkozatot (Vht. 111. §) vagy a követelés összegének befizetését, illetőleg a követelés tárgyának letétbe helyezését elmulasztotta, a perköltséget a per eredményére tekintet nélkül viselni köteles.

386—394. §⁴⁵³

ÖTÖDIK RÉSZ⁴⁵³

VEGYES RENDELKEZÉSEK

XXVI. Fejezet⁴⁵⁴

A TÖRVÉNY HATÁLYA, FELHATALMAZÁSOK

395. § (1)⁴⁵⁵ Ez a törvény nem érinti a diplomáciai és egyéb mentesség hatályát, valamint a diplomáciai és egyéb mentességgel kapcsolatban fennálló különös eljárási szabályokat.

(2)⁴⁵⁶ A peres és nemperes eljárás során felvett és nyilvántartott adatok statisztikai célra felhasználhatók és statisztikai célú felhasználásra — személyazonosításra alkalmatlan módon — átadhatók.

(3)⁴⁵⁶ Felhatalmazást kap az igazságügy-miniszter, hogy a bírósági ügyvitel és a statisztikai adatszolgáltatás rendjét — az Országos Igazságszolgáltatási Tanáccsal egyetértésben — rendeletben állapítsa meg.

396. §⁴⁵⁷ E törvény alkalmazásában gazdálkodó szervezet a Polgári Törvénykönyv 685. §-ának c) pontjában felsorolt valamennyi szerv, illetőleg szervezet.

397. §⁴⁵⁸ E törvény hatálybalépéséről és a szükséges átmeneti szabályok megállapításáról külön jogszabály rendelkezik.

⁴⁵³ A korábbi „Hatodik rész” megjelölést „Ötödik rész”-re változtatta az 1994. évi LII. törvény 2. § (3) bekezdése, miután az eredeti Ötödik részt (365—394. §) az 1992. évi LXVIII. törvény 31. § c) pontja hatályon kívül helyezte.

⁴⁵⁴ Az eredeti XX. fejezet számozását XXVI. fejezetre változtatta az 1972. évi 26. törvényerejű rendelet 62. § (1) bekezdése.

⁴⁵⁵ A 395. §-t az 1972. évi 26. törvényerejű rendelet 62. § (1) bekezdése iktatta be. A 395. § (2) bekezdését beiktatta és a § eredeti szövegének jelölését (1) bekezdésre változtatta az 1993. évi XLVI. törvény 28. § (2) bekezdésének a) pontja.

⁴⁵⁶ A 395. § (3) bekezdését az 1999. évi XLV. törvény 1. § (4) bekezdése iktatta be.

⁴⁵⁷ A 396. § az 1978. évi 2. törvényerejű rendelet 24. § (4) bekezdésével megállapított szöveg.

⁴⁵⁸ Az eredeti 327. § számozását 397. §-ra változtatta az 1972. évi 26. törvényerejű rendelet 62. § (2) bekezdése.

**A Földművelésügyi és Vidékfejlesztési Minisztérium Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Földművelésügyi Hivatalának
(4401 Nyíregyháza, Hősök tere 5.)**

h i r d e t m é n y e i

Az FVM Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Földművelésügyi Hivatala értesíti a Nyírpilis településen érdekelt részarány-földtulajdonosokat, hogy az 1993. évi II. törvény 4/B. §-ának (5) bekezdése alapján

n y i l v á n o s s o r s o l á s t

tart a piricsei Mezőgazdasági Szövetkezet használatában levő, részarány-földtulajdon helyének meghatározása céljából.

A sorsolás helye: Nyírpilis, Polgármesteri Hivatal

A sorsolás ideje: 2000. május 3., 10 óra.

A sorsolásra kerülő földrészek adatai:

Település: Nyírpilis

Helyrajzi szám	Művelési ág	Terület (ha, m ²)	AK érték	A terület hasznosítására vonatkozó korlátozás
04/3	erdő	2,6127	16,49	
010	szántó	4,7936	45,06	
012/a	szántó	16,4831	99,47	
012/b	erdő	2,1259	13,39	
014/a	erdő	13,5654	47,47	
014/b	szántó	9,0335	26,80	
014/c	erdő	0,1070	0,67	
014/d	gyep	5,3216	5,32	
014/f	szántó	0,6315	3,98	
014/g	szántó	1,5873	10,00	
015	szántó	3,0250	13,17	
047/2/a	nádas	0,3482	0,42	
047/2/b	szántó	1,6930	10,36	
092/1/a	szántó	2,2698	12,90	
092/1/b	gyep	0,4029	1,40	
092/2	szántó	0,2778	1,75	
0102/1	erdő	0,2311	1,46	
0102/3	erdő	0,1812	1,14	
0120/1/a	szántó	1,7544	16,50	
0120/1/b	gyep	3,2399	11,34	
0120/3/a	szántó	0,7473	7,02	
0120/3/b	gyep	0,6410	1,99	
0120/4/a	szántó	0,3183	3,08	
0120/4/b	gyep	0,7143	2,50	
0124/3	szántó	1,7933	11,30	
0131/21	szántó	0,9259	2,41	

Az FVM Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Földművelésügyi Hivatala értesíti a Hodász településen érdekelt részarány-földtulajdonosokat, hogy az 1993. évi II. törvény 4/B. §-ának (5) bekezdése alapján

n y i l v á n o s s o r s o l á s t

tart a hodászi Béke Mezőgazdasági Szövetkezet használatában levő, részarány-földtulajdon helyének meghatározása céljából. A részarány-földtulajdonban érdekelttek részére e közérdekű tájékoztatást a helyi Polgármesteri Hivatalban is kifüggesztettük.

A sorsolás helye: Hodász, Községháza

A sorsolás ideje: 2000. május 18., 9 óra.

A sorsolásra kerülő földrészletek adatai:

Település: Hodász

Helyrajzi szám	Művelési ág	Terület (ha, m ²)	AK érték	A terület hasznosítására vonatkozó korlátozás
048/2	szántó	1,2259	5,29	Külterület
097/3	szántó	8,6210	87,94	Külterület
0103/13	szántó	0,4675	8,93	Külterület
1349	gyümölcsös	0,1512	3,67	Zártkert
1407	gyümölcsös	0,2228	5,41	Zártkert
1421	gyümölcsös	0,0601	1,46	Zártkert
1430	gyümölcsös	0,1182	2,87	Zártkert
1431	gyümölcsös	0,2244	5,45	Zártkert
1514	gyümölcsös	0,1268	3,08	Zártkert
1544/a	gyümölcsös	0,0729	1,77	
1544/b	kert	0,0503	1,22	
1558	szőlő	0,0772	1,20	Zártkert
1587	szántó	0,2259	1,81	Zártkert
1588	szántó	0,2065	1,65	Zártkert
1607	szántó	0,2404	1,92	Zártkert
1612	szőlő	0,1409	2,20	Zártkert
1646	gyümölcsös	0,1945	4,73	Zártkert
1648	szántó	0,2102	0,88	Zártkert
1672	gyümölcsös	0,1935	4,70	Zártkert
1767	szántó	0,2055	0,86	Zártkert
1777	szőlő	0,2456	3,83	Zártkert
1782/a	erdő	0,2017	0,71	Zártkert
1782/b	kert	0,1080	2,62	Zártkert

Település: Kántorján

Helyrajzi szám	Művelési ág	Terület (ha, m ²)	AK érték	A terület hasznosítására vonatkozó korlátozás
1797	erdő	0,1432	0,50	Zártkert

Az FVM Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Földművelésügyi Hivatala értesíti a Piricse településen érdekelt részarány-földtulajdonosokat, hogy az 1993. évi II. törvény 4/B. §-ának (5) bekezdése alapján

n y i l v á n o s s o r s o l á s t

tart a piricsei Mezőgazdasági Szövetkezet használatában levő, részarány-földtulajdon helyének meghatározása céljából.

A sorsolás helye: Piricse, Polgármesteri Hivatal

A sorsolás ideje: 2000. május 19., 10 óra.

A sorsolásra kerülő földrészek adatai:

Település: Piricse

Helyrajzi szám	Művelési ág	Terület (ha, m ²)	AK érték	A terület hasznosítására vonatkozó korlátozás
04	gyep	0,0382	0,09	
08/3 a	udvar	0,0494	0,00	
08/3 b	szántó	0,2526	1,59	
0122	szántó	3,2481	16,76	
0124/2	szántó	0,0675	0,43	
0190/3	gyümölcsös	0,7411	15,66	
0190/4	gyümölcsös	1,4153	29,92	
0190/5	gyümölcsös	0,5430	11,48	
0190/7	gyümölcsös	1,5925	33,93	
0190/11	gyümölcsös	0,3968	10,00	
0190/15	gyümölcsös	0,6185	15,59	
0190/19	gyümölcsös	6,2504	157,51	
0192/13	gyümölcsös	0,4899	8,52	
0192/14	gyümölcsös	0,2600	5,59	
0192/24	gyümölcsös	0,2576	4,48	
0192/25	gyümölcsös	0,0873	1,52	
0192/26	gyümölcsös	0,2563	4,46	
0192/28	gyümölcsös	0,0834	1,45	
0192/29	gyümölcsös	0,6997	12,17	
0192/30	gyümölcsös	0,2591	4,51	
0194/23	gyümölcsös	2,7510	47,87	
0194/29	gyümölcsös	5,8618	102,00	
0220/2	szántó	0,2297	2,16	
0220/4	szántó	0,1088	1,02	
0220/5	szántó	0,0989	0,93	
0220/6	szántó	0,0907	0,85	
0220/7	szántó	0,0849	0,80	
0220/9	szántó	0,1215	1,14	
0220/10	szántó	0,1825	1,71	
0220/11	szántó	0,1483	1,39	
0220/12	szántó	0,2510	2,36	

Helyrajzi szám	Művelési ág	Terület (ha, m ²)	AK érték	A terület hasznosítására vonatkozó korlátozás
0240/1	szántó	4,9796	53,78	
0305/2	szántó	0,1220	1,15	
0325/6	erdő	0,1334	0,84	
0406/1	gyep	0,3381	0,81	
0340	gyep	0,8849	0,88	

Az Országos Rendőr-főkapitányság Közbiztonsági Főigazgatóságának közleménye

A rendőrség — az eddig közzétetteken kívül — a következő gépjármű törzskönyveket körözi:

284243A
227326A
508563A
224001A
156146A

ORFK Igazgatásrendészeti Főosztály

MEGJELENT

a

MAGYARKÖZLÖNYTÁRGYMUTATÓJA

a 2000. március hónapban megjelent jogszabályokról, határozatokról
és közleményekről.

A tárgymutatót a Magyar Közlöny mai számához mellékeljük.

A tárgymutató árát az előfizetési díj magában foglalja.

A Miniszterelnöki Hivatal felügyelete alatt működő
Magyar Hivatalos Közlönykiadó
 megjelentette a

**MAGYAR KÖZIGAZGATÁSI LEXIKON
 2000**

című kiadványt.

A lexikon tartalmazza az állami és az önkormányzati közigazgatási szerveknél foglalkoztatott tisztviselőknek, a közigazgatás oktatását és a közigazgatás-tudomány művelését végző intézmények munkatársainak, továbbá a közigazgatási szakmai és érdekképviselői szervek tisztségviselőinek önként szolgáltatott főbb adatait.

A lexikon a személyi, képzési és foglalkoztatási adatok mellett tartalmazza a közigazgatási szervek címét és a munkahelyi elérhetőségre vonatkozó adatokat is.

A megrendelést postán vagy telefaxon a Magyar Hivatalos Közlönykiadó, 1085 Budapest, Somogyi Béla u. 6. címére kell eljuttatni. (Fax: 338-4746.)

MEGRENDELÉS

Megrendelem a

Magyar Közigazgatási Lexikon 2000

című kiadványt

(ára: 9000 Ft áfával) ..... példányban, és kérem, juttassák el az alábbi címre.

Amegrendelő(cég)neve:.....

Címe(városjrányítószám):.....

Utcaházszám:.....

Ügyintézőneve, telefonszáma:.....

A megrendelt példányok ellenértékét a postaköltséggel együtt a szállítást követő számla kézhezvétele után, 8 napon belül átutaljuk a Magyar Hivatalos Közlönykiadónak a számlán feltüntetett pénzforgalmi jelzőszámára, vagy postai úton a fenti címre.

Keltezés: .....

.....
 cégszerű aláírás

K Ö Z L E M É N Y

A Magyar Közlöny különszámaként megjelent az

**1990. ÉVI XCIII. TÖRVÉNY
AZ ILLETÉKEKRŐL
ÉS A KAPCSOLÓDÓ
FONTOSABB JOGSZABÁLYOK**

című, A/4 formátumú, 60 oldal terjedelmű kiadvány.

A kézirat lezárva: 2000. március 10.

Ára: 457 Ft áfával.

A megrendeléseket a Magyar Hivatalos Közlönykiadó címére (1085 Budapest, Somogyi Béla u. 6.) lehet feladni. Fax: 338-4746 vagy 267-2780.

MEGRENDELŐLAP

Megrendeljük a

**1990. ÉVI XCIII. TÖRVÉNY
AZ ILLETÉKEKRŐL
ÉS A KAPCSOLÓDÓ
FONTOSABB JOGSZABÁLYOK**

című kiadványt ..... példányban.

A megrendelő (cég) neve: .....

Címe (város, irányítószám): .....

Utca, házszám: .....

Az ügyintéző neve, telefonszáma: .....

A megrendelő (cég) bankszámlaszáma: .....

A megrendelt példányok ellenértékét a postaköltséggel együtt a szállítást követő számla kézhezvétele után, 8 napon belül a Magyar Hivatalos Közlönykiadónak a számlán feltüntetett pénzforgalmi jelzőszámára átutaljuk.

Keltezés: .....

.....
cégszerű aláírás

Tisztelt Előfizetők!

Tájékoztatjuk Önöket, hogy a kiadónk terjesztésében levő lapok raszóló előfizetésiüket folyamatosan tekintjük. Csak akkor kell változást bejelenteniük a 2000. évre vonatkozó előfizetésre, ha a példányszámot, esetleg a címlistát módosítják, vagy új lapraszeretnének előfizetni (pontos szállítási, név- és utcacím-megjelöléssel).

Azesetleges módosítás szíveskedjenek levélben vagy faxon megküldeni.

Felhívjuk szíves figyelmüket, hogy a lapszállításról kizárólag az előfizetési díj beérkezéséket követően intézkedünk. Fontos, hogy az előfizetési díjakat a megadott 10300002-20377199-70213285 sz. számlára utalják, illetve a kiadó által kiküldött készpénz-átutalási megbízáson fizessék be.

Készpénzes befizetés kizárólag a Közlönyboltban (1085 Budapest, Somogyi B. u. 6.) lehetséges. (Levél cím: Magyar Hivatalos Közlönykiadó, 1085 Budapest, Somogyi B. u. 6. Fax: 318-6668.)

A 2000. évi lapárak

Magyar Közlöny	42 336 Ft/év	Önkormányzatok Közlönye	2 688 Ft/év
Az Alkotmánybíróság Határozatai	8 064 Ft/év	Pénzügyi Közlöny	13 776 Ft/év
Bellügyi Közlöny	11 088 Ft/év	Pénzügyi Szemle	10 080 Ft/év
Cégek Közlöny	44 688 Ft/év	Ifjúsági és Sport Értesítő	2 016 Ft/év
Egészségügyi Közlöny	10 752 Ft/év	Statisztikai Közlöny	5 712 Ft/év
Földművelésügyi és Vidékfejlesztési Értesítő	7 728 Ft/év	Turisztikai Értesítő	5 040 Ft/év
Határozatok Tára	9 744 Ft/év	Úgyességi Közlöny	3 024 Ft/év
Hivatalos Értesítő	6 384 Ft/év	Vízügyi Értesítő	5 376 Ft/év
Igazságügyi Közlöny	7 056 Ft/év	Bányászati Közlöny	2 016 Ft/év
Ipari és Kereskedelmi Közlöny	10 416 Ft/év	Magyar Közigazgatás	4 032 Ft/év
Környezetvédelmi Értesítő	6 048 Ft/év	Élet és Tudomány	4 704 Ft/év
Közlekedési, Hírközlési és Vízügyi Értesítő	10 416 Ft/év	Ludové Noviny	1 008 Ft/év
Kulturális Közlöny	8 400 Ft/év	Neue Zeitung	2 016 Ft/év
Külgazdasági Értesítő	8 736 Ft/év	Természet Világa	2 688 Ft/év
Szociális és Munkaügyi Közlöny	7 728 Ft/év	Valóság	3 024 Ft/év
Oktatási Közlöny	10 416 Ft/év		
Nemzeti Kulturális Alapprogram Hírlevele	2 016 Ft/év		

Az árak a 12%-os áfát is tartalmazzák.

A **Házi Jogtanácsadó** című lap előfizetésben megrendelhető a Magyar Hivatalos Közlönykiadó címen: Budapest VIII., Somogyi B. u. 6., 1394 Bp. 62. Pf. 357. Telefon: 266-9290/234, 235 mellék, fax: 318-6668. Éves előfizetési díja 2016 Ft áfával. A kiadó az előfizetési díj év közbeni emelésének jogát fenntartja.

CD-JOGÁSZ hatályos jogszabályok hivatalos számítógépes gyűjteménye 2000. évi éves előfizetési díjai:

Önálló változat	36 000 Ft	25 munkahelyes hálózati változat	72 000 Ft
5 munkahelyes hálózati változat	48 000 Ft	50 munkahelyes hálózati változat	84 000 Ft
10 munkahelyes hálózati változat	60 000 Ft	100 munkahelyes hálózati változat	96 000 Ft

Egyszeri belépési díj: 12 000 Ft. (Áraink az áfát nem tartalmazzák.)

Facsimile Magyar Közlöny. A hivatalos lap 1998—2000. évfolyamai jelennek meg CD-én az eredeti külalak megőrzésével, de könnyen kezelhetően.

Hatályos jogszabályok online elérése: a 3 naponta frissített adatbázis az interneten keresztül érhető el a www.mhk.huc címen. További információ kérhető a 06 (80) 200-723-as zöldszámon.

Szerkeszti a Miniszterelnöki Hivatal, a szerkesztőbizottság közreműködésével.

A szerkesztőbizottság elnöke: dr. Bártfai Béla, társelnöke: Nyéki József.

A szerkesztésért felelős: dr. Müller György. Budapest V., Kossuth tér 1—3.

Kiadja a Magyar Hivatalos Közlönykiadó. Felelős kiadó: dr. Korda Judit vezérigazgató.

Budapest VIII., Somogyi Béla u. 6. Telefon: 266-9290.

Előfizetésben megrendelhető a Magyar Hivatalos Közlönykiadónál

Budapest VIII., Somogyi Béla u. 6., 1394 Budapest 62. Pf. 357, vagy faxon 318-6668.

Előfizetésben terjeszti a Magyar Hivatalos Közlönykiadó a FÁMA Rt. közreműködésével. Telefon/fax: 266-6567.

Információ: Tel./fax: 317-9999, 266-9290/245, 246 mellék.

Példányonként megvásárolható a kiadó Budapest VIII., Somogyi B. u. 6. (tel./fax: 267-2780) szám alatti közlönyboltjában.

Éves előfizetési díj: 42 336 Ft. Egy példány ára: 110 Ft 16 oldal terjedelemtől, utána + 8 oldalanként + 55 Ft.

A kiadó az előfizetési díj évközbeni emelésének jogát fenntartja.

HU ISSN 0076—2407

00.0656 — Nyomja a Magyar Hivatalos Közlönykiadó Lajosmizsei Nyomdája. Felelős vezető: Burján Norbert.